b8432

งานประชาสัมพันธ์ของรัฐ : บทศึกษาเฉพาะกรณีการปฏิบัติงานวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตชายแดน

วิทยานิพนธ์

เสนอต่อ

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เพื่อเป็นส่วนประกอบของการศึกษา

สำหรับชั้นปริญญาโท

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

โดย

นายถวัลย์ กิตติศรีสุวรรณ ศ.บ.

งานประชาสัมพันธ์ของรัฐ : บทศึกษาเฉพาะกรณีการปฏิบัติงานวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

อนุมัติ :

..... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

คำนำ

งานประชาสัมพันธ์ของรัฐจัดว่าเป็นอุปกรณ์สำคัญยิ่งในการบริหารประเทศ สาเหตุที่จูงใจให้ผู้เขียนศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานวิทยุกระจายเสียงกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น เพื่อรับปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตรนี้ เป็นเพราะประการหนึ่งผู้เขียนได้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานของสถานีวิทยุ โดยเป็นผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์นานถึง ๑๓ ปี ย่อมเข้าใจถึงการปฏิบัติงานของสถาบันสื่อมวลชนประเภทนี้ดีพอสมควร ผู้เขียนเห็นด้วยกับอาจารย์ ดร.อาษา เมฆสวรรค์ อาจารย์แห่งคณะรัฐประศาสนศาสตร์คนก่อน ที่ได้ให้ข้อสังเกตว่าการเขียนวิทยานิพนธ์นั้นข้อสำคัญอันหนึ่งอยู่ที่ประสพการณ์ของผู้เขียนเป็นสำคัญ อันจะเป็นมูลฐานในการเขียนวิทยานิพนธ์ให้ดีขึ้น เพราะทำให้ทราบวิธีการปฏิบัติงานและปัญหาต่าง ๆ ในที่ทำงานได้มากมาย ประการที่สอง เนื่องจากผู้เขียนได้ถือกำเนิดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อยู่ในภาคนั้นเป็นเวลากว่า ๑๘ ปี ในระยะก่อนๆ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแต่ความสงบเงียบ บัดนี้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เปลี่ยนไปอย่างอื่น มีแต่คลื่นเสียงวิทยุดังไปทั่วทั้งภาคหรือที่เรียกในสมัยใหม่ว่า เสียงของสื่ออิเลคโทรนิค (Electronic Media) ที่รบกวนและโจมตีจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วยแรงส่งอันสูงอยู่ทุกค่ำเช้า อันเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลปัจจุบันต้องเผชิญในขณะนี้ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงตัดสินใจศึกษาเนื้อหาข้อเท็จจริงต่างๆ ตลอดจนแนวโน้มและท่าทีของประชาชนที่รับฟังวิทยุของฝ่ายรัฐบาลว่าจะมีมากน้อยประการใด เพราะถ้าประชาชนให้ความสนใจรับฟังมาก การโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ไม่สู้จะมีปัญหาอะไร แต่ถ้ารับฟังน้อยก็เป็นปัญหาที่ทางการจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเร็ว

การเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้เริ่มเรียบเรียงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ใช้เวลาในการเขียนประมาณ ๖ เดือน โดยได้เขียนไว้ก่อน ๓ บท และโดยที่ในเวลาต่อมาได้มีราชการต้องเดินทางระหว่างกรุงเทพฯ กับภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่เป็นประจำ ระหว่างที่ไปมานี้ผู้เขียนได้พบปะกับกำนันผู้ใหญ่บ้านและประชาชน ได้สอบถามถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นในชนบทรวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ คือเสียงวิทยุจากปักกิ่ง ฮานอย และวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ครั้นมาต้นปี พ.ศ.๒๕๐๙ ผู้เขียนได้เขียนวิทยานิพนธ์นี้ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และต่อมาในต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ก็ได้เขียนเพิ่มเติมและทบทวนบทศึกษาต่าง ๆ ด้วยความพินิจวิเคราะห์อย่างรอบคอบเท่าที่จะทำได้ จนสำเร็จเสร็จสิ้น แต่การที่สำเร็จลงได้นี้ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้

คือ อาจารย์บุบล ครุฑมงคล M.A. (Communication) ปัจจุบันรับราชการอยู่ในกรมประชาสัมพันธ์ และเป็นอาจารย์สอนในแผนกวารสารศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์บรรยายในโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ และอาจารย์สอนในแผนกอิสระสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้อนุเคราะห์ตรวจแก้วิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ในระยะก่อนเสนอวิทยานิพนธ์เพื่อทำการสอบปากเปล่าได้รับความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ณอม ศุภสาธร รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และอาจารย์สมพงศ์ เกษมสิน อาจารย์เอกแห่งสำนักฝึกอบรมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ได้ห้วงคิงและบันทึกข้อบกพร่องให้แก้ไขให้ถูกต้องและอยู่ในระดับมาตรฐาน ทั้งนี้รวมทั้งอาจารย์ ดร.วิทย์ ศิวะศริยานนท์ รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และบันทึกความเห็นเกี่ยวกับการเขียนวิทยานิพนธ์ในระยะแรกที่จะเริ่มลงมือเขียน ทำให้เกิดแนวความคิดและผู้เขียนได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติในการเรียบเรียง หากขาดท่านผู้กล่าวนามมานี้ วิทยานิพนธ์ก็จะเสร็จลงไปได้โดยสมบูรณ์อย่างแน่นอน ขอขอบคุณอาจารย์ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร แห่งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ได้กรุณาตรวจวิทยานิพนธ์ในครั้งแรกที่วิทยานิพนธ์ได้ส่งมายังคณะรัฐประศาสนศาสตร์อีก ๒ – ๓ ท่านที่มีบทบาทสำคัญในการเขียนวิทยานิพนธ์ คือคุณรักศักดิ์ วัฒนพานิช หัวหน้ากองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น คุณเกรียงไกร ชีวะปรีชา นายช่างเอกกรมประชาสัมพันธ์ คุณชั้น พูลสมบัติ ผู้จัดรายการโทกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ที่ได้กรุณาตรวจวิทยานิพนธ์ในสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น และให้คำชี้แจงในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้เข้าศึกษาเกี่ยวกับงานนี้จนเป็นผลให้วิทยานิพนธ์สำเร็จเสร็จสิ้นลง จึงขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

(ถวัลย์ กิตติศรีสุวรรณ)
กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์
เมษายน ๒๕๑๐

Abstract

Government Public Realtions: A Case Study Of The Broadcasting Activities Of Konkaen Public Relations Division

---

Generally known that mass media institution, in particular, radio broadcasting, is the big source of information and entertainment for the mass of all classes. This is true for the lay masses and persons, who control a country. It might be said that mass media are indispensable in a society. Even in case of the service is carried out by a single person the service of mass communication has been meant for all classes of people of the community and majority of the people which we can count with hundreds of thousands and millions. These people need information. For a society of our time particularly even in the official circle, it is necessary that this type of service should conducted in the manner for mass audience. It should give information and development, achievements and plans of the future. We can not expect alone officials of departments fully kept the people informed. This has been inadequate in term of immediate relations. It necessitates the service of broadcasting because it can disseminate news to greater audience especially in the north eastern part of the country where people are facing the danger of undisclosed agression or in other words agression by invisible enemy from the communists who have used broadcasting radio Peking Radio Hanoi and voice of the Thai people as a medium of propaganda to Thailand every day. For these reasons, this writer think it would be of benefitial to

study the case.

The purpose of this study is to learn two things. It will study the operation of broadcasting service by Konkaen Public Relations Division. It will concentrate on programming and collection of past and current methods of accelerating ownership of radio sets. Secondly, it will study the differences of listening behavior between rural and city inhabitants; most preferred programmes; most preferred stations; most listening times; and most preferred languages. For the last topic, it was found that people in the north eastern part of the country like to listen the broadcasting services of Konkaen's station. People in the rural area like Mohlam programmes most. People in the cities like to tune to the modern songs programmes. In the meantime, both rural and cities people like programe in local dialects more than other languages.

From this popular preference of government services, it is equivalent to holding strong on a critical area. Although the communist radio intensified its propaganda broadcast, it would hardly achieve its goals as people are not interested in listening to its services. In this book, the writer attempted to make suggestions on an improvement for more efficient development including methods of disseminating development success by means of broadcasting medium such as Konkaen station that it should taylored its materials to meet the tastes and needs of the people in the people in the north east. Because only this methods could establish trus understanding between people and the government.

b8432

สารบาญ

			หน้า
	คำนำ		IV
	สารบาญตาราง		IX
	สารบาญภาพ		X
บทที่ ๑	บทนำ	C1-1	๑
	ความสำคัญของเรื่อง		๑
	ขอบเขตการศึกษา		๔
	เป้าหมาย ประโยชน์ที่จะได้รับ และวิธีการศึกษา		๖
	วิธีเสนอเรื่อง		๗
	ความหมายของการประชาสัมพันธ์		๙
	ความหมายของสื่อมวลชน		๑๒
	ประวัติความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย		๑๔
	สาเหตุที่ต้องขยายงานด้านวิทยุกระจายเสียงในต่างจังหวัด	C1-2	๑๖
	โครงการขยายงานวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		๑๘
	ประโยชน์ของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐ		๒๐
บทที่ ๒	ลักษณะที่ตั้งของสถานีวิทยุกระจายเสียง		๓๑
	ลักษณะทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		๓๑
	ความเหมาะสมของการจัดตั้งสถานี		๓๒
	ลักษณะการส่งวิทยุกระจายเสียง		๓๕
	สภาพการรับฟัง		๓๗
	ผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์		๓๗
	ผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น		๔๐

หน้า

ผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ๔๒
ผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี ๔๔

บทที่ ๓ การปฏิบัติงานของวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ๕๑
หน้าที่ทั่วไปของกรมประชาสัมพันธ์ ๕๑
หน้าที่เฉพาะของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ๕๒
การจัดส่วนราชการภายในกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ๕๓
แนวความคิดของการส่งเสริมให้มีเครื่องรับวิทยุ ๕๗
จำนวนเครื่องรับวิทยุ ๕๘

บทที่ ๔ การจัดรายการกระจายเสียง C4-1 ๖๔
ความสำคัญของการจัดรายการ ๖๔
การวางแผนจัดรายการ ๗๐
แผนการปฏิบัติงาน ๗๐
แผนงานวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ ๗๓
หลักการและหน้าที่การจัดรายการ ๗๕
วิธีจัดรายการ ๗๖
การจัดรายการข่าว ๗๖
สารคดีหรือบทความ ๗๗
รายการบันเทิง ๗๗
ลักษณะของรายการ ๗๘
สถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์ ๗๘
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น ๘๒
ลักษณะของรายการที่เป็นกาบพื้นเมือง ๘๖

		หน้า
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา	C4-2	๙๐
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี		๙๔
สถานีวิทยุกระจายเสียง ป.ช.ส.ของแก่นภาคเพลินเพลง		๙๗
การประสานงาน		๙๘
การประสานงานภายใน		๙๙
การประสานงานภายนอกองค์การ		๑๐๐
การประสานงานกับหน่วยงานของกรมประชาสัมพันธ์		๑๐๑
ท่าทีของประชาชนที่มีต่อการรับฟังวิทยุกระจายเสียง		๑๐๒
รายการที่ประชาชนชอบเปิดฟัง		๑๐๔
ความสนใจในข่าว		๑๑๓
รายการเกษตร	C4-3	๑๑๔
รายการละครวิทยุและบันเทิง		๑๑๔
ภาษาที่ประชาชนชอบรับฟัง		๑๑๔
วันที่ประชาชนชอบรับฟัง		๑๒๑
เหตุผลสำหรับการเลือกรับฟังวิทยุ		๑๒๔
ช่วงเวลาที่มีผู้รับฟังวิทยุ		๑๒๕
ความสนใจของประชาชนที่มีต่อวิทยุคอมมิวนิสต์		๑๓๒
ประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ประชาชนให้ความสนใจต่อการรับฟังวิทยุของทางราชการ		๑๓๗
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ		๑๔๑
บรรณานุกรม		๑๕๖
สารวิทยานิพนธ์		(๒)
ประวัติผู้เขียน		(๓)

สารบาญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงการรับฟังวิทยุ	๓๕
๒	แสดงผลการรับฟังวิทยุ	๔๓
๓	จำนวนพลเมืองและเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๖๐
๔	แสดงรายการที่ใช้ภาษาพื้นเมือง	๗๓
๕	คำตอบของประชาชนในชนบทและในเมืองที่รับฟังสถานีวิทยุมากที่สุด	๑๐๕
๖	รายการที่ประชาชนในชนบทและเกษตรกรในเมืองชอบรับฟังมากที่สุด	๑๑๐
๗	ภาษาที่ประชาชนในชนบทชอบรับฟังวิทยุกระจายเสียง	๑๑๖
๘	ภาษาที่ประชาชนในเมืองชอบรับฟังทางวิทยุกระจายเสียง	๑๑๘
๙	ภาษาที่ประชาชนในชนบทชอบฟังที่บ้านพัก	๑๑๙
๑๐	วันที่ประชาชนในชนบทชอบรับฟังวิทยุ	๑๒๑
๑๑	เหตุผลที่ประชาชนในชนบทเลือกรับฟังวิทยุกระจายเสียง	๑๒๔
๑๒	เวลาที่ประชาชนในชนบทชอบรับฟังวิทยุกระจายเสียง	๑๒๖
๑๓	เวลาที่ประชาชนในเมืองชอบรับฟังวิทยุกระจายเสียง	๑๒๘
๑๔	แสดงรายการที่รับฟังมากที่สุด	๑๔๒

สารบาญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แสดงกรรมวิธีการติดต่อระหว่างรัฐบาลและประชาชนกับประชาชนติดต่อรัฐบาล	๒๔
๒	แสดงลักษณะการพุ่งกระแสคลื่นวิทยุไปยังจุดใดจุดหนึ่ง	๓๖
๓	แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภทของสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่	๘๑
๔	แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น	๔๐
๕	แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา	๔๓
๖	แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี	๔๖
๗	แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภทของสถานีวิทยุกระจายเสียง ป.ช.ส. ขอนแก่นภาคเพลินเพลง	๔๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญของเรื่อง

ปัจจุบันนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่า การประชาสัมพันธ์เป็นวิชาการแขนงใหม่ที่กำลังก้าวหน้าทั้งด้านทฤษฎีและการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับสมัยก่อนแล้ว จะเห็นว่าการสื่อสารและการส่งข่าวสารได้เปลี่ยนแปลงไปมากมาย การประชาสัมพันธ์ในกรณีที่พิจารณาในฐานะเป็นอุปกรณ์การบริหารของรัฐก็จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่กว้างขวางมากกว่าการโฆษณาชวนเชื่อ และมิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะการแถลงนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาลและของหน่วยราชการเท่านั้น หากหมายความรวมไปถึงการปลูกความนิยมและความเข้าใจอันดีที่ประชาชนพึงมีต่อรัฐบาลด้วย

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐบาลและหน่วยราชการต่าง ๆ ย่อมเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับใช้ประชาชน ทำหน้าที่ในการบริหารประเทศให้บรรลุตามนโยบายที่ตั้งไว้ ฉะนั้น รัฐบาลและหน่วยราชการจึงต้องศึกษาและสำรวจตรวจสอบว่าประชาชนปรารถนาอะไร มีความจำเป็นในเรื่องอะไรบ้าง เพื่อดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ถือว่าการบริหารราชการแผ่นดินโดยทั่วไป ย่อมจะประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ ที่สำคัญในการบริหารดังนี้ คือการวางแผน (Planning) ซึ่งเป็นขั้นตอนอันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดไว้เพื่อเป็นแนวในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การจัดองค์การ (Organizing) ก็เป็นสิ่งจำเป็นซึ่งต้องจัดให้ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับความมุ่งหมาย นโยบายและแผนงาน ในประการต่อไปได้แก่การจัดงานบุคคล (Staffing) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถหรือผู้ที่มีความชำนาญให้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมทั้งการทำนุบำรุงรักษาให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญดี มีกำลังใจรักงาน สำหรับการอำนวยการหรือสั่งงาน (Directing) เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการของผู้นำและการอำนวยการเป็นหัวหน้างานในการดำเนินงาน ส่วนการประสานงาน (Coordination) เป็นวิธีการที่จะเสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภายนอกที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการรายงาน (Reporting) ได้แก่การรายงานผล

ปฏิบัติงานแก่บุคคลในระดับชั้นต่าง ๆ ที่มีส่วนในการควบคุมการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรายงานนับว่ามีความสำคัญในงานประชาสัมพันธ์ยิ่ง เพราะการรายงานผลการปฏิบัติงานและข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากรัฐบาลไปสู่ประชาชน ทำให้ประชาชนเข้าใจในรัฐบาลได้ถูกต้อง และประการสุดท้ายได้แก่การจัดระบบงบประมาณ (Budgeting) จะช่วยให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากขาดการจัดงบประมาณในการบริหารแล้ว การควบคุมการดำเนินงานด้วยวิธีการงบประมาณ โดยเฉพาะงบประมาณที่เรียกว่างบประมาณปฏิบัติการ (Performance budget) ซึ่งมีการกำหนดว่าจะทำอะไร ค่าใช้จ่ายเท่าใด ใช้เวลาเท่าใด สามารถประมาณการและตรวจสอบได้อย่างใกล้ชิด นอกจากนั้น การวางแผนงานที่จะปฏิบัติไปตามโครงการที่จะดำเนินการในอนาคตย่อมสามารถดำเนินไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะทำให้เป็นผลดีแก่การดำเนินงาน

สำหรับงานประชาสัมพันธ์นั้นมีความมุ่งหมายอันสำคัญในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดความสนับสนุนการปฏิบัติงานซึ่งจำเป็นต้องใช้อยู่ตลอดเวลานับตั้งแต่การจัดตั้งหน่วยงานจนกระทั่งยุบเลิกหน่วยงานไป กิจกรรมการประชาสัมพันธ์จะต้องดำเนินอยู่เรื่อยไม่มีการหยุดยั้งหรือขาดตอน ฉะนั้น งานประชาสัมพันธ์จึงเป็นเครื่องมือที่เข้าไปสอดแทรกในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการบริหารของทุกแขนงงาน เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์การนั้น ๆ ยิ่งเป็นการบริหารงานของรัฐบาลด้วยแล้ว การประชาสัมพันธ์ยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นที่จะต้องสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน เพราะระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่มีการจัดตั้งรัฐบาลด้วยวิธีการยินยอมพร้อมใจในระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ฉะนั้นการปลูกฝังหรือสร้างความเข้าใจย่อมมีรากฐานมาจากผลการปฏิบัติงานที่ดี และผลการปฏิบัติงานนี้รัฐบาลจะต้องอาศัยการรายงานไปสู่ประชาชนผู้เสียภาษีให้ทราบเป็นระยะ ๆ เพราะในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนและรัฐบาลย่อมมีการติดต่อสื่อสารกัน (Communication) เมื่อรัฐบาลต้องการจะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด หรือทำแล้วได้ผลอย่างไร รัฐบาลย่อมผูกพันที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนได้ทราบทุกโอกาส ซึ่งทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามหลักวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่เรียกว่า Popularized Reporting อันเป็นการรายงานต่อมวลชน ในการดำเนินการนี้อาจจะใช้ภาษาภายในประเทศและภาษาสากล อาทิภาษาอังกฤษ หรือฝรั่งเศส หรือทั้งสองภาษา เพื่อแถลงเป็นการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนทั้งภายในและต่างประเทศ นอกจากนี้อาจจะดำเนินการเผยแพร่ด้วยข้อความ บทความสารคดีเชิงข่าวหรือคำแถลงจากรัฐบาลและข้อความอื่น เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารจากทางรัฐบาลอย่างถูกต้อง ด้วยวิธีการนี้รัฐบาลได้ถือเป็นนโยบายการประชาสัมพันธ์ซึ่งจะต้องแถลงให้ประชาชนได้ทราบข่าวคราวอยู่เสมอ อันเป็นแนวปฏิบัติสำคัญอันหนึ่งที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ โดยให้

หน่วยราชการทุกแห่งได้มีโอกาสแถลงผลงานหรือชี้แจงถึงเหตุผลที่ต้องออกกฎหมาย หรือชี้แจงถึงความเหมาะสมที่มีต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ทั้งในทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตลอดจนแจกข่าวสารแก่หนังสือพิมพ์ด้วย โดยหลักการดังกล่าวกรมประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการในเรื่องนี้เพื่อให้ประชาชนในส่วนต่าง ๆ ของประเทศได้มีความเข้าใจดีต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลโดยทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งแถลงผ่านหนังสือพิมพ์ การดำเนินงานของหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่และการแจกหนังสือเอกสารข่าวประชาสัมพันธ์ไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั่วประเทศ การเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ผู้เขียนจะศึกษาเฉพาะงานด้านวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น ซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้งสถานีวิทยุขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งหมายจะให้เป็นสื่อชี้แจงข่าวความเคลื่อนไหวและข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากรัฐบาลไปสู่ประชาชนในภาคนั้นให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพราะเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าวิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือสนับสนุนงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ ในแง่ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในเรื่องราวและพฤติการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะจะได้ทราบวิธีการหลอกลวง การบิดเบือน และการแทรกซึมของจีนคอมมิวนิสต์และเวียตนามเหนือที่กำลังมุ่งปฏิบัติก่อการร้ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ในระหว่างที่รัฐบาลขยายงานวิทยุกระจายเสียงไปสู่ต่างจังหวัดมากขึ้นอยู่นี้ ปรากฏว่าจีนคอมมิวนิสต์และเวียตนามเหนือได้ใช้วิทยุแรงสูง คือสถานีวิทยุปักกิ่ง สถานีวิทยุฮานอย และวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ทำการโฆษณาโจมตีใส่ร้ายป้ายสีรัฐบาลไทยหนักขึ้น โดยมุ่งหวังจะยุแหย่ให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลงเชื่อเกิดความแตกแยกสร้างความโกลาหล และความเข้าใจผิดต่อรัฐบาลมากยิ่งขึ้น ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลมิได้ทำการโฆษณาใส่ร้ายป้ายสีแก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์มาก่อน แต่ฝ่ายนั้นก็ได้ดำเนินการโดยมุ่งหวังจะเอาประเทศไทยเป็นเป้าหมายแห่งการรุกรานต่อไป และในระยะหลัง ๆ นี้ปรากฏว่าฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ทำการด้วยวิธีซึ่งควบคู่กับการโฆษณาใส่ร้าย คือจัดส่งตัวแทนเข้ามาทำการเกลี้ยกล่อมประชาชนที่อยู่ในชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปรับการฝึกอบรมวิชาการเมืองและการทหารที่ฮานอย แล้วส่งกลับมาปฏิบัติการก่อการร้ายในภาคนั้นอีก ซึ่งเป็นข่าวอยู่ในขณะนี้ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่ากลไกสำคัญในการป้องกันตอบโต้และสกัดกั้นต่อการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่กำลังปฏิบัติการอยู่ในขณะนี้ คืองานด้านวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ซึ่งจะมีบทบาทหรือส่วนสำคัญในการยับยั้งประชาชนในภาคนั้นมิให้หลงเชื่อไปกับคำโฆษณาอันเหลวไหลของฝ่ายคอมมิวนิสต์

<u>ขอบเขตการศึกษา</u>

ในการส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ได้มีอยู่หลายสถานีและมีบางสถานีที่อยู่ในภาคกลาง สามารถรับฟังไปถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น สถานีวิทยุสองศูนย์ วปถ. และบริษัทไทยโทรทัศน์จำกัด (ท.ท.ท.) เป็นต้น สถานีวิทยุเหล่านี้เป็นสถานีวิทยุที่มีขนาดเล็ก และเท่ากับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น และถือว่าเป็นสถานีที่ประสานต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐและช่วยต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้เช่นเดียวกันกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นสถานีหลักของรัฐบาล แต่ทว่าสถานีวิทยุดังกล่าวบางแห่งมีลักษณะไม่เป็นทางราชการ (Unofficial) โดยแท้จริง คงเป็นสถานีที่มุ่งการค้า เพราะระหว่างที่มีการโฆษณาสินค้าทางวิทยุกระจายเสียง สถานีเหล่านี้ได้ทำการโฆษณาสินค้าด้วย โดยปกตินั้นในประเทศหนึ่งมักมีการแบ่งการดำเนินงานของสถานีวิทยุออกเป็น ๒ ประเภท คือสถานีวิทยุกระจายเสียงแบบทางราชการ และอีกอย่างหนึ่งเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงทางการค้า ซึ่งมีการโฆษณาสินค้าในรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียง แต่การโฆษณาสินค้าทางสถานีวิทยุกระจายเสียง รัฐบาลได้สั่งให้สถานีวิทยุต่าง ๆ เลิกโฆษณาสินค้าเริ่มถือปฏิบัติมาแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๐๙ เป็นต้นมาจนถึงบัดนี้ การที่รัฐบาลสั่งให้เลิกการโฆษณาสินค้าทางสถานีวิทยุกระจายเสียงเนื่องจาก

> "...สถานีวิทยุกระจายเสียงบางแห่งได้ทำการกระจายเสียงรายการเพลงตามคำขอทั้งวันทั้งคืน มีการออกอากาศไม่สุภาพ บางสถานีกระจายเสียงออกอากาศชักชวนท่านองชู้สาว ทำให้ขาดศีลธรรมอันดี โดยเฉพาะบางรายก็มีเหตุอันควรว่าจะมีการส่งระหัสลับแจ้งความเคลื่อนไหวของทางราชการทั้งที่เป็นความลับและไม่ลับ ไปยังประเทศที่มีนโยบายการเมืองตรงกันข้ามกับประเทศไทย..."*

---

*กระทรวงกลาโหม, คำสั่งด่วนมาก ที่ ๒๗๗/๐๙ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๙ <u>เรื่อง ให้งดกิจการออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง</u>

สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่นนั้น มีลักษณะเป็นของทางราชการอยู่ในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์และมีแรงส่งกระจายเสียง ๕๐ กิโลวัตต์ ถือว่าเป็นสถานีวิทยุที่มีแรงส่งสูงสถานีหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อย่างไรก็ดี แม้สถานีวิทยุกระจายเสียงขนาดเล็กต่าง ๆ ที่ประชาชนรับฟังและมีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีส่วนในการปฏิบัติงานด้องานประชาสัมพันธ์ของรัฐที่ช่วยให้ประชาชนทราบข่าวสารการเมือง และความเคลื่อนไหวของรัฐบาล แต่ก็มีความสำคัญน้อยกว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น เพราะมีกำลังส่งน้อยและตั้งกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หากได้ศึกษาการปฏิบัติงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นเพียงแห่งเดียว ก็จะทราบถึงบทบาทและความสำคัญในการปฏิบัติงานของสถานีอื่น ๆ ว่าจะดีกว่าสถานีวิทยุที่มีกำลังส่งอย่างไร และจะสามารถทราบถึงการปฏิบัติงานได้ว่าได้ผลเป็นประการใด

อนึ่ง ในการศึกษานี้จะไม่ครอบคลุมถึงการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ จังหวัดขอนแก่น เพราะจากสถิติการรับฟังของสำนักข่าวสารอเมริกัน กรุงเทพฯ ได้พบว่าในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ประชาชนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเครื่องรับโทรทัศน์ในครอบครองเพียงร้อยละ ๒ เท่านั้น[๒] แม้จะเพิ่มมากขึ้นในระยะต่อมา แต่ก็เพิ่มเฉพาะบุคคลบางอาชีพ เช่น ครู ข้าราชการ และพ่อค้าเป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในตัวจังหวัดหรือในเมือง มิได้เพิ่มขึ้นในชนบทโดยทั่วไป ทั้งนี้รวมทั้งจะไม่ศึกษาถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานีวิทยุกระจายเสียง ป.ช.ส.จังหวัดขอนแก่นภาคเพลินเพลงอีกด้วย เพราะสถานีนี้เป็นสถานีอะไหล่และมีกำลังส่งน้อย ซึ่งใช้สำหรับเป็นสถานีเสริมและแทนสถานีใหญ่เมื่อการส่งกระจายเสียงขัดข้อง แต่จะกล่าวเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

---

[๒] ในการพิจารณา United States Information Service, Research Office, Bangkok, Thailand, Northeast Media Survey 1964 (Editorial revision) December 1965, p.2.

<u>เป้าหมายและประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา</u>

การศึกษาเรื่องนี้ ผู้เขียนต้องการทราบถึง การปฏิบัติงานวิทยุกระจายเสียงที่มีต่อประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่ามีอยู่อย่างไร มีผลการรับฟังครอบคลุมไปถึงพื้นที่ใด ประชาชนสนใจต่อรายการกระจายเสียงเป็นอย่างไร

สำหรับประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษานั้นผู้เขียนตั้งเป้าหมายไว้ว่า

๑. การปฏิบัติงานของวิทยุกระจายเสียงในกองประชาสัมพันธ์เขตรอบแก่นที่ดำเนินงานในฐานะหน่วยงานของรัฐบาลจะดำเนินไปอย่างไรบ้าง เป็นไปตามหลักวิชารัฐประศาสนศาสตร์เพียงใดหรือไม่ และมีปัญหาในการทำงานอย่างไร รวมทั้งมีแผนดำเนินงานในอนาคตประการใด

๒. เนื่องจากขณะนี้วิทยุปักกิ่ง วิทยุฮานอยและวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ได้ทำการโฆษณาชวนเชื่อและกล่าวร้ายต่อรัฐบาลไทยหนักขึ้น ฉะนั้นในการศึกษานี้ส่วนหนึ่งต้องการทราบด้วยว่าในวิธีการปฏิบัติงานที่กองประชาสัมพันธ์เขตรอบแก่นในขณะนี้ ประชาชนจะให้ความสนใจในการรับฟังเพียงใดหรือไม่ และควรจะดำเนินการอย่างไร

๓. การศึกษาเรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสื่อมวลชนและมีการศึกษาแบบเฉพาะกรณี (Case Study) จึงย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ของการปฏิบัติงานดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ตลอดจนจะได้ทราบถึงการประสานงานในด้านการส่งวิทยุกระจายเสียงจากสถานีวิทยุอื่น ๆ และหน่วยงานหรือองค์การใดที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

<u>วิธีการศึกษา</u>

เนื่องจากการศึกษาเรื่องนี้ผู้เขียนได้ปฏิบัติงานในฐานะเป็นผู้สื่อข่าวการเมืองของกรมประชาสัมพันธ์ประมาณ ๓ ปี ระหว่างที่เป็นผู้สื่อข่าวนี้ได้ทำหน้าที่ในการจัดรายการทางสถานีวิทยุ ป.ช.ส.๑ และ ป.ช.ส. ๔ รวมทั้งเคยจัดรายการเฉลิมทางสถานีวิทยุมาเป็นเวลาหลายปี การที่ผู้เขียนได้เขียนได้คลุกคลีอยู่กับงานด้านนี้มานานประกอบกับมีความสนใจอยู่ด้วย จึงทำให้ต้องการศึกษางานด้านนี้โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันเป็นภาคที่มีปัญหาต่อการยุแหย่ ปลุกปั่นและโฆษณาจากสถานีวิทยุของคอมมิวนิสต์ทำให้ผู้เขียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น การศึกษานี้ผู้เขียนจะได้ศึกษาหนักเฉพาะในเรื่องการปฏิบัติงานวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตรอบแก่น โดยจะศึกษาจาก

เอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น กรมประชาสัมพันธ์ รายงานการสำรวจสื่อมวลชนของสำนักข่าวสารอเมริกัน การสำรวจการรับฟังวิทยุขององค์การบริหารวิเทศกิจ (USOM) ที่ได้ทำการศึกษาไว้และค้นคว้าหนังสือเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์จากห้องสมุดคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ อันเป็นการศึกษาในรูปการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) รวมทั้งทำการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในหน่วยงานของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นและบุคคลที่เคยปฏิบัติงานด้านวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ หลายท่าน

นอกจากการศึกษาแบบการวิจัยจากเอกสารแล้ว ผู้เขียนยังได้ออกไปสังเกตการณ์พฤติกรรมบางอย่างที่เกี่ยวกับการฟังวิทยุของประชาชนและชาวเวียดนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดการสินธุ์ ในระหว่างวันที่ ๑๕ ถึง ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๘ และระหว่างวันที่ ๑ ถึง ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๙ และวันที่ ๖, ๗, ๑๐, ๑๓, ๑๖, ๑๗ และ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๐

สมมติฐาน

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าดำเนินไปสอดคล้องกันเรื่องที่กำหนดไว้ ผู้เขียนจึงตั้งสมมติฐานไว้ว่า งานวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมีความสำคัญต่อนโยบายการบริหารและการเมืองของรัฐ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐในเรื่องนี้ ในอันที่จะให้การปฏิบัติงานวิทยุกระจายเสียงของสถานีแห่งนี้มีประสิทธิภาพสูง จึงควรมีการปรับปรุงการบริหารและการจัดการภายในสำนักงานบางประการ

วิธีเสนอเรื่อง

การเสนอเรื่อง ผู้เขียนได้กำหนดลำดับการเขียน ในแต่ละบทไว้ดังนี้คือ

บทที่ ๑ จะได้กล่าวถึงความหมายของการประชาสัมพันธ์และสื่อมวลชนว่า มีความหมายและขอบเขตเพียงใด ต่อไปจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมา สาเหตุที่รัฐบาลต้องขยายงานด้านวิทยุกระจายเสียงไปในต่างจังหวัด โครงการขยายงานวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ที่จะมีในต่อไป

และประโยชน์ของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐ

บทที่ ๒ จะได้กล่าวถึงลักษณะที่ตั้งของสถานีวิทยุกระจายเสียง โดยจะแยกกล่าวถึงพื้นที่ทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเหมาะสมของการจัดตั้งสถานีว่ามีอยู่อย่างไรบ้าง รวมทั้งจะกล่าวถึงข้อกำหนดการพิจารณาเลือกจังหวัดขอนแก่นให้เป็นที่ตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และจะกล่าวถึงลักษณะการส่งวิทยุกระจายเสียง ๒ แบบ คือ แบบรอบตัว และแบบพุ่งกระแสคลื่นไปถึงทิศใดทางหนึ่ง หลังจากนั้นจะกล่าวถึงสภาพการณ์รับฟังและผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดอุบลราชธานี ตามลำดับ

บทที่ ๓ จะศึกษาถึงการปฏิบัติงานของวิทยุกระจายเสียงกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น จะได้แยกพิจารณาถึงหน้าที่ทั่วไปของกรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ เพราะหน้าที่ของสำนักงานใหญ่ย่อมเป็นหลักการทั่วไปของหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดจะพึงยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ แล้วจะได้กล่าวถึงหน้าที่เฉพาะของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น หน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น และจะกล่าวถึงจำนวนประชาชนที่อยู่ในพื้นที่การรับฟังวิทยุกระจายเสียง โดยจะแยกกล่าวถึงแนวความคิดในการส่งเสริมให้มีเครื่องรับวิทยุและจำนวนวิทยุที่เพิ่มขึ้นในชนบท

บทที่ ๔ จะศึกษาถึงการจัดรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ที่อยู่ในสังกัดกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น โดยจะแยกกล่าวถึงความสำคัญของการจัดรายการ วางแผนจัดรายการ หลักการและหน้าที่จัดรายการของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น การจัดรายการ ลักษณะของการจัดรายการและการประสานงานภายในภายนอกและระดับเดียวกัน การจัดรายการดังกล่าวเป็นลักษณะที่ปฏิบัติภายในกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ในลำดับต่อมาจะศึกษาถึง ท่าทีของประชาชนที่มีต่อการรับฟังวิทยุ โดยจะแยกพิจารณาถึงวิทยุที่ประชาชนชอบฟัง ภาษาที่ประชาชนชอบฟังวิทยุ วันที่ประชาชนฟังวิทยุ เหตุผลและเวลาที่ชอบฟัง ตลอดจนสถานีที่ประชาชนชอบฟังกันมากที่สุด รวมทั้งจะกล่าวถึงลักษณะท่าทีของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อวิทยุต่างประเทศ

บทที่ ๕ เป็นบทสรุป และเสนอข้อคิดเห็นในการปฏิบัติงาน

<u>ความหมายของการประชาสัมพันธ์</u>

ในสมัยก่อนสังคมมนุษย์มีขนาดเล็กและอยู่ร่วมกันจำนวนไม่มากนัก เพราะคนในสังคมมีน้อย ทำให้ติดต่อกันง่ายและรู้จักกันดี แต่มาสมัยนี้ผู้คนเกิดมากสภาพทางสังคมมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด มีความสลับซับซ้อนและมีการแข่งขันในด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่และการติดต่อสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากันมากขึ้นกว่าแต่ก่อน และเป็นไปโดยสลับซับซ้อนซึ่งดีซึ่งเด่น โดยเฉพาะในนครหลวง สภาพสังคมปัจจุบันทำให้เห็นความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่น การศึกษา ฐานะเศรษฐกิจ ความรู้สึกนึกคิด การขัดแย้งในการทำงานและอื่น ๆ มากมาย การที่แตกต่างกันนี้ย่อมเป็นผลของระบบเศรษฐกิจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมนุษย์และทำให้เกิดปัญหาใหม่ ๆ ขึ้น โดยความแตกต่างและความสัมพันธ์ไม่ราบรื่นระหว่างมวลมนุษย์นี้เป็นเหตุให้มีคนนำการประชาสัมพันธ์เข้าไปใช้เพื่อแก้ปัญหานี้ ฉะนั้นในประเทศที่เจริญแล้วจึงได้มีจิตแพทย์และนักวิทยาศาสตร์โดยพากันฝักใฝ่สนใจค้นคว้าดูว่าจะมีวิถีทางใดที่จะขจัดความยุ่งยากขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้หมดสิ้นหรือเบาบางลงได้บ้าง[๓] สิ่งใดก็ตามถ้ามีแต่ความยุ่งยากขัดแย้งปะปนร่วมอยู่ด้วยแล้ว สิ่งนั้นย่อมหาความเจริญราบรื่นมิได้เลย ดังนั้นในประเทศที่เจริญแล้วถึงกับได้จัดตั้งสถาบันเพื่อดำเนินการศึกษาค้นคว้าปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษยชาติขึ้นโดยเฉพาะ เช่น มี Institution of Human Relations ของมหาวิทยาลัยเยลในสหรัฐอเมริกา และยังมีสถาบันค้นคว้าอื่น ๆ ทำนองนี้อีกมากมายหลายแห่งด้วยกัน[๔] สถาบันเหล่านี้พยายามดำเนินการค้นคว้าวิจัย ทั้งทางจิตวิทยา สังคมวิทยา วัฒนธรรมวิทยา ตลอดจนมนุษยวิทยา และได้มีการประมวลหลักเกณฑ์การประพฤติ การปฏิบัติตนของบุคคล เพื่อจะได้ผูกความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้อย่างราบรื่น ซึ่งเป็นแนวความคิดอันหนึ่งที่อยู่ในหลักการประชาสัมพันธ์

จากพฤติกรรมที่ได้กล่าวมานี้ มีความหมายต่อการเขียนวิทยานิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้เขียน

---

[๓] สะอาด ทัณฑสุทธผล, <u>การประชาสัมพันธ์</u> (พระนคร: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๐๓), หน้า ๒๖.

[๔] <u>Ibid</u>., หน้า ๒๗.

จะนิยามความหมายของประชาสัมพันธ์ต่อไป

ความหมายของคำว่า "การประชาสัมพันธ์" ได้มีผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำนิยามไว้มากมายหลายท่าน ผู้เขียนจะเลือกเพียงความหมายที่ใกล้กับความจริงมากที่สุดมาอธิบายไว้ดังนี้

J.A.R.Pimlott ผู้เชี่ยวชาญการประชาสัมพันธ์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งนายสะอาด ทัณสุภผล ได้แปลและเรียบเรียงไว้ในหนังสือการประชาสัมพันธ์ได้ให้คำนิยามว่า

> ... การประชาสัมพันธ์คือวิธีการอย่างหนึ่งซึ่งยังให้เกิดความสมานฉันท์ (Harmony) ระหว่างสถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะความไม่สมานฉันท์และปฏิกิริยายัดแย้ง ย่อมมีสาเหตุมาจากที่ประชาชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องไม่เข้าใจว่าทางสถาบันได้จัดการอะไร หรือกำลังทำอะไร ทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นไปด้วยดี ถ้าการจัดการของสถาบันได้ดำเนินไปโดยมีการแจ้งให้ประชาชนทราบ หรือได้มีการอธิบายให้เข้าใจ หรือดำเนินการใด ๆ ไปโดยมีการปรับปรุงวิธีการให้ได้แนวที่ดีกว่า คือคำนึงถึงประชามติ และความเห็นของประชาชนเหล่านั้นด้วย ...

นอกจากนี้ W. Emerson Reck ได้นิยามไว้ในหนังสือการประชาสัมพันธ์เล่มเดียวกันว่า

> ... ปัจจุบันนี้การประชาสัมพันธ์คือมรรควิธีก่อเนื่องที่จะแถลงนโยบาย บริการ และวิธีดำเนินการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่ประชาชนหรือกลุ่มประชาชน ซึ่งความเข้าใจ และความนิยมชมชอบ [illegible] ซึ่งเป็นสิ่งปรารถนาของสถาบัน และความมุ่งหมายนั้นต่อไปก็คือ การชี้แจงแถลงไขในข้อนโยบาย บริการ และวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นที่มั่นใจได้ว่า ประชาชนหรือกลุ่มประชาชนเหล่านั้นมีความเข้าอกเข้าใจอย่างลึกซึ้งสมบูรณ์ ...[๖]

---

[๕] Ibid., หน้า ๓๔.

[๖] Ibid.

ถ้าพิจารณาอย่างแท้จริงและง่าย ๆ แล้ว จะเห็นว่าการประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องหรือกระบวนการที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน ถ้าเกิดความเข้าใจกันได้แล้วการดำเนินกิจการนั้น ๆ ก็ย่อมเป็นไปโดยราบรื่น[๗]

ถ้าหากจะนิยามคำจำกัดความของการประชาสัมพันธ์ให้มีข้อความรัดกุม อาจจะกล่าวได้ดังนี้ "... การประชาสัมพันธ์คือวิธีการอันหนึ่งของสถาบันที่เป็นการกระทำต่อเนื่องกัน ในอันที่จะสร้างหรือให้เกิดความสัมพันธ์ร่าบรื่นกับบรรดากลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ..."[๘] อันจะเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้น ๆ ดำเนินการไปได้ผลดีสมความมุ่งหมาย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประชามติและความเห็นชอบของกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นมูลฐานสำคัญด้วย

สำหรับข้อพิจารณาที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นคำนิยามหลักการประชาสัมพันธ์โดยทั่วไปและกว้าง ๆ แต่ความหมายสำหรับงานประชาสัมพันธ์ของรัฐนั้นผิดแผกแตกต่างไปจากงานประชาสัมพันธ์ของธุรกิจการค้าตรงที่ว่างานประชาสัมพันธ์ของรัฐเป็นการกระทำต่อเป้าหมายซึ่งได้แก่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศและเป็นผู้เสียภาษีอากร ไม่ใช่เป้าหมายที่เป็นลูกค้าหรือคิดว่าจะเป็นลูกค้า[๙] โดยหลักการแล้วงานประชาสัมพันธ์ของรัฐมุ่งหมายเพื่อจะให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศได้เกิดความเข้าใจอันถูกต้องและมีความเข้าใจดีต่อรัฐบาลเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันนี้การประชาสัมพันธ์ได้เปลี่ยนมาเป็นระบบสองทาง (Two-Way Communication) ซึ่งเป็นวิธีการที่รัฐบาลจะต้องคอยเอาใจใส่รับฟังความเห็นจากประชาชนหรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า ยุคลวิถี (Two-Way Process) คือจากรัฐบาลไปสู่

---

[๗] เกษม ศิริสัมพันธ์, ประชาสัมพันธ์กับหนังสือพิมพ์ (พระนคร: มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๑๐), หน้า ๖ – ๗.

[๘] ทัศนัย, op.cit., หน้า ๔๐.

[๙] โรงเรียนการประชาสัมพันธ์, การประชาสัมพันธ์ของนักบริหาร, แฟ้มคำสอนของโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ๒๕๐๗, หน้า ๗.

ประชาชน และจากประชาชนไปสู่รัฐบาลด้วย เปรียบกับเครื่องวิทยุก็เป็นทั้งเครื่องรับและเครื่องส่งรวมอยู่ด้วยกัน ไม่ใช่ส่งไปอย่างตะพึดตะพือข้างเดียว[๑๐]

<u>ความหมายของสื่อสารมวลชน</u>

ชีวิตของคนเราโดยเฉพาะที่อยู่ในนครหลวงย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่กับสื่อสารมวลชนอยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่ตื่นนอนในตอนเช้า ถ้าหากไม่เปิดวิทยุกระจายเสียงก็อ่านหนังสือพิมพ์ และแม้แต่ตอนกลางวันหรือตอนเย็นและค่ำไม่อาจหลีกเลี่ยงความเคยชินหรือความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของสังคมไปได้ อย่างน้อยที่สุดไม่อ่านหนังสือพิมพ์ก็ต้องเปิดวิทยุหรือดูโทรทัศน์ ถ้าหากมีเวลาวันไหนไม่ได้ฟังข่าวหรืออ่านหนังสือพิมพ์เสียเลยแล้ว รู้สึกว่าขาดไปอย่างหนึ่ง ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าในวิถีชีวิตของคนในรอบหนึ่งวันจะหลีกหนีไปด้วยกับเครื่องมือสื่อสารมวลชนไม่ชนิดใดก็ชนิดหนึ่ง และโดยที่วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ถือว่าเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์สำคัญในการสื่อสารมวลชน ที่จะนำข่าวสาร เรื่องราว ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นไปสู่ประชาชนได้ทุกหนทุกแห่งที่รัศมีการส่งไปถึง ฉะนั้นในการศึกษานี้ ผู้เขียนจะขอนิยามคำว่า สื่อสารมวลชน ในลำดับต่อไป

คำว่าสื่อสารมวลชน หรือ Mass Communication นั้น คงแยกพิจารณาได้ ๒ คำ ๆ แรก คำว่าสื่อสาร "...หมายถึงการมีมนุษย์ที่ติดต่อส่งข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และทำทีต่าง ๆจากบุคคล หรือหลายคนไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรือหลายคน..."[๑๑] ในการสื่อสารนั้น "...จะต้องมีผู้นำส่งสาร มีสาร และมีผู้รับสาร ..."[๑๒] คำว่าผู้นำส่งสารหรือ (Sender) หมายความว่า เป็นผู้ส่งข้อความ

---

[๑๐]ดร.วิทย์ ศิวะศริยานนท์, "การประชาสัมพันธ์" <u>เอกสารวิชาการประกอบการศึกษา</u> โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (พระนคร: โรงเรียนการประชาสัมพันธ์จัดพิมพ์), หน้า ๑๕.

[๑๑]Edward Sapir, "Communication" in <u>Encyclopedia of the Social Science</u> (N.J.Prentice-Hall, Inc., 1959), pp. 78-80.

[๑๒]พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นราชสิปพงศ์ประพันธ์, "สื่อมวลชนคืออะไร", <u>วันนักข่าว</u> (พระนคร: โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ, ๒๕๐๗), หน้า ๗๖.

ระเป็นข้อเท็จจริง ความคิดหรือเรื่องราวอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นเนื้อสาร (Message) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) ตามความหมายนี้จะพบว่าผู้ส่งสารคือสถาบันที่ใช้ส่งข่าวหรือเรื่องราวไปสู่มวลชน ได้แก่วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น เนื้อสารได้แก่สาระของข่าวสาร เนื้อเรื่องข้อเท็จจริงที่ได้เรียบเรียงขึ้น และผู้รับสาร ได้แก่ประชาชนทั้งหลายที่เป็นผู้รับฟังข่าวสาร

สำหรับความหมายที่สอง คำว่า

> ... มวลชน หมายถึงหมู่มนุษย์ซึ่งไม่อาจกำหนดความหมายได้เป็นเฉพาะเจาะจง กลุ่มมนุษย์จำนวนมากไม่ใช่มวลชนเสมอไป นักศึกษาซึ่งนั่งฟังคำบรรยายในมหาวิทยาลัย ถึงแม้จะมีจำนวนมากเพียงใดก็ตาม ไม่ใช่มวลชน เพราะมีลักษณะหมายกำหนดโดยเฉพาะเจาะจงได้ว่าเป็นนักศึกษา แต่ผู้ฟังวิทยุเป็นมวลชนเพราะไม่อาจกำหนดหมายได้ว่าเป็นใครมีลักษณะพื้นฐานประการใด ความสำคัญของการสื่อสารมวลชนอยู่ที่ว่าผู้รับสารเป็นชนซึ่งเราไม่สามารถกำหนดหมายได้แน่นอน และไม่อาจคาดคะเนปฏิกริยาซึ่งจะเกิดขึ้นแก่ผู้รับสารซึ่งเป็นมวลชนได้ ...[๑๓]

จากคำอธิบายดังกล่าว พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นราชิปพงศ์ประพันธ์ ทรงให้คำนิยามว่า

> ... มวลชนนั้นได้แก่ผู้ฟังวิทยุกระจายเสียง ผู้ชมโทรทัศน์ ผู้ชมภาพยนตร์ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ นวนิยาย หรือนิตยสาร เป็นบุคคลแต่ละคน หากไครสนใจชอบในเรื่องเดียวกันแล้วก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ทั้งด้านการตัดสินใจของตนเอง และด้านการเลือกปฏิบัติของตนเอง จริงอยู่บุคคลเหล่านี้เมื่อได้ฟังได้ชมและได้อ่านแล้ว อาจปรารภ ปราศรัย กับญาติและมิตร,เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน...[๑๔]

---

[๑๓] สิริ สัมพันธ์, ประชาสัมพันธ์กับหนังสือพิมพ์, op.cit., หน้า ๓.

[๑๔] ราชิปพงศ์ประพันธ์, op.cit., หน้า ๒๓.

และในสารที่คนได้รับก็อาจแพร่ไปในหมู่ของคนอีกด้วย

หากเอาสองคำมาพิจารณารวมกันจะได้ความหมายว่า สื่อสารมวลชน คือบรรดาเครื่องมือสื่อกลาง (Media) ในการนำข่าวสารไม่ว่าจะเป็นคำ เป็นตัวหนังสือ ภาพหรือเสียงก็ตาม ไปสู่บุคคลต่าง ๆ มากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ฉะนั้นจึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับรัฐบาล วงการธุรกิจและองค์การเอกชน เพราะรัฐบาลจะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบนโยบายและการปฏิบัติงานของตน วงการธุรกิจจะต้องประกาศสินค้าของตน และองค์การก็จะต้องวิงวอนขอความกรุณาเมตตาจิตให้ประชาชนช่วยบริจาคเพื่องานการกุศลต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีความจำเป็นที่จะสื่อสารไปยังมวลชนทั้งหลาย สื่อกลางหรือสื่อสารมวลชนที่ประชาชนได้มีส่วนร่วม (Participation) ในการใช้นอกจากวิทยุกระจายเสียงแล้ว มีอยู่มากมายหลายอย่างและมีที่ใช้แตกต่างกันไปตามกลุ่มชน ชั้นและสังคมต่าง ๆ สื่อสารมวลชนเหล่านี้มีรูปต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ การสนทนากันเป็นการส่วนตัว กลุ่มอภิปรายการประชุมกันอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมกันอย่างเป็นทางการ ภาพยนตร์เสียง โทรทัศน์ วิทยุ โทรเลข การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว จดหมายแบบหนังสือพิมพ์ แผ่นป้ายโฆษณา นิตยสาร และหนังสือพิมพ์

<u>ประวัติความเป็นมาของกิจการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย</u>

กิจการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย ได้เริ่มมีขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ อันเป็นรัชสมัยของพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ผู้ให้กำเนิดได้แก่ พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ผู้ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหมในสมัยนั้น และเคยได้เสด็จไปศึกษาวิชาคมนาคมจากยุโรป ต่อมาพระองค์ทรงมีดำริห์จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศขึ้น โดยได้ทรงมอบให้กองช่างวิทยุกรมไปรษณีย์โทรเลขสร้างเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงขึ้นใช้เองหนึ่งเครื่อง มีกำลังส่ง ๓๐๐ วัตต์ ส่งกระจายเสียงด้วยความยาวคลื่น ๓๖.๔๒ เมตร[๑๕] เครื่องส่งดังกล่าวนับเป็นเครื่องแรกได้ติดตั้งที่ตำบลช้างวัดราชบูรณะ (วัดเลียบ) หลังจากติดตั้งแล้วได้เริ่มทดลองส่งกระจาย

---

[๑๕] สงวน อันคง, <u>สิ่งแรกในเมืองไทย</u> (พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๒), หน้า ๔๐๓.

เสียงเป็นครั้งแรกในเมืองไทยนั้นเอง ปรากฏว่า การออกอากาศด้วยกำลังส่ง ๓๐๐ วัตต์ ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการและนิยมของประชาชน เพราะเครื่องส่งมีกำลังน้อย ต่อมาได้คิดสร้างเครื่องส่งมีกำลังส่ง ๑ กิโลวัตต์ขึ้น ๑ เครื่อง แล้วนำไปติดตั้งที่สาคาแดง ทดลองกระจายเสียงด้วยขนาดคลื่น ๓๒๐ เมตร เป็นคลื่นกลาง (Medium Wave)* เมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๒ ได้ให้ชื่อว่า หนึ่ง.หนึ่ง.พี.เจ. (๑.๑. Pj)[๖] ปรากฏว่าการทดลองส่งของสถานี แม้เครื่องรับของประชาชนจะได้รับฟังได้กลายเสียงแมลงหวี่ก็ยังความตื่นเต้นให้แก่ประชาชนทั่วไปเป็นอย่างยิ่ง เครื่องรับวิทยุในขณะนั้นเป็นเครื่องแร่ใช้หูฟังเป็นส่วนมาก และบางทีได้ประดิษฐ์เครื่องแร่ขาย ซึ่งทางการสมัยนั้นเล็งเห็นความจำเป็นว่ากิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยถึงเวลาแล้วที่ควรจะได้ส่งเสริมให้เป็นบริการสาธารณะไปสู่ประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเท่าที่จะทำได้

ด้วยความจำเป็นในเรื่องนี้ เสด็จในกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน จึงได้ทรงสั่งเครื่องส่งกำลังสูง ๒ กิโลวัตต์หนึ่ง มาจากต่างประเทศอีก ๑ เครื่อง ได้ติดตั้งไว้ที่ตำบลพญาไท ทำการทดลองออกอากาศด้วยขนาดคลื่น ๓๕๐ เมตร โดยตั้งชื่อสถานีนี้ว่า "สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย" หลังจากที่ได้ทดลองส่งกระจายเสียงเป็นที่พอใจแล้ว จึงได้เริ่มส่งกระจายเสียงเป็นปฐมฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๗ โดยถ่ายทอดกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจากพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ซึ่งในครั้งนั้นมิใช่เป็นเรื่องสามัญที่ประชาชนทั่วไปจะได้ฟังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยตรง[๗] นับเป็นนิมิตรอันดีที่ปฐมฤกษ์ของสถานีวิทยุกระจายเสียงสู่มวลชนสถานีวิทยุกระจายเสียงของ

---

* คำว่า Medium Wave หมายถึงความยาวของคลื่น ตั้งแต่สั้นคลื่นลูกหนึ่งถึงสั้นคลื่นอีกลูกหนึ่งมีความยาวตั้งแต่ ๕๔๕ เมตร ถึง ๑๘๒ เมตร เรียกว่า Medium Wave โดยเหตุที่ประเทศไทยไม่มีการใช้คลื่นยาว (Long Wave) มากกว่านี้ จึงเรียก Medium Wave เป็นคลื่นยาว ลักษณะของ Medium Wave เป็นคลื่นกระจายไปตามผิวพื้นของโลกส่วนมากใช้ในการส่งวิทยุภายในประเทศ.

[๖] อ้นคง, op.cit., หน้า ๔๐๐.

[๗] ศักดิ์สุภผล, op.cit., หน้า ๓๑๕.

รัฐบาลได้ดำเนินกิจการติดต่อเรื่อยมา กระทั่งปี พ.ศ.๒๔๗๕ เมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยแล้ว รัฐบาลได้เล็งเห็นว่า ระบอบการปกครองประชาธิปไตยเป็นสิ่งใหม่ซึ่งประชาชนส่วนมากยังไม่มีความคุ้นเคยหรือเข้าใจ จึงได้จัดตั้งกองโฆษณา ให้มีหน้าที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยสู่ประชาชน[๑๔] ต่อมาได้เปลี่ยนกองโฆษณามาเป็น "สำนักงานโฆษณาการ" ทางการจึงได้โอนกิจการวิทยุกระจายเสียงจากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาขึ้นอยู่กับสำนักงานโฆษณาการ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๑ และปี พ.ศ.๒๔๘๓ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมโฆษณาการ สุดท้ายได้เปลี่ยนเป็น "กรมประชาสัมพันธ์" เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๕ และได้ใช้ชื่อนี้จนปัจจุบันนับแต่นั้นมา รัฐบาลได้ปรับปรุงและเพิ่มกำลังส่งออกอากาศของวิทยุกระจายเสียงสูงขึ้นตลอดมา โดยในตอนแรกของระยะเวลาระหว่างนี้ได้เปลี่ยนกำลังส่งเป็น ๑๐ กิโลวัตต์ และเปลี่ยนเป็น ๕๐ กิโลวัตต์ เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๖ จนกระทั่งบัดนี้เปลี่ยนเป็น ๑๐๐ กิโลวัตต์ ซึ่งนับว่ามีกำลังส่งออกอากาศสูงที่สุดในขณะนี้

สำหรับในด้านการออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงที่อยู่ในเครือของกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบันได้ขยายกิจการเป็นกองประชาสัมพันธ์เขตในต่างจังหวัดของ ๓ ภาค คือ ภาคเหนือเรียกว่า กองประชาสัมพันธ์เขตลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่ากองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น และภาคใต้เรียกว่ากองประชาสัมพันธ์เขตสุราษฎร์ธานี

ปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่าการขยายงานด้านวิทยุกระจายเสียงกำลังดำเนินต่อไปอยู่เรื่อย ๆ มิได้หยุดยั้งการปรับปรุงงานในด้านนี้แต่อย่างใด

<u>สาเหตุที่ต้องมีการขยายงานวิทยุกระจายเสียงในต่างจังหวัด</u>

การประชาสัมพันธ์เป็นวิชาการหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นสำคัญ และถือเป้าหมายการดำเนินงานอยู่ที่ "ประชาชน" หากสามารถสร้างความเข้าใจที่และถูกต้องได้มากเท่าใดย่อมหมายถึงการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้ผลดีมากขึ้นเพียงนั้น เพื่อปฏิบัติตามหลักการนี้ ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายอันแน่วแน่ที่จะใช้เครื่องมือ

---

๑๔ Ibid., หน้า ๓๑๖.

รัฐบาลได้ดำเนินกิจการติดต่อเรื่อยมา กระทั่งปี พ.ศ.๒๔๗๕ เมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยแล้ว รัฐบาลได้เล็งเห็นว่า ระบอบการปกครองประชาธิปไตยเป็นสิ่งใหม่ซึ่งประชาชนส่วนมากยังไม่มีความคุ้นเคยหรือเข้าใจ จึงได้จัดตั้งกองโฆษณา ให้มีหน้าที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยสู่ประชาชน[๑๔] ต่อมาได้เปลี่ยนกองโฆษณามาเป็น "สำนักงานโฆษณาการ" ทางการจึงได้โอนกิจการวิทยุกระจายเสียงจากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาขึ้นอยู่กับสำนักงานโฆษณาการ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๑ และปี พ.ศ.๒๔๘๓ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมโฆษณาการ สุดท้ายได้เปลี่ยนเป็น "กรมประชาสัมพันธ์" เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๕ และได้ใช้ชื่อนี้จนปัจจุบันนับแต่นั้นมา รัฐบาลได้ปรับปรุงและเพิ่มกำลังส่งออกอากาศของวิทยุกระจายเสียงสูงขึ้นตลอดมา โดยในตอนแรกของระยะเวลาระหว่างนี้ได้เปลี่ยนกำลังส่งเป็น ๑๐ กิโลวัตต์ และเปลี่ยนเป็น ๕๐ กิโลวัตต์ เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๖ จนกระทั่งบัดนี้เปลี่ยนเป็น ๑๐๐ กิโลวัตต์ ซึ่งนับว่ามีกำลังส่งออกอากาศสูงที่สุดในขณะนี้

สำหรับในด้านการออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงที่อยู่ในเครือของกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบันได้ขยายกิจการเป็นกองประชาสัมพันธ์เขตในต่างจังหวัดของ ๓ ภาค คือ ภาคเหนือเรียกว่า กองประชาสัมพันธ์เขตลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่ากองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น และภาคใต้เรียกว่ากองประชาสัมพันธ์เขตสุราษฎร์ธานี

ปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่าการขยายงานด้านวิทยุกระจายเสียงกำลังดำเนินต่อไปอยู่เรื่อย ๆ มิได้หยุดยั้งการปรับปรุงงานในด้านนี้แต่อย่างใด

<u>สาเหตุที่ต้องมีการขยายงานวิทยุกระจายเสียงในต่างจังหวัด</u>

การประชาสัมพันธ์เป็นวิชาการหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นสำคัญ และถือเป้าหมายการดำเนินงานอยู่ที่ "ประชาชน" หากสามารถสร้างความเข้าใจที่และถูกต้องได้มากเท่าใดย่อมหมายถึงการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้ผลดีมากขึ้นเพียงนั้น เพื่อปฏิบัติตามหลักการนี้ ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายอันแน่วแน่ที่จะใช้เครื่องมือ

---

๑๔ Ibid., หน้า ๓๑๖.

การประชาสัมพันธ์ถึงงานด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อกลางติดต่อไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นในต่างจังหวัดมากที่สุด โดยมีความมุ่งหมายจะสร้างความเจริญรุ่งเรืองของประเทศและความผาสุกกลมกลืนดีของประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศอย่างเร่งรีบ และในการไปตรวจราชการในภาคต่าง ๆ ได้พบข้อบกพร่องอยู่ประการหนึ่ง ก็คือการที่ประชาชนในชนบทโดยทั่วไป ยังขาดช่องทางที่จะรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและความเคลื่อนไหวของรัฐบาลเป็นอันมาก[๑๙] นับเป็นจุดอ่อนที่ง่ายต่อการยุแหย่กล่าวร้ายป้ายสีของฝ่ายคอมมิวนิสต์[๒๐] ฉะนั้น เมื่อกรมประชาสัมพันธ์ได้วางโครงการปรับปรุงและขยายงานสำคัญด้านต่าง ๆ เช่นการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ในภาคต่าง ๆ ก็ดี การปรับปรุงและขยายงานส่วนกลางโดยมีการตั้งหน่วยงานที่จำเป็นเพิ่มขึ้นอีกหลายหน่วยก็ดี นับเป็นการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ออกไปให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนในต่างจังหวัด และที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลเส้นทางคมนาคมได้สามารถใช้บริการวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อกลางที่จะรับทราบข่าวสารข้อเท็จจริงแนวนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาลว่าได้ดำเนินไปเพียงใด งานประชาสัมพันธ์ของรัฐนั้นยิ่งสามารถขยายบริการไปสู่ประชาชนได้มากเท่าใดผลดีย่อมเกิดขึ้นมากเท่านั้น มีแต่ลักษณะไปในทางปฏิฐาน (Positive) มากขึ้น ไม่มีในทางนิเสธ (Negative) แม้แต่น้อย ทั้งนี้เพราะวิทยุกระจายเสียงนั้นเป็นสื่อที่ฟังด้วยหู[๒๑] (Aural Medium) และเป็นสื่อไฟฟ้าที่สามารถส่งข่าวกระจายข้อเท็จจริงและความรู้ไปได้ทุกหนทุกแห่งและเหมาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนที่ด้อยการศึกษา อ่านหนังสือไม่ออก เพราะ

---

๑๙ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, คำกล่าวในพิธีวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างกรมประชาสัมพันธ์, ที่ระลึกในการเปิดอาคารใหม่ของกรมประชาสัมพันธ์ (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๖), หน้า ๓.

๒๐ พลเอกสุรจิตร จารุเสรนี, "ภาระกิจกรมประชาสัมพันธ์", ที่ระลึกในการเปิดอาคารใหม่ของกรมประชาสัมพันธ์ (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๖), หน้า ๑๑.

๒๑ ยุบล กรุชมงคล,"วิทยุกระจายเสียง " คำสอนโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (พระนคร: โรงเรียนการประชาสัมพันธ์จัดพิมพ์, ๒๕๐๙), หน้า ๘.

บุคคลเหล่านี้ฟังภาษาไทยที่พูดออกมาด้วยคำพูดหรือคำบอกเล่าก็เข้าใจ

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้งานประชาสัมพันธ์ด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ได้ดำเนินไปเหมาะสมและขยายกว้างขวางออกไปในต่างจังหวัด กรมประชาสัมพันธ์จึงได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๓ ว่า เนื่องจากในปัจจุบันนี้รัศมีการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ยังอยู่ในขอบเขตจำกัด ฉะนั้นเพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ที่ห่างไกลนอกรัศมีการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบัน สามารถได้ทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวของทางราชการโดยรวดเร็วและได้รับความรู้กว้างขวางมากขึ้น จึงเห็นสมควรขยายงานด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพิ่มขึ้นอีก ๓ แห่ง คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้[๒๑] หลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการขยายงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ไปในต่างจังหวัดแล้ว กรมประชาสัมพันธ์ก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจทำการสำรวจพื้นที่ที่เห็นว่าเหมาะสมในการตั้งสถานีขึ้นใน ๓ ภาค ในเวลาต่อมา และในที่สุดคณะกรรมการสำรวจพื้นที่ได้พิจารณาเห็นว่าในภาคเหนือให้จัดตั้งสถานีขึ้นที่จังหวัดลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดขอนแก่น และภาคใต้ที่หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงขึ้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ขณะนี้สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ได้จัดตั้งขึ้นแล้วและดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันนี้

<u>โครงการขยายของวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์</u>

โดยที่กรมประชาสัมพันธ์เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ทั้งด้านในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนดำเนินงานสื่อมวลชนต่าง ๆ ของรัฐบาล เพื่อสนับสนุนในด้านเศรษฐกิจ การบริหาร การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แผ่ไพศาลไปทั่วประเทศ และป้องกันการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์ที่มุ่งบุ่นทำลาย[๒๒] ประเทศไทยในขณะนี้ อันจะเป็นผลร้ายในการ

---

[๒๑] กรมประชาสัมพันธ์, <u>ข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๓</u>, แฟ้มกองการข่าวกรมประชาสัมพันธ์ ๒๕๐๓, หน้า ๑.

[๒๒] กรมประชาสัมพันธ์, <u>แผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ</u>, แฟ้มเอกสารแผนกสารบรรณสำนักงานเลขานุการกรมประชาสัมพันธ์, หน้า ๒. (เอกสารโรเนียว)

ทำลายความสงบสุขของประชาชนและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศที่รัฐบาลกำลังเร่งรัดดำเนินการในปัจจุบัน

โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ กรมประชาสัมพันธ์จึงได้กำหนดแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งปรับปรุงและขยายงานเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ โดยจะดำเนินการในมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสม ในการปรับปรุงตามแผนงานประชาสัมพันธ์นั้น กรมประชาสัมพันธ์มีแผนการจะดำเนินงานในด้านสถานีวิทยุกระจายเสียงทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ปรับปรุงและขยายงานทั้งวิศวกรรมวิทยุและการจัดรายการเพื่อให้ประชาชนสามารถรับฟังข่าวสาร ความรู้และการบันเทิงทั่วประเทศ

ในการดำเนินการดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการแล้วเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙ และให้กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการตามกำลังงบประมาณที่จะได้รับ เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และให้เป็นไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ที่เป็นอยู่[๒๔]

จากแผนงานประชาสัมพันธ์แห่งชาตินี้ กองประชาสัมพันธ์เขตชนบทได้วางโครงการขยายงานด้านวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์เพิ่มขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ดังนี้ โครงการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงขนาดกำลังส่ง ๕๐ กิโลวัตต์ ที่จังหวัดสุรินทร์ ๑ แห่ง โดยจะส่งกระจายเสียงเป็นภาษาพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาษาเขมร การจัดตั้งสถานีขนาดมีกำลังส่ง ๕๐ กิโลวัตต์นี้คาดว่าจะสามารถช่วยให้ประชาชนรับฟังข่าวสารการเมือง ผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ส่วนในด้านการขยายงานวิทยุโทรทัศน์ กองประชาสัมพันธ์เขตชนบทจะติดตั้งสถานีถ่ายทอดโทรทัศน์ (Repeaters) ที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย เพื่อสามารถให้ราชอาณาจักรสามารับรายการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และขอตั้งที่จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอยะโสธร และที่บริเวณจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น ๕ พื้นที่[๒๕]

---

[๒๔] Ibid.

[๒๕] สัมภาษณ์ นายรักศักดิ์ วัฒนพานิช หัวหน้ากองประชาสัมพันธ์เขตชนบท ณ กรมประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๐.

หากดำเนินการครบตามจำนวนดังกล่าว คาดว่าจะสามารถช่วยให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรับโทรทัศน์ ช่อง ๕ จังหวัดขอนแก่น ได้ชัดเจนโดยทั่วถึง

ประโยชน์ของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐ

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า สถาบันสื่อมวลชนเป็นแหล่งข่าวใหญ่ และให้ความบันเทิงแก่ประชาชนทุกระดับชั้นนับแต่คนธรรมดาจนถึงบุคคลผู้ถือบังเหียนของประเทศ อาจกล่าวได้ว่าสถาบันสื่อมวลชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งแก่สังคม แม้จะกระทำจากบุคคลคนหนึ่งแก่ก็ได้กระทำเพื่อบุคคลหลายชั้นและมวลชนจำนวนมากมายนับเป็นจำนวนแสนหรือล้านคน ซึ่งจะขาดบริการนี้เสียมิได้ สำหรับสังคมมนุษย์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม้แก่ในวงการบริหารราชการ ซึ่งมีความจำเป็นเป็นอันมากที่จะใช้บริการดังกล่าวเพื่อแจ้งแถลงข่าวความเคลื่อนไหว ผลการปฏิบัติงานและแผนการที่จะทำต่อไปต่อประชาชนทั่วประเทศ เพราะลำพังจะอาศัยข้าราชการในส่วนต่าง ๆ ช่วยชี้แจงแก่ประชาชนเพียงด้านเดียวย่อมทำได้ไม่ทั่วถึงในชั่วระยะเวลาอันรวดเร็วที่ต้องการ

ฉะนั้น เพื่อให้เห็นประโยชน์ของสถาบันสื่อมวลชนคือวิทยุกระจายเสียงที่ผู้เขียนได้ศึกษาเฉพาะในวิทยานิพนธ์นี้ว่าจะมีประการใดบ้างดังจะอธิบายต่อไปนี้

ก) <u>สื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐ</u> ความมุ่งหมายขั้นมูลฐานของการประชาสัมพันธ์นี้ก็คือการสร้างทางเดินด้วยวิธีการ ๒ ทาง(A two - flow) อันจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน[๒๕] และตั้งอยู่บนฐานแห่งความจริง ความรู้ และได้รับข่าวสารโดยสมบูรณ์ โดยหลักการนี้หากจะพิจารณาได้ว่าในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อาจแบ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อกันตามระบบน้อยที่สุด ๒ ฝ่าย คือ รัฐบาลและประชาชน การที่ต้องมีทางเดิน ๒ ทางนี้ ประการที่หนึ่งหมายถึงรัฐบาลมีความจำเป็นและผูกพันที่จะต้องแถลงให้ประชาชนได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน แนวนโยบายสิ่งที่จะทำต่อไปและข่าวสารการเมือง ตลอดจนบทความรู้ต่าง ๆ การแถลงหรือแจ้งให้ประชาชน

---

[๒๕] Sam Black, <u>Practical Public Relations</u> (London: Sir Isaac Pitman & son Ltd, 1959), p.3. (แปลโดยผู้เขียน)

ทราบนี้ รัฐบาลอาจกระทำผ่านสถาบันสื่อมวลชนซึ่งได้แก่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข้อเท็จจริง ประการที่สองซึ่งในสมัยที่งานประชาสัมพันธ์กำลังได้รับการส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้าควบคู่กันการปกครองระบอบประชาธิปไตยนี้ รัฐบาลและหน่วยราชการต่าง ๆ ก็มีหน้าที่สำคัญคือ การบริหารราชการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ก็คือการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชนให้ถูกเป้าหมายนั้น รัฐบาลจะดำเนินการหลัก ๒ ประการ คือ

๑) การปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่กำหนดไว้ วิธีนี้ได้แก่การปฏิบัติตามแผนการที่รัฐบาลตั้งไว้เป็นโครงการต่อไป โดยทำไปตามกำลังเงินงบประมาณที่กำหนดไว้[๒๗] การปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการดำเนินงานของหน่วยราชการที่เป็นเจ้าของโครงการจะต้องปฏิบัติไปตามใต้โครงการที่กำหนดไว้

๒) รัฐบาลอาจบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนด้วยวิธีการร้องเรียนมายังรัฐบาลและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในปัญหาเรื่องเดือดร้อนหรือให้รัฐบาลพิจารณาตามความเห็นความต้องการของประชาชน นับเป็นวิธีการรับฟังความเห็นของประชาชน ซึ่งคล้ายกับวิธีการที่องค์การหรือหน่วยงานติดตั้งตู้รับฟังความคิดเห็นความต้องการและคำแนะนำต่าง ๆ (Suggestion Box)* เพื่อปรับปรุงการบริหารงานให้ดีขึ้น โดยวิธีเดียวกันนี้รัฐบาลและหน่วยราชการก็ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิร้องเรียนหรือแสดงความคิดต่าง ๆ ผ่านหน่วยราชการผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้ จากวิธีปฏิบัติดังกล่าว ปัจจุบันมีหน่วยราชการมีหน้าที่พิจารณาคำร้องเรียนของประชาชน

---

[๒๗] นายประหยัด บุรทะศิริ ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๙ วิทยุสาร ประจำวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๙, หน้า ๔.

* Suggestion Box หมายถึงการเปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็นในวิธีการหรือการแก้ไขหรือคำแนะนำใด ๆ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการแก้ไข การปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ดีขึ้น โดยจัดให้มีตู้สำหรับรับคำแนะนำไว้ตามที่ต่าง ๆ ในบริเวณที่ทำงาน ใครมีความคิดเห็นหรือคำแนะนำอย่างไรก็เขียนใส่ไว้ในตู้นั้น

อยู่หลายแห่ง ซึ่งประชาชนอาจร้องทุกข์ได้ดังนี้คือ

(๑) ประชาชนอาจส่งคำร้องทุกข์ไปยังนายกรัฐมนตรีโดยตรงก็ได้

(๒) ส่งไปยังหน่วยราชการที่มีหน้าที่ในเรื่องนี้คือ สำนักงานกฤษฎีกา เรื่องราวร้องทุกข์ สำนักนายกรัฐมนตรี กองสารวจประชามติ และแผนกข่าวหนังสือพิมพ์ กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

(๓) ส่งตรงไปยังสำนักงานหนังสือพิมพ์เพื่อร้องเรียนในปัญหาเกี่ยวกับความเดือดร้อนต่าง ๆ

จากการร้องทุกข์ ๓ ทางนี้ รัฐบาลและหน่วยราชการดำเนินการตามกรรมวิธีดังนี้คือ ข้อ (๑) และ ข้อ (๒) เมื่อประชาชนร้องทุกข์มาในปัญหาใดปัญหาหนึ่งเพื่อให้รัฐบาลหรือหน่วยราชการช่วยเหลือ ปัญหาเหล่านี้อาจเป็นปัญหาทางด้านอาชีพ การรถประทาน น้ำประปา ไฟฟ้า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง รัฐธรรมนูญ และปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดิน เป็นต้น หากรัฐบาลและกรมประชาสัมพันธ์ได้รับเรื่องราวแล้วก็จะส่งปัญหานั้น ๆ ไปยังหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาสอบสวนและแก้ปัญหานั้นที เมื่อสอบสวนได้ข้อเท็จจริงพร้อมกับเสนอแก้ปัญหาแล้วก็จะรายงานผลให้รัฐบาลทราบเพื่อสั่งการให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

การช่วยเหลือประชาชนที่รัฐบาลได้ปฏิบัติมานั้นจะยกอุทาหรณ์ประกอบข้อเท็จจริงดังนี้

... กรมประชาสัมพันธ์ได้เสนอคำร้องเรียนของนายพรม สุจันทร์ ราษฎรตำบลท่างิ้ว อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ว่าในท้องที่ตำบลท่างิ้ว อำเภอพล มีสภาพแห้งแล้งและกันดารขาดน้ำในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ จึงขอให้ทางการพิจารณาช่วยเหลือ ซึ่งกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติได้แจ้งผลการพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าหากเห็นสมควรให้กรมชลประทานดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ขอให้พิจารณาจัดหางบประมาณให้และสำนักงบประมาณได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการจะสร้างเขื่อนที่มีความจุของน้ำเพียง ๙ แสนลูกบาศก์เมตร เพื่อช่วยพื้นที่เพาะปลูกเพียง ๒๕๐ ไร่ จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างถึง ๙ แสนบาทนั้น ประโยชน์ที่จะได้ไม่คุ้มกับค่าลงทุน จึงไม่ควรกระทำ

อย่างยิ่ง ส่วนการขุดสระน้ำตามหมู่บ้านโดยกระจายไปตามความหนาแน่น ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินค่าก่อสร้างแห่งละ ๗๕,๐๐๐ บาท และต้องเสียค่าสำรวจก่อน ๑๕,๐๐๐ บาทนั้น จะเป็นวิธีที่จะแก้ไขการขาดแคลนน้ำได้ ทั้งนี้ราคาค่าก่อสร้างก็ไม่แพงเกินไปนัก ดังที่กรมชลประทานได้ดำเนินการอยู่แล้วในจังหวัดศรีสะเกษ และสำนักงบประมาณเห็นสมควรให้กรมชลประทานได้ทำการสำรวจเสียก่อนในขั้นนี้ โดยเจียดเงินงบประมาณของกรมชลประทานเองมาดำเนินการ ส่วนค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างนั้น สำนักงบประมาณจะรับไว้พิจารณาต่อไปตามความจำเป็นหลังจากการสำรวจเสร็จสิ้นแล้ว นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วมีบัญชาให้กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติดำเนินการตามความเห็นของสำนักงบประมาณต่อไป จึงเสนอคณะรัฐมนตรีทราบ คณะรัฐมนตรีรับทราบ ...[๒๘]

ฤทธาหรณ์ที่ยกมาพิจารณาแสดงให้เห็นว่างานประชาสัมพันธ์ของรัฐนั้นเป็นงานที่จะต้องสัมพันธ์กับประชาชน และแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้เป็นไปตามลักษณะการติดต่อจากประชาชนไปสู่รัฐบาล จากข้อเท็จจริงของการบริหารราชการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ คำร้องทุกข์และการเสนอแก้ปัญหาซึ่งหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการแล้ว รัฐบาลจะส่งปัญหานั้น เข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และจะส่งรายงานดังกล่าวไปแถลงให้ประชาชนที่ร้องทุกข์ทราบทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รวมทั้งสถาบันสื่อมวลชนอื่น ๆ ต่อไป

แต่ถ้าเป็นคำร้องทุกข์จากประชาชนเสนอต่อรัฐบาลโดยผ่านแผนกข่าวหนังสือพิมพ์ กรมประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ[๒๙] หรือกองสำรวจประชามติเกี่ยวกับความคิด

---

[๒๘] กรมประชาสัมพันธ์, ข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๔, แฟ้มเอกสารกองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์, หน้า ๒ - ๓.

[๒๙] สัมภาษณ์ นายชัน ชันมาศ ประจำแผนกข่าวหนังสือพิมพ์ ณ กรมประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๔.

เห็นเรื่องระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้ง การร่างกฎหมายและอื่น ๆ [๓๐] กรมประชาสัมพันธ์จะส่งปัญหานั้นเสนอย่านอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ไปถึงรัฐบาลหรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาแก้ปัญหาต่อไป หากหน่วยราชการพิจารณาเสร็จแล้วก็จะส่งผลการพิจารณาคำร้องทุกข์นั้นกลับมาแถลงแก่ประชาชนทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และรวมทั้งผ่านหนังสือพิมพ์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จากขอเท็จจริงในการติดต่อระหว่างประชาชนกับรัฐบาลที่ปฏิบัติอยู่ในงานประชาสัมพันธ์ของรัฐในปัจจุบัน อาจแสดงแผนภาพประกอบดังนี้

ภาพที่ ๑

แสดงกรรมวิธีการติดต่อระหว่างรัฐบาล

และประชาชนกับประชาชนติดต่อไปยังรัฐบาล

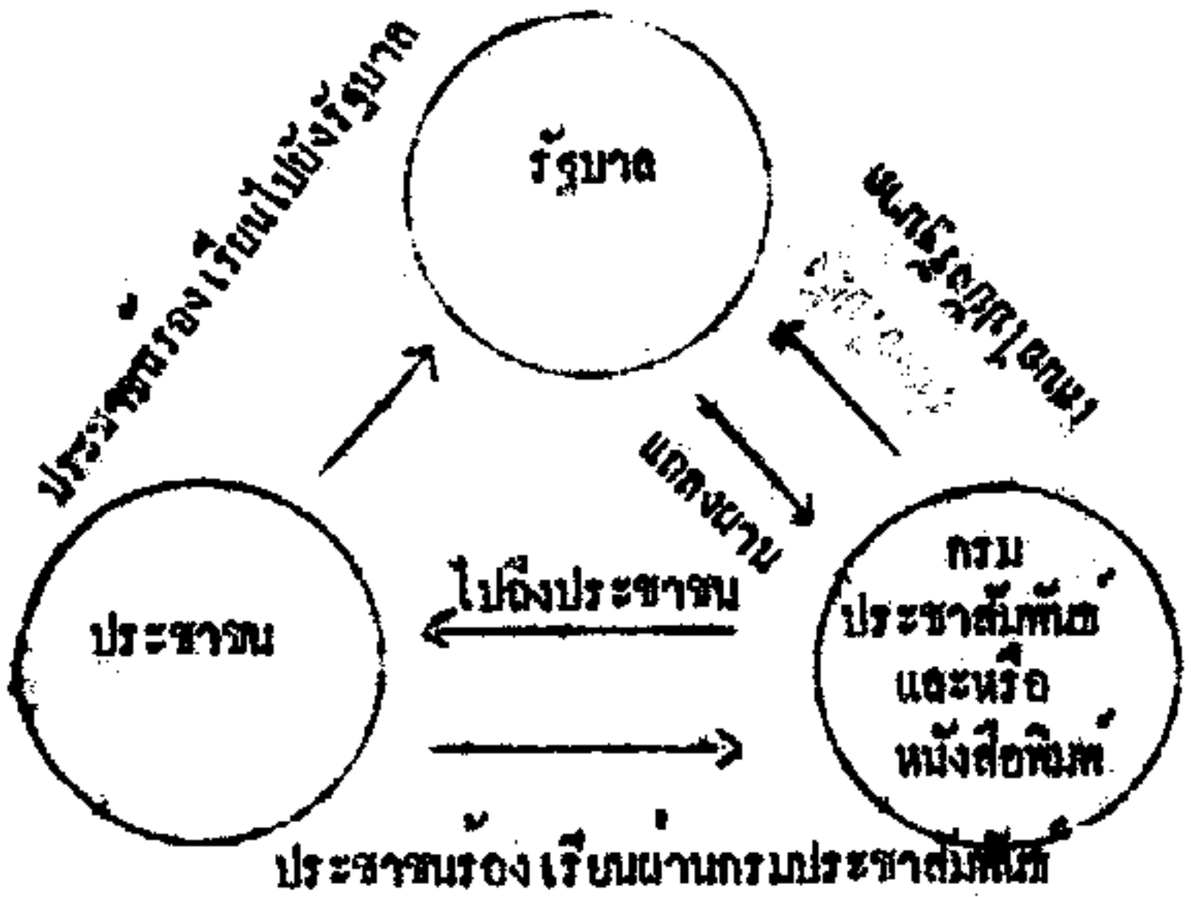

---

[๓๐] สัมภาษณ์ นายสวง รัชฎาปกรณ์ หัวหน้าแผนกกองสำรวจประชามติ กรมประชาสัมพันธ์ ณ กรมประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๔.

กรรมวิธีเสนอคำร้องทุกข์ไปยังหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านหนังสือพิมพ์ดี และกรมประชาสัมพันธ์นำคำร้องทุกข์และความคิดเห็นต่าง ๆ ไปยังหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาแก้ปัญหาความเดือดร้อนก็ดี เป็นวิธีการที่เสนอผ่านโดยตรงไปยังกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้ปฏิบัติในเรื่องนี้มานานนับเป็นสิบปีมาแล้ว

ข) <u>ปัญหาการโฆษณาชวนเชื่อ</u> อาจแยกพิจารณาทำการต่อต้านเป็น ๒ ระยะ คือ

๑) การป้องกันความเข้าใจผิด

๒) การแก้ความเข้าใจผิด

๑) <u>การป้องกันความเข้าใจผิด</u> หากกล่าวถึงการประชาสัมพันธ์แล้ว จุดใหญ่ใจความของการประชาสัมพันธ์มีอยู่แก่เพียงทำอย่างไรจึงจะเกิดความเข้าใจดีต่อกันเท่านั้น ถ้าที่ใดมีความเข้าใจดีแล้ว ที่นั้นไม่ว่าจะทำอะไรย่อมลงเอยด้วยดีทั้งนั้น[๗๑] โดยอนุโลมแห่งหลักการนี้ ประโยชน์ของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐก็เป็นไปโดยนัยนี้ การที่รัฐบาลมีนโยบายในการขยายงานวิทยุกระจายเสียงไปในต่างจังหวัดก็เพื่อร่วมขจัดปัดเป่าความเข้าใจผิดของประชาชน ต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลคมนาคมในภาคต่าง ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรับทราบข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้องและเข้าใจดีต่อรัฐบาล ทั้งนี้เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในพื้นที่เกิดสถานการณ์อันถูกลุกลามจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ ราษฎรส่วนใหญ่มักไม่ทราบข่าวสารที่ถูกต้อง ประกอบกับได้รับการยุยงส่งเสริมและปลุกปั่นจากพวกคอมมิวนิสต์ โดยฝ่ายนั้นต้องการสร้างความเข้าใจผิดในรัฐบาลให้หันไปเข้ากับพวกคอมมิวนิสต์ การแก้ไขเพื่อให้ราษฎรได้รับข่าวสารที่ถูกต้องจึงเป็นเรื่องจำเป็น[๗๒]

---

[๗๑] ศิริสัมพันธ์, <u>ประชาสัมพันธ์กับหนังสือพิมพ์</u>, <u>op.cit.</u>, หน้า ๖.

[๗๒] พลโทกฤช ปุณฑกันต์, (ปัจจุบันเลื่อนเป็นพลเอก), "การปฏิบัติงานของรัฐบาล", <u>การปฏิบัติทางยุทธการจิตวิทยาและโครงการแถลงข่าวสาร</u> คำบรรยาย ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ.๒๕๐๙, หน้า ๑๗.

เพราะวิธีนี้เท่านั้นที่จะช่วยมิให้เกิดความเข้าใจผิดได้ อันเป็นการกระทำล่วงหน้าซึ่งเรียกว่าเป็นการป้องกันความเข้าใจผิดในปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะมีขึ้น สำหรับงานในด้านกรมประชาสัมพันธ์โดยหลักการทั่วไปได้ใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารของทางราชการออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านต่าง ๆ การที่ประชาชนจะทราบข่าวสารได้ต้องอาศัยการฟังข่าวที่กระจายเสียงจากสถานีวิทยุของทางราชการไปโดยตรง และอีกทางหนึ่งอาศัยข้าราชการฝ่ายต่าง ๆ ที่อยู่ในจังหวัด อำเภอ และตำบลเป็นผู้คอยชี้แจงแถลงข่าวของทางราชการให้ประชาชนหรือลูกบ้านของตนได้ทราบต่อ ๆ ไป

ลักษณะของการดำเนินการดังกล่าว เป็นการดำเนินการต่อประชาชนก่อนที่ประชาชนจะเกิดความหลงเชื่อในสิ่งที่ผิดพลาด การดำเนินงานด้านนี้อาจทำได้โดยหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นแจ้งให้ทราบเรื่องราวและเหตุการณ์ถูกต้องให้ความเอาใจใส่ด้านการปรับปรุง การบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพ การยกระดับการครองชีพของประชาชน[๓๗] การส่งเสริมงานอาชีพให้มีมากขึ้นและวิธีการอื่น ๆ ที่จะทำให้ประชาชนมีเกิดความพอใจในระบอบการบริหารของรัฐบาลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้การดำเนินงานจักต้องมีการโฆษณาผ่านวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ตามความเหมาะสม

๒) <u>การแก้ความเข้าใจผิด</u> การโฆษณาชวนเชื่อเป็นวิธีการอันหนึ่งที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ใช้ในการโน้มน้าวจิตใจประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพยายามเปลี่ยนแปลงเสริมสร้างทัศนะส่วนรวม โดยการหลักแพลงใช้สัญญลักษณ์ต่าง ๆ หรือเหตุผลที่เป็นความจริง หรือเสกสรรปั้นแต่งขึ้นไม่เป็นความจริงแม้แต่น้อย หรือทั้งหมด เพื่อโฆษณาชักชวนให้ประชาชนหลงเชื่อ[๓๘]

---

[๓๗] <u>Ibid</u>., หน้า ๒๑.

[๓๘] โปรดพิจารณาวิทยานิพนธ์ของ น.อ.(พิเศษ) มานะ สังขะวิจิตร, บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดในการป้องกันและปราบปรามการรุกรานโดยไม่เปิดเผย, <u>วิทยานิพนธ์</u> เสนอต่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งประกอบการศึกษาปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (พระนคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์จัดพิมพ์, ๒๕๐๔).

การโฆษณาชวนเชื่อในปัจจุบันนี้ ฝ่ายจีนคอมมิวนิสต์และเวียตนามเหนือได้ใช้สถานีวิทยุปักกิ่งและฮานอย รวมทั้งสถานีวิทยุลับที่เรียกชื่อตัวเองว่า "เสียงประชาชนแห่งประเทศไทย" ทำการโฆษณาชวนเชื่อต่อประชาชน โดยมุ่งทิศทางการส่งกระจายเสียงไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนืออันเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดอ่อน เพราะประชาชนในภาคนั้นในระยะก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ทางการยังไม่ขยายงานวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ออกไป ทำให้ไม่สามารถรับฟังข่าวสารจากทางราชการได้ อย่างไรก็ดี ในการดำเนินการแทรกซึมบ่อนทำลายต่อประเทศไทยนั้น จีนคอมมิวนิสต์ได้ทำต่อประเทศไทยมาเป็นเวลาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว[๗๕] การแทรกซึมบ่อนทำลายนี้จีนคอมมิวนิสต์และเวียตนามเหนือได้ใช้วิธีเกลี้ยกล่อมผู้คนจากประเทศไทยไปอบรมลัทธิคอมมิวนิสต์ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งอยู่ห่างจากฮานอยประมาณ ๒๐ กิโลเมตร[๗๖] และระหว่างที่คอมมิวนิสต์ดำเนินการอยู่นี้ คอมมิวนิสต์ได้ทำการโฆษณาชวนเชื่อทางวิทยุกระจายเสียงต่อประเทศไทย ควบคู่กันไปด้วย ลักษณะการเลี้ยกล่อม คอมมิวนิสต์ได้ใช้วิธีการเข้าช่วยทำงานและแสดงความเป็นมิตรที่ดีแก่ชาวบ้าน พอนาน ๆ เข้าก็ชวนคุยเรื่องการบีบคั้นของรัฐบาลไทย กล่าวหาว่ารัฐบาลขูดรีดเอาภาษีไปหมด ทำนาได้ข้าวมากินอด ๆ อยาก ๆ เวลานี้อเมริกาเข้ายึดครองประเทศไทย เมืองไทยถูกอเมริกาปกครองแล้ว เราควรช่วยกันกู้เอกราช กู้ชาติ[๗๗]

จากการเกลี้ยกล่อมด้วยวิธีใช้คำพูดนี้ได้มีราษฎรถูกคอมมิวนิสต์หลอกลวงไปฝึกอบรมการเมืองและการทหารที่หมู่บ้านแลงมู ใกล้ฮานอยเป็นจำนวนหนึ่งร้อย ๆ คน แล้วพวกนี้ก็กลับมาปฏิบัติการก่อการร้ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อำเภอเลิงนกทา จังหวัดอุบลราชธานี แต่ระหว่างที่

---

[๗๕] จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์ผู้แทนหนังสือพิมพ์ ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๐ วิทยุสาร ประจำวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๐, หน้า ๔.

[๗๖] นายก้าว บุญเทียม ราษฎรที่ถูกคอมมิวนิสต์หลอกลวงและกลับใจมามอบตัวต่อเจ้าหน้าที่ ให้สัมภาษณ์แก่ผู้แทนหนังสือพิมพ์ ณ กรมประชาสัมพันธ์ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ วิทยุสาร ประจำวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๐, หน้า ๓.

[๗๗] Ibid.

ปฏิบัติการอยู่ในป่า ราษฎรที่กลับใจได้เคยฟังวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีข้อความตอนต่อสู้และขัดแย้งกันกับวิทยุคอมมิวนิสต์ โดยวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ออกประกาศว่าเวลานี้จีนคอมมิวนิสต์เป็นผู้รุกรานประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย แม้ไม่ได้กระทำด้วยตนเอง แต่จีนคอมมิวนิสต์ได้เกลี้ยกล่อมชักชวนผู้คนในประเทศไทยไปฝึกอบรมลัทธิคอมมิวนิสต์แล้วส่งกลับมาก่อการร้ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย[๓๘] ในที่สุดเขารู้ตัวว่าถูกคอมมิวนิสต์หลอกลวงและเข้าใจผิดมาตั้งแต่แรก

ถ้าพิจารณาดูตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง จะเห็นว่าในระหว่างที่คอมมิวนิสต์ทำการโฆษณาชวนเชื่อด้วยวิทยุกระจายเสียงอยู่ขณะนี้ จะพบว่าคำโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์เสกสรรปั้นแต่ง ยกเอาเหตุผลที่หว่านล้อมชักจูงมาทำการโฆษณาให้ประชาชนหลงเชื่อ ซึ่งคำโฆษณาดังกล่าวตรงกันข้ามกับความจริงที่ประจักษ์อยู่ในขณะนี้ การแก้ปัญหานี้อาจทำด้วยวิธีการเดียวกันโดยการใช้วิทยุกระจายเสียงตอบโต้คำโฆษณาชวนเชื่อซ้ำ ๆ ซาก ๆ ก็จะแก้ความเข้าใจผิดที่มีอยู่เดิมได้ อันเป็นวิธีการตอบแทนแก้แค้น (Reciprocity) หรือวิธีการหนามยอก เอาหนามบ่ง

ค) <u>งานด้านการศึกษา</u> การให้การศึกษาหรือให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษาในโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ครู และอาจารย์ผู้บรรยายเป็นผู้ให้การอบรมต่อหน้าผู้เข้าศึกษาโดยตรง แต่วิธีเดียวกันนี้ ใช้เฉพาะเพียงการบรรยายในห้อง โดยการใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือให้ความรู้แก่ประชาชน โดยผู้บรรยายมิได้ปรากฏอยู่ข้างหน้าผู้เข้ารับการศึกษา แม้ในประเทศไทยเรามิได้ส่งเสริมงานวิทยุกระจายเสียงให้เป็นประโยชน์ในด้านศึกษาอย่างจริงจัง แต่เท่าที่งานด้านนี้ดำเนินไปในปัจจุบัน สถาบันสื่อมวลชนก็หาได้ละทิ้งหน้าที่ของตนที่มีอยู่เลยไม่ ได้มีการจัดรายการ

---

[๓๘] นายสัมพันธ์ ศิริเกล้า ราษฎรที่ถูกคอมมิวนิสต์หลอกลวงและกลับใจมอบตัวต่อเจ้าหน้าที่ ให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าว ณ กรมประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๐. (ผู้เขียนเข้าร่วมสัมภาษณ์กับผู้แทนหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้สื่อข่าว)

[๓๙] พล.อ.อ.ทวี จุลละนนท์ ให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าว ณ กองบัญชาการทหารสูงสุด ในศาลาว่าการกลาโหม วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ (ผู้เขียนเข้าร่วมสัมภาษณ์กับผู้แทนหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้สื่อข่าว)

ศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงอยู่ เช่น สถานีวิทยุศึกษา[๔๐] เป็นต้น นอกจากนี้สถานีวิทยุกระจายเสียงทั่ว ๆ ไป ยังได้จัดให้มีรายการประเภทให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำอยู่แทบทุกแห่ง ซึ่งเป็นภาระกิจหรือเป็นหน้าที่ของวิทยุกระจายเสียงจะต้องปฏิบัติในเรื่องนี้ ได้แก่การถ่ายทอดรายการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์และให้ความรู้แก่ประชาชน เช่นการถ่ายทอดรายการอภิปรายปัญหาและการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ นักการเมือง นักการทหาร นักวิทยาศาสตร์ และผู้ชำนาญการต่าง ๆ ตลอดจนรายการกีฬาต่าง ๆ การถ่ายทอดหรือดำเนินกรรมวิธีทางวิทยุนี้ ผู้จัดรายการหรือผู้มีความรู้ความเข้าใจในงานวิทยุกระหนักดีว่าเครื่องมือนี้เป็นขบวนการโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของประชาชนเป็นอันมาก เพราะสามารถนำความประชาชนไปให้ถึงบุคคลแต่ละหมู่เหล่าได้ทั่วถึงและรวดเร็ว เป็นบริการที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงแก่ประชาชนเป็นทั้งโรงธรรม โรงเรียน และโรงมหรสพให้ทั่วทั้งนคร ปาฐกถา การสนทนา อภิปราย และแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการแจ้งแถลงข่าว[๔๑] ทั้งนี้ทั้งนั้นอาจกล่าวได้ว่า เป็นกลาดเสียงแห่งความคิดเห็นในทรรศนะต่าง ๆ[๔๒]

การที่วิทยุกระจายเสียงได้มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่ประชาชนนั้น ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการปกครอง เพราะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีความรู้ มีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ถ้าประชาชนรับฟังรายการนี้ประจำ ย่อมทำให้ความรู้ที่ได้รับเป็นแรงหนุนหรือพลังป้องกันการโฆษณาชวนเชื่อของผู้ไม่ประสงค์ดีได้ และจะทำให้ประชาชนได้มีความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งการบริหารของรัฐบาลได้ดีขึ้นด้วย อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐ เพราะประชาชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากเท่าใด ก็จะเป็นมูลฐานอันมั่นคงของความร่วมมือและความ

---

[๔๐] สัมภาษณ์ นายยง อิงคเวทย์ ศึกษานิเทศก์ในฐานะผู้อำนวยการวิทยุโรงเรียน ณ กองเผยแพร่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๙.

[๔๑] ปุณฑรีก์, การปฏิบัติทางสังคมจิตวิทยาและโครงการแถลงข่าว, op.cit., หน้า ๒๓.

[๔๒] เกษม ศิริสัมพันธ์, "การพัฒนาทางการเมือง และสื่อมวลชนกับการพัฒนาการเมือง", เอกสารประกอบการสัมมนาด้านทฤษฎี และแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๗. หน้า ๔. (พิมพ์โรเนียว)

สามัคคีธรรม (Group effort) ในสังคมย่อมมีมากขึ้นเท่านั้น

ง) งานพัฒนาสังคม วิทยุกระจายเสียงมีบทบาทเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาสังคม และมีความสำคัญอย่างใหญ่หลวง เพราะโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจทุกด้านจะสำเร็จได้ดีต่อเมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างผู้วางโครงการและผู้ปฏิบัติงาน ตามโครงการฝ่ายหนึ่งกับประชาชนอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น และในการติดต่อสัมพันธ์ดังกล่าวนี้วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ย่อมจะมีคุณค่ามหาศาล[๙๓] เพราะสามารถแจ้งข่าวสารถึงคนจำนวนมากอย่างได้ผล ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับการฝึกอบรมมาแล้ว นอกจากนี้ยังสามารถสื่อข่าวสารให้ได้ผลรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งจำเป็นจะต้องเปลี่ยนทัศนคติหรือเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญอย่างใหญ่หลวงหรือให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่รัฐบาลกำลังส่งเสริมในขณะนี้ งานประชาสัมพันธ์จะมีส่วนดึงให้พลังจากบุคคลทุกคนรักเพื่อร่วมใจอย่างพร้อมเพรียง ถ้ารัฐบาลมุ่งหน้าดำเนินไปแต่ฝ่ายเดียว โดยประชาชนมิได้ร่วมมือร่วมใจด้วยแล้ว งานพัฒนาบ้านเมืองก็ไม่มีทางจะสำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้ จึงจำเป็นต้องใช้งานประชาสัมพันธ์เป็นสื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างรัฐบาลและประชาชนทั่วประเทศ พลังแห่งความสามัคคีของคนทั้งชาตินี้เองจะช่วยผลักดันให้งานพัฒนาบ้านเมืองก้าวไปสู่จุดหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น[๙๔]

---

๙๓ โปรดพิจารณารายงานฉบับสุดท้ายของการประชุมว่าด้วยวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และพัฒนาในเอเชีย ซึ่งยูเนสโกจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ถึง ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๙ คณะโครงการทัศนาจรของสหประชาชาติฝ่ายให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ, หน้า ๒.

๙๔ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี, "กล่าวคำปราศรัยและให้โอวาทในพิธีมอบประกาศนียบัตรและเข็มวิทยฐานะแก่นักประชาสัมพันธ์", หนังสือสาร (พระนคร: โรงพิมพ์กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๐๗), หน้า ๖.

บทที่ ๒
ลักษณะที่ตั้งของสถานี

ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ ว่า การประชาสัมพันธ์และสื่อมวลชนมีความหมายอย่างใดบ้าง รวมทั้งได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และความเป็นมาของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น สาเหตุที่รัฐบาลต้องขยายงานด้านวิทยุกระจายเสียงไปในต่างจังหวัด ตลอดจนโครงการขยายงานด้านวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และประโยชน์ของงานวิทยุกระจายเสียงที่มีต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐ ในบทนี้จะได้กล่าวถึงลักษณะที่ตั้งของสถานีวิทยุกระจายเสียงพื้นที่ทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและความเหมาะสมในการตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จังหวัดขอนแก่น ลักษณะการส่งวิทยุแบบรอบตัวและแบบทุ่งและพื้นที่การรับฟังวิทยุกระจายเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

<u>ลักษณะทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u>

ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงอันกว้างใหญ่ มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๐๔,๔๑๕,๐๐๐ ไร่ เมื่อเทียบเนื้อที่ของประเทศซึ่งมีทั้งหมด ๓๒๑,๖๕๐,๐๐๐ ไร่ ก็ประมาณเท่ากับ ๑ ใน ๓ ของเนื้อที่ทั้งประเทศ[๑] มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรร้อยละ ๒๑.๕๖ เป็นเนื้อที่ป่าไม้และทุ่งหญ้าร้อยละ ๓๔.๔๑ และอีกร้อยละ ๐.๓๗ เป็นเนื้อที่หนองบึง ส่วนอีกร้อยละ ๓๔.๕๖ เป็นเนื้อที่ที่ยังคงรกร้างว่างเปล่า แม่น้ำ ลำคลอง เคหสถาน ทางหลวงและอื่น ๆ[๒] จากสถิติของการถือครองและการแบ่งเนื้อที่ดินนี้ จะเห็นได้ว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนมากเป็นที่ราบอันกว้างใหญ่ ซึ่งมีการจำแนกเนื้อที่การใช้ที่ดินในทางการเกษตรประมาณร้อยละ ๖๔.๔๔ ของที่ดินทั้ง

---

๑ กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตร, <u>สถิติการเกษตรของประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๓</u> (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๔), หน้า ๑๕๔.

๒ กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตร, <u>สถิติการเกษตรของประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๓</u> (พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๐๔), หน้า ๗๗.

หมด ส่วนอีกร้อยละ ๓๔.๕๖ เป็นที่ดินที่ยังไม่ได้จำแนกอันได้แก่ที่ดินรกร้างว่างเปล่า แม่น้ำ ลำคลอง เคหสถาน ทางหลวงและอื่น ๆ การที่ผู้เขียนนำปัญหาการจำแนกที่ดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาพิจารณานี้ เนื่องจากการส่งวิทยุกระจายเสียงได้ใช้ระบบการกระจายคลื่นออกไปในระดับเส้นตรง ถ้าหากพื้นที่ใดมีสิ่งกีดขวาง เช่นภูเขาสูง อาจเป็นอุปสรรคทำให้การส่งกระจายคลื่นไปไม่ได้สะดวกอย่างเต็มที่ จากสถิติตัวเลขจำนวนที่ดิน ๓๗,๙๖๒,๓๖๔ ไร่ หรือร้อยละ ๓๕.๕๑ ปรากฏว่าเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า แม่น้ำ ลำคลอง เคหสถาน ทางหลวงและอื่น ๆ ดังนั้นคำว่าอื่น ๆ ในที่นี้หมายถึงที่ดินที่เป็นภูเขาอยู่ด้วย หากพิจารณาตามเนื้อหาและข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าภูเขาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนเนื้อดินทั่วทั้งภาคและได้เปรียบกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศ ลักษณะที่เป็นที่ราบสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยทั่วไปนี้ นอกจากสะดวกในการส่งกระแสคลื่นวิทยุแล้ว ยังเป็นผลดีแก่งานติดตั้งรวมทั้งสามารถขยายกิจการวิทยุและโทรทัศน์ออกไปได้ในอนาคตได้อีกด้วย

อนึ่ง ลักษณะพื้นที่ราบสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะที่ตั้งของสถานีวิทยุกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ย่อมสนับสนุนและมีผลสะท้อนไปถึงสถานีวิทยุกระจายเสียงที่อยู่ในสังกัดให้ได้รับการถ่ายทอดได้ผลดีอีกด้วย สถานีที่รับการถ่ายทอดก็คือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี และสถานีวิทยุกระจายเสียงขนาดเล็กอื่น ๆ อันมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นห่างไกลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

<u>ความเหมาะสมของการจัดตั้งสถานี</u>

ขอนแก่น เป็นจังหวัดที่ตั้งศูนย์กลางของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๓๙๐ ฟุต นอกจากภายในจังหวัดเป็นที่ราบสูงแล้ว ปรากฏว่าจังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัด เช่นจังหวัดอุดรธานี หนองคาย กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และจังหวัดอื่น ๆ โดยมากมีสภาพเป็นที่ราบติดต่อกัน ส่วนพื้นที่เป็นภูเขานั้น คงมีเฉพาะภูเขาภูพาน จังหวัดสกลนคร ติดต่อจังหวัดนครพนม และจังหวัดเลย เมื่อถัวเฉลี่ยส่วนรวมทั้งภาคแล้วจะมีจำนวนภูเขาน้อยมาก ไม่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายงาน

ด้านวิทยุและไม่ทำให้เป็นสิ่งกีดขวางต่อการส่งกระแสคลื่นวิทยุไปยังพื้นที่ต่าง ๆ มากนัก แม้บางจังหวัดที่เห็นว่าภูเขาค่อนข้างสูง เช่นที่จังหวัดสกลนคร ทางราชการก็ได้จัดตั้งสถานีวิทยุ วปถ.๗ มีกำลังส่ง ๒๐ กิโลวัตต์ ขึ้นในบริเวณใกล้จังหวัดดังกล่าวโดยเฉพาะแล้ว เพื่อให้ประชาชนสามารถรับฟังวิทยุได้ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นจังหวัดชายแดนที่อยู่ในเขตล่อแหลมอันตรายจากการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ ฉะนั้นหากพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่า การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงขึ้นนี้ จังหวัดขอนแก่นนับว่าเป็นพื้นที่ที่อยู่ศูนย์กลางที่สามารถส่งคลื่นวิทยุออกไปได้ทั่วถึงหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะพื้นที่การตั้งของสถานีอยู่ในที่ที่ค่อนข้างสูงและเสาอากาศมีความสูงถึง ๖๗๕ ฟุต นับว่าเป็นเสาอากาศของเครื่องส่งวิทยุที่สูงที่สุดในประเทศไทยในขณะนี้ เสาอากาศที่ตั้งขึ้นนี้นอกจากจะมีความสูงที่จัดว่าสูงที่สุดในประเทศไทย บนยอดเสายังมี Toploading[๓] ซึ่งหมายถึงสายอากาศที่ไม่เต็มคลื่น (Full wave) แต่มีความต้องการจะให้มีค่าเท่ากับเต็มคลื่น ซึ่งมีความสูงของเสาอากาศทางไฟฟ้า (Electrical length) จาก ๖๗๕ ฟุต เป็น ๗๕๐ ฟุต ส่วนสายดินนั้น ผังลึกในดิน ๑ ฟุต ยาว ๑๔๐ เมตร ยาว ๑๒๐ เส้น (คำว่าเส้นหมายถึงเส้นลวดทองแดงที่ฝังในดินเพื่อให้ระบบสายอากาศมีความสมบูรณ์) ห่างกันเส้นละ ๓ องศา ซึ่งการใช้เสาสูงและสายดินยาวทำให้เกิดประสิทธิภาพในการส่งสูงกว่าธรรมดา[๔]

นอกจากความเหมาะสมในด้านอื่นที่ทำให้เลือกจังหวัดขอนแก่นเป็นที่ตั้งสถานีวิทยุแล้ว จังหวัดขอนแก่นยังมีความเหมาะสมอีก ๒ ประการ คือ เป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีฐานเมืองหนาแน่น กับอีกประการหนึ่งเมื่อจัดตั้งสถานีแล้วมีโอกาสหารายได้เลี้ยงตัวเองได้ และสามารถขยายงานเชื่อมโยงติดต่อในอนาคตได้สะดวกด้วย ซึ่งทั้งนี้จะเห็นได้ว่านโยบายการพัฒนา

---

[๓] เกรียงไกร ชีวะปรีชา, วิศวกรรมโทรทัศน์ และอิเลคโทรนิคสาขาทฤษฎี – ปฏิบัติ เล่ม ๕ (พระนคร: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๐๙), หน้า ๑๘.

[๔] กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น "พระดึกในพิธีเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น" (ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัทร์, ๒๕๐๙), หน้า ๒ – ๓.

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีคณะกรรมการพิจารณาขึ้นโดยเฉพาะนั้น ได้กำหนดเลือกเอาจังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดเอกที่จะทำการพัฒนาให้เจริญเป็นจังหวัดตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้จังหวัดนี้เป็นศูนย์กลางการพัฒนางานต่าง ๆ เช่น จัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบันทางการเกษตร การระบประทานและอื่น ๆ เมื่อเป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว การส่งเสริมในด้านการพัฒนาถนน การสื่อสารและอื่น ๆ ก็จะดำเนินงานได้อย่างเต็มที่และต่อไป ทำให้การติดต่อไปมาหาสู่กันได้ง่ายและรวดเร็ว ย่อมเป็นผลดีในแง่ที่ทำให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ถูกลง เพราะถ้าหากการคมนาคมสะดวกย่อมส่งเสริมให้นักแสดง วงดนตรี การจัดรายการพิเศษ และการจัดกระไปปรากฏตัวทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะชักจูงให้การผลิตรายการทางสถานีดีขึ้น[๕] ปัจจุบันนี้จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีพลเมืองอันดับที่ ๓ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดนครราชสีมา ในจำนวน ๑๕ จังหวัด จากการสำรวจสำมะโนประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ.๒๕๐๓ ปรากฏว่ามีเนื้อที่ ๓๓,๔๐๔ ตารางกิโลเมตร มีพลเมือง ๘๘๔,๐๗๕ คน[๖]

การที่จังหวัดขอนแก่นมีพลเมืองมากและเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่จุดศูนย์กลางของจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ย่อมทำให้เหมาะสมต่อการส่งคลื่นวิทยุออกกระจายตัวไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในภาคนั้นได้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และขณะเดียวกันก็เป็นจังหวัดได้รับการส่งเสริมในการพัฒนามากที่สุดจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ย่อมทำให้เกิดประโยชน์ในด้านการค้า เพราะหากชุมชนหนาแน่นมากขึ้นเท่าใด งานธุรกิจการค้าต่าง ๆ ย่อมมีมากขึ้นตามไปด้วย ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า การที่มีงานธุรกิจการค้ามากขึ้นย่อมมีผลสะท้อนต่อการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียง เพราะธุรกิจการค้าย่อมอาศัยการโฆษณาเป็นเครื่องนำทางและบุกเบิกไปสู่ตลอด ฉะนั้นโดยผลแห่งการค้านี้จึงมีส่วนสำคัญต่องานวิทยุกระจายเสียง และงานวิทยุก็ได้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการขยายงาน

---

[๕] วัฒนพานิช, op.cit.

[๖] สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สถิติสำคัญของประเทศไทย จัดพิมพ์เพื่อมอบแก่นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๐๓, หน้า ๓.

ธุรกิจการค้าให้สามารถดำเนินไปได้ จากการดำเนินงานที่แล้ว ๆ มา ในระยะที่มีการโฆษณาสินค้าทางวิทยุกระจายเสียง ปรากฏว่าสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นสามารถเลี้ยงตัวและปรับปรุงสถานีให้ดีขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้รวมทั้งสถานีโทรทัศน์ด้วย ส่วนความสะดวกในด้านการขยายงานวิทยุกระจายเสียงในอนาคตนั้นอาจดำเนินงานได้ง่าย เพราะสถานีหลักได้จัดตั้งอยู่ในใจกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กอรปด้วยพื้นที่โดยทั่วไปของภาคนี้เป็นที่ราบมีภูเขาน้อย ทำให้สามารถส่งกระแสคลื่นวิทยุไปสู่ประชาชนได้ไกลตามสมรรถนะของเครื่องส่ง เมื่อสถานีย่อยสามารถส่งคลื่นวิทยุได้สะดวกเพราะปราศจากสิ่งกีดขวางใด ๆ แล้ว ย่อมหมายถึงการเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานน้อยลง ไม่ต้องเปลืองค่าใช้จ่ายในด้านการจัดตั้งสถานีย่อยเป็นจำนวนมาก เพราะมีภูเขาน้อยหรือไม่มีภูเขาสูงเช่นภาคอื่น ๆ ย่อมทำให้ประหยัดไม่ต้องจัดตั้งสถานีย่อยถี่จนเกินไป

<u>ลักษณะการส่งวิทยุ</u>

หลักการส่งวิทยุกระจายเสียงอาจพิจารณาได้ ๒ ทาง คือ ๑) การส่งโดยวิธีรอบตัวหรือวงกลม และ ๒) การส่งระนาบพุ่งไปยังทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เรียกว่าการพุ่งตัว (Beam)

ลักษณะการส่งโดยรอบตัวหรือวงกลม ได้แก่การส่งกระแสคลื่นวิทยุไปโดยรอบตัวเป็นไปในรูปวงกลมรี เป็นการส่งกระแสคลื่นออกไปรอบทิศ ปัจจุบันวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยเราได้ใช้ระบบคลื่นยาว[๗] (Medium wave) ถึงร้อยละ ๙๐ โดยใช้ส่งออกแบบรอบตัว ผลดีของการส่งแบบระนาบรอบตัวคือ ทำให้สามารถส่งคลื่นวิทยุไปสู่ประชาชนรับฟังได้ทุกทิศทุกทางและเป็นบริเวณกว้าง โดยมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนที่อยู่ในรัศมีการรับฟังสามารถติดตามข่าวสารการเมืองและเรื่องราวต่าง ๆ จากรัฐบาลได้ทั่วถึง

การส่งระนาบรอบตัวนี้ นอกจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยดำเนินการแล้ว สถานีย่อยที่อยู่ในสังกัดกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นทุกแห่ง คือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา และ

---

[๗] ชีวะปรีชา, <u>op.cit.</u>, หน้า ๑๔.

สถานีวิทยุกระจายเสียง ป.ล.ส. ขอนแก่นภาคเพลินเพลง ก็ได้ใช้วิธีการส่งแบบรอบตัวทั้งสิ้น

ส่วนลักษณะการส่งแบบพุ่งไปทางทิศทางใดทิศทางหนึ่งนั้น คงใช้คลื่นยาวเช่นเดียวกับวิธีแรกทางการส่งกระแสคลื่นออกไปเป็นรูปรีหรือกลิ้งเลขแปดอารบิก แต่ความแรงของเครื่องส่งที่มีอยู่ก่อนเท่าใด ถ้าหากในตอนหลังส่งพุ่งไปยังจุดใดจุดหนึ่ง ความแรงนั้นก็ยังมีอยู่เท่าเดิม มิได้ลดลงหรือเพิ่มมากขึ้น แต่ว่าคลื่นกระจายบนพื้นที่แคบลงจึงคลุมพื้นที่ได้ยาว ปัจจุบันได้มีบางประเทศได้ใช้วิธีแบบพุ่งกันมาก เช่นสหรัฐอเมริกา นิยมใช้พุ่งกระแสคลื่นพุ่งไปยังแหล่งลูกค้ารัฐใดรัฐหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อหวังการโฆษณาเกี่ยวกับการค้าไปยังลูกค้าของตน[1]

รูปที่ ๒

แสดงลักษณะของการพุ่งกระแสคลื่นวิทยุไปยังจุดใดจุดหนึ่ง (Beam)

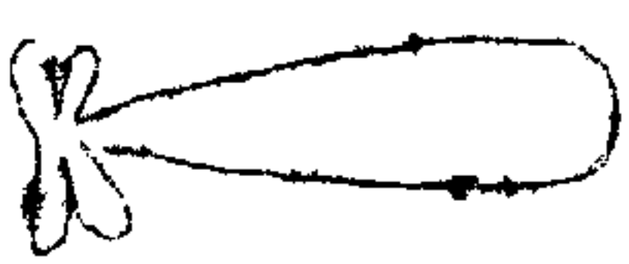

ที่มา : The American Radio Relay Leage, The A.R.R. Antena Book

นอกจากนี้จีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนือได้ใช้วิธีการส่งกระแสคลื่นวิทยุพุ่งเข้ามายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อดำเนินการทางการเมือง ต้องการโฆษณาชวนเชื่อ ยุแหย่และปลุกปั่นประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้หลงเชื่อตามกับฝ่ายนั้นมากขึ้น สำหรับวิธีที่สอง ปัจจุบันประเทศไทยเรายังไม่นำมาใช้ในวงการวิทยุกระจายเสียง คงใช้ตามวิธีหนึ่งเท่านั้น การที่ผู้เขียนนำมาพิจารณาในบทวิทยานิพนธ์นี้เพื่อให้เห็นว่า ปัจจุบันฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ใช้วิธีการส่งกระแสคลื่นระนาดพุ่งไปทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และแรงการส่งสูงเพื่อผลทางการเมืองของฝ่ายนั้น

---

[1] Ibid.

<u>สภาพการรับฟัง</u>

เนื่องจากแต่เดิมกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้มีสถานีวิทยุกระจายเสียง ๑๐ กิโลวัตต์ ติดตั้งปฏิบัติงานอยู่เป็นเครื่องแรก โดยทางการได้อนุมัติให้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๓ ก่อมาปี พ.ศ.๒๕๐๗ ได้ย้ายไปตั้งที่จังหวัดอุบลราชธานี จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ครั้นมาในระยะหลังสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงภัยอันตรายจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ร่วมทั้งขณะนั้นคอมมิวนิสต์ได้โฆษณาโจมตีกล่าวร้ายประเทศไทยหนักขึ้น สหรัฐจึงให้ความร่วมมือภายใต้แผนการ สปอ. และได้มีพิธีรับมอบเครื่องส่งเปิดการส่งกระจายเสียงเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๖ เรียกชื่อว่า "สถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์" มีที่ตั้งปฏิบัติงานอยู่ที่เดียวกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน การดำเนินงานในระยะนั้น กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นเป็นผู้จัดรายการ และได้ปฏิบัติงานติดต่อจนถึงวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๙ ต่อมารัฐบาลได้รับความร่วมมือจากออสเตรเลียภายใต้แผนการ สปอ. มอบเครื่องส่งขนาด ๕๕ กิโลวัตต์ ให้แก่ประเทศไทย และนำเข้าติดตั้งสับแทนเครื่องส่งที่สหรัฐให้ยืมใช้ และได้ใช้เครื่องส่ง ๕๕ กิโลวัตต์ มาจนถึงปัจจุบันนี้

การที่ผู้เขียนนำเรื่องการส่งวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์มากล่าวในบทนี้ เพื่อชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพและการจัดรายการแตกต่างกันมากน้อยกว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นเพียงใดหรือไม่ เพราะการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ได้อาศัยสถิติตัวเลขและข้อมูลการสำรวจเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ของสำนักข่าวสารอเมริกัน องค์การบริหารวิเทศกิจ และการสำรวจของเจ้าหน้าที่กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ซึ่งได้ทำการสำรวจในปี พ.ศ.๒๕๐๘ ฉะนั้นในลำดับต่อไปนี้ ผู้เขียนจะได้นำผลการรับฟังวิทยุกระจายเสียงที่อยู่ในสังกัดกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมาแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะและรัศมีการส่งกระจายเสียง โดยจะกล่าวถึงสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นสถานีที่เป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้เปรียบเทียบการปฏิบัติงานในระยะที่สถานีดังกล่าวปฏิบัติงานอยู่กับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

ก. <u>ผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์ ๕๐ กิโลวัตต์</u>

ในการสำรวจการรับฟังวิทยุของประชาชนใน ๖ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ของนายเสียนวาร์ค ไอ.โรบอต แห่งองค์การบริหารวิเทศกิจเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๗ ผู้สำรวจได้ใช้เครื่องวัดคลื่นวิทยุไปทำการวัดคลื่นวิทยุที่ออกอากาศในจังหวัดเลย หนองคาย อุดรธานี สกลนคร นครพนม และจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งส่วนเป็นจังหวัดชายแดนและบางจังหวัดอยู่ใกลจากสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ในการวัดคลื่นการส่งวิทยุครั้งนี้ผู้สำเร็จได้ใช้เวลาทั้งกลางวันและกลางคืนวัดอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน เช่นในห้องพักของโรงแรม เป็นต้น ผลการวัดปรากฏว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์สามารถรับฟังได้ทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะการออกอากาศในขณะนั้นได้ส่งกระจายเสียงเต็มที่ และมีบางจังหวัดที่สามารถรับฟังได้ดังมาก คือจังหวัดเลย วัดคลื่นที่รับได้เวลา ๒๐.๓๐ น. คลื่นวิทยุมีความดังระหว่าง ๑.๐ ถึง ๖.๐ มิลลิโวลต์* ที่บ้านพะโค จังหวัดอุดรธานี เวลา ๑๘.๔๕ น. รับฟังได้ดังมากถึง ๕.๐ มิลลิโวลต์ ที่ตัวจังหวัดอุดรธานีวัดได้ .๒๐ – .๕๐ มิลลิโวลต์ ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดังมากเหมือนกัน โปรดดูตารางการวัดคลื่นวิทยุดังต่อไปนี้

---

* มิลลิโวลต์ (Millivolt) หมายถึงมาตราวัดแรงไฟ ใช้สำหรับวัดเสียงหรือความดังของการส่งวิทยุกระจายเสียงว่า จะมีความดังมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับมาตราวัดความยาวหรือความหนักของสิ่งของอื่น ๆ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน อาทิเช่น หลา ฟุต นิ้ว และกิโลกรัม เป็นต้น

ตารางที่ ๑

แสดงการรับฟังวิทยุ

จังหวัด	อำเภอ	เวลาที่วัด	สถานีวิทยุเคลื่อนที่ (มิลลิโวลต์)
เลย	–	๒๐.๓๐ น.	๑.๐ – ๖.๐
อุดรธานี	–	๑๘.๓๕ น.	.๒๐ – .๕๐
	พะโค	๑๘.๔๕ น.	๕.๐
หนองคาย	–	๑๙.๑๕ น.	๑.๓ – ๔.๐
อุบลราชธานี	–	๑๙.๐๐ น.	.๓๐ – ๑.๕
สกลนคร	–	๑๙.๕๕ น.	.๓๕ – ๒
นครพนม	–	๒๐.๒๕ น.	.๒๐ – .๔๐
	มุกดาหาร	๑๘.๕๕ น.	.๐๖๐ – .๓๐

ที่มา: Leonard 1. Robock, Radio Reception and Listening Habits in Six Provinces of Northeast Thailand. (แปลโดยผู้เขียน)

จังหวัดสกลนครรับฟังได้ในเวลา ๑๙.๕๕ น. ความแรงของคลื่นอยู่ระหว่าง .๓๕ ถึง ๒ มิลลิโวลต์ แสดงว่าสามารถรับฟังได้อยู่ในเกณฑ์ใช้การได้ดี ส่วนท้องที่ที่อยู่ใกลคาดว่าจะรับไม่ได้ชัดเจนคือจังหวัดนครพนม ปรากฏว่าสามารถรับฟังได้โดยเฉพาะที่อำเภอมุกดาหารวัดเวลา ๑๘.๕๕ น. ความแรงของคลื่นวิทยุอยู่ระหว่าง .๐๖๐ มิลลิโวลต์ ถึง .๓๐ มิลลิโวลต์ อันเป็นเสียงดังต่ำที่สุดในปีนั้น จากข้อเท็จจริงแล้วการวัดคลื่นได้ในขนาดนี้สามารถฟังเสียงออกอากาศของวิทยุใช้การได้ อย่างไรก็ดีในการวัดความดังของคลื่นวิทยุดังกล่าวผู้วัดมิได้แจ้งด้วยว่าวัดจากเครื่องรับชนิดใด แต่ก็พอสันนิษฐานได้อย่างใกล้เคียงกับความจริงว่า คงได้แก่เครื่องรับทรานซิสเตอร์ เพราะในปัจจุบันเครื่องรับวิทยุดังกล่าวราคาถูกมากและแพร่หลายในประเทศไทย

สำหรับการรับฟังทางด้านสถานีวิทยุนั้น โดยปกติการออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงมักมีการทดลองเครื่องส่งเป็นการล่วงหน้าก่อน ๑ เดือน หรือมากกว่านั้น เพื่อทดสอบการส่งกระจายเสียงว่าจะส่งไปได้ไกลเท่าใด และจากผลการรับฟังการส่งกระจายเสียงของวิทยุเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้ทดลองระหว่างวันที่ ๗ กันยายน ถึงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ปรากฏว่ารับฟังได้ทั่วทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสามารถรับได้ชัดเจนดีมีจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้คือ จังหวัดขอนแก่น อุดรธานี ร้อยเอ็ด มหาสารคาม บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ นครราชสีมา นครพนม กาฬสินธุ์ เลย อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี ชัยภูมิ สกลนคร และจังหวัดหนองคาย ส่วนจังหวัดหรือท้องที่รับฟังชัดเจนพอใช้ ได้แก่อำเภอเดชอุดม จังหวัดนครราชสีมา สระบุรี จันทบุรี ระยอง ระนอง พัทลุง ประจวบคีรีขันธ์ อำเภอบันนังสตาร์ จังหวัดยะลา และอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ อย่างไรก็ดีจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านของคณะผู้สำรวจกล่าวว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์รับฟังได้ดังมากที่สุดกว่าทุกสถานี[๕]

ข. <u>ผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นเป็นสถานีจัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือของรัฐบาลออสเตรเลียตามแผนของ สปอ. ได้เปิดส่งออกอากาศเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๙ มีขนาดกำลังส่ง ๕๕ กิโลวัตต์ เสาอากาศสูง ๖๗๕ ฟุต ซึ่งถือว่าเป็นเสาที่สูงที่สุดในประเทศไทย สำหรับการคำนวณตามหลักวิชาการเท่าที่สามารถจะเป็นไปได้ สถานีวิทยุขนาดกำลัง ๕๕ กิโลวัตต์ จะส่งคลื่นวิทยุไปได้รอบตัวระยะไกลในเวลากลางวันโดยประมาณไม่ต่ำกว่า ๒๕๕ กิโลเมตร แต่สำหรับการส่งกระจายเสียงในตอนกลางคืนอาจรับได้เพิ่มขึ้นมากกว่ากลางวัน ทั้งนี้เพราะคลื่นวิทยุออกอากาศในเวลากลางคืนมีคลื่นท้องฟ้า[๑๐] (Sky wave) อันเป็นส่วนหนึ่งของคลื่นที่กระจายออกไปในอวกาศซึ่งอาจจะสะท้อนกลับหรือไม่กลับมายังโลกก็ได้ การสะท้อนนี้มีอยู่ในชั้นบรรยากาศ และลักษณะคลื่นท้องฟ้าจะสะท้อนทำมุมสูงหรือต่ำกว่าตอนกลางวัน ทำให้บางท้องที่ที่รับกลางวันไม่ได้ แต่จะรับในกลางคืนได้ดี

---

๕ Leonard 1, Robock, <u>Radio Reception and Listening Habits in Six Provinces of Northeast Thailand</u> (Bangkok: Thai American Audiovisual Service, 1964), p.8.

๑๐ Robert I. Sarbacher, <u>Encyclopedic Dictionary Electronics and Nuclear Engineering</u> (N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1959), p.1195.

การรับฟังการส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการทดลองก่อนเปิดออกอากาศมาตั้งแต่วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๘ ถึงวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๘ ได้รับจดหมายจากประชาชนแจ้งผลการรับฟัง ๖๕ จังหวัด และต่างจังหวัดเป็นจดหมายทั้งสิ้น ๒๒๗ ฉบับ ผลการรับฟัง[๑๑] ในภาคกลางวันรับได้ดีในจังหวัดหนองคาย ร้อยเอ็ด สุรินทร์ กาฬสินธุ์ นครสวรรค์ แพร่ อุตรดิตถ์ สุราษฎร์ธานี นราธิวาส อุดรธานี สกลนคร ศรีสะเกษ นครราชสีมา สระบุรี เชียงราย พิจิตร ชลบุรี ปัตตานี ขอนแก่น บุรีรัมย์ เลย ปราจีนบุรี เพชรบุรี พิษณุโลก จันทบุรี เพชรบุรี สงขลา ภาคกลางคืนรับได้ดีในจังหวัดพังงา เพชรบุรี ตราด อุตรดิตถ์ เชียงใหม่ กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ ชัยภูมิ มหาสารคาม ขอนแก่น ปัตตานี กาญจนบุรี ลำปาง พิษณุโลก พระนครศรีอยุธยา เลย สุรินทร์ สกลนคร อุดรธานี สุราษฎร์ธานี ชลบุรี พิจิตร อุบลราชธานี นครพนม บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด และหนองคาย สำหรับประเทศลาวโดยเฉพาะนครเวียงจันทร์และปากเซ รับฟังได้ดีทั้งภาคกลางวันและภาคกลางคืน

จากผลการรับฟังของประชาชนนี้ แสดงให้เห็นว่าใน ๒๔ จังหวัดที่สามารถรับฟังวิทยุได้ดีในตอนกลางวันมีอยู่ ๑๑ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรับฟังได้ดีคือ จังหวัดหนองคาย ร้อยเอ็ด สุรินทร์ กาฬสินธุ์ อุดรธานี สกลนคร ศรีสะเกษ นครราชสีมา ขอนแก่น บุรีรัมย์ และเลย สามารถรับได้ประมาณร้อยละ ๗๓.๓ ส่วนจังหวัดอีก ๙ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่มีการแจ้งผลการรับฟัง อาจเป็นเพราะผู้รับฟังไม่ประสงค์แจ้งก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม เท่าที่ผลการรับฟังได้ดีถึงร้อยละ ๗๓.๓ นี้ นับได้ว่าได้ผลดีสมความมุ่งหมายของเครื่องส่งวิทยุที่สามารถรับฟังได้ดี คือ นครสวรรค์ แพร่ อุตรดิตถ์ ตราด สุราษฎร์ธานี นราธิวาส สระบุรี เชียงราย พิจิตร ชลบุรี ปัตตานี ปราจีนบุรี เพชรบูรณ์ พิษณุโลก จันทบุรี เพชรบุรี และสงขลา นับว่าเป็นผลพลอยได้ของสถานีวิทยุกระจายเสียงที่สามารถให้บริการส่งกระจายเสียงไปได้มากเกินกาดหมาย

สำหรับผลการรับฟังในตอนกลางคืนนั้น ปรากฏว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี ๑๔ จังหวัด สามารถรับฟังได้ดีคือ จังหวัดกาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ ชัยภูมิ มหาสารคาม ขอนแก่น เลย สุรินทร์ สกลนคร

---

[๑๑] กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, ที่ระลึกในวันเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น, op.cit., หน้า ๙๘ – ๑๐๙.

อุดรธานี อุบลราชธานี นครพนม บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด และหนองคาย ปรากฏผลการรับฟังได้ถึงร้อยละ ๙๓.๓ นับว่าได้ผลดีกว่าการรับฟังในตอนกลางวัน การที่มีจังหวัดสามารถรับได้มากขึ้น นี้อาจเป็นเพราะ มี ผู้ เขียนจดหมายแจ้งผลการรับฟังมากขึ้นและเป็นผลมาจากคลื่นท้องฟ้าในตอนกลางคืนหนาแน่นเลยเป็นเหตุให้การกระทบของคลื่นวิทยุมีมากและเป็นผลให้การส่งคลื่นแรงมากกว่ากลางวัน จึงทำให้การรับฟังวิทยุของชาวบ้านดังและชัดเจนดี

ค. <u>ผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ได้เปิดการส่งกระจายเสียงเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๙ สถานีนี้ได้รับความร่วมมือจากมิตรประเทศ คือออสเตรเลียที่ได้มอบเครื่องส่งให้รัฐบาลไทยตามแผน สปอ. เช่นเดียวกันกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ทำการส่งด้วยกำลังส่งออกอากาศ ๕๕ กิโลวัตต์ ส่งด้วยความถี่ ๗๒๕ กิโลไซเกิล หรือชนาดคลื่น ๔๑๓.๗ เมตร ใช้เสาอากาศสูง ๖๐๐ ฟุต[๑๒]

ในด้านการส่งกระจายเสียงของสถานีนั้น ได้ทำการทดลองออกอากาศก่อนเปิดสถานีระหว่างวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๐๙ ถึงวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้รับจดหมายทั้งสิ้น ๔๓๙ ฉบับ ผลการรับฟังจะพิจารณาดังนี้[๑๓] ต่างประเทศท้องที่ที่รับได้ชัดเจนดีในภาคเช้าได้แก่นครเวียงจันทร์ และอำเภอบ้านผ่าย ส่วนอำเภอสีโคตตะบองทั้งภาคเช้าและภาคค่ำรับฟังได้ชัดเจนดี แต่อำเภอดงน้ำลานรับฟังได้ในภาคค่ำชัดเจนดีแต่จางหาย นอกจากนี้ในมาเลเซียและอำเภอไทรบุรีปรากฏว่าผลการรับฟังในภาคเช้ารับไม่ได้ ภาคค่ำมีเสียงรบกวนจางหาย สิงคโปร์และเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตไทยในมาเลเซียรับฟังในภาคค่ำมีเสียงรบกวนจางหาย สำหรับในประเทศไทย

---

[๑๒] กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, Technical Data สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา, <u>ที่ระลึกในพิธีเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา</u> (ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์, ๒๕๑๙), หน้า ๑๓.

[๑๓] <u>Ibid.</u>, หน้า ๓๘ – ๔๒.

มีอำเภอและจังหวัดที่สามารถรับฟังได้ชัดเจนดีในภาคเช้าและภาคค่ำดังนี้ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่อำเภอเมือง คอนสวรรค์ แก่งคร้อ บ้านเขว้า บ้านหนองเวียง กิ่งหนองบัวแดงจตุรัส เกษตรสมบูรณ์และคอนสาร บุรีรัมย์ได้แก่อำเภอเมือง ตลาดสถานีห้วยราช นางรอง ลำปลายมาส สตึก พุทไธสง บ้านกรวด ประโคนชัยและละหานทราย สุรินทร์ได้แก่อำเภอเมือง รัตนบุรี และศรีขรภูมิ หนองคายได้แก่อำเภอท่าบ่อ ศรีเชียงใหม่ บึงกาฬและอำเภอเมือง ร้อยเอ็ดได้แก่อำเภอเมือง เสลภูมิ จตุรพักตร์พิมาน อาจสามารถ พนมไพร สุวรรณภูมิและเกษตรวิสัย กาฬสินธุ์ได้แก่อำเภอนิคมลำปาว อำเภอเมืองและกุฉินารายณ์ ขอนแก่นได้แก่อำเภอเมืองพล บ้านไผ่ หนองแพ น้ำพอง กระนวน ภูเวียงและมัญจาคีรี อุดรธานีได้แก่อำเภอเมืองเพ็ญ นากลาง บ้านดุง โนนสังข์และกุมภวาปี มหาสารคามได้แก่อำเภอเมือง เชียงยืน และบรบือ อุบลราชธานีได้แก่อำเภอเมือง อำนาจเจริญ เดิงนกทา เขื่องใน คำเขื่อนแก้ว ยะโสธร เขมราฐ อุทุมพรและม่วงสามสิบ รับฟังในตอนเช้าชัดเจนดีแต่ภาคค่ำมีเสียงรบกวนจากที่อื่น ส่วนจังหวัดนครราชสีมาปรากฏว่ารับฟังชัดเจนได้ดีทุกอำเภอ ระยองได้แก่อำเภอเมืองและแกลง เพชรบูรณ์ได้แก่อำเภอหล่มสักและหล่มเก่า น่านได้แก่อำเภอสาและนาน้อย สุพรรณบุรีได้แก่อำเภอเมือง นอกจากนี้ยังมีบางจังหวัดที่อยู่ในภาคเหนือและภาคกลางรับฟังในภาคเช้าและภาคค่ำมีเสียงรบกวนหรือจางหายดังนี้

ตารางที่ ๒

แสดงผลการรับฟังวิทยุกระจายเสียง

จังหวัด	อำเภอ	การรับฟังภาคเช้า	การรับฟังภาคค่ำ
เลย	เมือง	ชัดเจนดี	มีเสียงจางหายบ้าง
	ด่านซ้าย	ชัดเจนดี	รับฟังได้มีเสียงแซงบ้าง
	ภูกระดึง	ชัดเจนดี	มีเสียงจางหายบ้าง
	เชียงคาน	ชัดเจนดี	ชัดเจนพอฟังได้
	เมือง	ชัดเจนดี	มีเสียงรบกวนบ้าง
	อากาศอำนวย	ชัดเจนดี	มีเสียงรบกวนเล็กน้อย

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	การรับฟังภาคเช้า	การรับฟังภาคค่ำ
	วาริชภูมิ	ชัดเจนดี	มีเสียงรบกวนและจางหาย
	วานรนิวาส	ชัดเจนดี	มีเสียงรบกวนและจางหาย
	พรรณานิคม	เสียงจางหาย	ชัดเจนดี
	กิ่งอำเภอกุดบาก	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
	เมือง	เสียงจางหายบ้าง	ชัดเจนดี
	รือเสาะ	เสียงจางหายบ้าง	ชัดเจนดี
นราธิวาส	สุไหง-โกลก	รับไม่ได้	ชัดเจนดี
	ตากใบ	-	ชัดเจนดี
	เมือง	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
พิษณุโลก	บางระกำ	ชัดเจนดี	รับไม่ได้
	พรหมพิราม	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
	เมือง	รับไม่ได้	ชัดเจนดีมาก
ยะลา	เบตง	รับไม่ได้	ชัดเจนดีมาก
	บันนังสตาร์	มีเสียงจางหายบ้าง	ชัดเจนดีมาก
ภูเก็ต	ถลาง	มีเสียงจาง	ชัดเจนดีมาก
	เชิงทะเล	มีเสียงจางหายบ้าง	ชัดเจนดีมาก
	เมือง	ไม่ได้รับฟัง	ชัดเจนดีมาก
	สหบุรี	รับได้เบา จางหาย	ชัดเจนดีมาก
ปัตตานี	ยะรัง	รับไม่ได้	ชัดเจนดีมาก
	หนองจิก	ชัดเจนดี	ชัดเจนดีมาก
	ตะกั่วป่า	รับไม่ได้	ชัดเจนดีมาก

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	การรับฟังภาคเช้า	การรับฟังภาคค่ำ
พังงา	เมือง	รับได้เบามาก	ชัดเจนดีมาก
	ท้ายเหมือง	รับไม่ได้	ชัดเจนดีมาก
สุราษฎร์ธานี	เมือง	รับไม่ได้	ชัดเจนพอประมาณ
	บ้านดอน	เสียงเบามาก	ชัดเจน
	นาสาร	รับไม่ได้	ชัดเจนดีมาก
	พุนพิน	เบามากมีการจางหาย	ชัดเจนดีมาก
	ไชยา	รับไม่ชัด	ชัดเจน
	เกาะสมุย	รับได้แต่ไม่ชัด	ชัดเจนดีมาก
พัทลุง	กวนขนุน	รับได้เบามาก	ชัดเจน
ปราจีนบุรี	วัฒนานคร	ชัดเจนดี	มีเสียงแรงบ้างเล็กน้อย
	สระแก้ว	ชัดเจนดี	มีเสียงแรงบ้างเล็กน้อย
	อรัญญประเทศ	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
กระบี่	เมือง	รับได้เบาจางหาย	ชัดเจนดี
ตราด	เมือง	รับได้เบาจางหาย	ชัดเจนดีมาก
ระนอง	เมือง	รับได้เบามีเสียงแรง	ชัดเจนดี
	กะเปอร์	รับได้เบามีการจางหาย	ชัดเจนดี
ตรัง	ย่านตาขาว	รับได้แต่ไม่ชัด	ชัดเจนพอใช้
	กันตัง	รับไม่ได้	ชัดเจนดีมาก
	เมือง	รับไม่ได้	ชัดเจนดีมาก

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	การรับฟังภาคเช้า	การรับฟังภาคค่ำ
	ปะเหลียน	รับไม่ได้	ชัดเจนดี
	ห้วยยอด	รับได้แต่ไม่ชัด	ชัดเจนดีมาก
จันทบุรี	เมือง	มีเสียงจางหาย	ชัดเจนดีมาก
	ท่าใหม่	มีเสียงจางหายบ้าง	ชัดเจนดีมาก
	มะขาม	–	รับฟังได้มีการจางหาย
	เขาคิชฌกูฏ	มีเสียงจางหายบ้าง	ชัดเจนดีมาก
	ขลุง	รับได้แต่มีเสียงแหบ	ชัดเจนดี
ฉะเชิงเทรา	บางปะกง	รับได้แต่ไม่ชัด	รับได้ชัดเจนดี
	พนัสนิคม	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
นครศรีธรรมราช	ทุ่งสง	–	ชัดเจนดี
	ร่อนพิบูลย์	–	ชัดเจนดี
	ตลาดท่าแพ	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
ชลบุรี	เมือง	รับฟังไม่ชัดเจน	รับฟังไม่ชัดเจน
กาญจนบุรี	ท่ามะกา	ชัดเจนดีมาก	รับไม่ชัดเจน
นครสวรรค์	พยุหะคีรี	ชัดเจนดี	รับฟังไม่ชัดเจน
เชียงใหม่	เมือง	รับไม่ได้	มีเสียงกวนและจางหาย
อุตรดิตถ์	เมือง	รับได้แต่ไม่ชัด	ชัดเจนดี
สตูล	เมือง	รับไม่ได้	ชัดเจนดี
	กิ่งอำเภอทุ่งหว้า	รับไม่ได้	ชัดเจนดี
ศรีสะเกษ	เมือง	ไม่ชัดเจนมีคลื่นรบกวน	ไม่ชัดเจนมีคลื่นรบกวน

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	การรับฟังภาคเช้า	การรับฟังภาคค่ำ
	ราษีไศล	ชัดเจนดี	จางหายมีเสียงรบกวน
	กันทรารมย์	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
	กันทรลักษ์	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
	อุทุมพรพิสัย	ชัดเจนดี	ชัดเจนดีบางครั้งมีเสียงรบกวน
นครพนม	เมือง	ชัดเจนดี	ชัดเจนดีมีการจางหาย
	ท่าอุเทน	ชัดเจนดี	มีเสียงรบกวนจากสถานีอื่น
	ธาตุพนม	ชัดเจนดี	รับได้มีเสียงกวนจากสถานีอื่น
	นาแก	ชัดเจนดี	ชัดเจนดี
สงขลา	สะเดา	รับได้ไม่ชัด	ชัดเจนดี
	เทพา	มีเสียงจากสถานีอื่นแรง	ชัดเจนดี มีเสียงรบกวนบ้าง
เชียงราย	พาน	–	มีเสียงรบกวนบ้าง
ชนบุรี	ภาษีเจริญ	มีการจางหาย	เสียงรบกวนจากสถานีใกล้เคียง

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น

จากผลการรับฟังวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมานี้ จะพบว่าการส่งกระจายเสียงได้คลุมพื้นที่รวม ๔๘ จังหวัด นับว่าไกลกว่าการส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นมาก เพราะส่งไปถึงสิงคโปร์ มาเลเซียและเวียงจันทร์ในราชอาณาจักรลาว การที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานีดังกล่าวได้เปรียบทางธรรมชาติคือ มี Soil Conductivity สูง*

จากตารางที่ ๒ จะเห็นได้ว่าในการรับฟังของประชาชนในเขต ๔๘ จังหวัด ปรากฏว่าจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรับฟังได้ในเกณฑ์ดี เว้นแต่บางจังหวัด อาทิเช่นจังหวัดนครพนมรับฟังในตอนกลางคืน ในอำเภอค้ำชะอี ท่าอุเทน ธาตุพนม และนาแก มีเสียงรบกวนจากสถานีอื่น นอกจากนี้ในบางอำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดสกลนคร ปรากฏว่ามีเสียงรบกวนอยู่บ้างและไม่ชัดเจน จังหวัดเหล่านี้ล้วนแต่อยู่ในชายแดนทั้งสิ้น และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะจังหวัดและอำเภอเหล่านี้อยู่ไกลจากรัศมีการรับฟังของสถานี ทั้งนี้เพราะจากการวัดโดยหลักวิชาการ เทคนิคทางช่างซึ่งกล่าวไว้ในหนังสือ High Conductivity ปรากฏว่าวิทยุกระจายเสียงขนาด ๕๐ กิโลวัตต์ ส่วนมากมักจะมีรัศมีการส่งไปได้ไกลโดยรอบตัว เฉพาะกลางวันประมาณ ๒๕๐ กิโลเมตร อย่างไรก็ดีจากข้อสันนิษฐานอีกประการหนึ่งอาจเป็นไปได้ที่อำเภอในชายแดนถูกคลื่นรบกวนจากวิทยุปักกิ่งซึ่งมีกำลังสูง ทำให้คลื่นวิทยุกำลังส่งต่ำของรัฐบาลรับฟังได้ไม่ชัดเจนหรือมีเสียงรบกวน จึงเป็นผลให้การรับฟังไม่ชัดเจนสม่ำเสมอ นอกจากนั้นสาเหตุที่มีบางท้องที่รับฟังเสียงจางหายไปหรือรับฟังไม่ได้หรือรับฟังเสียงเบามาก เนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น มีสาเหตุมาจากคุณภาพของเครื่องรับ เพราะถ้าคุณภาพของเครื่องรับไม่ดีพอ จะทำให้การรับฟังไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนั้นสภาพของดินฟ้าอากาศก็มีความสำคัญในการรับฟังวิทยุอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน เพราะถ้าในวันใดอากาศไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อการรับฟังวิทยุด้วย และประการต่อไปปัญหาภูเขาสูง ๆ เป็นอุปสรรคต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง เพราะทำให้เป็นสิ่งกีดขวางการส่งคลื่นวิทยุ จากข้อเท็จจริงในเรื่องนี้จะพบว่าในหลายท้องที่ที่อยู่ใกล้เทือกเขาภูพาน จังหวัดสกลนคร เช่นบางอำเภอในจังหวัดนครพนม เป็นต้น ทำให้การรับฟังวิทยุไม่ได้ผลเท่าที่ควร หรือมีเสียงรบกวนเป็นต้น

---

* Soil Conductivity หมายถึงตัวนำของดินโดยเปรียบกับน้ำทะเลเป็นมาตรฐาน ถ้าคุณสมบัติของดินดีก็จะช่วยการส่งคลื่นวิทยุกระจายเสียงไปได้ดี ทำให้การกระจายคลื่นไปได้ดีและไกลกว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดขอนแก่น จึงทำให้ผู้รับฟังอยู่ไกล ๆ รับได้

นอกจากนี้จากผลการรับฟังในตารางที่ ๒ นั้น จะพบว่ามีหลายจังหวัดในภาคใต้ เช่น จังหวัดกระบี่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช และพังงา รับฟังไม่ได้ มีเสียงเบาและจางหายไปนั้น เนื่องจากจังหวัดต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ไกลจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมาเป็นอันมาก ฉะนั้นการที่สามารถรับฟังได้อยู่บ้างเล็กน้อยนี้จึงนับว่าได้ผลในด้านการรับฟังมากกว่าที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพราะความมุ่งหมายอันสำคัญของการส่งกระจายเสียงก็คือ ต้องการให้สามารถออกอากาศคลุมจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็เป็นสิ่งที่น่าพอใจ ฉะนั้นจากตารางการรับฟังของสถานีวิทยุต่าง ๆ ปรากฏว่าประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ รับฟังได้ผลดีเป็นส่วนใหญ่

ง. <u>ผลการรับฟังของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ห่างตัวจังหวัดอุบลราชธานี ๓ กิโลเมตร เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงเครื่องแรกของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น เดิมตั้งอยู่จังหวัดขอนแก่น ได้ส่งกระจายเสียงมาเป็นเวลา ๓ ปีเศษ มีกำลังส่งออกอากาศ ๑๐ กิโลวัตต์ ตัวเครื่องส่งยี่ห้อ อาร์.ซี.เอ. ของสหรัฐอเมริกา ใช้ความถี่ ๑๓๔๐ กิโลไซเกิ้ล หรือความยาวคลื่น ๒๒๓ เมตร เสาอากาศสูง ๒๐๐ ฟุต แบบแนวดิ่ง (Vertical) สถานีนี้ได้ย้ายไปติดตั้งที่จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๔ โดยมีความมุ่งหมายให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงจากรัฐบาลได้ทั่วถึงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ผลการรับฟังยังรับได้ไม่ทั่วถึงจังหวัดที่อยู่ชายแดนหรือที่ห่างไกล การที่รับไม่ได้ทั่วถึงนี้เนื่องจากกำลังส่งออกอากาศมี ๑๐ กิโลวัตต์ คงสามารถส่งกระจายเสียงได้ตามสมรรถนะของเครื่องส่งเท่านั้น ผลการรับฟังซึ่งได้ทำการทดลองออกอากาศเพียงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ถึงวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๔ มีดังนี้[๑๔] จังหวัดและอำเภอที่รับฟังได้ดีมากทั้งภาคเช้า กลางวัน และค่ำ ได้แก่อำเภอเมืองอุบลราชธานี วารินชำราบ เขื่องใน พิบูลมังสาหาร เดชอุดม เลิงนกทา และม่วงสามสิบ นอกจากนี้ยังมีจังหวัดศรีสะเกษ หนองคาย ขอนแก่น สกลนคร จันทบุรี ชลบุรี และน่าน ส่วนจังหวัดและอำเภอ

---

[๑๔] สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย, <u>สถิติผลการรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่วันที่ ๑ ถึง ๑๕ กันยายน ๒๕๐๔</u>. แฟ้มเอกสารสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ๒๕๐๔, หน้า ๑ – ๒.

ที่สามารถรับฟังได้ดีทั้งภาคเช้า กลางวัน และค่ำ ได้แก่จังหวัดเพชรบุรี ชัยภูมิ ปราจีนบุรี อำเภอปาก น้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา นครศรีธรรมราช สงขลา สตูล และ นราธิวาส นอกจากนั้นยังปรากฏว่าประเทศที่อยู่ใกล้เคียงกับประเทศไทยที่สามารถรับฟังได้ดีได้แก่ ราชอาณาจักรลาว คือนคร เวียงจันทร์และอำเภอท่าแขก

จากสถิติผลการรับฟังนี้แสดงให้เห็นว่าในจำนวน ๒๐ จังหวัด และ ๑ อำเภอ ปรากฏว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๖ จังหวัด สามารถรับฟังวิทยุได้ทั้งภาคเช้า กลางวันและกลางคืนได้ ชัดเจนดีมาก จังหวัดดังกล่าวได้แก่จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ หนองคาย ขอนแก่น สกลนครและ ชัยภูมิ แต่การรับฟังไม่ได้แจ้งชนิดเครื่องรับว่าเป็นเครื่องชนิดใด แต่ก็คาดว่าเครื่องรับคงได้แก่ทรานซิสเตอร์ เพราะปัจจุบันราคาถูกและประชาชนนิยมใช้ในชนบทอย่างแพร่หลายกว่าแต่ก่อน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าบางจังหวัดในภาคแถบเช่นนครพนมไม่ได้ปรากฏชื่อในผลการรับฟัง อาจเป็นไปได้ที่ประชาชนในจังหวัดนี้มิได้แจ้งผลการรับฟังให้สถานีทราบ แต่อย่างไรก็ตามโดยหลักเทคนิคทางช่างแล้วรัศมีการส่งกระจายเสียงของวิทยุนั้นกำหนดไว้ว่า วิทยุกระจายเสียงที่มีกำลังส่งออกอากาศ ๑๐ กิโลวัตต์ จะสามารถส่งกระจายเสียงในระหว่างกลางวันไปได้ไกลประมาณ ๔๖ กิโลเมตร

บทที่ ๓

การปฏิบัติงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

ได้กล่าวในบทที่ ๒ ถึงลักษณะที่ตั้งของสถานีวิทยุกระจายเสียง ความเหมาะสมของการตั้ง ลักษณะการส่งคลื่นวิทยุแบบรอบตัว แบบพุ่งไปทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และพื้นที่ที่สามารถรับฟังได้ ต่อไปในบทที่ ๓ นี้ จะได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานของวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น โดยจะแยกพิจารณาถึงหน้าที่ทั่วไปของกรมประชาสัมพันธ์ หน้าที่เฉพาะของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น หน่วยงานที่สังกัดในกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น แนวความคิดในการส่งเสริมให้มีเครื่องรับวิทยุและจำนวนเครื่องรับวิทยุตามลำดับ

<u>หน้าที่ทั่วไปของกรมประชาสัมพันธ์</u>

ความมุ่งหมายที่ผู้เขียนนำหน้าที่ทั่วไปของกรมประชาสัมพันธ์มากล่าวนี้ ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นแนวทางและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลในหลักการกว้าง ๆ โดยจะแยกหน้าที่อันจำเป็นและเกี่ยวเนื่องบางประการที่เกี่ยวกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยปฏิบัติอยู่ในฐานะสถานีหลักและเป็นสถานีวิทยุแห่งชาติ ซึ่งโดยหลักการแล้ว สถานีวิทยุที่อยู่ในเครือของประชาสัมพันธ์ก็อนุโลมถือปฏิบัติเป็นแนวที่ใกล้เคียง ในขอบเขตอันเหมาะสม หน้าที่ทั่วไปของกรมประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับทางด้านสื่อมวลชนมี ๔ ประการคือ*

๑. ดำเนินการใช้เครื่องมือสื่อสารโฆษณาที่สำคัญของรัฐบาลคือวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ผลิตวัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการประชาสัมพันธ์ตามความจำเป็นตามนโยบายของรัฐบาล

๒. โฆษณาเผยแพร่นโยบาย กิจการและผลการดำเนินงานของรัฐบาลให้ราษฎรได้ทราบและมีความเข้าใจในทางที่ถูก โฆษณาป้องกันและชี้แจงแก้ไขความเข้าใจผิดทุกครั้งเสนอข่าวสารและวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์แก่ราษฎร

---

*กรมประชาสัมพันธ์, <u>หน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์</u>, แฟ้มเอกสารของแผนกสารบรรณสำนักงานเลขานุการกรมประชาสัมพันธ์, หน้า ๑ – ๒.

๓. โฆษณาและต่อต้านการโฆษณาอันจะเป็นภัยแก่ประเทศไทย

๔. สำรวจตรวจสอบความคิดเห็นของประชาชน อันมีต่อนโยบายในการบริหารประเทศของรัฐบาล ประมวลเสนอต่อรัฐบาลเพื่อประโยชน์ในการพิจารณากำหนดนโยบายบริหารบ้านเมืองให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

จากหน้าที่ที่กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ในฐานะเป็นหน่วยกลางของงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ ส่วนหน่วยงานปลีกย่อยที่แยกออกไปปฏิบัติราชการอยู่ในจังหวัดของภาคต่าง ๆ ก็อนุโลมตามหลักการนี้ ต่อไปจะกล่าวถึงหน้าที่เฉพาะกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ซึ่งมีหน้าที่สอดคล้องกับกรมประชาสัมพันธ์

<u>หน้าที่เฉพาะกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น</u>

กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นเป็นหน่วยราชการหนึ่งที่สังกัดอยู่ในส่วนการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ซึ่งปัจจุบันนอกจากกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นแล้ว ยังมีอีก ๓ หน่วยราชการคือ กองประชาสัมพันธ์เขตลำปาง กองประชาสัมพันธ์เขตสุราษฎร์ธานี และกองประชาสัมพันธ์เขตสงขลา ส่วนการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ได้กำหนดหน้าที่ปฏิบัติเฉพาะเพื่อให้กองประชาสัมพันธ์เขตต่าง ๆ ถือเป็นแนวปฏิบัติดังนี้[๒]

๑. จัดรายการข่าว บทความ และการบันเทิง

๒. ควบคุมการส่งกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

๓. ตรวจพิจารณาข่าว บทความ และบทบันเทิง

๔. ติดต่อประสานงานกับสถานีวิทยุกระจายเสียงของหน่วยราชการอื่นและกับสถานีวิทยุต่างประเทศ รวมทั้งหน่วยงานประชาสัมพันธ์ในต่างประเทศ และสหประชาชาติ

๕. ติดต่อเชื้อเชิญบุคคลสำคัญชาวต่างประเทศ ผู้มาเยือนประเทศไทยมาให้สัมภาษณ์หรือแสดงความคิดเห็นทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์

---

๒ <u>Ibid</u>., หน้า ๔.

หน้าที่ ๕ ประการที่กำหนดขึ้นข้างต้นนี้ เป็นหน้าที่สำหรับให้กองประชาสัมพันธ์เขตทั้ง ๓ ยึดเป็นหลักปฏิบัติงาน แต่หน้าที่เฉพาะแต่ละเขตก็ยังมีกำหนดแยกย่อยลงไปอีก เฉพาะกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น มีหน้าที่ดังนี้ เป็นตัวแทนดำเนินงานของกรมประชาสัมพันธ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๕ จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุดรธานี อุบลราชธานี เลย นครพนม หนองคาย มหาสารคาม สกลนคร กาฬสินธุ์ นครราชสีมา และจังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในภาคนั้น เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในการปฏิบัติงานของรัฐบาลโดยถูกต้องรวมทั้งทราบถึงข้อเท็จจริงและการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่มุ่งกระทำต่อประเทศไทย เมื่อการส่งข่าวหรือสื่อสารจากรัฐบาลไปสู่ประชาชนโดยตรงและเป็นประจำอยู่เป็นนิจ ผลดีในงานด้านประชาสัมพันธ์ก็จะบังเกิดขึ้นในข้อที่ว่าจะพัฒนาและเสริมสร้างพลังความคิดความเข้าใจอันถูกต้องจากฝ่ายประชาชนที่มีต่อรัฐบาลและในที่สุดจะสามารถวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ เป็นไปโดยเหตุผลและถูกต้อง

<u>การจัดส่วนราชการภายในกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น</u>

กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ เป็นหน่วยงานแยกออกไปอีกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนับเป็นสิ่งจำเป็นในแง่การบริการส่งกระจายเสียงเพื่อประชาชนยิ่ง โดยเฉพาะปัจจุบันในภาคนั้น ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ใช้วิทยุกระจายเสียงกำลังส่งสูงคือวิทยุปักกิ่ง วิทยุฮานอย และวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ได้พุ่งจุดการโฆษณาชวนเชื่อใส่ร้ายป้ายสีแก่รัฐบาล บิดเบือนความจริงทุกอย่าง เพื่อมุ่งหวังจะโฆษณาให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลงเชื่อในคำโฆษณาการโฆษณาชวนเชื่อของพวกปรปักษ์ได้กระทำประสานควบคู่ไปพร้อมกับการก่อการร้ายขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากสถิติการส่งกระจายเสียงของคอมมิวนิสต์ครอบคลุมเอเชียอาคเนย์ปรากฏว่าจีนคอมมิวนิสต์ได้ขยายเวลาการส่งมากขึ้นในระยะเร็ว ๆ นี้อย่างยิ่งสังเกต กล่าวคือได้เพิ่มเวลา

---

๓ Ibid.

ส่งถึงสัปดาห์ละ ๔,๓๓๕ ชั่วโมง[๙] การที่สามารถเพิ่มการโฆษณาชวนเชื่อทางวิทยุกระจายเสียงมากมายเช่นนี้ เป็นเพราะจีนคอมมิวนิสต์ได้ออกอากาศในภาษาต่าง ๆ เช่นภาษาไทย ลาว เวียดนาม เขมร จีน อินโดนีเซีย พม่า และอื่น ๆ ได้เริ่มส่งกระจายเสียงตั้งแต่ ๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๔.๐๐ น. ทุกวัน

สำหรับวิธีการป้องกันปัญหาเรื่องนี้ ทางการดำเนินการด้วยวิธีการชี้แจงเผยแพร่ผลการดำเนินงานด้านพัฒนาประเทศที่รัฐบาลดำเนินการ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนได้ใช้บริการและพัฒนางานต่าง ๆ ที่จะเป็นเครื่องส่งเสริมการอาชีพของประชาชนให้ดีขึ้น เช่นการขุดถนนหนทาง การขุดบ่อน้ำบาดาล การจัดตั้งสถานีอนามัย งานส่งเสริมการชลประทาน งานพัฒนาชุมชน การจัดส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ไปช่วยประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกล รวมทั้งการแถลงข่าวสารที่ถูกต้องจากรัฐบาลไปสู่ประชาชน โดยมอบหน้าที่ส่วนหนึ่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไปทำความเข้าใจและชี้แจงเรื่องราวอันถูกต้องให้ประชาชนได้ทราบซึ่งเป็นทางหนึ่งที่เพิ่มเติมจากงานวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ สำหรับการดำเนินการต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้นรัฐบาลก็ได้ใช้วิธีการถอดโต้การโฆษณาชวนเชื่อไปยังฝ่ายคอมมิวนิสต์เพื่อตอบแทนแก้แค้นฝ่ายนั้น การดำเนินงานในเรื่องนี้ กรมประชาสัมพันธ์ได้ถือเป็นหน้าที่ปฏิบัติประจำ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออันเป็นดินแดนแห่งหวังอันตรายที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์บุกแหย่และก่อกวนหนักขึ้น กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น นับเป็นกองหน้าที่จะเผชิญและทำสงครามโดยไม่เปิดเผยกับฝ่ายคอมมิวนิสต์อยู่ทุกวัน ปัจจุบันกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมีเครื่องมืออันสำคัญที่จะดำเนินการถอดโต้ได้แก่สถานีวิทยุโทรทัศน์และสถานีวิทยุกระจายเสียงอยู่ในสังกัด ๕ แห่ง คือ

๑. สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๕ จังหวัดขอนแก่น ออกอากาศมีกำลังส่งขนาด ๖ กิโลวัตต์ แต่มีกำลังส่งภาพอย่างแท้จริง ๓๓ กิโลวัตต์ ขณะนี้ทางกรมประชาสัมพันธ์มีโครงการที่กำลังปฏิบัติอยู่คือเพิ่มกำลังส่งวิทยุโทรทัศน์ช่อง ๕ ที่ขอนแก่น โดยวิธีเพิ่มจำนวนสายอากาศ และเพิ่มความสูงจาก

---

[๙] พลโทกฤช ปุณฑกันต์, อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับแรงส่งคลื่นวิทยุของคอมมิวนิสต์รุกรานไทย, ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๐๔, หน้า ๑.

เสาอากาศเป็น ๔๐๐ ฟุต โดยย้ายไปตั้งที่ใหม่ จะทำให้ได้กำลังออกอากาศแท้จริงประมาณ ๓๒ กิโลวัตต์ ครอบคลุมได้หลายจังหวัด[๕] ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น มีกำลังส่ง ๕๐ กิโลวัตต์ และสามารถส่งออกอากาศได้เต็มที่ ๕๕ กิโลวัตต์ ความถี่ ๖๓๐ กิโลไซเกิ้ล ขนาดคลื่น ๔๗๖ เมตร

๓. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา มีกำลังส่ง ๕๐ กิโลวัตต์ แต่มีกำลังออกอากาศเต็มที่ ๕๕ กิโลวัตต์ เช่นเดียวกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ความถี่ ๗๒๕ กิโลไซเกิ้ล ขนาดคลื่น ๔๑๓.๗ เมตร

๔. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี มีกำลังส่ง ๑๐ กิโลวัตต์ ความถี่ ๑,๓๔๕ กิโลไซเกิ้ล

๕. สถานีวิทยุกระจายเสียง ป.ช.ส.ขอนแก่นภาคเพลินเพลง มีกำลังส่ง ๗ กิโลวัตต์ หรือความถี่ ๘๑๐ กิโลไซเกิ้ล และ ๓๗๐ เมตร

สถานีวิทยุกระจายเสียงทั้ง ๕ แห่ง และสถานีวิทยุโทรทัศน์ของ ๕ จังหวัดขอนแก่น ได้ปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานในฐานะเป็นสถานีสื่อมวลชนที่ส่งกระจายเสียงและออกอากาศ ข่าวสาร การเมือง บทความ สารคดี ข้อเท็จจริง ความเห็นบุคคลและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ ไปสู่มวลชน ๔ ประการ ดังนี้

๑. <u>การเผยแพร่ข่าวสาร</u> การให้บริการในด้านนี้ ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงได้มีบทบาทเป็นหัวใจสำคัญและจำเป็นแก่สถานีวิทยุกระจายเสียงมาก เพราะการเสนอข่าวของสถานีวิทยุได้เปรียบหนังสือพิมพ์เป็นอันมาก เนื่องจากเสนอได้รวดเร็วและส่งไปถึงผู้ฟังได้เป็นจำนวนมากและรับได้ทุกหนทุกแห่ง การจัดเผยแพร่ข่าวสารนี้ได้แก่ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ อาชญากรรม ศาสนา ข่าวเกี่ยวกับต่างประเทศ ข่าวพัฒนา ประกาศ และข่าวท้องถิ่น รวมทั้งข่าวต่อต้านคอมมิวนิสต์

---

[๕] ปุณณกันต์. <u>การปฏิบัติทางสงครามจิตวิทยาและโฆษณาแถลงข่าวสาร</u>, <u>op.cit.</u>, หน้า ๒๗.

๒. <u>การเสนอสารคดีหรือบทความ</u> เป็นรายการที่มีความสำคัญรายการหนึ่งเช่นเดียวกับรายการอื่น เพราะบทความก็คือการรวบรวมข่าว การรวบรวมเรื่องราว สาระประโยชน์และสิ่งน่ารู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การเศรษฐกิจ การค้า ธุรกิจ การศึกษา การเกษตร และอื่น ๆ นำมาเผยแพร่หรือออกอากาศทางสถานีวิทยุให้ประชาชนได้ทราบ ปัจจุบันนี้บทความที่สถานีวิทยุต่าง ๆ ในสังกัดกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นรวมทั้งสถานีอื่น ๆ ได้ให้ความร่วมมือแก่ทางราชการด้วยการนำข้อความหรือบทความที่มีลักษณะการชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงแผนการอันชั่วร้ายและมติเท็จของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่มีต่อประเทศไทยออกอากาศเพื่อให้ประชาชนได้ทราบ

๓. <u>การบันเทิง</u> เป็นหลักการทั่วไปของสถานีวิทยุและเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ เพราะถือว่าการบันเทิงคือแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของผู้ฟัง

รายการบันเทิงได้แก่การแสดงดนตรี นิยาย หรือละคร เพลง และการแสดงศิลปะพื้นเมืองอื่น ๆ การแสดงบันเทิงเป็นรายการที่ทำให้ผู้ฟังไม่ต้องใช้สมาธิแน่วแน่เหมือนรายการอื่น ๆ และสามารถดึงดูดความสนใจแก่ประชาชนได้ทางหนึ่ง เพราะถ้าสามารถแสดงได้ดีจะทำให้เปลี่ยนใจผู้ฟังเกิดความตั้งใจการรับฟังวิทยุจากสถานีอื่นได้ ปัจจุบันนี้สถานีวิทยุต่าง ๆ ได้ใช้รายการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์ด้วย การแทรกสติเตือนใจและแนวความคิดให้ประชาชนทราบวิธีการแทรกซึมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่มีต่อประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนได้ทราบเสียก่อนที่ภัยนั้นจะมาถึงตัว

๔. <u>การเสนอรายการวิทยาการ</u> ได้จัดบริการที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เช่นจัดรายการการเกษตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น การชี้แจงเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ การบรรยายเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา การอนามัยและอื่น ๆ ปัจจุบันบางประเทศได้ใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือสื่อกลางถ่ายทอดความรู้และให้การศึกษาแก่ประชาชน เพราะถือว่าวิทยุกระจายเสียงเป็นผู้สามารถช่วยปั้นความคิดเห็น เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาจิตใจประชาชนได้ดีทางหนึ่ง และท่าต่อบุคคลทุกชั้นทุกวัย

การจัดหน้าที่หรือบริการ ๔ อย่างที่กล่าวมาข้างต้น จะสามารถจัดการได้ดีเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการจัดรายการและการจัดรายการจะดีเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับแนวความคิดของผู้จัดรายการที่ยึดเอาความต้องการของประชาชนเป็นหลัก แต่ในการดำเนินงานนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่การแบ่งงานกันทำเฉพาะตามความรู้ โดยบรรดาผู้ที่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาก่อน กล่าวง่าย ๆ ก็คือการใช้คนให้ถูกกับตำแหน่ง (Put the right man on the right job) นั่นเอง ในการดำเนินงานด้านนี้แต่เดิมมา การใช้คนที่มีความรู้กับตำแหน่งงานยังมิได้นำไปใช้ในกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น

เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เนื่องจากระยะแรก ๆ ทางกองประชาสัมพันธ์เขตได้รับงบประมาณน้อยจึงไม่อาจทำได้ แต่ปัจจุบันกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้ยึดหลักการใช้คนให้ถูกกับหน้าที่ ได้ขอตำแหน่งผู้จัดรายการและผู้สื่อข่าวบรรจุตามสถานีวิทยุต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ทำหน้าที่ในการจัดรายการและสื่อข่าวให้เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาการและออกไปหาข่าวมาป้อนสถานีวิทยุดังเช่นที่ปฏิบัติอยู่ในสถาบันสื่อมวลชนอื่น ๆ โดยทั่วไป ทั้งนี้การจัดรายการจะเป็นที่น่าสนใจและถูกกับรสนิยมของประชาชนได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับผู้จัดรายการและผู้สื่อข่าวเป็นผู้วินิจฉัยเรื่องราวให้ถูกต้องกับรสนิยมและความพอใจของผู้ฟังมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในลำดับต่อไปผู้เขียนจะได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุและการรับฟังวิทยุกระจายเสียง

<u>แนวความคิดของการส่งเสริมให้มีเครื่องรับวิทยุ</u>

นับตั้งแต่กรมประชาสัมพันธ์ได้จัดตั้งขึ้นในระยะแรก มีฐานะเพียงกองการโฆษณา แล้วยกฐานะเป็นกรมโฆษณาการ และได้เปลี่ยนมาเป็นกรมประชาสัมพันธ์ตามลำดับจนถึงปัจจุบัน ความมุ่งหมายของหน่วยงานนี้ก็เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของงานประชาสัมพันธ์ของรัฐเป็นสำคัญ โดยใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือติดต่อไปสู่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนทราบเรื่องราว ผลการปฏิบัติงานของรัฐบาล การปกครองระบอบประชาธิปไตย และสิ่งที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ เพื่อให้งานด้านวิทยุกระจายเสียงเป็นไปโดยสมบูรณ์ รัฐบาลจึงได้จัดให้มีการแจกจ่ายเครื่องรับวิทยุสาธารณะไปยัง ๗๑ จังหวัด ซึ่งในการดำเนินการนี้กรมประชาสัมพันธ์ได้มอบให้เป็นหน้าที่ของแผนกวิทยุสาธารณะมีหน้าที่จัดหาและแจกจ่ายเครื่องรับวิทยุสาธารณะและอุปกรณ์สำหรับติดตั้งในย่านชุมชนของตำบล อำเภอและจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ[๖] ด้วยเจตจำนงดังกล่าวนี้ เป็นความมุ่งมั่นของรัฐบาลให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุมากขึ้นในระยะแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๘๖ และดำเนินการต่อเนื่องกันมา โดยมีความมุ่งหมายให้ประชาชนทราบข่าวสารการเมืองจากรัฐบาลได้ถูกต้อง ปรากฏว่าจนถึงวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งเป็นวันสุดท้ายที่มีการเลิกจดทะเบียนวิทยุ ปรากฏว่ารัฐบาลได้จ่ายเครื่องรับวิทยุสาธารณะ

---

[๖] กรมประชาสัมพันธ์, หน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์, <u>op.cit</u>., หน้า ๔.

ไปทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น ๕,๖๐๔ เครื่อง[๗] จะเห็นได้ว่าจำนวนเครื่องรับวิทยุที่รัฐบาลแจกจ่ายออกไปนี้ อย่างน้อยที่สุดก็เป็นการเริ่มต้นของประชาชนที่จะทราบข่าวคราวจากรัฐบาล แม้กระนั้นก็ตาม รัฐบาลก็หาได้หยุดยั้งในการส่งเสริมที่จะให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุไม่ กลับปรากฏในระยะหลัง ๆ คือระหว่างที่มีการพัฒนาประเทศในปัจจุบันหรือประมาณ ๕ – ๖ ปีที่แล้วมา ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ดำเนินการโฆษณาชวนเชื่อมากขึ้น โดยหวังเป้าหมายยุแหย่ปลุกปั่นประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างรัฐบาลกับประชาชน[๘] ด้วยเหตุนี้รัฐบาลในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรี จึงได้พิจารณาเห็นว่า การที่ฝ่ายตรงกันข้ามพยายามโฆษณาชวนเชื่ออยู่ตลอดเวลา จำเป็นที่รัฐบาลต้องดำเนินการแก้ไขโดยด่วนที่สุด ฯพณฯ ทราบดีว่าวิทยุนั้นเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมากในอันที่จะช่วยให้ประชาชนรับฟังความเห็นที่ถูกต้องจากรัฐบาล ช่วยป้องกันราษฎรให้พ้นจากการเข้าใจผิด แต่ปรากฏว่าประชาชนส่วนมากไม่มีเครื่องรับวิทยุใช้ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนมากยากจนไม่สามารถซื้อด้วยเงินจากทุนทรัพย์ของตนได้ ยิ่งประชาชนที่อยู่ห่างไกลและไม่มีไฟฟ้าใช้ด้วยแล้ว การใช้ถ่านไฟฉายเป็นแหล่งกำลังไฟฟ้าย่อมทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น[๙] ด้วยเหตุอันจำเป็นอย่างแรงกล้าที่รัฐบาลมุ่งประสงค์ที่จะให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเครื่องรับวิทยุในท้องถิ่นห่างไกลมีมากทั่วถึงกัน เพื่อมิให้เกิดช่องโหว่อันจะเป็นเหยื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ รัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้สนับสนุนด้วยวิธีให้ตั้งโรงงานผลิตเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์ขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ เพราะทำให้ราคาถูกกว่าท้องตลาด และขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ข้าราชการและประชาชนซื้อเครื่องรับวิทยุด้วยการผ่อนส่ง

---

[๗] กองช่างและทะเบียนวิทยุ กรมประชาสัมพันธ์, สถิติวิทยุสาธารณะ, แฟ้มเอกสารกองช่างและทะเบียนวิทยุ กรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๓, หน้า ๓ – ๔. (โดยสำรวจเบื้องต้น)

[๘] กรมทหารสื่อสาร, "การผลิตเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์และเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ของสำนักงานอุตสาหกรรมอิเลคโทรนิคไทย", ทหารสื่อสารฉบับพิเศษเนื่องในวันทหารสื่อสาร (พระนคร: โรงพิมพ์กรมทหารสื่อสาร, ๒๕๐๓), หน้า ๑๔.

[๙] Ibid.

ต่อมาในระยะหลัง ๆ จำนวนเครื่องรับวิทยุได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งในหมู่บ้านและตัวเมืองทั้งหลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์ของญี่ปุ่นราคาถูก และเครื่องรับวิทยุของกองทัพบกไทยได้ส่งเข้าไปขายในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมาก และเป็นผลให้กระทบกระเทือนต่อบรรดาร้านค้าวิทยุในบางจังหวัดที่ไม่อาจขายวิทยุของตนแข่งได้[๑๐]

<u>จำนวนเครื่องรับวิทยุ</u>

ก่อนที่ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงจำนวนเครื่องรับวิทยุของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีการเพิ่มขึ้นมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ใคร่จะกล่าวถึงในระยะแรกที่รัฐบาลได้จัดให้มีการจดทะเบียนเครื่องรับวิทยุซึ่งได้มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ครอบครองจะต้องแจ้งและจดทะเบียนวิทยุที่มีอยู่ในครอบครอง โดยกำหนดให้เสียค่าธรรมเนียมในระยะที่ดำเนินการนี้ทำให้สามารถทราบจำนวนเครื่องรับวิทยุที่นำเข้าไปในภาคไหนของประเทศเป็นจำนวนเท่าใด เป็นการง่ายและสะดวกต่อการควบคุมในด้านจำนวนเครื่องรับวิทยุ วัตถุประสงค์ที่เขียนในเรื่องนี้เพื่อพิจารณาในแง่จำนวนวิทยุที่กรมประชาสัมพันธ์ได้มีบทบาทหรือส่วนเกี่ยวข้องในด้านการรวบรวมสถิติจำนวนวิทยุอยู่บางส่วนเท่านั้น แต่การที่จะหาบหรือล่วงรู้ถึงจำนวนเครื่องรับวิทยุของประชาชนเป็นจำนวนแน่นอนเท่าใดในปัจจุบันกระทำได้ยากมาก

---

[๑๐] Robock, op.cit., p.35.

ตารางที่ ๓

จำนวนพลเมืองและเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี พ.ศ.๒๔๙๙ – เดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๒๒)

จังหวัด	จำนวนพลเมืองในปี พ.ศ. ๒๕๐๒	จำนวนเครื่องรับวิทยุที่จดทะเบียนถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๐๒	ปี พ.ศ.๒๕๒๒ จำนวนพลเมืองต่อเครื่องวิทยุ ๑ เครื่อง
กาฬสินธุ์	๙๑๔,๘๔๕	๓๗๕	๑,๐๙๗,๙
ขอนแก่น	๘๑๐,๖๔๑	๑,๒๖๘	๖๖๐,๑
ชัยภูมิ	๙๗๕,๘๑๕	๗๑๙	๖๖๒,๖
นครพนม	๕๒๙,๒๖๑	๑,๙๒๕	๒๒๐,๙
นครราชสีมา	๑,๐๖๙,๑๖๐	๓,๐๗๖	๓๕๕,๙
หนองคาย	๒๘๕,๓๔๗	๑,๖๕๓	๑๕๐,๘
บุรีรัมย์	๕๗๐,๕๘๘	๗๖๕	๗๙๕,๙
มหาสารคาม	๔๘๕,๗๕๒	๕๑๖	๘๖๕,๒
ร้อยเอ็ด	๖๙๕,๔๘๙	๖๙๔	๙๑๕,๙
เลย	๒๐๙,๖๔๑	๒๙๙	๖๘๕,๙
ศรีสะเกษ	๕๘๔,๕๑๘	๕๘๕	๙๙๙,๒
สกลนคร	๔๑๕,๘๐๘	๑,๗๙๗	๒๗๖,๙
สุรินทร์	๕๕๗,๘๘๖	๘๑๑	๖๕๘,๒
อุดรธานี	๗๓๓,๓๗๗	๑,๔๐๖	๕๑๔,๔
อุบลราชธานี	๑,๐๙๔,๐๕๖	๑,๖๖๔	๖๖๐,๓
รวม	๔,๗๓๖,๗๑๐	๑๗,๑๑๑	๙,๒๗๖,๘

ที่มา : นายชวาลา สุกุมลนันทน์, ปัจจัย ๙ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ วิทยานิพนธ์ เสนอคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเพื่อประกอบการพิจารณาในการบรรจุข้าราชการพลเรือนจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ดำรงตำแหน่งใด ๆ เป็นพิเศษ ตามมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๗

จากสถิติที่กล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าจำนวนเครื่องรับวิทยุของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในวันสิ้นสุดการจดทะเบียนวิทยุจนถึงเดือนเมษายน ปี พ.ศ.๒๕๐๒ มี ๑๗,๑๑๑ เครื่อง ต่อพลเมืองจำนวน ๘,๗๓๒,๗๓๑ คน จะเท่ากับจำนวนเครื่องรับวิทยุโดยถัวเฉลี่ย ๑ เครื่อง มีคนฟังประมาณ ๕๑๐ คน ซึ่งนับว่ายังมีเครื่องรับวิทยุในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือในระยะนั้นน้อยมาก และถือว่าสถิติเครื่องรับวิทยุต่อพลเมืองยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เมื่อเทียบกับสถิติที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติที่ได้วางเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่สุดไว้ว่าในจำนวนประชากร ๑๐๐ คน ควรจะมีเครื่องรับวิทยุไว้รับฟัง ๕ เครื่อง หรือ ๑ เครื่องต่อ ๒๐ คน

สำหรับจำนวนเครื่องรับวิทยุที่มีอยู่ในระหว่างที่มีการจดทะเบียนตลอดชีพของประชาชนทั่วราชอาณาจักร ปรากฏว่านับแต่ปี พ.ศ.๒๔๙๙ จนถึงเดือนเมษายนปี พ.ศ.๒๕๐๒ มีจำนวนจดทะเบียนดังนี้ ปี พ.ศ.๒๔๙๙ จดทะเบียน ๗๑,๖๐๐ เครื่อง ปี พ.ศ.๒๕๐๐ จำนวน ๗๓,๑๐๐ เครื่อง และปี พ.ศ.๒๕๐๑ จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๐๒ จำนวน ๒๑,๗๐๐ เครื่อง[๑๑] รวมจำนวนทั้งสามปีมีเครื่องรับวิทยุทั่วประเทศ ๑๖๖,๔๐๐ เครื่อง จากจำนวนนี้หากพิจารณาเทียบส่วนจำนวนเครื่องรับวิทยุที่ประชาชนมีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวม ๓ ปี แต่ละปีมีเครื่องรับวิทยุดังนี้ ปี พ.ศ.๒๔๙๙ มี ๗,๓๖๓ เครื่อง ปี พ.ศ.๒๕๐๐ มี ๗,๕๑๗ เครื่อง และปี พ.ศ.๒๕๐๑ จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๐๒ มี ๒,๒๓๑ เครื่อง[๑๒] สาเหตุที่เครื่องรับวิทยุในปี พ.ศ.๒๕๐๑ จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๐๒ ลดลงเนื่องจากเป็นปีสุดท้ายของการจดทะเบียนเครื่องรับวิทยุซึ่งทั้งนี้หมายความว่า ในปีต่อไปทางราชการงดการจดทะเบียนเครื่องรับวิทยุ ความเปลี่ยนแปลงของระยะหัวเลี้ยวหัวต่อดังกล่าวทำให้กระทบกระเทือนต่อการซื้อเครื่องรับวิทยุ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุไว้ในครอบครองน้อยลง ฉะนั้น ในปี พ.ศ.๒๕๐๑ จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๐๒ จำนวนการจดทะเบียนเครื่องรับวิทยุจึงมีระดับต่ำกว่าปี พ.ศ.๒๔๙๙ และ พ.ศ.๒๕๐๐

---

[๑๑] แผนกสถิติทะเบียนวิทยุ, จำนวนเครื่องรับวิทยุที่จดทะเบียนทั่วประเทศ ๒๔๙๙ – ๒๕๐๑. แฟ้มเอกสารของแผนกสถิติทะเบียนวิทยุ กองช่างและทะเบียนวิทยุ กรมประชาสัมพันธ์, หน้า ๑ – ๒.

[๑๒] คำนวณโดยผู้เขียนด้วยวิธีการนำจำนวนเครื่องรับวิทยุที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีไว้ในครอบครองตลอดชีพ ระหว่างปี พ.ศ.๒๔๙๙ ถึงปี พ.ศ.๒๕๐๑ เทียบกับจำนวนเครื่องรับวิทยุที่จดทะเบียนตลอดชีพที่ประชาชนมีไว้ในครอบครองทั่วประเทศระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๑.

จำนวนเครื่องรับวิทยุที่ทางราชการจดทะเบียนตลอดชีพในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ มีจำนวน ๖,๑๑๓ เครื่อง หมายถึงจำนวนวิทยุที่มีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง ๑๕ จังหวัด ส่วนในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ มีจำนวน ๗,๕๑๗ เครื่อง และปี พ.ศ.๒๕๐๑ จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๐๒ มีจำนวน ๒,๒๓๑ เครื่อง หมายความว่าจำนวนเครื่องรับที่มีผู้จดทะเบียนของแต่ละปีหากคำนวณในระยะ ๒ ปี คือในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และปี พ.ศ. ๒๕๐๑ จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๐๒ จะมีเครื่องรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยถัวเฉลี่ยปีละประมาณ ๔,๘๓๔ เครื่อง จากจำนวนที่พอจะคาดคะเนได้ก็มีเครื่องรับวิทยุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๐ จนถึงปี พ.ศ.๒๕๐๙ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกประมาณ ๔๓,๘๖๖ เครื่อง รวมกับจำนวนเดิมที่มีอยู่ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นจำนวน ๑๑๕,๘๖๖ เครื่อง สถิติตัวเลขที่นำมากล่าวนี้แสดงให้ทราบถึงจำนวนเครื่องรับวิทยุที่มีอยู่ในครอบครองในระยะที่มีการจดทะเบียนวิทยุ ซึ่งรัฐบาลได้ตรากฎหมายให้ประชาชนทุกคนแจ้งการครอบครองวิทยุมาตั้งแต่เริ่มการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้จดทะเบียนเป็นรายปี ต่อมาปี พ.ศ.๒๔๙๙ ได้ตรากฎหมายให้จดทะเบียนตลอดชีพจึงเป็นผลให้ประชาชนทุกคนต้องแจ้งการครอบครองวิทยุทั่วราชอาณาจักรใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๙๙ ครั้นภายหลังเกิดรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๐ รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุมากขึ้น และต้องการให้ราคาเครื่องรับวิทยุถูกลง รัฐบาลจึงได้ยกเลิกกฎหมายการจดทะเบียนวิทยุ ดังนั้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๒ เป็นต้นมาการแจ้งจำนวนเครื่องรับวิทยุในครอบครองจึงสิ้นสุดลง และจากการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวปรากฏว่าราคาเครื่องรับวิทยุลดลงเป็นอันมาก ทำให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุกันโดยทั่วไป แต่ข้อเสียทำให้ทางการไม่ทราบจำนวนเครื่องรับวิทยุที่อยู่ในความครอบครองของประชาชนได้ เพราะไม่มีกฎหมายบังคับให้ประชาชนแจ้งจำนวนเครื่องรับวิทยุในครอบครองดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการมีเครื่องรับวิทยุของประชาชนนั้นรัฐบาลสมัยก่อน ๆ ได้ตระหนักเป็นอย่างดีว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบซึ่งนอกจากรัฐบาลจะแถลงผลงานชี้แจ้งข่าวข้อเท็จจริงอันถูกต้องและรวดเร็วแก่ประชาชนแล้ว หน้าที่ประการหนึ่งของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยก็คือ ต้องคอยติดตามข่าวสารการเมือง และแสวงหาความรู้เกี่ยวกับกิจการสาธารณะเพื่อจะได้เป็นหลักในการตัดสินใจทางการเมืองและเพื่อเป็นทางที่จะควบคุมให้รัฐบาล

ปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนจริง ๆ[๑๓] ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ รัฐบาลสมัยนั้นมองเห็นการณ์ไกล จึงได้พิจารณาจ่ายเครื่องรับวิทยุสาธารณะไปให้กำนันผู้ใหญ่บ้านทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๘๖ เพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้านรวมทั้งประชาชนทั่วไปได้รับทราบข่าวสารการเมืองและการปฏิบัติงานของรัฐบาลตามระบอบประชาธิปไตย การจ่ายเครื่องรับวิทยุสาธารณะนี้เฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจนถึงปี พ.ศ.๒๕๐๒ อันเป็นปีสุดท้ายแห่งการจดทะเบียนวิทยุทั่วประเทศ รวมมีเครื่องรับวิทยุในตำบลหมู่บ้านทั่ว ๑๕ จังหวัด ดังนี้[๑๔] กาฬสินธุ์ ๕๖ เครื่อง ขอนแก่น ๔๙ เครื่อง ชัยภูมิ ๔๘ เครื่อง นครพนม ๕๘ เครื่อง นครราชสีมา ๗๐ เครื่อง หนองคาย ๔๒ เครื่อง บุรีรัมย์ ๓๔ เครื่อง มหาสารคาม ๓๘ เครื่อง ร้อยเอ็ด ๗๘ เครื่อง เลย ๓๔ เครื่อง ศรีสะเกษ ๓๖ เครื่อง สกลนคร ๕๗ เครื่อง สุรินทร์ ๔๒ เครื่อง อุดรธานี ๕๔ เครื่อง และอุบลราชธานี ๔๖ เครื่อง รวมทั้งสิ้น ๗๘๖ เครื่อง จากจำนวนเครื่องรับวิทยุสาธารณะที่มีทั่วประเทศ ๕,๖๐๔ เครื่อง ฉะนั้น ถ้าหากพิจารณาแง่รัฐบาลแล้วก็จะเห็นว่ารัฐบาลมีนโยบายอันแน่วแน่ที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุฟังและติดตามข่าวสารการเมืองและอื่น ๆ ให้ทันกับรัฐบาลและต่อเหตุการณ์ของโลกอยู่เสมอมา

การที่ผู้เขียนได้นำสถิติตัวเลขดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาในบทนี้ก็เพื่อจะให้เป็นหลักฐานเด่นชัดขึ้นว่าในระยะที่แล้ว ๆ มาซึ่งไม่นานจนเกินไป จำนวนเครื่องรับวิทยุได้อยู่ในกรอบกรองของประชาชนในลักษณะใดอย่างไร เป็นจำนวนเท่าใด แต่อย่างไรก็ดีจากสถิติของจำนวนวิทยุสาธารณะของประชาชน ๑๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ ปรากฏว่าประชาชนประมาณ ๑๐,๔๓๕ คน ฟังวิทยุสาธารณะต่อ ๑ เครื่อง ซึ่งถือว่าอยู่ในสัดส่วนที่ต่ำมาก ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการติดตามข่าวสารการเมืองทางด้านประชาชนที่มีต่อรัฐบาลน้อย เพราะโอกาสของประชาชน

---

[๑๓] มานิตย์ วรินทรเวช, ประชามติคืออะไร, คำสอนโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี (พระนคร: โรงเรียนการประชาสัมพันธ์จัดพิมพ์, ๒๕๐๖), หน้า ๑๐.

[๑๔] แผนกสถิติวิทยุ กองร่างและทะเบียนวิทยุ, op.cit.

จะทราบเรื่องราวและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไม่เป็นไปทั่วถึงและกว้างขวาง ย่อมทำให้เกิดปัญหาช่องว่างจากทางด้านประชาชนที่มีต่อฝ่ายบริหารในข้อที่ว่าประชาชนรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจทำให้เป็นเหยื่อต่อการยุแหย่ของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ แต่โดยที่การจัดตั้งวิทยุสาธารณะได้ดำเนินมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๘๖ ซึ่งระยะนั้นไม่มีปัญหาการรุกคามและการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ฉะนั้น การที่รัฐบาลสมัยนั้นได้จัดตั้งวิทยุสาธารณะจึงนับเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการโฆษณาเผยแพร่ระบอบการปกครองประชาธิปไตย และการปฏิบัติงานของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ครั้นมาใน พ.ศ.๒๕๐๒ รัฐบาลคณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่าเครื่องรับวิทยุมีราคาถูกลง เพราะรัฐบาลยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้มีเครื่องรับวิทยุในครอบครอง รัฐบาลจึงไม่ได้ให้งบประมาณแก่กรมประชาสัมพันธ์จัดซื้อเครื่องรับวิทยุเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงหรือขยายการติดตั้งเครื่องรับวิทยุสาธารณะ จึงเป็นผลให้การขยายงานดังกล่าวต้องหยุดชงักลง กรมประชาสัมพันธ์คงมีเครื่องรับวิทยุสาธารณะในจำนวนเท่าเดิม และนับวันแต่จะลดน้อยลงเรื่อย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล สำหรับจำนวนเครื่องรับวิทยุในระยะต่อมาคือในปี พ.ศ.๒๕๐๖ และใกล้เคียงกัน ได้มีผู้ทำการสำรวจเป็นหลักเป็นฐานเพิ่มขึ้นโดยทั่วไป การสำรวจได้เลือกทำ ๑๒ จังหวัด (จากจำนวน ๑๕ จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) คือจังหวัดขอนแก่น นครพนม หนองคาย อุดรธานี เลย สกลนคร อุบลราชธานี สุรินทร์ ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ได้รับข้อเท็จจริงจากการสำรวจและสอบถามเกี่ยวกับจำนวนเครื่องรับวิทยุที่ประชาชนรับฟังในภาคนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ตามชนบทร้อยละ ๒๐ และที่อยู่ในตัวเมืองมีเครื่องรับวิทยุใช้การได้ดี[๑๕]

แต่อย่างไรก็ดี ในการสำรวจเกี่ยวกับการมีเครื่องรับวิทยุในครอบครองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่สำรวจเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งเป็นระยะเวลาห่างจากการสำรวจของสำนักข่าวสารอเมริกัน ๒ ปี ปรากฏว่าผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าประชาชนในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประมาณร้อยละ ๕ และที่อยู่ในตัวเมืองมีเครื่อง

---

๑๕ Robock, op.cit., p.35.

รับวิทยุในความครอบครองประมาณร้อยละ ๓๓ ซึ่งเป็นจำนวนน้อยกว่าการสำรวจครั้งหลังเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๗ เป็นจำนวนมาก ความแตกต่างระหว่างตัวเลขสองจำนวนนี้ สามารถอธิบายได้ว่าการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ให้คำนิยามคำว่า "ครอบครัว" ว่าหมายถึงครอบครัวที่มีคนหลาย ๆ คน อาศัยในชายคาบ้านอันเดียวกัน ซึ่งแต่ละคนต้องตอบลงในแบบสอบถามที่กำหนดไว้เป็นรายบุคคล อันมีลักษณะเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่แยกกันในหนึ่งครัวเรือน ในขณะเดียวกันการสำรวจของฝ่ายสำนักข่าวสารอเมริกันกลับถือว่า ครอบครัวนั้นคือคนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ใต้หลังคาบ้านอันเดียวกัน[๑๖] อย่างไรก็ตามการสำรวจทั้งสองหน่วยงานนี้ ก็ยังมีเหตุผลอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมีความสำคัญมากกว่าความแตกต่างระหว่างตัวเลขของการสำรวจทั้งสองดังกล่าวมาแล้ว ก็คือการสำรวจทั้งสองครั้งได้กระทำในช่วงระยะเวลาที่ห่างกันถึง ๒ ปี และในช่วงระยะนี้การผลิตเครื่องรับวิทยุของกองทัพบกไทยได้นำออกจำหน่ายแก่ข้าราชการและประชาชนมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนั้นข้อเท็จจริงในเรื่องนี้จะพบได้ว่าในระยะตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๘ ประเทศไทยได้สั่งซื้อเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์จากญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศเป็นจำนวนมากกว่าระยะที่ผ่านมา เพราะเป็นระยะที่รัฐบาลเร่งรัดพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะในระยะปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ถึง พ.ศ.๒๕๐๘ อันเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะแรกที่มุ่งสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มั่นคง[๑๗] ปรากฏผลจากการดำเนินการตามเป้าหมายเป็นที่น่าพอใจ เพราะรายได้ประชาชาติในระยะแรกเพิ่มขึ้นถึงปีละ ร้อยละ ๗.๓ โดยผลแห่งการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาตินี้ย่อมเป็นทางหนึ่งที่จูงใจให้ประชาชนซึ่งมีอำนาจซื้ออยู่ในมือเกิดมีความต้องการอยากซื้อสิ่งของหรือวิทยุเพิ่มขึ้นก็ได้ จากข้อสันนิษฐานนี้จะพบว่าทางด้านผู้ขายเครื่องรับวิทยุได้สั่งซื้อเครื่องรับวิทยุเข้ามาขายภายในประเทศในระหว่างที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นคือ ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ มีปริมาณ ๒๕๕,๐๔๔ เครื่อง ปี พ.ศ.๒๕๐๕ นำเข้า ๓๕๘,๗๔๔ เครื่อง ปี พ.ศ.๒๕๐๖ มี ๓๔๔,๔๖๐ เครื่อง ปี พ.ศ.

---

๑๖ Ibid.

๑๗ นายประหยัด บุรณะศิริ, "การพัฒนาเศรษฐกิจ", ข่าวพาณิชย์ฉบับพิเศษ, วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๐๙, หน้า ๑๓.

๒๕๓๗ นำเข้า ๔๘๖,๕๗๕ เครื่อง ปี พ.ศ.๒๕๐๔ นำเข้า ๓๔๑,๕๗๖ เครื่อง[๑๘] จากตัวเลขที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าปัจจุบันนี้แม้ประชาชนจะนิยมดูวิทยุโทรทัศน์ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ปริมาณการขายเครื่องรับวิทยุลดลงไปมาก เครื่องรับวิทยุที่สั่งเข้ามาขายในเมืองไทยในระยะหลัง ๆ นี้ ส่วนมากเป็นทรานซิสเตอร์เสียทั้งสิ้น โดยประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศนำในด้านการผลิตเครื่องรับวิทยุในเมืองไทยมากที่สุด[๑๙] การนำเครื่องรับวิทยุแบบของญี่ปุ่นเข้ามาเป็นจำนวนมากและโดยเฉพาะราคาของวิทยุถูกกว่าเครื่องรับวิทยุแบบอื่น ๆ ประกอบกับการนำไปไหนมาไหนได้สะดวก ย่อมเป็นมูลเหตุจูงใจสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนในท้องที่ห่างไกลมีโอกาสซื้อได้ง่ายมากขึ้น[๒๐] และประจักษ์พยานอันนี้จะเห็นได้จากการที่ได้มีการส่งเสริมให้มีการสั่งซื้อเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์ของญี่ปุ่นราคาถูกและเครื่องรับวิทยุของกองทัพบกไทยที่ได้ส่งไปจำหน่ายในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น โดยให้นายอำเภอและข้าราชการทั้งหลายเป็นผู้แทนจำหน่าย ปรากฏว่าได้รับความพอใจมาก และความต้องการได้เพิ่มขึ้นมาตั้งแต่สมัยที่ยังมีเครื่องส่งวิทยุขนาด ๕๐ กิโลวัตต์ที่จังหวัดขอนแก่น[๒๑]

จากการสำรวจของ นายคีโอนาร์ด และคณะ ที่ได้ไปเยี่ยมและสัมภาษณ์ในหมู่บ้านหลายแห่งใน ๖ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๗ มีจังหวัดหนองคาย สกลนคร นครพนม เลย อุดรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าในระยะนั้นสถานีวิทยุกระจายเสียงหลายแห่งจัดรายการเป็นภาษาพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมทั้งรายการหมอลำมากขึ้น[๒๒]

---

๑๘ ธนาคารกรุงเทพฯ, "วิทยุและโทรทัศน์", รายงานเศรษฐกิจฉบับประจำเดือน มกราคม ๒๕๑๐ (พระนคร: โรงพิมพ์ธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด, ๒๕๑๐), หน้า ๑ – ๓.

๑๙ Ibid., หน้า ๓.

๒๐ Ibid.

๒๑ Robock, op.cit., p.34.

๒๒ Ibid.

อย่างไรก็ดีเหตุผลอันหนึ่งที่มีการจัดรายการภาคภาษาพื้นเมืองมากขึ้นนั้น ก็เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งประชาชนมีความนิยมมากที่สุด[๒๓] จึงเป็นเหตุจูงใจที่ทำให้ประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือรับฟังวิทยุมากขึ้น และด้วยเหตุนี้ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีความต้องการเครื่องรับวิทยุไว้ในครอบครองมากตามไปด้วย

ในการไปสำรวจและสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน ครู และชาวบ้านบางคนใน ๖ จังหวัด ได้รับข้อมูลดังนี้[๒๔] ที่หมู่บ้านพะโก จังหวัดอุดรธานี ได้รับการบอกเล่าว่ามีเครื่องรับวิทยุเพิ่มขึ้นอีก ๗๐ ถึง ๑๐๐ เครื่อง ต่อประมาณจำนวน ๓๖๐ ครอบครัว ในหมู่บ้านดงหวายมีครอบครัวอยู่ทั้งสิ้นประมาณ ๒๕๖ ครอบครัว มีเครื่องรับวิทยุประมาณ ๒๔ เครื่อง และมี ๒๒ เครื่องที่เพิ่งซื้อมาใหม่ ในการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ๗๐ คน โดยมีผู้ใหญ่บ้านบางคนที่มาจากหมู่บ้านไกล ๆ มาร่วมประชุมด้วย นายอำเภอก็กล่าวว่าอย่างน้อยร้อยละ ๕ ของครอบครัวทั้งหลายในหมู่บ้าน มีเครื่องรับวิทยุไม่ค่อยจะเพิ่มขึ้นในหมู่บ้านชาตุ จังหวัดเลย ผู้ใหญ่บ้านกล่าวว่า ใน ๔๘๐ ครอบครัวประมาณร้อยละ ๕๐ มีเครื่องรับวิทยุเป็นของตนเองในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกล่าวว่าประมาณร้อยละ ๘๐ ของครอบครัวในหมู่บ้านที่นั่นมีเครื่องรับวิทยุและร้อยละ ๕๐ ของครอบครัวในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ลุ่มแม่น้ำมีวิทยุฟัง ในตัวจังหวัดหนองคาย ครูสองคนได้ประมาณว่าร้อยละ ๙๐ ของครอบครัวทั้งหลายมีเครื่องรับวิทยุในหมู่บ้านเสริมที่อยู่ห่างไกลจากจังหวัดหนองคายออกไป[๒๕] คนขายของที่อำเภอม่วงสามสิบในจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวว่า เครื่องรับวิทยุได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยที่สุดร้อยละ ๒๐ เมื่อไม่นานมานี้ เจ้าของร้านขายเครื่องรับวิทยุสองร้านในจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวว่าจำนวนเครื่องรับวิทยุได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๕๐ ของครอบครัวที่อยู่ในเมืองมีเครื่องรับเป็นของตัวเอง เจ้าของร้านค้าวิทยุในอำเภอมุกดาหารกล่าวว่าจำนวนเครื่อง

---

[๒๓] USIS, op.cit., p.17.

[๒๔] Robock, op.cit., p.35.

[๒๕] Ibid.

รับวิทยุของเขาได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนมากลูกค้าที่มาซื้อก็คือชาวบ้านทั้งหลายนั่นเอง แต่มาขณะนี้ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ ของครอบครัวทั้งหมดที่มีวิทยุในอำเภอพรรณานิคม นายอำเภอกล่าวว่าขณะนี้ประมาณร้อยละ ๖๐ ของชาวบ้านทั้งหลายมีเครื่องรับวิทยุ[๒๖]

จากสถิติและข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้ จะพบว่าในบางท้องที่มีจำนวนเครื่องรับวิทยุลดและบางแห่งเพิ่มขึ้นนั้น หากพิจารณาข้อเท็จจริงและรายละเอียดแล้ว จะเห็นว่าจำนวนเครื่องรับวิทยุลดลงในบางหมู่บ้านและมีเพียงจำนวนน้อย แต่ส่วนมากได้เพิ่มขึ้นโดยทั่วไป เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในระยะหลังนับแต่รัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อันเป็นรัฐบาลปฏิวัติได้ประกาศเลิกใช้กฎหมายการบังคับการจดทะเบียนเครื่องรับวิทยุ ทำให้ราคาเครื่องรับวิทยุลดลงเป็นอันมาก โดยเฉพาะเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์ที่ประกอบขึ้นภายในประเทศและจากประเทศญี่ปุ่นได้มีผู้นำออกจำหน่ายในตลาดมากขึ้นโดยทั่วไป และได้มีการซื้อขายผ่อนส่งในท้องตลาดมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ชักจูงให้ประชาชนซื้อไว้ในครอบครองมากขึ้นตามลำดับแม้แต่ประชาชนในชนบทห่างไกลก็ยังสามารถซื้อเครื่องรับวิทยุไว้เพื่อรับฟังข่าวสารและการบันเทิงได้ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้เป็นมาและมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นตามลำดับนับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ จนถึงปัจจุบันนี้

---

[๒๖] Ibid.

บทที่ ๔

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงการจัดรายการโดยแยกเขียนเป็นหัวข้อที่เกี่ยวเนื่องกันตามลำดับ คือความสำคัญของการจัดรายการ วิธีการจัดรายการ ลักษณะของรายการ การประสานงานภายในและภายนอก และภาษาที่ใช้ในรายการ เวลารับฟัง เหตุผลที่รับฟัง ตลอดจนความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อวิทยุของฝ่ายตรงกันข้าม

<u>ความสำคัญของการจัดรายการ</u>

ได้กล่าวแล้วว่า วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือสื่อมวลชนที่มีความสำคัญยิ่งยวด และเป็นเครื่องมือในการโฆษณาเผยแพร่ประเภท "ไม่มีสาย" (Wireless) ในยุคปัจจุบันมีบทบาทจำเป็นยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เพราะวิทยุกระจายเสียงมีกำลังส่งไปได้ไกลทุกหนทุกแห่งที่รัศมีการส่งไปถึง และที่สำคัญคือการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ แต่การดำเนินการดังกล่าวจะบรรลุจุดหมายปลายทางก็ต้องอาศัยกำลังเครื่องส่งสูง และการจัดรายการวิทยุที่ดี จริงอยู่ แม้จะมีกำลังเครื่องส่งสูง และมีการดำเนินการส่งออกอากาศอยู่ตลอดทั้งวัน แต่หากขาดผู้จัดรายการที่ดี ไม่อาจจัดรายการออกอากาศให้ถูกต้องกับรสนิยมและความสนใจแก่ผู้ฟังแล้ว การกระจายเสียงออกไปก็ปราศจากผล หรือได้ประโยชน์น้อย ไม่ผิดอะไรกับการมีปืนที่มีอานุภาพอันสูงส่ง แต่กระสุนด้านใช้การไม่ได้[๒] เพราะกระสุนปืนมีความหมายเท่ากับการจัดรายการ ถ้าผู้ที่ยิงต้องการจะหวังเป้าหมายไปทางใด ก็จะยิงไปยังด้านนั้น แต่เมื่อกระสุนใช้การไม่ได้ผล การยิงปืนก็ไม่บรรลุเป้าหมาย การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงก็

---

[๑] กรมประชาสัมพันธ์, <u>ประมวลรายงานการขอบรรจุตำแหน่งผู้จัดรายการฯ</u>, แฟ้มเอกสารของกองวิทยุกระจายเสียงในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๐๘, หน้า ๓ (โรเนียว).

[๒] พลโทกฤช ปุณณกันต์, อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ กล่าวเปิดการอบรมผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียง, <u>วิทยุสาร</u>ประจำวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๐๗, หน้า ๓.

เช่นเดียวกัน ถ้าผู้จัดรายการต้องการดึงดูดความสนใจประชาชนในด้านใดก็อาจจัดรายการมุ่งไปทางนั้น ถ้ารายการนั้นไม่ดีและไม่น่าสนใจ ขาดรสนิยมของประชาชน สถานีวิทยุกระจายเสียงนั้นก็จะหมดความหมาย

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง เป็นอาวุธที่สำคัญยิ่งของสถานีวิทยุกระจายเสียง หลักการจัดรายการที่ดีนั้นจะต้องจัดรายการกระจายเสียงตามที่ประชาชนต้องการฟังและที่ประชาชนสมควรจะได้รับฟังด้วย เพราะผู้ตัดสินสถานีวิทยุกระจายเสียงคือประชาชน นักจัดรายการจะต้องยึดคติประจำใจว่า เข้าไปนั่งอยู่ในหัวใจของประชาชนที่เราต้องการให้เขาฟัง เช่นเข้าไปตั้งสถานีทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เราก็สมมติตัวเองเป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจะให้ดีที่สุดก็ต้องท่องเที่ยวไปสัมภาษณ์ไปอุยหรือสำรวจความต้องการของประชาชนในบริเวณนั้นด้วย เราก็จะเป็นนักจัดรายการที่สามารถจัดรายการให้เหมาะกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้[๓]

<u>การวางแผนจัดรายการ</u>

การบริหารราชการหรือการดำเนินงานใด ๆ ก็ตาม จำเป็นต้องมีการวางแผนดำเนินงานหรือโครงการเพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานในอนาคต ตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์ถือว่าการวางแผนงานเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารราชการ และกำหนดวิถีทางสำหรับปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ[๔] กล่าวอย่างกว้าง ๆ ก็คือการตระเตรียมการสำหรับปฏิบัติ ในบรรดานักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ย่อมเป็นที่ทราบกันดีว่าแผนบริหารราชการ (Administrative planning) นั้นได้แก่แผนงานที่ส่วนราชการต่าง ๆ ได้จัดทำขึ้นเพื่อปฏิบัติราชการให้

---

[๓] พล.ต.ต.สุรพล จุลละพราหมณ์, <u>การกระจายเสียงจากนอกประเทศสู่ประเทศไทย</u>, ตำสถานโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี (พระนคร: โรงเรียนการประชาสัมพันธ์จัดพิมพ์), หน้า ๑๑ (โรเนียว)

[๔] John D. Millet, <u>Management in the Public Service</u> (New York: McGraw-Hill Book Co., Inc., 1964), p.55. (แปลโดยผู้เขียน)

เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล "แผนบริหารราชการนี้แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ (ก) แผนปฏิบัติการหรือแผนบริหาร (Managerial planning) หมายถึงการวางแผนเกี่ยวกับการกำหนดวิธีการปฏิบัติหรือวิธีการบริหารราชการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ และ (ข) แผนกำหนดการหรือโครงการ (Program planning) หมายถึงการวางแผนว่าจะทำอะไรจึงจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นจุดมุ่งหมายใหญ่ได้"[๕] ฉะนั้นโดยหลักการของการวางแผนแล้ว จะเห็นว่าเป็นงานที่ต้องเตรียมปฏิบัติไว้สำหรับวันข้างหน้า มีแผนกำหนดการไว้อย่างไรและจะปฏิบัติอะไรบ้าง นอกจากนั้นในการวางแผนองค์การหรือหน่วยปฏิบัติงานจำเป็นต้องทราบนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ เช่น รัฐบาลมีนโยบายในการตอบโต้การโฆษณาการชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ไว้อย่างไร การจัดวางแผนจัดรายการจะต้องให้คล้อยอนุโลมไปตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุที่แผนงานมีความสำคัญและมีประโยชน์ดังกล่าว กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นจึงได้วางแผนการบริหารงานไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ โดยมี ก. แผนการปฏิบัติงานที่ได้เตรียมไว้ คือ ๑) แผนการปฏิบัติล่วงหน้า ๒) แผนการปฏิบัติเฉพาะหน้า และ ข. แผนพัฒนางานเพื่อสอดคล้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ทั้งสองแผนนี้จะต้องปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดรายการและสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ก. <u>แผนการปฏิบัติงาน</u> เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานเป็นอันมาก เพราะเป็นความคิดหรือกำหนดการไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำในอนาคต ตลอดจนแนวทางและวิธีการที่จะให้เรื่องที่คิดไว้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยใช้สถิติข้อมูล ข้อเท็จจริง และหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่ประกอบการพิจารณา[๖]

สำหรับแผนการปฏิบัติงานที่ใช้ปฏิบัติในกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นนั้น ได้กำหนดการ

---

[๕] กร.ยาษา เมตสวรรค์, <u>ความสำคัญของแผนในการบริหารราชการ</u> (เอกสารโรเนียว), หน้า ๘ – ๙.

[๖] นายเชื้อ สาริมาน และนางมัลลี เวชชาชีวะ, การวางแผนงาน, <u>เอกสารทางวิชาการการสัมมนาพัฒนานักบริหารรุ่นที่ ๑๒ วันที่ ๑๙ – ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๙</u> (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๙), หน้า ๒๓.

ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จไว้ดังนี้

๑) <u>แผนการปฏิบัติล่วงหน้า</u> หมายถึงแผนกำหนดการที่กำหนดการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าในระยะเวลาสั้นว่าจะทำอะไร อย่างไร และที่ไหน โดยฝ่ายจัดรายการได้กำหนดบุคคลไว้สำหรับปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้ แผนดังกล่าวนี้อาจจะเป็น ๗ วัน ๑๐ วัน หรือ ๑๕ วัน หรือมากกว่านั้น โดยแนวปฏิบัติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีหน่วยงานภายนอกหรือองค์การรัฐบาล สมาคมได้จัดให้มีพิธีสำคัญที่เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น เช่น งานร่วมกันพัฒนาชุมชน การส่งเสริมงานด้านสังคมสงเคราะห์ การส่งเสริมการเกษตร งานปฏิบัติตามโครงการของประทาน งานสร้างถนน งานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ และอื่น ๆ ที่มีในท้องถิ่น ซึ่งคอมมิวนิสต์นำไปโฆษณาชวนเชื่อว่าเป็นวิธีการปราบประชาชนอยู่เสมอ เมื่อมีบริการหรือพิธีดังกล่าว โดยรัฐบาลมีวัตถุประสงค์โฆษณาให้ประชาชนทราบนอกปฏิบัติหรือวิธีการทำงานอย่างแท้จริง หน่วยงานหรือองค์การที่จัดขึ้นจะแจ้งเรื่องนี้ไปยังกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น เพื่อให้ส่งเจ้าหน้าที่ถ่ายภาพยนตร์ และผู้สื่อข่าวไปถ่ายภาพยนตร์ และสื่อข่าวนำเรื่องราวมาเผยแพร่ทางวิทยุโทรทัศน์ช่อง ๕ และออกกระจายเสียงทางสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น ให้ประชาชนทราบความมุ่งหมายที่รัฐบาลเร่งรัดพัฒนาชนบทให้เจริญขึ้นตามนโยบายที่กำหนดไว้ จากการเผยแพร่นี้จะเป็นวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจต่อรัฐบาลได้ถูกต้อง

แนวปฏิบัติตามแผนงานที่มีผู้คิดต่อนี้ โดยปกติหัวหน้าผู้จัดรายการย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบของคนที่จะสั่งให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติเรื่องนี้ และประการที่สองผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาก็ทราบและเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบหน้าที่การงานของตนเองดี

ฉะนั้น เมื่อมีกรณีเช่นนี้มาถึงสำนักงาน ผู้จัดรายการโทจะขอให้หัวหน้ากองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเตรียมปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้การจัดรายการที่เกี่ยวกับสารคดีซึ่งสถานีจัดทำเอง เช่นการจัดทำรายการเกี่ยวกับการแนะนำอาชีพหรือสุขภาพของประชาชน เจ้าหน้าที่

---

๗ สัมภาษณ์นายชัน พูลสมบัติ ผู้จัดรายการโท กองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น ณ กองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๐.

ของแผนกจัดรายการกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นจะสั่งการให้ผู้เกี่ยวข้องทำการเขียนเรื่องขึ้นล่วงหน้า ๑ สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น เมื่อผ่านการตรวจของหัวหน้าผู้จัดรายการแล้ว จะต้องผ่านการพิจารณาของหัวหน้ากองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น เมื่ออนุมัติแล้วคณะผู้จัดทำก็บันทึกเสียงลงในเทปเพื่อเตรียมตัวออกอากาศ การจัดรายการดังกล่าวนี้จะต้องทำล่วงหน้า ๔ วัน หรือมากกว่านั้นทุกครั้งไป อันเป็นระยะเวลาก่อนการส่งกระจายเสียง

๒) <u>แผนการปฏิบัติเฉพาะหน้า</u> การปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติเฉพาะหน้านี้มีลักษณะคล้ายกับการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติล่วงหน้า ซึ่งได้แก่การจัดส่งเจ้าหน้าที่ถ่ายภาพยนตร์และผู้สื่อข่าวออกไปปฏิบัติงานทันทีเมื่อได้รับแจ้งทางโทรศัพท์ หรือมีผู้แจ้งจากภายนอกสำนักงานว่า ขณะนี้ได้เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ หรือกรณีอื่นที่เห็นว่าเป็นข่าวหรือเรื่องราวอันน่าสนใจ และเกิดขึ้นภายในท้องถิ่น ผู้จัดรายการโทรสั่งการให้เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพยนตร์ และผู้สื่อข่าวไปถ่ายภาพยนตร์ และจัดหาข่าวมารายงานทางวิทยุโทรทัศน์ของ ๕ และสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบทันที[๘]

จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในแผนการปฏิบัติเฉพาะหน้านั้น เป็นการปฏิบัติที่ทันทีทันใดและรวดเร็ว เมื่อรายการหรือเหตุการณ์ที่ได้รับแจ้งมีหลักฐานอันแน่นอน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดภายในตัวจังหวัด หรือท้องถิ่นมีน้อย และนาน ๆ จะเกิดขึ้นสักครั้งหนึ่ง ฉะนั้นการปฏิบัติในเรื่องนี้จึงไม่อาจปฏิบัติเป็นประจำทุกวันได้[๙] คงปฏิบัติไปตามพฤติกรรม และความเหมาะสมที่มีอยู่ในท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น

ข. <u>แผนงานวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ</u> เพื่อให้การดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้รับการปรับปรุงและขยายงานทั้งด้านวิศวกรรมวิทยุและการจัดรายการ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับฟังข่าวสารความรู้และการบันเทิงได้ทั่วประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ได้กำหนดแผนงานวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติไว้เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติตามแผนการระยะยาวดังนี้[๑๐]

---

๘ <u>Ibid.</u>

๙ <u>Ibid.</u>

๑๐ กรมประชาสัมพันธ์, <u>แผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ. op.cit.</u>, หน้า ๔.

๑) งานวิจัยและพัฒนาการด้านเทคนิควิทยุกระจายเสียง ดำเนินงานด้านวิชาการวิศวกรรมวิทยุกระจายเสียง ได้แก่การสำรวจและค้นคว้า ข้อมูล เหตุขัดข้อง การทดสอบ ผลการส่งในพื้นที่ต่าง ๆ การวิจัย และงานพัฒนาด้านเทคนิควิศวกรรมวิทยุให้สอดคล้องกับโครงการดำเนินงานสถานีวิทยุต่าง ๆ และโครงการขยายบริการวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของสัญญาณรับฟังและการบำรุงรักษาเครื่องส่งของสถานีวิทยุต่าง ๆ ด้วย

๒) โครงการขยายบริการวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศดำเนินงานวางแผนและสำรวจทางด้านเศรษฐกิจและวิศวกรรมเพื่อขยายบริการวิทยุกระจายเสียงให้ประชาชนทั่วประเทศสามารถรับฟังได้ชัดเจน โดยการปรับปรุงสถานีที่มีอยู่แล้ว และจัดตั้งสถานีวิทยุเพิ่มขึ้นตามความจำเป็นและความเหมาะสม

๓) งานสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้วในภาคนี้ เช่นที่ขอนแก่น และอุบลราชธานี ให้มีสมรรถะสูงทั้งด้านวิศวกรรมการส่งและด้านรายการสำหรับผู้ฟังตามจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากแผนงานวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนดขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงงานวิทยุกระจายเสียงให้สามารถดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสนับสนุนงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ เพื่อให้ประชาชนในส่วนต่าง ๆ สามารถรับฟังข่าวสารการเมือง ความรู้และการบันเทิงตลอดจนความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ชัดเจนและทันท่วงทีกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศและการป้องกันการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์

<u>หลักการและหน้าที่การจัดรายการ</u>

หน้าที่ของผู้จัดรายการโดยทั่วไปหมายถึงหน้าที่ที่คอยเตรียมการค้นคว้า ตรวจพิจารณาจัดหา จัดทำ ตลอดจนการติดต่อหรือหาวิธีหนึ่งวิธีใดเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่จะนำออกวิทยุกระจายเสียง รายการนั้นจะต้องเป็นรายการที่ให้ความรู้ความบันเทิง ตลอดจนให้ข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้รับฟังมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยผู้จัดรายการจะต้องคำนึงถึงรายการที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นเป็นที่น่าสนใจ และต้องด้วยรสนิยมของผู้ฟังเป็นสำคัญ แต่ในการจัดทำรายการนั้นมีมากมายหลายลักษณะ หลายประเภทที่จะดำเนินการ แต่การจะทำเรื่องใดให้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจและถูกรสนิยมของประชาชนบ่อมขึ้นอยู่กับความชำนาญ และความสามารถที่ผู้จัดรายการซึ่งจะต้องทำให้ดีที่สุด

เท่าที่จะทำได้ โดยใช้เหตุผลอันถูกต้อง (Rational) เพื่อเสนอรายการที่เป็นประโยชน์และจูงใจผู้ฟังให้ได้

หน้าที่โดยทั่ว ๆ ไปของผู้จัดรายการมีดังนี้คือ[๑๐]

ก. เตรียมการล่วงหน้า จัดหา จัดทำหรือผลิตรายการเรื่องต่าง ๆ สำหรับการกระจายเสียง

ข. วางแผนผังรายการ ริเริ่ม และกำหนดรายการไว้ล่วงหน้า

ค. วางแนววิธีการเสนอความคิด หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจแก่ผู้ฟัง โดยวิธีเสนอในแบบต่าง ๆ กัน เช่น

๑) จัดในรูปแบบบทความรู้ประเภทต่าง ๆ หรือคำบรรยาย

๒) รายการตอบปัญหาต่าง ๆ

๓) จัดทำเป็นบทละคร หรือนิยาย

๔) สารคดีประกอบเรื่อง

๕) รวบรวมเรื่องราวหรือข่าวสารจัดทำในรูปวิเคราะห์ข่าว หรือบทความต่อต้านคอมมิวนิสต์

๖) ติดต่อกับหน่วยราชการหรือองค์การ หน่วยงานเอกชน กึ่งราชการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาจัดรายการ

๗) ติดต่อเทปที่บันทึกเสียง เพื่อนำมาจัดรายการออกอากาศให้เหมาะสมแก่การกระจายเสียง และเวลาของรายการ

๘) ควบคุม ติดต่อ ประสานงาน รับผิดชอบ และประมวลเรื่องทั้งหมดที่จัดเข้าในรายการให้สามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้

ทั้งหมดที่นำมากล่าวนี้เป็นหลักการกว้าง ๆ ที่ได้มีการกำหนดในการจัดรายการที่ควรจะ

---

[๑๐] กรมประชาสัมพันธ์, หน้าที่ทั่วไปของผู้จัดรายการ, แฟ้มเอกสารของกองวิทยุกระจายเสียงในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี, หน้า ๑ – ๓. (เอกสารโรเนียว)

เป็น แต่หลักการนี้คงจะนำไปปฏิบัติได้ไม่ครบถ้วนทุกข้อทุกอย่าง เพราะขึ้นอยู่กับสภาพท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะอำนวยให้มีเรื่องราว หรือวัตถุดิบพอจะจัดทำรายการได้มากน้อยเพียงใด หรือไม่ ต้องอนุโลมไปตามสิ่งที่มีอยู่และทำไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ การจัดรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น และในเครือของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ก็ดำเนินการไปตามหลักการนี้ ส่วนใหญ่บางรายการที่จัดทำเองโดยมากมักเป็นข่าวเกี่ยวกับการพัฒนาในท้องถิ่น เพราะสภาพสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งที่มีอยู่ในจังหวัดหรือในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโครงการพัฒนาด้านการชลประทาน ถนน งานช่วยเหลือประชาชนในด้านการแพทย์ และงานพัฒนาอื่น ๆ ส่วนการที่จะให้มีข่าวสารการเมืองมากมายดังเช่นนครหลวงนั้นไม่อาจดำเนินการได้โดยสมบูรณ์ ฉะนั้น ในการจัดรายการข่าวส่วนใหญ่ได้จัดทำไปตามสภาพของท้องถิ่นที่มีอยู่เป็นสำคัญ โดยจัดรายการที่เหมาะสมและจำเป็นแก่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ[๒]

<u>วิธีจัดรายการ</u>

การจัดรายการที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติงานอยู่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานของสำนักงานหนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไป

๑. <u>การจัดรายการข่าว</u>

การจัดรายการข่าวนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันสื่อมวลชนทุกชนิดที่จะขาดเสียมิได้ ในทางปฏิบัตินั้นการจัดรายการภายในท้องถิ่นกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้คำนึงถึงหลักที่ว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ใด เมื่อไร ใครเป็นผู้ทำและเป็นอย่างไร เมื่อผู้จัดรายการโทหรือหัวหน้ากองประชาสัมพันธ์เขตพิจารณาและใช้ดุลยพินิจเห็นว่าเป็นเรื่องราวและเหตุการณ์น่าสนใจ และเหมาะสม ควรให้ประชาชนได้ทราบ[๓] ผู้บังคับบัญชาก็จะสั่งให้เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพและผู้

---

[๒] พูลสมบัติ, <u>op.cit.</u>

[๓] <u>Ibid.</u>

สื่อข่าวออกไปถ่ายภาพและสื่อข่าวนำมาเผยแพร่ทางวิทยุและโทรทัศน์ดังได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้วิธีการเสนอข่าวอาจจัดทำด้วยการรวบรวมข่าวจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากสำนักข่าวสารอเมริกัน ข่าวหนังสือพิมพ์ สำนักข่าวต่างประเทศ ข่าวของทางราชการที่จัดส่งไปให้ และข่าวอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นต้น โดยจัดทำเป็นรายงานข่าวที่มีข้อความกะทัดรัดและใช้ภาษาง่าย ๆ เพื่อให้ประชาชนทุกระดับชั้นฟังเข้าใจง่าย ออกอากาศเป็นระยะ ๆ ไป อย่างไรก็ดีตามความหมายของการจัดรายการข่าวนี้มีความหมายรวมไปถึงการจัดรายการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในท้องถิ่นในโอกาสอันสมควร หรือบุคคลสำคัญจากส่วนกลางที่ไปตรวจราชการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย

๒. สารคดีหรือบทความ

การจัดรายการประเภทหลังนี้ ได้มีแนวการรวบรวมข่าวสารไว้เป็นการล่วงหน้า ข่าวสารที่รวบรวมได้แก่ข่าวต่าง ๆ จากสำนักข่าวสารอเมริกันกรุงเทพฯ สำนักแถลงข่าวออสเตรเลีย กรมพัฒนาชุมชน หนังสือพิมพ์ และข่าวจากกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่จัดส่งไปให้ วิธีปฏิบัตินี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการจะจัดรวบรวมข่าวสารเรื่องราวดังกล่าว โดยพิจารณาไตร่ตรองและเลือกข่าวที่เหมาะสมมาจัดเรียบเรียงเป็นบทความหรือสารคดีขึ้น บทความหรือสารคดีเหล่านี้ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับการเมือง เรื่องเกี่ยวกับต่างประเทศ เกษตรกรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเรื่องที่น่าสนใจอื่น ๆ ที่เห็นว่าควรแก่การเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบ

๓. รายการบันเทิง

รายการบันเทิงแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ละครวิทยุ และรายการเพลง ในทางปฏิบัตินั้นการจัดรายการละครวิทยุ ทางกองประชาสัมพันธ์เขตได้จัดละครสั้นขึ้นเอง สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง รายการนั้นได้แก่ "ละครสั้นมัจจุราชมองไม่เห็นตัว" การจัดมีความมุ่งหมายเพื่อแนะนำประชาชนในเรื่องสุขภาพและอธิบายให้ทราบถึงอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายว่าควรรับประทานอาหารชนิดใด การจัดทำอาหารให้สุกก่อนจะเกิดประโยชน์เพียงใด และถ้ารับประทานสุก ๆ ดิบ ๆ จะให้โทษอย่างไร รายการนี้นับว่าให้ประโยชน์แก่ประชาชนมาก เพราะปรากฏจากการสำรวจความรู้สึก

ปรากฏว่าประชาชนร้อยละ ๕๔ ตอบในแบบสอบถามชอบฟังรายการนี้[๑๔]

ส่วนในด้านการจัดรายการเพลง กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้ใช้เพลงแผ่นเสียงที่เห็นว่าเป็นเพลงที่ประชาชนนิยมออกอากาศเรื่อยมาบางครั้งก็เป็นการแสดงของคนตรีโดยแท้จริง โดยได้รับความเอื้อเฟื้อจากที่อื่น เช่น สมาคมหมอลำอีสานเป็นต้น ทั้งนี้รวมทั้งการแสดงดนตรีต่อต้านคอมมิวนิสต์ และดนตรีชีวิตด้วย อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้การจัดรายการบันเทิงพื้นเมืองอันได้แก่หมอลำที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นรายการใช้กลอนหมอลำเกี่ยวกับงานพัฒนาด้านต่าง ๆ ในฐานะที่รัฐบาลส่งเสริม โดยมุ่งที่จะเพิ่มรายได้ของประชาชนและการใช้รายการหมอลำอธิบายให้ทราบถึงความโหดหลอกลวง และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่คอมมิวนิสต์ไม่ประสงค์ต่อประเทศไทยและฝ่ายโลกเสรี

<u>ลักษณะของรายการ</u>

ลักษณะของรายการ (Layout) ของสถานีวิทยุหมายถึงการกำหนดเวลาทำการกระจายเสียงของสถานีที่วางแผนไว้ล่วงหน้าว่าในเวลาใดของรายการจะออกอากาศเป็นข่าว บทความ สารสัมภาษณ์บุคคล ดนตรี เพลง และอื่น ๆ ที่เห็นสมควรไว้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกาศ (Announcer) และผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้กำหนดลักษณะไว้ดังต่อไปนี้

๑) <u>สถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์มีกำลังส่งออกอากาศ ๕c กิโลวัตต์ รายการกระจายเสียงของสถานีไม่แตกต่างไปจากรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น เพราะสถานีนี้ได้นำรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชา

๑๔การประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, <u>สถิติผลการสำรวจผลการรับฟังวิทยุกระจายเสียงในรัศมี ๔๐ ไมล์ ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่น</u>, แฟ้มเอกสารการประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, ๒๕๐๔ หน้า ๕.

สัมพันธ์มาใช้ออกอากาศจนถึงปัจจุบัน สถานีวิทยุเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์ได้ทำการกระจายเสียงวันละ ๑๑ ชั่วโมงครึ่ง รายการกระจายเสียงมีดังต่อไปนี้

<u>ภาคเช้า</u>

เวลา ๖.๑๑ น. เปิดสถานีแล้วเปิดเพลงยามเช้า

" ๖.๓๐ น. รายการเสนอข่าวสัมภาษณ์ชาวบ้านซึ่งเรียกว่า รายการห่องไปกับไมโครโฟน

" ๖.๔๕ น. เพลงพื้นเมือง (หมอลำ)

" ๗.๐๐ น. ถ่ายทอดข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

" ๘.๐๐ น. ละครวิทยุ (ภาษาไทยกลาง) แล้วเสนอข่าวสั้นต่อด้วนดอนเมิวสิค

" ๘.๓๐ น. เพลงไทยสากล แล้วปิดสถานีเวลา ๙.๐๐ น.

<u>ภาคกลางวัน</u>

เวลา ๑๐.๐๐ น. เปิดสถานี แล้วเพลงไทยสากล

" ๑๑.๑๕ น. ข่าวต่างประเทศ (ใช้ภาษาพื้นเมืองอ่าน)

" ๑๑.๓๐ น. เพลงสากล – ข่าวสั้น

" ๑๑.๔๕ น. ละครวิทยุ (ภาษาไทยกลาง)

" ๑๒.๑๕ น. รายการเกี่ยวกับการเกษตร (ใช้ภาษาพื้นเมือง)

" ๑๓.๐๐ น. เพลงพื้นเมืองหมอลำ

" ๑๓.๓๐ น. เพลงไทยสากล แล้วปิดสถานีเวลา ๑๔.๐๐ น.

<u>ภาคค่ำ</u>

เวลา ๑๗.๐๐ น. เปิดสถานีแล้วข่าวภาษาเวียดนาม ๑๕ นาที

" ๑๗.๑๕ น. เพลงยามเย็น และข่าวสั้น (อ่านภาษาพื้นเมือง)

" ๑๗.๓๐ น. ละครวิทยุหรือรายการถอบเพื่อความรู้ หรือรายการสารัตถะบันเทิง

" ๑๘.๐๐ น. รายการเสนอผลการพัฒนาในท้องถิ่น การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือสารคดีหรือบทความเป็นภาษา

พื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เวลา ๑๘.๓๐ น. บทความต่อต้านคอมมิวนิสต์ (อ่านภาษาพื้นเมือง)

" ๑๘.๔๕ น. เพลงสากล

" ๑๙.๓๐ น. รายการหมอลำ

" ๒๐.๐๐ น. ถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

" ๒๐.๓๐ น. ดนตรีพื้นเมือง (ใช้ภาษาไทยกลาง)

" ๒๑.๐๐ น. เพลงพื้นเมืองหมอลำ

" ๒๑.๓๐ น. เพลงสากล

" ๒๑.๔๐ น. กล่อมนิทรา แล้วปิดสถานีเวลา ๒๒.๓๐ น.

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

จากรายการกระจายเสียงข้างบนนี้จะเห็นได้ว่า รายการส่วนใหญ่มีการใช้ภาษาพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด โดยแยกดังนี้ เพลงพื้นเมืองและดนตรีพื้นเมืองร้อยละ ๑๔.๓ บทความและสารคดีร้อยละ ๑๓.๒ ข่าวสั้นหรือข่าวท้องถิ่นร้อยละ ๒.๒ ข่าวทั่วไปร้อยละ ๑๑.๒ รวมทั้งสิ้นมีรายการที่ใช้ภาษาพื้นเมืองประมาณร้อยละ ๔๔ ของรายการทั้งหมด สำหรับรายการรองลงมาได้แก่รายการที่ใช้ภาษากลาง คือรายการดนตรีทุกประเภทมีร้อยละ ๓๔ รายการโรงเรียนร้อยละ ๓.๒ เบ็ดเตล็ดร้อยละ ๑.๔ (โปรดพิจารณาตารางภาพที่ ๓ ประกอบ)

ภาพประกอบที่ ๓

แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภท

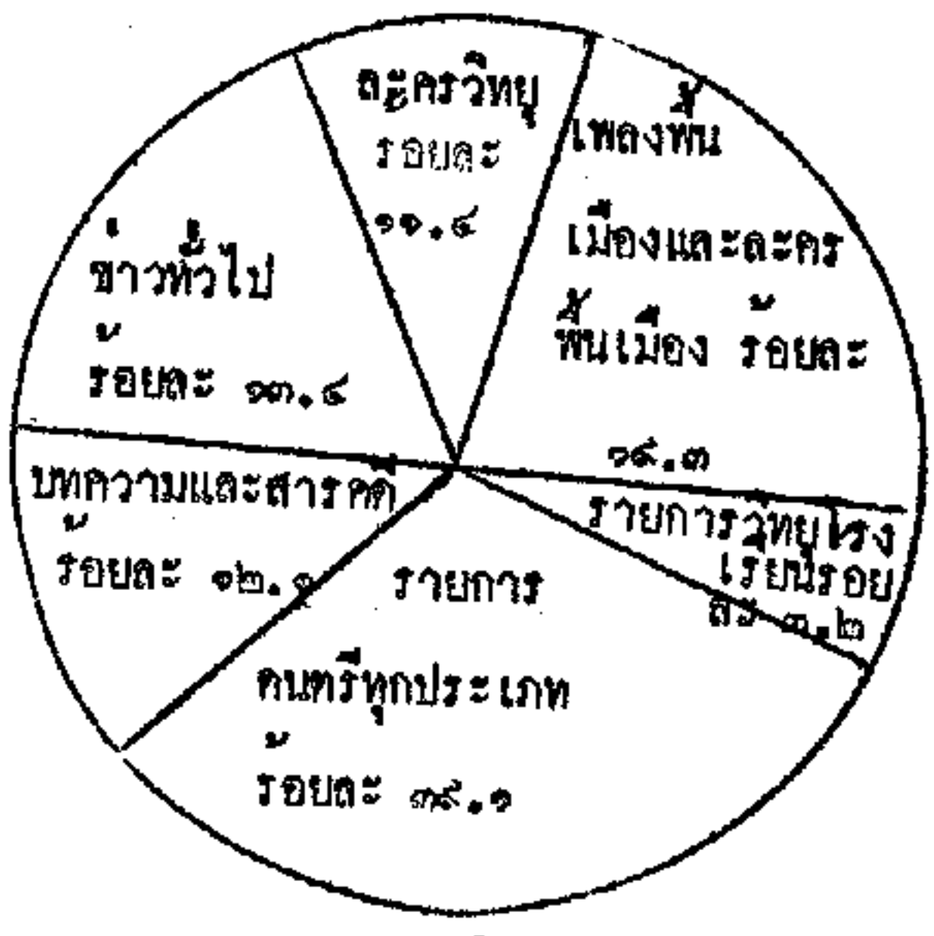

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์ เขตขอนแก่น

หมายเหตุ ไม่รวมการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันละ ๒ ชั่วโมง แต่ข้อที่น่าสังเกตอันหนึ่งในการกระจายเสียงระยะนี้สถานีได้ทำการโฆษณาสินค้าทางสถานีด้วย เพราะเป็นระยะก่อนรัฐบาลสั่งให้เลิกโฆษณาสินค้าทางวิทยุกระจายเสียง แต่เท่าที่สถานีจัดรายการไปมีการโฆษณาสินค้าเพียงส่วนน้อย กล่าวคือไม่เกินร้อยละ ๒ ของรายการกระจายเสียงทั้งหมด[๑๕]

ส่วนรายการต่อต้านคอมมิวนิสต์ได้มีการอ่านข้อความสั้น ๆ และบทกลอนแทรกรายการแทบทุกประเภท เช่น ข่าว เพลง สารคดี รายการท่องไปกับไมโครโฟน รายการหมู่เฮา และอื่น ๆ ปรากฏว่ามีประมาณกว่าร้อยละ ๕๐ ของรายการกระจายเสียงทั้งหมดที่ได้ออกอากาศเป็นประจำการที่มีการอ่านข้อความสั้นแทรกในบทกลอนในรายการวิทยุนั้น เนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียง

---

[๑๕] สัมภาษณ์นายบุญกว้าง วาทะโยธา ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์ ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๐๖ – ๒๕๐๘ ณ กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๐.

ของคอมมิวนิสต์ได้ทำการโฆษณาบุแหย่ ปลุกปั่น โจมตีรัฐบาล และบุคคลในคณะรัฐบาลหนักขึ้น หากปล่อยให้เป็นเช่นนี้ต่อไป จะทำให้ประชาชนที่ด้อยการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณร้อยละ ๙๕ ของประชาชนทั้งหมดในภาคนั้น ผู้ที่ไม่พอใจในการบริหารของรัฐบาล ผู้กระทำความผิดอาญา และผู้ว่างงานอื่น ๆ หลงเชื่อและคล้อยตามไปกับการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์ได้ รัฐบาลจึงได้สั่งให้สถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งถ่ายทอดรายการข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในเวลา ๗.๐๐ น. – ๗.๑๐ น. และเวลา ๒๐.๐๐–๒๐.๑๐ น.ทุกวัน โดยเริ่มมาแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๐๙ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับฟังข่าวสารของทางราชการมากขึ้น ในการนี้ในกรมประชาสัมพันธ์จัดทำข้อความสั้น ๆ (Captions) เป็นข้อความหรือบทกลอนตอบโต้และต่อต้านคอมมิวนิสต์ ใช้เวลาอ่านประมาณ ๑ นาที ส่งให้สถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ทั่วประเทศเป็นรายเดือน ๆ ละไม่น้อยกว่า ๗๐ ข้อ [๑] การถ่ายทอดข่าวดังกล่าวนี้สถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งได้ให้ความร่วมมือกับทางการด้วยดีจนถึงปัจจุบัน

๒) <u>สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น</u>

ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น ได้ใช้เวลาทำการกระจายเสียงทั้งภาคเช้า ภาคกลางวัน และภาคค่ำ วันละ ๑๖ ชั่วโมง

รายการของสถานีประกอบด้วยข่าว การวิจารณ์ข่าว บทความ หรือสารคดี และรายการบันเทิง ส่วนใหญ่ที่สุดได้ใช้ภาษาพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนืออ่าน เพื่อให้ถูกต้องตามรสนิยมและความเหมาะสมของประชาชนในภาคนั้น รายการกระจายเสียงมีดังต่อไปนี้

<u>ภาคเช้า</u>

เวลา ๖.๐๐ น. เปิดสถานีแล้วเปิดเพลงยามเช้า

" ๖.๑๕ น. เรียนภาษาอเมริกันทางวิทยุ

---

[๑] กองบัญชาการทหารสูงสุด, หนังสือด่วนมากที่ กห/๐๓๐๗/๑๗๕๕ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๙ เรื่อง <u>การประชุมคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย</u>.

เวลา ๖.๓๐ น. รายการหมอลำ

" ๖.๔๕ น. รายการท่องไปกับไมโครโฟน (รายการสัมภาษณ์ชาวบ้านด้วยภาษาพื้นเมือง หรือบางกรณีจัดทำเป็นรายงานข่าวจากตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ และมีการอธิบายให้ประชาชนทราบถึงวิธีการโกหกหลอกลวงคอมมิวนิสต์ในตอนท้ายของรายการด้วย)

" ๗.๐๐ น. ถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

" ๘.๓๐ น. เพลงเพื่อผู้ฟังหรือวิเคราะห์ข่าวเป็นภาษาพื้นเมือง แล้วปิดสถานีเวลา ๙.๐๐ น.

<u>ภาคกลางวัน</u>

เวลา ๑๑.๐๐ น. เปิดสถานีแล้วเพลงไทยสากล

" ๑๑.๑๕ น. ข่าวต่างประเทศ หรือสรุปข่าวโลกรอบสัปดาห์ (ใช้ภาษาพื้นเมืองอ่าน)

" ๑๑.๓๐ น. เพลงสากล สลับการอ่านข่าวสั้นต่อต้านคอมมิวนิสต์

" ๑๑.๔๕ น. ลูกทุ่ง (ใช้ภาษาไทยกลาง)

" ๑๒.๑๕ น. เพลงพื้นเมืองหมอลำ

" ๑๒.๔๕ น. รายการการเกษตรหรือบทความ (ใช้ภาษาพื้นเมืองอ่าน)

" ๑๓.๐๐ น. เพลงพื้นเมืองหมอลำ

" ๑๓.๓๐ น. เพลงเพื่อเกษตรกร สลับข่าวที่น่าสนใจและข่าวต่อต้านคอมมิวนิสต์ แล้วปิดสถานีเวลา ๑๔.๐๐ น.

<u>ภาคค่ำ</u>

เวลา ๑๗.๐๐ น. เปิดสถานีแล้วเพลง และข่าวภาษาเวียตนาม

" ๑๗.๑๕ น. เพลงภาษาลาวหรือข่าวภาคภาษาลาว

" ๑๗.๓๐ น. เพลงยามเย็นสลับการอ่านข่าวต่อต้านคอมมิวนิสต์

" ๑๘.๐๐ น. รายการเพลงพื้นเมืองประกอบข่าวที่น่าสนใจ

เวลา ๑๘.๓๐ น. รายการหมู่เฮา (ใช้ภาษาพื้นเมือง) รายการนี้เป็นการเสนอผลงานพัฒนาของรัฐบาลที่ส่งเสริมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือในบางกรณีมีการเสนอข่าวโครงการพัฒนาของ สปอ.ในประเทศไทย หรือในประเทศสมาชิกของ สปอ.

" ๑๘.๔๕ น. เพลงสากล

" ๑๙.๐๐ น. ถ่ายทอดข่าวต่างประเทศจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

" ๑๙.๓๐ น. เพลงพื้นเมืองหมอลำ

" ๒๐.๐๐ น. ถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย แล้วเสนอข่าวภายในท้องถิ่นเกี่ยวกับความเคลื่อนไหว และประกาศของทางราชการในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

" ๒๐.๓๐ น. ดนตรีวิทยุ (ใช้ภาษาไทยกลาง)

" ๒๑.๐๐ น. สรุปเหตุการณ์ของโลกประจำวัน (ใช้ภาษาพื้นเมืองถ่าน) และมีการแสดงเพลงพื้นเมืองหมอลำติดต่อกันไปจนถึงเวลา ๒๑.๓๕ น.

" ๒๑.๓๕ น. เพลงไทยสากลสลับข่าวสั้นต่อต้านคอมมิวนิสต์

" ๒๒.๓๕ น. กล่อมนิทรา (เพลงไทยเดิม) จนถึงเวลา ๒๓.๑๐ น. ปิดสถานี

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

ในการจัดรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ได้คำนึงถึงหลัก ๒ ประการคือ[๑๗]

๑. ภาษาที่ใช้ในการกระจายเสียง

---

[๑๗] วัฒนพานิช, ที่ระลึกในพิธีเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา. op.cit., หน้า ๒๖.

๒. รายการที่เสนอผู้ฟัง

๑. ภาษาที่ใช้ในการกระจายเสียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่และแทบทุกรายการทางสถานีได้ใช้ภาษาพื้นเมืองอ่านเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในภาคนั้นเข้าใจและรู้เรื่องของรายการ เพราะส่วนใหญ่ประชาชนทั้งหมดชอบฟังรายการที่เป็นภาษาพื้นเมืองมากที่สุด รายการเหล่านี้ได้แก่รายการหมอลำ หมอลำเรื่อง และการอ่านเป็นภาษาพื้นเมือง การที่จัดเป็น ภาษาพื้นเมืองก็เพื่อให้ถูกต้องกับรสนิยมภายในท้องถิ่น เหตุผลของการใช้ภาษาสำหรับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้คำนึงถึงความเหมาะสมแก่ท้องที่ และกิจวัตรประจำวันของคนส่วนใหญ่ในท้องที่ที่รับฟัง[๑๘] ถ้าเราใช้ภาษาที่ไม่เคยชินต่อหูของผู้ฟังแล้ว ประโยชน์ที่ได้รับจะมีน้อย เพราะจากข้อเท็จจริงในประเทศไทยเราประชาชนในภาคต่าง ๆ ย่อมมีภาษาใช้ประจำภาคผิดแผกแตกต่างกันไป เช่นภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็มีภาษาท้องถิ่นใช้เหมือนกัน ภาษาของท้องถิ่นหนึ่งอาจไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในอีกท้องถิ่นหนึ่ง ชาวภาคใต้ย่อมเข้าใจในกลุ่มชาวภาคใต้ ชาวเขาย่อมมีความเข้าใจดีในภาษาของกลุ่มชาวเขา ชาวกรุงก็ย่อมมีความเข้าใจดีในกลุ่มของชาวกรุง ประชาชนที่อยู่ในเมืองหลวงย่อมรู้ศัพท์ภาษาต่าง ๆ ได้กว้างขวางและมีความเข้าใจลึกซึ้งได้ดี[๑๙] ถ้าหากนำภาษาเหล่านี้ไปใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่นคำว่า สันทนาการ หรือการใช้คนตรีสากล ชาวกรุงย่อมเข้าใจ และสนุก แต่ประชาชนในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือคงไม่เข้าใจความหมาย หรือฟังแล้วจะกลายเป็นว่าคนตรีเป็นเพียงเสียงรบกวนประสาทไม่เกิดรสชาดอะไรเลย แต่อย่างไรก็ดี สำหรับประชาชนที่อยู่ในตัวเมืองหรือเขตเทศบาล ปรากฏจากการสำรวจของเจ้าหน้าที่สำนักข่าวสารอเมริกันเมื่อกลางปี พ.ศ.๒๕๐๗ ว่า ร้อยละ ๙๙ ของประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลชอบฟังรายการคนตรีไทยสากลมากที่สุด[๒๐] การที่ประชาชนชอบรับ

---

๑๘ กรุงมงคล, op.cit., หน้า ๑.

๑๙ กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, สถิติผลการสำรวจการรับฟังวิทยุกระจายเสียงในรัศมี ๘๐ ไมล์ ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่น, op.cit., หน้า ๕.

๒๐ USIS, op.cit., p.53.

ฟังคนตรีไทยสากลนี้ เนื่องจากในเขตเทศบาลส่วนมากเป็นผู้ได้รับการศึกษาดีกว่าในชนบทห่างไกล ดังนั้น ปัญหาในเรื่องรสนิยมหรือภาษาในการจัดรายการนั้น มีความสำคัญแก่ท้องถิ่นมาก ควรคำนึงถึงภาษาที่ง่าย ๆ และเป็นภาษาที่ชาวบ้านชอบฟังมากที่สุดก็จะทำให้รายการทางวิทยุได้บรรลุสู่เป้าหมายตามที่คาดไว้ได้

๒. <u>รายการที่เสนอผู้ฟัง</u> การเสนอรายการที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นเป็นหลักการสำคัญของการจัดรายการ ควรให้โอกาสแก่ประชาชนผู้ฟังแต่ละคนได้เลือกฟังระหว่างรายการที่ดีที่สุดชนิดที่ตนชอบ และคุ้นเคย ทั้งนี้จะเปิดทางให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจอย่างต่ำ[๒๑] โดยหลักการนี้กองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นได้ดำเนินการในข้อที่ว่า ประชาชนในท้องถิ่นสนใจอะไรมากที่สุด และรายการใดจะเหมาะสม และเป็นที่นิยมแก่ผู้ฟัง ปัจจุบันปรากฏว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนมากชอบรายการบันเทิงมากกว่าทุกประเภท

ฉะนั้น การจัดรายการหมอลำ หมอลำเรื่อง และการแสดงพื้นเมืองอื่น ๆ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นรายการถูกใจชประชาชนมากที่สุด และนอกจากนี้ปรากฏว่าประชาชนในภาคนั้นส่วนใหญ่เป็นกสิกร มีอาชีพทำไร่ ทำนา และการเพาะปลูกอื่น ๆ ความสนใจในด้านการเกษตรจึงย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถ้าเรานำความรู้ทางด้านการประมง เขาอาจไม่สนใจ หรือโดยนัยเดียวกัน ชาวประมงเล่าเรื่องการล่าสัตว์ในป่าก็ไม่สนใจ อันนี้ก็เช่นเดียวกันกับการจัดรายการที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ หรือเรื่องที่ประชาชนทำอยู่ ย่อมทำให้เป็นที่น่าสนใจมากกว่าอย่างอื่น ฉะนั้นรายการทางด้านเกษตรกรรมจึงนับว่าเป็นรายการที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือชอบมากรายการหนึ่ง กล่าวคือ ครูร้อยละ ๒๗ ที่อยู่ในชนบท และในเขตเทศบาลสนใจรายการเกษตรกรรมมากกว่าบุคคลประเภทอื่น

<u>ลักษณะของรายการที่เป็นภาษาพื้นเมือง</u>

รายการต่าง ๆ ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น จัดเสนอ

---

[๒๑] วัฒนพานิช, <u>ที่ระลึกในพิธีเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา</u>, <u>op.cit.</u>, หน้า ๒๓.

ออกอากาศทางวิทยุเป็นประจำที่นับว่าให้ประโยชน์แก่ประชาชน คือรายการข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวท้องถิ่น รายการข่าวส่งเสริมการเกษตร และเพลงพื้นเมืองดังนี้

ตารางที่ ๔

แสดงรายการที่ใช้ภาษาพื้นเมือง

รายการ	เสนอเวลา	ใช้ภาษา
เพลงพื้นเมือง (แสดงเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการพัฒนาต่างๆ)	๖.๓๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
ท่องไปกับไมโครโฟน (เกี่ยวกับโครงการพัฒนากิจการต่าง ๆ มีการสัมภาษณ์ชาวบ้านประกอบด้วย)	๖.๔๕ น.	ภาษาพื้นเมือง
ข่าวสั้น (ข่าวแปลก ๆ ตอบโต้ฝ่ายตรงกันข้ามเพื่อปรับความเข้าใจของประชาชน) หรือ	๘.๓๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
บทความหรือวิเคราะห์ข่าว (ตอบโต้ – ต่อต้านฝ่ายตรงกันข้าม)	๘.๓๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
ข่าวต่างประเทศ หรือสรุปข่าวโลก	๑๑.๑๕ น.	ภาษาพื้นเมือง
ข่าวสั้น (ข่าวแปลก ๆ ตอบโต้ฝ่ายตรงกันข้าม)	๑๒.๐๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
รายการเพื่อนกสิกร (แนะวิธีเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชไร่ ตอบปัญหาเกษตร)	๑๒.๓๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
ข่าวท้องถิ่น (ข่าวพัฒนาชุมชน การศึกษา ประกาศของทางราชการ)ฯ	๑๓.๐๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
ข่าวท้องถิ่น	๑๓.๐๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
ข่าวภาคภาษาลาว (ข่าววิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม การศึกษา)	๑๗.๑๕ น.	ภาษาพื้นเมือง

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

รายการ	เสนอเวลา	ใช้ภาษา
ข่าวสั้น (ข่าวแปลก ๆ ตอบโต้ ต่อต้านฝ่ายตรงกันข้าม)	๑๔.๐๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
บทความหรือวิเคราะห์ข่าว (ตอบโต้ ต่อต้านฝ่ายตรงข้าม หรือรายการของ สปอ. เกี่ยวกับงานพัฒนาขององค์การต่อไทย)	๑๘.๓๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
หมู่เฮา (ข่าวเศรษฐกิจ สังคม พัฒนาการในประเทศไทย)	๑๙.๓๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
ข่าวท้องถิ่น	๒๐.๒๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
สรุปเหตุการณ์ของโลกประจำวัน	๒๐.๐๐ น.	ภาษาพื้นเมือง
รายการหมอลำล้วน ๆ (เพื่อความบันเทิงโดยเฉพาะ) ๑๓.๐๕ น. ๑๙.๓๐ น. และ ๒๑.๐๕ น.	๑๑.๓๐ น.	ภาษาพื้นเมือง

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

รายการที่จัดเสนอออกอากาศทั้งหมดนี้ จะแสดงให้เห็นว่าในจำนวน ๓๓ รายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ทั้ง ๓ ภาค มีรายการที่สถานีจัดรายการภาษาพื้นเมืองอย่างน้อย ๑๙ รายการ หรือประมาณร้อยละ ๕๗ ของรายการทั้งหมด และจะพบว่าในเวลากระจายเสียงของทุกรายการไม่ว่า ภาคเช้า กลางวัน และเย็นมีการแทรกข้อความสั้น ๆ ต่อต้านคอมมิวนิสต์ การใช้ลคร สารคดี การเสนอข่าวการพัฒนาด้านต่าง ๆ ออกอากาศเป็นระยะต่อเนื่องกันไปประมาณว่า มีครึ่งหนึ่งของรายการกระจายเสียง อาจกล่าวได้ว่าการจัดรายการหนักไปในลักษณะการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้การจัดรายการโดยทั่วไปของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นได้ยึดแนวและอนุโลมไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ดังนี้คือรายการพื้นเมืองและราย

การที่ใช้ภาษาพื้นเมืองได้แก่การแสดงหมอลำ สารคดี ข่าวต่อต้านคอมมิวนิสต์ ข่าวสั้น ข่าวท้องถิ่น รายการม่วนซื่นประกอบเพลง เพื่อนกสิกร สรุปเหตุการณ์ของโลก และภาคภาษาลาว อันเป็นภาษาที่คล้ายกับภาษาพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏว่าชั่วโมงที่สถานีออกอากาศ ๓ ภาครวมเวลากระจายเสียง ๑๒ ชั่วโมง มีเวลาออกอากาศรายการที่ใช้ภาษาพื้นเมืองประมาณ ๙ ชั่วโมง ๕๐ นาที หรือประมาณร้อยละ ๘๐ ของรายการกระจายเสียงทั้งหมด ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่ารายการอื่น การจัดรายการเป็นภาษาพื้นเมืองนี้เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามรสนิยมของประชาชนในต่างจังหวัด กล่าวคือ จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๙ ได้พบว่าประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ ๙๕ ของ ๒๐๖๐ ครอบครัวที่ถูกสัมภาษณ์ ชอบฟังรายการหมอลำ ร้อยละ ๘๓ ชอบฟังรายการท่องไปกับไมโครโฟน ซึ่งเป็นรายการอ่านเป็นภาษาพื้นเมืองประกอบการบันทึกเสียงชาวบ้าน และร้อยละ ๘๐ ชอบรายการเกี่ยวกับการพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อ่านภาษาพื้นเมือง[๒๒]

ส่วนรายการที่ ๒ ที่สถานีจัดออกอากาศ ในอันดับรองลงมาได้แก่เพลงไทยสากล เพลงสากลและเพลงไทยเดิม มีเวลาออกอากาศ ๓ ชั่วโมง ๓๐ นาที หรือร้อยละ ๒๙ ของรายการทั้งหมด อันดับที่ ๓ ได้แก่รายการละคร และสารคดีที่แสดงเป็นภาษาไทย มีเวลาส่งกระจายเสียง ๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที หรือร้อยละ ๑๔ ของรายการทั้งหมด ต่อไปเป็นการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีเวลาออกอากาศ ๑ ชั่วโมง ๓๕ นาที หรือร้อยละ ๑๓ ของรายการทั้งหมด นอกจากนั้นเป็นรายการภาษาต่างประเทศ คือรายการเรียนภาษาอเมริกัน ๒๐ นาที หรือร้อยละ ๒.๔ และภาษาเขมร ๑๕ นาที หรือร้อยละ ๒ ของรายการทั้งหมด (โปรดพิจารณาตารางภาพที่ ๔ ประกอบ)

---

[๒๒] กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, สถิติผลการสำรวจผลการรับฟังวิทยุกระจายเสียงในรัศมี ๔๐ ไมล์ ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่น. op.cit., หน้า ๔.

ภาพประกอบที่ ๔

แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภท

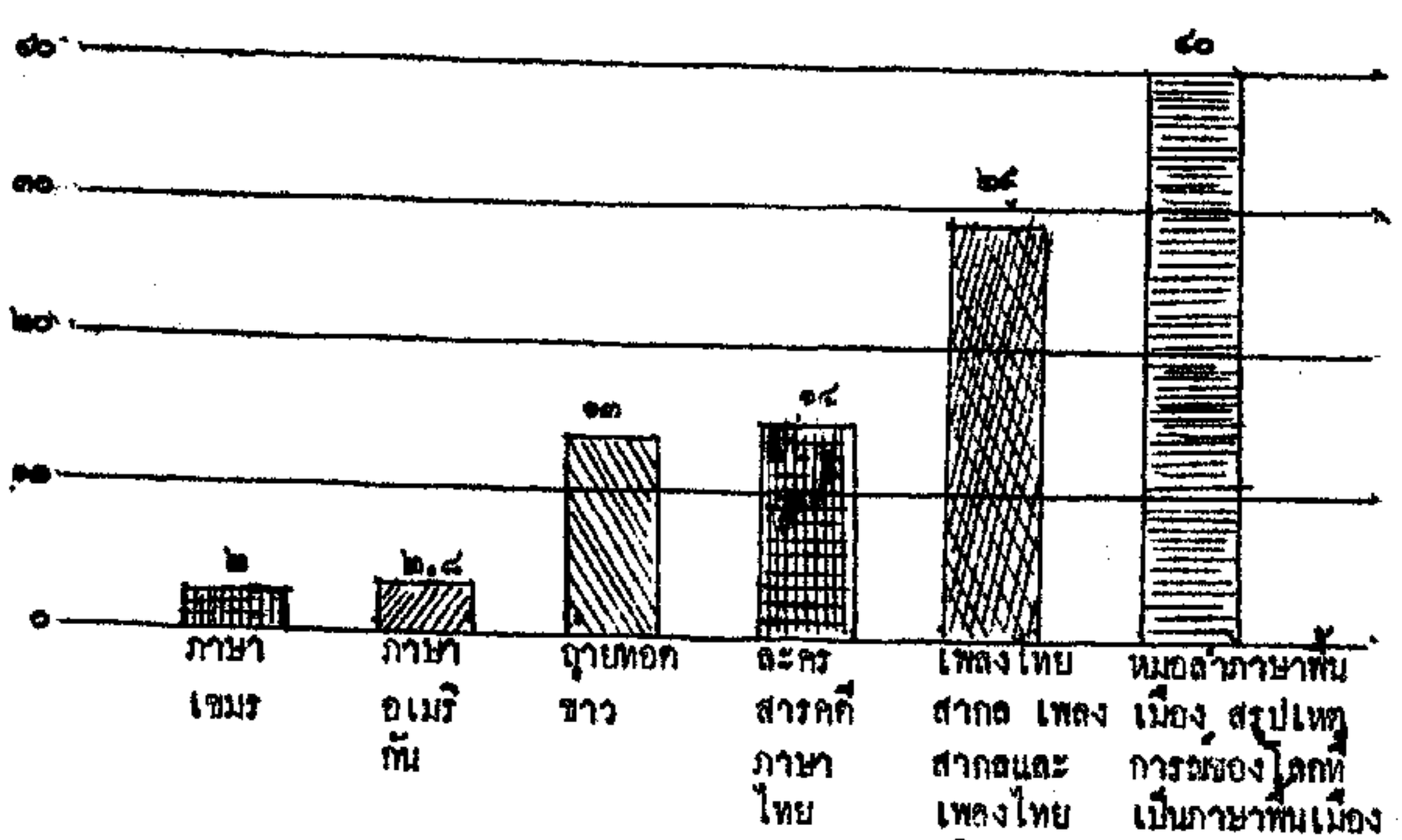

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

๓) <u>รายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ได้เปิดดำเนินการส่งกระจายเสียงเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๕ นับว่าเป็นสถานีแห่งใหม่ที่ได้ก่อตั้งขึ้นภายหลังจากที่ได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลออสเตรเลียตามแผนการ สปอ. ที่ได้มอบเครื่องส่งขนาดสูง ๕๕ กิโลวัตต์ ให้แก่รัฐบาลไทย อย่างไรก็ตามแม้จะดำเนินงานได้ไม่นานนัก แต่ทางสถานีก็ได้ทำการส่งกระจายเสียงเป็นการทดลองล่วงหน้าเป็นเวลาประมาณ ๒๒ วัน ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ได้ส่งกระจายเสียงวันละ ๑๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที หรือสัปดาห์ละ ๘๐ ชั่วโมง ๓๐ นาที รายการส่งกระจายเสียงมีดังนี้

ภาพประกอบที่ ๔

แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภท

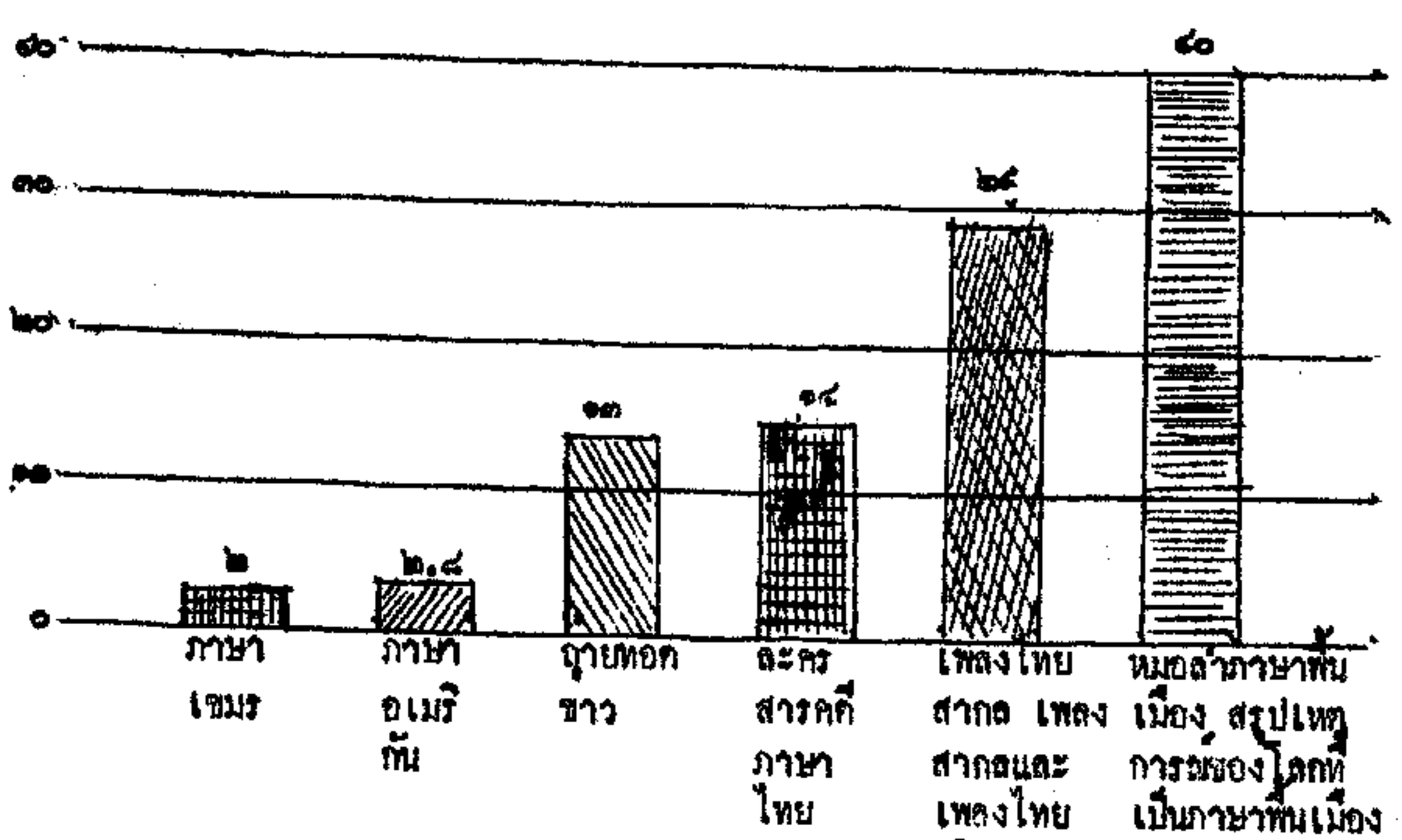

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

๓) <u>รายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ได้เปิดดำเนินการส่งกระจายเสียงเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๕ นับว่าเป็นสถานีแห่งใหม่ที่ได้ก่อตั้งขึ้นภายหลังจากที่ได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลออสเตรเลียตามแผนการ สปอ. ที่ได้มอบเครื่องส่งขนาดสูง ๕๕ กิโลวัตต์ ให้แก่รัฐบาลไทย อย่างไรก็ตามแม้จะดำเนินงานได้ไม่นานนัก แต่ทางสถานีก็ได้ทำการส่งกระจายเสียงเป็นการทดลองล่วงหน้าเป็นเวลาประมาณ ๒๒ วัน ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ได้ส่งกระจายเสียงวันละ ๑๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที หรือสัปดาห์ละ ๘๐ ชั่วโมง ๓๐ นาที รายการส่งกระจายเสียงมีดังนี้

<u>ภาคเช้า</u>

เวลา ๖.๐๐ น. เปิดสถานีแล้วเพลงยามเช้า

" ๖.๑๕ น. เรียนภาษาอเมริกันและรายการเพลงสากลประมาณ ๑๕ นาที

" ๖.๔๕ น. รายการรอบบ้านจากองค์การ สปอ. (รายการแสดงผลงานที่ สปอ. ให้ความร่วมมือในประเทศสมาชิก)

" ๗.๐๐ น. ถ่ายทอดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

" ๘.๐๐ น. เพลงสากล

" ๘.๑๕ น. บทความต่อต้านคอมมิวนิสต์

" ๘.๓๐ น. เพลงเพื่อท่านผู้ฟัง (เสาร์ อาทิตย์ บทความหรือวิเคราะห์ข่าว ๑๕ นาที) แล้วปิดสถานีเวลา ๙.๐๐ น.

<u>ภาคบ่าย</u>

เวลา ๑๑.๐๐ น. เปิดสถานีแล้วเพลงไทยสากลประมาณ ๑๕ นาที

" ๑๐.๑๕ น. รายการสรุปข่าวโลกในรอบสัปดาห์หรือเพลงไทยสากล

" ๑๑.๓๐ น. เพลงพื้นเมืองหมอลำ

" ๑๒.๑๐ น. สรุปภาวะตลาดการเกษตรในรอบสัปดาห์ (จันทร์ – ศุกร์ เป็นรายการเพื่อนเกษตร วันเสาร์เป็นรายการข่าวตลาดการเกษตร อาทิตย์จักรวาฬเกษตร)

" ๑๒.๑๕ น. เพลงสากล

" ๑๒.๓๐ น. รายการดนตรีแจ๊สปัจจุบัน (ดนตรีสากล)

" ๑๓.๐๐ น. ข่าวท้องถิ่น

" ๑๓.๓๐ น. รายการเพลงเพื่อเกษตรกรชุดลูกทุ่ง แล้วปิดสถานีเวลา ๑๔.๐๐ น.

<u>ภาคค่ำ</u>

เวลา ๑๗.๓๐ น. เปิดสถานีแล้วแจ้งรายการ แล้วข่าวภาคภาษาเขมร

" ๑๗.๔๕ น. การบรรเลงเพลงสากล

เวลา ๑๔.๐๐ น. เพลงยามเย็น แล้วข่าวสั้นต่อต้านคอมมิวนิสต์

" ๑๔.๓๐ น. รายการหมู่เฮา (เสาร์บทความต่อต้าน อาทิตย์สารคดีรอบบ้าน ของ สปอ.

" ๑๔.๐๐ น. ถ่ายทอดข่าวต่างประเทศจากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย

" ๑๔.๓๐ น. หมอลำกลอน

" ๒๐.๐๐ น. ถ่ายทอดรายการหมอลำ

" ๒๐.๒๐ น. ข่าวท้องถิ่น

" ๒๐.๓๐ น. รายการม่วนซื่น ประกอบข่าว (รายการ เพลงพื้นเมืองสลับข่าว)

" ๒๑.๐๐ น. สรุปข่าวโลกประจำวัน (ใช้อ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์)

" ๒๑.๐๕ น. นาฏดนตรี

" ๒๑.๓๕ น. รายการ เพลงและข่าว (ต่อต้านและข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์)

" ๒๒.๓๕ น. กล่อมนิทราด้วยเพลงไทยเดิม และปิดสถานีเวลา ๒๓.๐๐ น.

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

จากรายการกระจายเสียงข้างบนนี้จะเห็นได้ว่าการจัดรายการส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น เพราะรายการต่าง ๆ ที่นำมาปฏิบัติได้จำลองมาจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น อันเป็นสถานีหลักและอีกประการหนึ่งสถานีที่จังหวัดนครราชสีมา เพิ่งได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๙ การจัดรายการของสถานีในระยะนี้ยังไม่สมบูรณ์ดังเช่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น เพราะขาดกำลังเจ้าหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่

จากรายการกระจายเสียงทั้งภาคเช้า ภาคบ่าย และภาคค่ำ รวม ๓ ภาค มีชั่วโมงการส่งกระจายเสียงวันละ ๑๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที ปรากฏว่ารายการเพลงไทยสากล เพลงสากล และเพลงไทยเดิมมีชั่วโมงออกอากาศมากที่สุด คือมีประมาณ ๕ ชั่วโมง หรือประมาณร้อยละ ๔๒ ของรายการทั้งหมด รองลงมาได้แก่รายการข่าวถ่ายทอดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเท

ไทย ข่าวสั้น ข่าวจากหนังสือพิมพ์ และข่าวโลกในรอบสัปดาห์ ประมาณ ๒ ชั่วโมง ๔๕ นาที หรือร้อยละ ๒๒ ของรายการทั้งหมด อันดับรองลงไปได้แก่เพลงพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสาน ออกอากาศประมาณ ๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที หรือร้อยละ ๑๔ ของรายการทั้งหมด สารคดีที่เกี่ยวกับพื้นเมืองอีสานประมาณ ๑ ชั่วโมง ๒๐ นาที หรือร้อยละ ๑๐.๗ ของรายการทั้งหมด สารคดีและละครที่จัดเป็นภาษาไทยกลางประมาณ ๕๐ นาที หรือร้อยละ ๖.๗ ของรายการทั้งหมด ส่วนรายการที่เป็นภาษาต่างประเทศ คือการเรียนภาษาอเมริกัน และภาษาเขมร ออกอากาศรายการวันละ ๑๕ นาที หรือประมาณรายการร้อยละ ๒ ของรายการทั้งหมด (โปรดพิจารณาตารางภาพที่ ๕ ประกอบ)

ภาพประกอบที่ ๕

แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภท

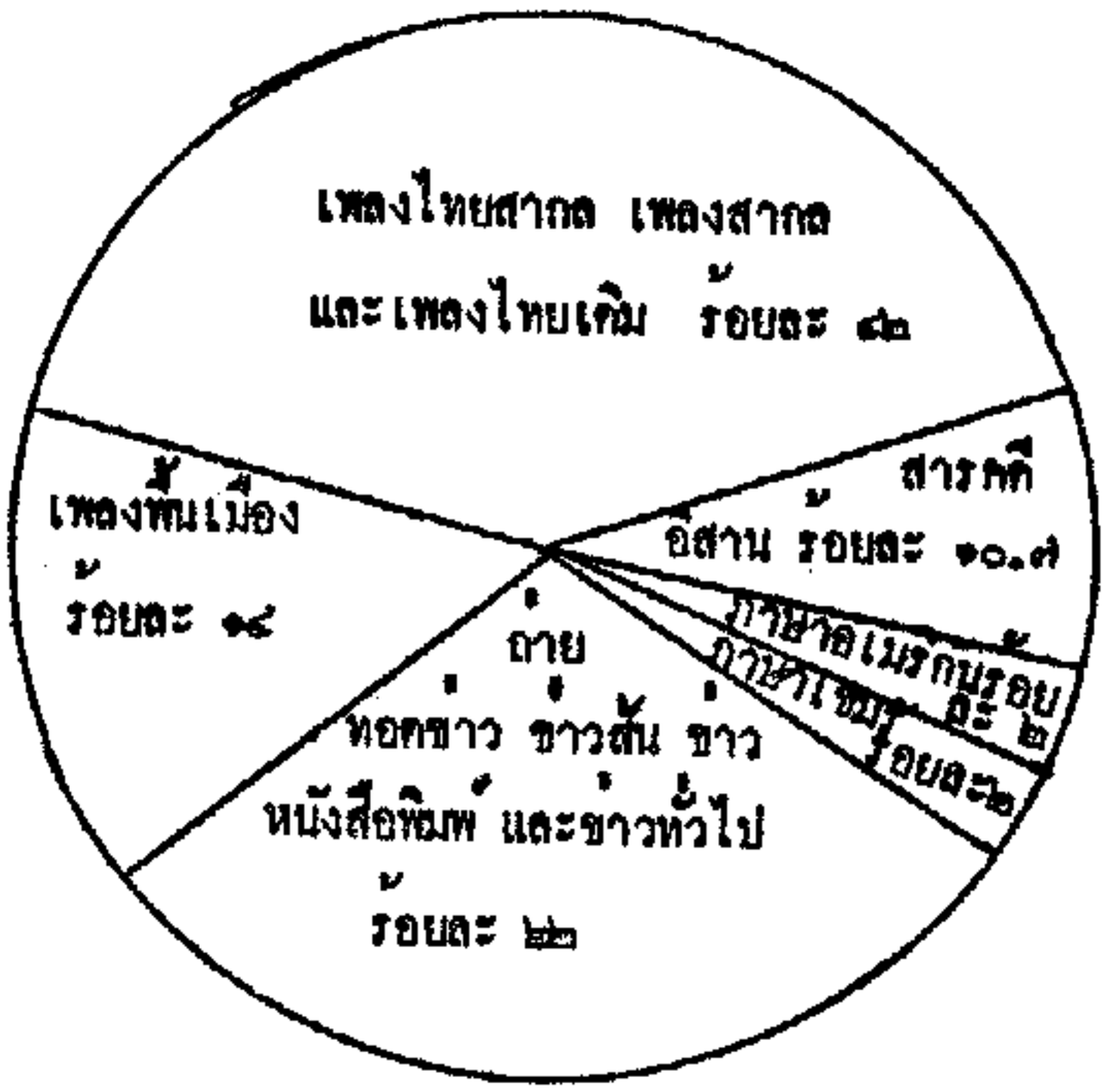

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

การจัดรายการเท่าที่ปฏิบัติอยู่ ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน หรือองค์การภายนอกหลายแห่ง เช่น องค์การ สปอ. สำนักข่าวสารอเมริกัน และอื่น ๆ ประมาณเกือบครึ่งหนึ่งของรายการทั้งหมด รายการเหล่านี้เรียกว่า Supplied Programs ส่วนอีกประมาณครึ่งหนึ่งเป็นรายการที่สถานีจัดเอง เรียกว่า Sustained Programs รายการทั้งหมดมีคำกับความพอใจแก่ผู้ฟังดังนี้ อันดับหนึ่งที่ประชาชนในเขตเทศบาลหรือในเมืองสนใจฟังมากที่สุด ได้แก่รายการเพลงไทยสากล เพลงสากล และเพลงไทยเดิม ซึ่งนับว่าเป็นการถูกต้องกับผลการสำรวจสื่อมวลชนที่สำนักข่าวสารอเมริกันกรุงเทพฯ และผลการสำรวจของเจ้าหน้าที่กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นที่ว่า ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือตัวเมืองเป็นผู้มีการศึกษาดี เป็นข้าราชการที่ย้ายจากส่วนกลางไปประจำทำงานในส่วนภูมิภาค เป็นพ่อค้า และข้าราชการอื่น ๆ ชอบฟังรายการดังกล่าวมากกว่ารายการหมอลำ ทั้งนี้เพราะพวกนี้สามารถเข้าใจและมีความซาบซึ้งในเนื้อร้องของเพลงได้ดีกว่าประชาชนในชนบท ส่วนรายการรองลงมาได้แก่รายการเพลงพื้นเมืองมีประมาณร้อยละ ๑๔ และสารคดีที่ใช้ภาษาพื้นเมืองอีกร้อยละ ๑๐.๗ เมื่อรวม ๒ รายการนี้แล้วจะได้ประมาณร้อยละ ๒๔.๗ ซึ่งมากกว่ารายการข่าวถ่ายทอดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ข่าวสั้น และอื่น ๆ เพราะรายการประเภทหลังนี้มีประมาณร้อยละ ๒๒ ของรายการทั้งหมด การที่มีรายการอ่านหรือแสดงภาษาพื้นเมืองนับได้ว่าเป็นการจัดรายการที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เพราะสถานีนี้สามารถส่งรายการคลุมไปทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ตาม ถ้าหากพิจารณาด้วยความจริงแล้ว รายการข่าวถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ข่าวสั้นและอื่น ๆ กับรายการแสดงและสารคดีพื้นเมืองมีจำนวนใกล้เคียงกันมาก คือร้อยละ ๒๔.๗ และร้อยละ ๒๒

๗) <u>รายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี มีกำลังส่ง ๑๐ กิโลวัตต์ ได้เคยติดตั้งกำเนิดงานส่งกระจายเสียงที่จังหวัดขอนแก่นในฐานะเป็นสถานีอะไหล่ รองจากสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ ๕๐ กิโลวัตต์ ของกรมประชาสัมพันธ์ และเป็นสถานีทดลองที่มีการโฆษณาสินค้าเพียงส่วนน้อย ได้ดำเนินการมาตั้งแต่แรกตั้งจนถึงวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๗

แล้วย้ายไปติดตั้งที่จังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการจัดรายการระหว่างที่มีการโฆษณาสินค้านี้ สถานีได้ทำการกระจายเสียงเช่นเดียวกับสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคเช้า กลางวัน และภาคค่ำรวมวันละ ๑๐ ชั่วโมง ๓๐ นาที แต่สถานีได้เพิ่มภาคพิเศษระหว่างเวลา ๙.๐๐ น. ถึง ๑๑.๐๐ น. และระหว่างเวลา ๑๖.๐๐ น. ถึง ๑๘.๐๐ น. ครั้นต่อมารัฐบาลสั่งให้สถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วราชอาณาจักรเลิกโฆษณาสินค้าโดยให้เหตุผลว่า การส่งกระจายเสียงวิทยุบางแห่งมีการใช้วิธีรหัสเป็นเชิงให้สามารถติดต่อกับฝ่ายคอมมิวนิสต์[๒๓] ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงสั่งให้วิทยุกระจายเสียงทุกแห่งงดโฆษณาสินค้าโดยเด็ดขาด ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๙ เป็นต้นไป

หลังจากเลิกโฆษณาสินค้าแล้ว ไม่เฉพาะแต่สถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นขาดรายได้เลี้ยงตัวเองแล้วก็ตาม แม้แต่สถานีวิทยุอื่น ๆ ที่ดำเนินงานอยู่ก็ขาดรายได้เลี้ยงสถานีด้วยกันแทบทั้งสิ้น จริงอยู่ในระหว่างที่สถานีวิทยุต่าง ๆ ในประเทศซึ่งมีอยู่ประมาณ ๑๐๐ สถานี กระทบกระเทือนในเรื่องรายได้และทำให้คนที่ทำงานในด้านนี้ต้องว่างงานลงไปเป็นจำนวนไม่น้อย เนื่องจากรัฐบาลสั่งให้เลิกโฆษณาสินค้า แต่การที่รัฐบาลตัดสินใจดำเนินการเช่นนั้น เพื่อทำลายการติดต่อระหว่างผู้ดำเนินการเป็นเครื่องมือให้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์นอกประเทศมิให้ดำเนินการอันเป็นภัยต่อประเทศไทย

ในระยะที่มีการเลิกโฆษณาสินค้าทางวิทยุกระจายเสียง มีสถานีวิทยุหลายแห่งได้ลดเวลาการส่งกระจายเสียงลงมาก ทั้งนี้รวมทั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ก็ได้งดการกระจายเสียงภาคทดลองทั้งสองภาค คือภาคพิเศษระหว่างเวลา ๙.๐๐ น. ถึง ๑๑.๐๐ น. และเวลา ๑๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๑๘.๐๐ น. รวมวันละ ๔ ชั่วโมง ครั้นมาวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๙ สถานีได้เปิดการกระจายเสียงภาคพิเศษเพิ่มขึ้นอีก เป็นรายการภาคบันเทิงล้วน ตั้งแต่เวลา ๙.๐๐ น. ถึง ๑๑.๐๐ น. รวมเวลา ๒ ชั่วโมง โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนได้ฟังวิทยุมากขึ้น เพราะตั้งแต่รัฐบาลสั่งให้งดโฆษณาสินค้าได้ทำให้เวลาของการส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุแทบทุกแห่งมีน้อยมาก ไม่พอแก่ความต้องการของประชาชนจนกระทั่งบัดนี้

---

[๒๓] พลโทกฤช ปุณณกันต์, อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ให้สัมภาษณ์ผู้แทนหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับสถานีวิทยุส่งโค้ดลับให้แดง, สยามรัฐประจำวันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๙, หน้า ๑.

ปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี ได้ส่งกระจายเสียงโดยใช้รายการกระจายเสียงอันเดิมที่เคยใช้ในระหว่างมีการโฆษณาสินค้ามาใช้ปฏิบัติ มีเวลาส่งกระจายเสียงวันละ ๑๔ ชั่วโมง การจัดรายการทุกภาค มีลักษณะคล้ายคลึงกับสถานีวิทยุที่อยู่ในเครือของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นทุกประการ มีรายการกระจายเสียงดังนี้ รายการบันเทิงได้แก่เพลงสากล และเพลงไทยสากลประมาณร้อยละ ๓๓.๔ ซึ่งถือว่ามากที่สุด รองลงมาได้แก่หมอลำเรื่อง และรายการแสดงเกี่ยวกับพื้นเมืองร้อยละ ๒๖ นอกนั้นเป็นรายการสารคดีและบทความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตร โดยใช้ภาษาไทยกลาง หรือภาษาพื้นเมืองประมาณร้อยละ ๒๕ และรายการข่าวการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ และข่าวท้องถิ่นประมาณร้อยละ ๑๕ (โปรดดูภาพประกอบที่ ๖) หากรวบรวมรายการที่ใช้ภาษาพื้นเมืองแล้วปรากฏว่ามีการนำไปอ่านในรายการต่าง ๆ เท่ากับรายการเพลงไทยสากล เพลงสากล และเพลงไทยเดิม

ภาพประกอบที่ ๖

แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภท

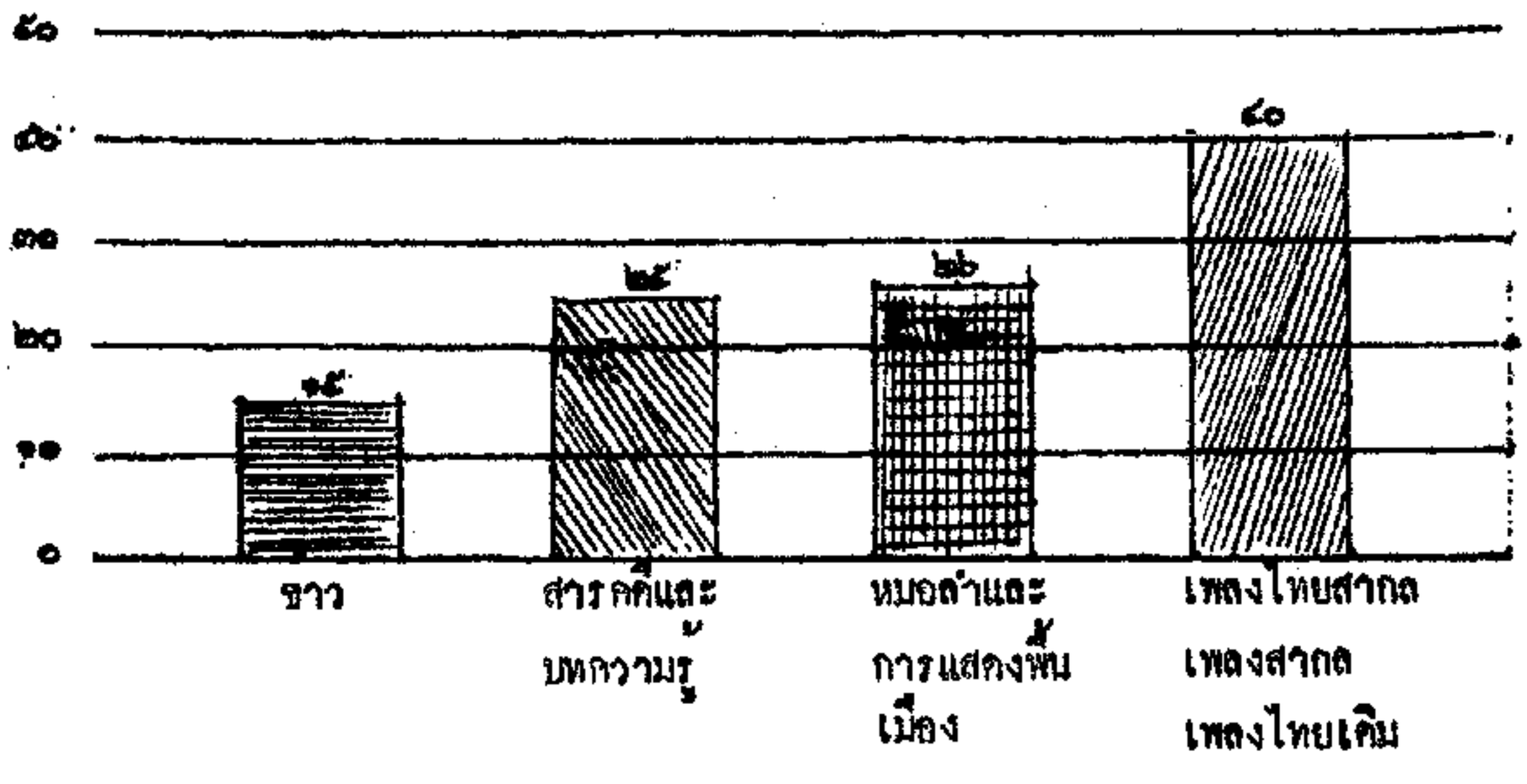

ที่มา : สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี

จากตารางภาพที่ ๖ แสดงให้เห็นว่า รายการบันเทิงจัดไว้มากถึงร้อยละ ๔๐ การจัดรายการนี้จะถูกรสนิยมของประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือตัวเมืองที่ได้รับการศึกษาดี เพราะจากการสำรวจของเจ้าหน้าที่กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น พ.ศ.๒๕๐๔ พบว่าประชาชนในตัวเมืองนิยมฟังรายการเพลงไทยสากลมากที่สุด รองลงมาได้แก่การจัดรายการเพลงพื้นเมือง ซึ่งได้แก่หมอลำและหมอลำเรื่อง ปรากฏว่าประชาชนในชนบทห่างไกลตัวเมืองสนใจฟังมากกว่าประชาชนในเขตเทศบาล ทั้งนี้เพราะประชาชนในชนบทส่วนมากเป็นชาวนาหรือกสิกร และเป็นผู้ได้รับการศึกษาต่ำกว่าประชาชนในเขตเทศบาล จึงทำให้ประชาชนดังกล่าวนิยมฟังรายการหมอลำและหมอลำเรื่อง เพราะเป็นการแสดงพื้นเมืองที่สามารถเข้าใจและซาบซึ้งดีกว่าฟังเพลงไทยสากลหรือเพลงสากล

๕) <u>รายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียง ปชส.ขอนแก่นภาคเพลินเพลง</u>

สถานีวิทยุกระจายเสียง ปชส.ขอนแก่นภาคเพลินเพลง มีกำลังส่ง ๗ กิโลวัตต์ หรือความถี่ ๘๑๐ กิโลไซเกิ้ล และ ๓๗๐ เมตร เป็นสถานีที่มีกำลังส่งน้อยกว่าทุกสถานีที่สังกัดในเครือของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น เนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียงนี้เป็นสถานีอะไหล่ จักตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า ซึ่งได้ดำเนินการมาในระหว่างที่มีการโฆษณาสินค้า กล่าวคือระยะก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๔ สถานีนี้ได้จัดรายการมีชั่วโมงการออกอากาศในภาคเช้า ภาคบ่าย และภาคค่ำ รวมทั้งสิ้น ๑๓ ชั่วโมง ๓๐ นาที

การจัดรายการได้จัดลำดับความมากน้อยดังนี้ รายการบันเทิงได้แก่เพลงสากล และเพลงไทยสากลมากที่สุด กล่าวคือมีเวลาออกอากาศวันละร้อยละ ๔๖.๓ ของเวลาทำการกระจายเสียงทั้งหมด อันดับรองลงมาได้แก่ละครวิทยุและนิทานสำหรับเด็ก มีประมาณร้อยละ ๒๕.๔ ข่าวทั่วไป รายการถ่ายทอดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ และข่าวท้องถิ่นมีร้อยละ ๒๐.๐ และมีเพลงพื้นเมืองน้อยที่สุด กล่าวคือมีเพียงร้อยละ ๗.๕ ของเวลากระจายเสียงทั้งหมด (ดังภาพประกอบที่ ๗)

ภาพประกอบที่ ๗

แสดงรายการกระจายเสียงทุกประเภท

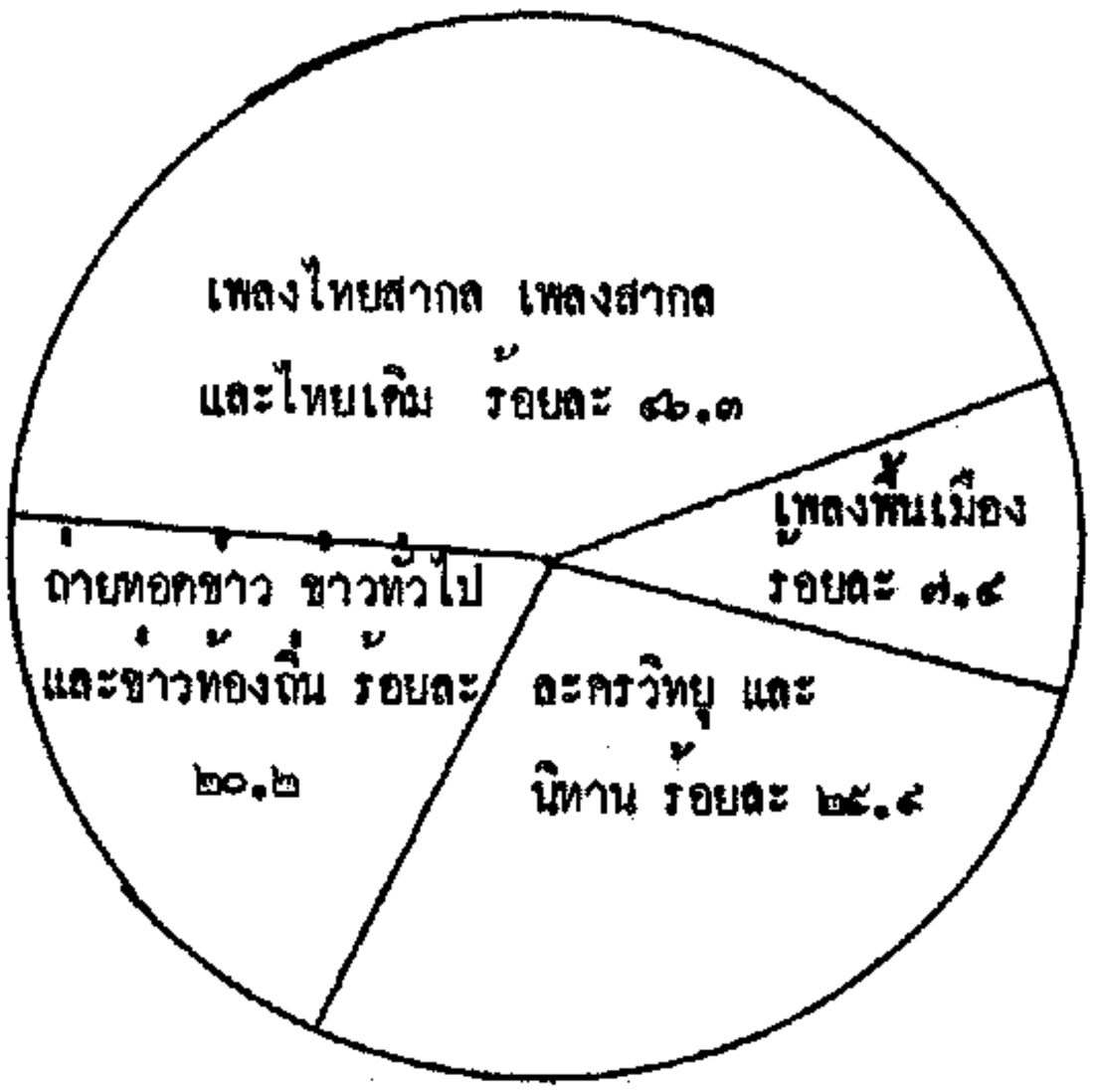

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การจัดตั้งสถานีนี้ขึ้นก็เพื่อมีวัตถุประสงค์พิเศษ คือต้องการให้ความบันเทิงแก่ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาล หรือในเมือง เพราะประชาชนเหล่านี้ส่วนมากมักเป็นผู้มีการศึกษาดีกว่าในชนบท และเป็นพวกพ่อค้า ข้าราชการ ส่วนกลางที่มาประจำปฏิบัติงาน ชอบรายการเพลงมากกว่าประชาชนในท้องถิ่นห่างไกล และอีกประการหนึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียง ปชส.ขอนแก่นภาคเพลินเพลงนี้ มีกำลังส่งออกอากาศไปไม่ได้ไกลเท่ากับเครื่องส่งขนาด ๕๐ กิโลวัตต์ การกระจายเสียงคงรับได้ดีเฉพาะแต่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดใกล้เคียง

<u>การประสานงาน</u>

การประสานงานเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือหน่วยงานในองค์การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น หรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์เดียวกัน การประสานงานเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของการบริหาร ในองค์การใหญ่ หรือสลับซับซ้อน ผู้บริหารจะจัดให้ส่วนต่าง ๆ ขององค์การ

ทำงานประสานงานกัน เพื่อจะให้ได้รับผลที่สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพโดยให้หลีกเลี่ยงการทำงานซ้ำกัน ซ้อนกัน และขัดแย้งกัน ซึ่งจะช่วยให้ได้รับผลมากที่สุดเท่าที่จะมากได้[๒๔]

ด้วยความจำเป็นของการประสานงานดังกล่าว การดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ซึ่งปกติได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นอยู่เป็นประจำและมีมากอยู่แล้ว ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการบริหารงานของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมีการประสานงานกับองค์การหน่วยงานภายนอกมาก เพื่อให้ได้ข่าวและเรื่องต่าง ๆ มาเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบ จากหลักรัฐประศาสนศาสตร์จะพบข้อเท็จจริงว่า องค์การหรือหน่วยงานใดก็ตามย่อมมีการประสานงานกันทั้งภายในและภายนอกองค์การ จึงจะสามารถบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ สำหรับการประสานงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น เท่าที่ปฏิบัติอยู่มีทั้งภายในและภายนอก ดังจะได้กล่าวต่อไป

๑. <u>การประสานงานภายใน</u>

การประสานงานภายในหมายถึงการจัดดำเนินงานภายในองค์การให้บังเกิดความเรียบร้อยและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ที่ทำงานร่วมกันภายในองค์การ ซึ่งจะทำให้เกิดความสมดุลย์และสอดคล้องกับของคนอื่น การประสานงานภายในจะบรรลุผลสำเร็จได้จะต้องมีการประสานวัสดุและกระบวนวิธีการทำงานและการประสานงาน กับผู้บังคับบัญชาด้วย[๒๕]

สำหรับการปฏิบัติงานของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้ยึดถือการประสานงานภายในอยู่เป็นประจำ โดยมีระเบียบปฏิบัติราชการที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ทำงานไว้เป็นการแน่นอน เท่าที่ดำเนินงานมาปรากฏว่าการประสานงานภายในแทบจะไม่มีปัญหาสำหรับการบริหารงานเลย เพราะกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้ระบุและกำหนดหน้าที่ปฏิบัติงานให้แต่ละตำแหน่ง แต่ละบุคคลเป็นการเฉพาะแล้ว เมื่อมีคำสั่งให้ปฏิบัติงาน บุคคลเหล่านี้จะสามารถเข้าใจหน้าที่ของตนทันที เพราะได้ปฏิบัติงานมานานจนเคยชิน และรู้ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของตนได้ดี และอีกประการ

---

๒๔ เกษม อุทยานิน และ ชกษม สุวรรณกุล, "การประสานงาน", <u>เอกสารประกอบความรู้การสัมมนาพัฒนานักบริหารระดับผู้ว่าราชการจังหวัด</u> วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕, หน้า ๑ (เอกสารโรเนียว)

๒๕ <u>เอกสารทางวิชาการการสัมมนานักบริหารรุ่นที่ ๑๒</u>. <u>op.cit.</u>, หน้า ๑๖๕ –๑๖๖.

หนึ่งภายในกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมีจำนวนบุคคลปฏิบัติงานค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เพราะการขอบรรจุตำแหน่งกระทำได้ภายในกำลังงบประมาณที่ได้รับเท่านั้น การมีบุคคลจำนวนน้อยย่อมเป็นผลดีที่ควบคุมได้ง่าย และบุคคลแต่ละหน้าที่แต่ละฝ่ายรู้จักและมีความสัมพันธ์กันดี เมื่อเป็นเช่นนี้การประสานงานจึงสามารถดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานแต่ละหน้าที่ได้โดยง่าย แต่อย่างไรก็ดี โดยที่กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสถาบันสื่อมวลชนมีหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารการเมือง เรื่องราวที่ให้ความรู้ ข้อเท็จจริงและความเห็นของบุคคลไปสู่ประชาชน ฉะนั้นข่าวสาร เรื่องราวที่ได้มาจะต้องอาศัยหน่วยราชการ และองค์การภายนอกแทบทั้งสิ้น ความสำคัญของการประสานงานจึงขึ้นอยู่กับการติดต่อองค์การภายนอก ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

๒. <u>การประสานงานภายนอกองค์การ</u>

การประสานงานกับภายนอกองค์การ ได้แก่การติดต่อประสานงานจากหน่วยงานภายนอกแทบทุกกระทรวงทบวงกรมที่ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายไปประจำทำงานอยู่ในแต่ละจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และหน่วยงานที่มีลักษณะการปฏิบัติคล้ายกัน การประสานงานนี้ได้แก่การที่สำนักงานหรือหน่วยงานภายนอกให้ความร่วมมือจัดรายการมาออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จังหวัดขอนแก่นและสถานีวิทยุในเครือของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น โดยหน้าที่แล้วไม่ว่ากรมประชาสัมพันธ์หรือกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นถือว่าเป็นสถาบันการประชาสัมพันธ์ของรัฐที่มีหน้าที่นำผลงานของรัฐบาลออกเผยแพร่ไปสู่ประชาชน โดยภาระหน้าที่อันนี้กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นในฐานะที่เป็นสื่อกลางของการแถลงข่าวของรัฐบาลที่ได้จำลองหน้าที่แยกออกมาจากกรมประชาสัมพันธ์ จึงเป็นผู้ปฏิบัติงานดังกล่าว จำเป็นอยู่เองที่หน่วยราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ เช่น ฝ่ายการเกษตร สหกรณ์ สาธารณสุข สัตวแพทย์ และฝ่ายอื่น ๆ ที่ประจำทำงานในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องส่งข่าวคราวข้อเท็จจริง และเรื่องราวต่าง ๆ เผยแพร่ทางกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นไปสู่มวลชนซึ่งกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมีเครื่องมือพร้อมปฏิบัติ และประสานงานกับหน่วยราชการต่าง ๆ คือ วิทยุและโทรทัศน์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ไปตามนโยบายของทางราชการกำหนดไว้ ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าการประสานงานภายนอกองค์การนี้พอจะกล่าวได้ว่า ต้องประสานกับหน่วยราชการแทบทุกแห่งนั่นเอง

นอกจากนี้การประสานงานจากหน่วยงาน หรือองค์การที่มีลักษณะการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกันได้แก่ สำนักข่าวสารอเมริกัน องค์การ สปอ. สำนักงานแถลงข่าวเยอรมัน และอื่น ๆ ในการประสานงานจากหน่วยงานภายนอกนี้ ปรากฏว่าสำนักข่าวสารอเมริกันได้ให้ความร่วมมือในการ

ประสานงานมากที่สุด กล่าวคือได้ช่วยจัดและผลิตรายการที่เป็นประโยชน์หลายอย่าง เช่น การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เป็นชาวต่างประเทศมาเยือนประเทศไทย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ทั้งในและต่างประเทศ รายการการเกษตร การพัฒนาต่าง ๆ ที่รัฐบาลอเมริกันให้ความร่วมมือแก่ไทย การจัดรายการหมอลำพื้นเมือง และการต่อต้านคอมมิวนิสต์ และรายการที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ [๒๖] การประสานงานภายนอกนี้นับว่าได้ประโยชน์มาก เพราะรายการที่จัดทำนี้เป็นรายการทำข่าวประกอบเสียงที่เกิดจากที่เกิดเหตุจริง ๆ (Sound Effect) ทำให้การเสนอข่าวน่าสนใจแก่ผู้ฟังมากกว่ารายการข่าวธรรมดา นอกจากนี้สำนักงานแถลงข่าวของสถานเอกอัครราชทูตเยอรมัน องค์การ สปอ. และอื่น ๆ ยังได้ให้การร่วมมือประสานงานจัดทำรายการ เพลงการสัมภาษณ์คนไทยในเยอรมัน และข่าวการพัฒนาที่ สปอ. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือต่อประเทศสมาชิกรวมทั้งประเทศไทยมาออกรายการอีกด้วย แต่เป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับสำนักข่าวสารอเมริกันให้ความร่วมมือ การประสานงานภายนอกองค์การนี้อาจกล่าวได้ว่าได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากสำนักแถลงข่าวหรือองค์การต่างประเทศเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักข่าวสารอเมริกันได้มีบทบาทในการนี้เป็นอย่างมาก สำหรับการประสานงานอีกอันหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญได้แก่การประสานงานภายในหน่วยงานของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

๓. <u>การประสานงานกับหน่วยงานของกรมประชาสัมพันธ์</u>

นอกจากมีการประสานงานภายในกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นเป็นการภายในแล้ว การประสานงานกับหน่วยงานของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานใหญ่ และเป็นศูนย์กลางงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ การประสานงานอาจกระทำได้ ๒ ประการ คือ

๑) <u>ด้านข่าว</u> กองการข่าวกรมประชาสัมพันธ์ได้ให้ความร่วมมือประสานงานด้วยการจัดข่าวการเมือง ข่าวการสัมภาษณ์เรื่องที่น่าสนใจ ข่าวจากหน่วยราชการต่าง ๆ คำแถลงการณ์ ข่าวการเกษตร ข่าวต่างประเทศ และอื่น ๆ ได้ให้กองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นเป็นประจำทุกวัน

---

[๒๖] สัมภาษณ์ นางจิตพิศ รังควร ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกวิทยุ และโทรทัศน์ สำนักข่าวสารอเมริกัน พระนคร เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๐.

เพื่อให้สถานีวิทยุดังกล่าวมีข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับส่วนกลางนำไปออกอากาศโดยรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนและข้าราชการในต่างจังหวัดได้ติดตามข่าวสารต่าง ๆ ได้ทันโดยทั่วที

๒) ด้านการถ่ายทอดรายการ ในการประสานงานนี้กองประชาสัมพันธ์ได้ขอร้องแก่และสถานีในสังกัด คือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี และสถานีวิทยุกระจายเสียง ปชส. ภาคเพลินเพลงจังหวัดขอนแก่น ได้ทำการถ่ายทอดรายการสำคัญที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยหลายรายการ คือรายการภาคข่าวทั่วไป ๖.๓๐ น. ข่าวในประเทศภาคเช้า ๗.๐๐ น. บทความต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์เวลา ๗.๓๐ น. ข่าวต่างประเทศ เวลา ๑๙.๐๐ น. ข่าวในประเทศเวลา ๒๐.๐๐ น.[๒๗]

<u>ท่าทีของประชาชนที่มีต่อการรับฟังวิทยุกระจายเสียง</u>

เนื่องจากปัจจุบันคอมมิวนิสต์ได้เพิ่มการโฆษณาชวนเชื่อ และบ่อนทำลายในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือหนักขึ้น การที่รัฐบาลทราบท่าทีและความรู้สึกของประชาชนที่รับฟังวิทยุกระจายเสียงว่า ส่วนใหญ่รับฟังสถานีวิทยุของฝ่ายใดมากที่สุด ย่อมเป็นสิ่งแสดงให้ทราบถึงท่าทีและความโน้มเอียงของประชาชนได้ เพราะหากประชาชนให้ความสนใจรับฟังวิทยุจากทางราชการมากเพียงใด ความเข้าใจระหว่างประชาชนกับรัฐบาลก็จะมีมากขึ้น ความร่วมมือที่จะปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ย่อมจะบรรลุผลสำเร็จได้โดยง่าย และโดยนัยเดียวกันนี้ ถ้าประชาชนมีท่าทีและสนใจรับฟังวิทยุคอมมิวนิสต์มากขึ้น ย่อมจะทำให้สภาพการติดต่อระหว่างรัฐบาลและประชาชนขาดลง และผลที่ติดตามมาก็คือ ความเข้าใจผิดระหว่างประชาชนกับรัฐบาลก็จะบังเกิดขึ้น ย่อมทำให้เป็นอุปสรรคในการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลที่มีต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการบริหารงานของรัฐบาลมากขึ้น

---

[๒๗] วัฒนาปิย, <u>op.cit.</u>

สำหรับท่าทีการรับฟังวิทยุกระจายเสียงของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออันเป็นดินแดนที่มีการก่อการร้าย และคอมมิวนิสต์ใต้ดินการโฆษณาชวนเชื่ออย่างรุนแรงในขณะนี้ ประชาชนยังให้ความสนใจรับฟังสถานีวิทยุของทางราชการอยู่เป็นส่วนมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสำรวจของฝ่ายวิจัย สำนักข่าวสารอเมริกัน เมื่อกลางปี พ.ศ.๒๕๐๗ โดยการใช้แบบสอบถามให้ประชาชนตอบข้อถามลงในแบบสอบถามที่กำหนดไว้ ดำเนินการใน ๑๒ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ[๒๘] จังหวัดสกลนคร หนองคาย อุดรธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น เลย นครพนม อุบลราชธานี ศรีสะเกษ และสุรินทร์ ได้แบ่งการสำรวจเป็นเขตชนบทและกลุ่มชนที่หนาแน่น ซึ่งเรียกว่าเขตเทศบาลหรือในเมือง สำหรับการสำรวจในชนบทได้ดำเนินการใน ๓๐ อำเภอที่มิใช่เขตเทศบาลจำนวน ๑๒๙ หมู่บ้าน รวมมีผู้อยู่ในข่ายการสัมภาษณ์ ๑,๔๐๔ คน ส่วนเขตกลุ่มชนที่หนาแน่นหรือในเมืองได้เลือก ๑๖ อำเภอที่อยู่ในเขตเทศบาล คืออำเภอเมืองสกลนคร อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอเมืองอุดรธานี อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอพล อำเภอเมืองเลย อำเภอเมืองนครพนม อำเภอเมืองอุบลราชธานี ยะโสธร พิบูลมังษาหาร วารินชำราบ อำเภอเมืองศรีสะเกษ และอำเภอเมืองสุรินทร์ รวมมีกลิกร พ่อบ้าน และแม่บ้าน ครู พระภิกษุ พ่อค้า ข้าราชการ และนักเรียนที่เรียนในชั้นมัธยม และนักศึกษาวิทยาลัยฝึกหัดครูบางส่วนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๖ ปีขึ้นไป มีผู้อยู่ในข่ายการสำรวจรวม ๑,๑๓๕ คน ซึ่งผู้ถาม ๆ ว่าชอบฟังสถานีวิทยุอะไรมากที่สุด ให้เขียนรายชื่อมา ๓ สถานี ปรากฏว่าผู้ตอบใน ๘ จังหวัด ชอบฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมากที่สุด[๒๙] ๘ จังหวัดดังกล่าวได้แก่ จังหวัดสกลนคร หนองคาย มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น เลย และนครพนม และจังหวัดที่ ๙ คือจังหวัดสุรินทร์ ประชาชนทั้งในชนบทและในเมืองชอบฟังสถานีวิทยุ กวส. ซึ่งเป็นสถานีของทางราชการทหารตั้งอยู่ในจังหวัดสุรินทร์มากที่สุด และขณะเดียวกันประชาชนที่อยู่ในชนบทและในเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี และศรีสะเกษชอบฟังสถานีวิทยุ วปอ. ๖ มากที่สุด เพราะสถานีนี้ตั้งอยู่ใน

---

[๒๘] USIS, op.cit., p.1.

[๒๙] Ibid., p.14.

จังหวัดอุบลราชธานี และใกล้กับจังหวัดศรีสะเกษ จึงทำให้การรับฟังได้ชัดเจนดีกว่าการรับฟังสถานีวิทยุอื่น ๆ ที่มีรัศมีการส่งต่ำและตั้งอยู่ไกลออกไป ทำให้การรับฟังไม่ชัดเจน การที่ประชาชนชอบรับฟังสถานีวิทยุ วปถ.๖ นี้ เนื่องจากในระยะการสำรวจ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ยังมิได้ทำการติดตั้งและเปิดดำเนินการ เมื่อไม่มีสถานีอื่นใดรับฟังได้ชัดเจน ประชาชนจึงต้องรับฟังการกระจายเสียงของสถานีวิทยุ วปถ.๖ และโดยเฉพาะในระยะที่มีการโฆษณาสินค้า สถานีนี้ได้ใช้เวลากระจายเสียงมากกว่าในปัจจุบัน สามารถให้ความอภิรมย์และความรู้แก่ประชาชนเป็นอันมาก ปัจจุบันนี้สถานีวิทยุ วปถ.๖ ได้ลดเวลาการส่งกระจายเสียงโดยบางแห่งปิดสถานีวิทยุเพียงเวลา ๒๑.๐๐ น. ทั้งนี้เพราะทางสถานีไม่มีรายได้มาเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องลดชั่วโมงการทำงานให้น้อยลง และขณะเดียวกันสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ได้เพิ่มเวลาการกระจายเสียงมากขึ้น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าการดำเนินงานของสถานีแห่งนี้คงจะสามารถให้ความรู้ ข้อเท็จจริงและการบันเทิงแก่ประชาชนไม่ว่าทั้งในชนบทและในเมือง เพราะสถานีได้พยายามจัดรายการที่ดี และถูกใจกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะในระยะที่มีสถานีวิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์ทำการโฆษณาชวนเชื่อ ทางการได้เล็งเห็นความจำเป็นในเรื่องนี้ จึงได้มีเวลาการส่งกระจายเสียงเพื่อให้ประชาชนได้รับฟังวิทยุของทางราชการมากขึ้นเท่าที่จะทำได้ เพื่อยับยั้งความสนใจของประชาชนซึ่งอาจจะมีต่อวิทยุของฝ่ายตรงกันข้าม ในลำดับต่อไปจะกล่าวถึงการรับฟังในตัวเมือง

ในเขตตัวเมืองหรือเขตเทศบาลปรากฏว่าประชาชนใน ๑๒ จังหวัดมีประชาชนใน ๖ จังหวัด ชอบรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมากที่สุด จังหวัดเหล่านี้ได้แก่จังหวัดสกลนคร ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น เลย และนครพนม และจังหวัดที่ ๗ คือจังหวัดนครพนม ชอบรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์[๑๐]

เป็นที่น่าสังเกตว่าในจังหวัดใดที่มีสถานีวิทยุประจำถิ่น หรือ วปถ. ตั้งอยู่ ประชาชนในจังหวัดนั้นชอบรับฟังสถานีวิทยุดังกล่าวมากที่สุด จังหวัดเหล่านี้ได้แก่จังหวัดอุดรธานี ประชาชนหันไป

---

๑๐ Ibid.

ตารางที่ ๕

คำตอบของประชาชนในชุมชนและในเมืองที่รับฟังสถานีวิทยุมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ

ชนิด	สกลนคร (๖๗)	หนองคาย (๒๕)	อุดร (๑๒๐)	มหาสารคาม (๑๗๙)	ร้อยเอ็ด (๑๕๓)	กาฬสินธุ์ (๑๘๙)	ขอนแก่น (๑๕๖)	เลย (๘๗)	นครพนม (๔๐)	ยโสธร (๒๘๓)	หรีสะเกษ (๕๕)	สุรินทร์ (๗๒)
ปชส.ขอนแก่น (๑๐ กว.)	๑๔	๕๖	๓๕	๔๕	๓๗	๖๔	๕๒	๔๕	๓๘	๒๒	๒๔	๒๔
สถานีวิทยุเกลือนที่ (๕๐ กว.)	๒๕	๘	๓๑	๓๕	๓๐	๔๔	๒๔	๔	๒๖	๑๔	๔	๕
ปชส.(ภาคทดลอง)	๗	๒๐	๕	๑๐	๓	๑๐	๑๑	๑๗	๑๔	๑๑	๗	๑๓
สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย	๔	๘	๕	๔	๑๓	๑๒	๘	๒๓	๑๔	๑๖	๑๔	๑๐
ท.ท.ท.	๓	—	๒	๓	๑	๓	๘	๔	๑๑	๕	๒	๓
วปถ.๑๒	๓	๔	๑๔	๑๒	๒๔	๔๐	๔๔	๖	๔	๒	๔	๑
วปถ.๗	๒๑	๑๖	๔๓	๑	๑	๑	๓	๖	๗	—	—	—
วปถ.๖	—	—	—	—	๑	๑	—	—	—	๔๐	๕๔	๗
กวส.	—	—	—	๑	๔	—	—	—	—	๓	๑๑	๒๔
เวียงจันทร์	๓	๔๐	๒	—	—	๑	—	—	๒	๑	๒	—
ไม่ได้ฟังวิทยุ	๓	๑๖	๗	๕	๑๑	๓	๗	๔	๑๒	๑๔	๔	๒๕
ไม่ทราบ/จำไม่ได้	๗๖	๑๖	๒๔	๗๖	๒๔	๑๓	๒๖	๒๔	๒๗	๒๖	๒๓	๒๖
อื่น ๆ	๑๐	๔	๑๐	๑๒	๔	๑๐	๑๐	๗๗	๗๓	๒๔	๕๑	๑๔
ในเมือง	(๕๖)	(๑๒๔)	(๑๔๒)	(๑๐๐)	(๔๖)	(๖๑)	(๑๔๔)	(๔๐)	(๖๒)	(๒๔๔)	(๔๕)	(๖๑)
ปชส.ขอนแก่น (๑๐ กว.)	๒๗	๒๖	๒๐	๓๑	๕๔	๔๖	๖๗	๔๕	๓๑	๑๔	๑๖	๑๐
สถานีวิทยุเกลือนที่ (๕๐ กว.)	๒๑	๑๖	๑	๕๔	๓๕	๓๐	๖๔	๕	๑๕	๗	๒๐	๓
ปชส. (ภาคทดลอง)	๔	๑๗	๔	—	๑๔	๔	๑๒	๕	๕	๗	๒๐	๑๒

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คิดเป็นร้อยละ

ในเมือง	สกลนคร (๕๔)	หนองคาย (๑๒๔)	อุดร (๑๐๒)	มหาสารคาม (๑๐๐)	ร้อยเอ็ด (๘๖)	กาฬสินธุ์ (๖๑)	ขอนแก่น (๑๔๔)	เลย (๔๐)	นครพนม (๖๒)	อุบล (๒๔๔)	ศรีสะเกษ (๔๕)	สุรินทร์ (๖๑)
สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย	๑๖	๓๓	๔	๓๒	๑๓	๒๓	๑๐	๑๕	๓๑	๑๕	๑๓	๑๒
ท.ท.ท.	๑๑	๑๑	๒๑	๒๒	๒๗	๒๕	๗	๕	๗	๘	๒	๓
วปถ.๑๒	๒	๖	๔	๕๑	๒๐	๑๘	๕๒	๕	๗	๑	๒	—
วปถ.๗	๑๑	๖๕	๕๕	—	—	—	๑	๑๕	—	๑	๒	—
วปถ.๖	—	—	—	—	—	—	—	—	—	๕๓	๒๒	—
ตชด.	๕	๓	๒	๑๐	๑	—	๓	๑๘	๑๐	๓	๑๖	๔
ป.ฌ.(วัดเสียบ)	๔	๒	๔	๓	—	—	๑	๒๓	๔	๑	๗	—
เวียงจันทร์	—	๒๒	๑	—	—	๓	—	—	๕	—	—	—
ไชยงอน	๒	๓	๑	—	—	๒	—	—	—	—	—	๒
สานอย	—	๑	๒	—	—	๒	—	—	—	—	—	—
ไม่ได้ฟังวิทยุ	๗	๖	๔	๒	๑	๕	๖	๑๐	๑๕	๑๒	—	๑๕
ไม่ทราบ/จำไม่ได้	๒๔	๑๑	๑๔	๒๗	๑๖	๒๑	๑๕	๒๕	๑๖	๑๓	๗๖	๒๓
อื่น ๆ	๔๒	๒๖	๗๐	๑	๓๐	๒	๑๔	๒๓	๔๖	๖๗	๗๗	๗๖

ที่มา : USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลไทยผู้เขียน)

ชนบทและในตัวเมือง ชอบรับฟังวิทยุ วปถ.๗ มากที่สุด โดยเฉพาะในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ประชาชนชอบรับฟังวิทยุ วปถ.๗ มากที่สุดเช่นกัน เพราะสามารถรับฟังได้ชัดเจนกว่าสถานีอื่น และอีกประการหนึ่งขณะที่มีการสำรวจความต้องการและความเคยชินในการรับฟังวิทยุของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถานีวิทยุ วปถ. ได้ออกอากาศด้วยกำลังส่ง ๑๐ กิโลวัตต์ กับทั้งจัดรายการภาษาพื้นเมือง และการแสดงหมอลำล่อใจประชาชนให้ฟังมากที่สุดเท่าที่จะทำได้[๑๒๖] จึงทำให้ประชาชนสนใจเปิดรับฟังรายการของสถานีวิทยุดังกล่าวมากกว่าที่จะรับฟังสถานีวิทยุอื่น

แต่อย่างไรก็ดี ในการสอบถามถึงสถานีวิทยุที่มีผู้รับฟังมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น ปรากฏว่าได้มีประชาชนเป็นจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในพื้นที่การสำรวจ ได้ตอบถึงสถานีวิทยุที่ขยมมากที่สุดคือ สถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ครั้นเมื่อผู้ถามได้พยายามถามว่าหมายถึงสถานีใดในกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น เป็นสถานีวิทยุขนาด ๑๐ กิโลวัตต์ หรือสถานีวิทยุ ๕๐ กิโลวัตต์ กันแน่ในบางกรณี ผู้ตอบก็ไม่สามารถตอบได้ว่าสถานีใด ครั้นเมื่อถามคนอื่นในปัญหาเดียวกัน ก็ระบุสถานีใดสถานีหนึ่งลงไป ส่วนมากรับฟังสถานีวิทยุ ๑๐ กิโลวัตต์ มากกว่าสถานี ๕๐ กิโลวัตต์ แต่บางทีก็ทั้งสองสถานี แต่มีเหตุผลที่พอจะเชื่อถือได้ว่าไม่เพียงแต่ผู้ฟังยังไม่แน่ใจว่าเปิดฟังสถานีใดเป็นประจำ ปรากฏว่าในบางจังหวัดทั้งในชนบทและในตัวเมืองมีจำนวนสูงถึงร้อยละ ๓๖ ที่ตอบว่าไม่รู้หรือจำไม่ได้ จึงแสดงให้เห็นอุปสรรคในการสำรวจเกี่ยวกับปัญหานี้[๑๒๗] การที่ประชาชนผู้ตอบคำถามปะปนกันในเรื่องสถานีวิทยุนั้นอาจเป็นไปได้ที่สถานีวิทยุ ปรส. จังหวัดขอนแก่น ๑๐ กิโลวัตต์ ได้ตั้งมานานกว่าสถานีวิทยุ ๕๐ กิโลวัตต์ ทำให้ประชาชนเอ่ยชื่อผู้บ่อย ๆ และอาจเป็นไปได้ที่ประชาชนอาจจะรับฟังการส่งกระจายเสียง ๕๐ กิโลวัตต์ เพราะสถานีนี้สามารถรับฟังได้ชัดเจนและคลุมไปทั่วทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๕ จังหวัด และถือว่าเป็นสถานีที่มีกำลังส่งแรงมาก[๑๒๘]

---

[๑๒๖] สัมภาษณ์นายสะอาด กิจงาม หัวหน้าจัดรายการวิทยุประจำถิ่น ณ สถานีวิทยุประจำถิ่นบางซื่อ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๑๐

[๑๒๗] USIS, op.cit., p.15.

[๑๒๘] Robock, op.cit., p.14.

เพราะในระยะนั้นหรือแม้ในปัจจุบันกำลังส่งของสถานีวิทยุอย่างมากที่สุดมีเพียง ๕๐ กิโลวัตต์ ถือว่าเป็นกำลังส่งสูงมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ดีในการสำรวจนี้ ข้อเท็จจริงอันหนึ่งที่น่าสังเกตคือ ประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ ไม่ว่าในชนบทและในเขตเทศบาล มีคนที่ไม่เคยฟังวิทยุเป็นจำนวนสูงที่สุดกว่าจังหวัดอื่น ๆ

เหตุผลที่ประชาชนไม่ว่าในชนบทและในเมืองรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงของทางราชการกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมากกว่าสถานีวิทยุอื่นนั้น เนื่องจากการจัดรายการของสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นถูกกับรสนิยมประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวคือการจัดรายการส่วนใหญ่เป็นรายการภาคบันเทิงซึ่งแยกได้ดังนี้ การบันเทิงสำหรับประชาชนในชนบทได้จัดเพลงลำแคนอันเป็นการแสดงพื้นเมืองของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจัดรายการเพลงไทยสากลสำหรับประชาชนในเมือง จากข้อเท็จจริงในเรื่องนี้จะพบว่าประชาชนในชนบทชอบฟังเพลงลำแคนมากที่สุดร้อยละ ๙๒ (โปรดพิจารณาตารางที่ ๖) และประชาชนในเมืองชอบฟังเพลงไทยสากลมากที่สุด ร้อยละ ๔๗ (โปรดพิจารณาตารางที่ ๖) แต่สำหรับสถานีวิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งได้แก่สถานีวิทยุปักกิ่ง สถานีวิทยุฮานอย และเสียงประชาชนแห่งประเทศไทยได้จัดรายการภาคบันเทิง ได้แก่เพลงไทยสากลและเพลงลำแคนมีน้อยมากเมื่อเทียบกับสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น เพราะสถานีวิทยุดังกล่าวจัดรายการภาคบันเทิงครั้งละ ๑๕ นาที ถึง ๓๐ นาที ซึ่งเป็นระยะเวลานาน ทำให้ประชาชนพอใจที่จะรับฟัง แต่สำหรับสถานีวิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้นส่วนใหญ่เป็นการโฆษณาใส่ร้ายและโจมตีรัฐบาลไทย สหรัฐอเมริกา และประเทศฝ่ายโลกเสรีอื่น ๆ การโฆษณาโจมตีดังกล่าว ถ้าหากพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงแล้วอาจทำให้บุคคลบางประเภทสนใจรับฟังได้เช่นกัน เช่น นักเรียน ครูและข้าราชการ เพราะบุคคลดังกล่าวสามารถเข้าใจการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้ดีกว่ากสิกรในชนบท เพราะเป็นผู้มีการศึกษาดีกว่าบุคคลประเภทหลัง นอกจากนี้ยังมีเหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือเนื่องจากสถานีวิทยุปักกิ่ง และสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์อื่น ๆ ทำการโฆษณาโจมตีประเทศไทยโดยมีเจตนามุ่งร้ายที่จะยุแหย่ให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคอื่น ๆ เกิดแตกแยกและสร้างความระส่ำระสายขึ้นเพื่อหวังผลในการครอบครองประเทศไทย ด้วยเจตนาอันชั่วร้ายดังกล่าวนี้ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีดินแดนของตนแท้ๆ จะรับฟังสถานีวิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์โดยเปิดเผย

และเป็นการประจำกับหลงเชื่อลมปากจากการโฆษณาใส่ร้ายของสถานีวิทยุดังกล่าว เว้นแต่ผู้ที่นักใฝ่ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์เท่านั้นซึ่งเป็นการยากแก่การควบคุม

นอกจากนี้ในการสำรวจสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่สำนักข่าวสารอเมริกัน หาใช่มีการสัมภาษณ์ตอบเฉพาะการรับฟังวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นแห่งเดียวไม่ แต่ได้สอบถามถึงสถานีวิทยุอื่น ๆ ที่ประชาชนรับฟังด้วย ปรากฏว่ามีสถานีวิทยุหลายแห่งที่ประชาชนทั้งในชนบท และในเมืองรับฟัง เช่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ ได้รับความสนใจเป็นสถานีที่ ๔ รองจากสถานีของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น นอกจากนั้นก็มีสถานีวิทยุ ท.ท.ท. วปถ.๑๒, วปถ.๗. วปถ.๖, วปถ.๔, วปถ.๓, วปถ.๑ สถานีวิทยุ ศรอ., กวส.๒๐ ๑๔ และ ๑๒ เป็นต้น การที่มีวิทยุของส่วนราชการทำการกระจายเสียงและมีประชาชนรับฟังตามจังหวัดต่าง ๆ นี้ นับว่าได้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนรับทราบข่าวสาร และข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากรัฐบาลอันเป็นทางส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจต่อฝ่ายบริหารได้ดียิ่งขึ้น

<u>รายการที่ประชาชนชอบเปิดรับฟัง</u>

การจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงแก่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่าที่ได้จัดทำมาได้จัดอนุโลมเป็นไปตามความนิยม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในภาคนั้นเป็นสำคัญ เช่นได้จัดเป็นภาษาและการแสดงพื้นเมือง เพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ประชาชนในท้องถิ่น จากหลักการอันนี้ปรากฏผลจากการสำรวจที่กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นดำเนินการสำรวจการรับฟังวิทยุกระจายเสียงในรัศมี ๘๐ ไมล์ ห่างจากจังหวัดขอนแก่นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๔ ได้สัมภาษณ์ประชาชนที่มีเครื่องรับวิทยุ ๒๐ หมู่บ้าน รวม ๒,๑๖๑ ครอบครัว ปรากฏว่าผลการสำรวจสอดคล้องกันกับการสำรวจของนายสีโอนาร์ด ไอ โรบอท แห่งองค์การบริหารวิเทศกิจ และฝ่ายวิจัย สำนักข่าวสารอเมริกันกรุงเทพฯ ในข้อที่ว่าการสำรวจในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรายการที่ได้รับความสนใจจากประชาชนมากที่สุดได้แก่รายการแสดงประเภทพื้นเมือง เช่นหมอลำ เพลงแคน รายการที่พูดสำเนียงพื้นเมือง และอ่านที่พูดภาษาพื้นเมือง

เป็นต้น เพราะรายการต่าง ๆ เหล่านี้ผู้ฟังสามารถรับฟังได้ดี และมีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ โดยตลอด[๓๙] เพื่อประกอบหลักฐานเรื่องนี้ให้เด่นชัดขึ้น ผู้เขียนจะนำผลการสำรวจที่สำนักข่าวสารอเมริกันได้สอบถามประชาชนใน ๑๒ จังหวัดตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกี่ยวกับรายการที่ประชาชนชอบมากที่สุดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๖

รายการที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือชอบรับฟังมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ

ชนิด	กสิกร (๓๒๕)	ครู (๒๔๕)	นักเรียน (๖๔)	พระ (๓๔)	พ่อค้า (๕๒)	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (๑๕๐)	ข้าราชการ (๔)	อื่น ๆ (๔๓)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๔๐๔)
หมอลำ	๓๖	๔๔	๒๕	๓๓	๕๔	๕๔	(๔)	๔๔	๔๓
หมอลำเรื่อง	๓๕	๔๓	๒๕	๓๖	๕๓	๔๓	(๔)	๕๓	๔๑
ดนตรีไทยสากล	๑๐	๕๔	๓๓	๑๔	๔๐	๒๖	(๔)	๔๓	๒๔
ข่าวในท้องถิ่น	๑๐	๖๔	๕๔	๓๕	๓๓	๔๑	(๔)	๓๔	๓๑
ข่าวในประเทศ	๑๑	๑๕	๕๔	๓๔	๓๔	๕๓	(๔)	๓๓	๓๒
ข่าวต่างประเทศ	๔	๑๐	๔๑	๓๖	๒๖	๔๔	(๔)	๒๔	๒๔
ดนตรีไทยเดิม	๓	๒๔	๒๓	๔	๔	๑๖	(๑)	๑๓	๑๐
ละครวิทยุ. เล่าเรื่อง	๔	๓๒	๓๖	๔	๒๓	๑๕	(๒)	๒๑	๑๔
ลิเก	๒	๔	๑๒	๐	๔	๔	–	๖	๔
รายการเกษตร	๓	๒๓	๑๔	๑๕	๔	๒๓	(๒)	๖	๑๑

---

[๓๙] วัฒนพานิช, ที่ระลึกในพิธีเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา. op.cit., หน้า ๒๓.

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

คิดเป็นร้อยละ

ชนบท	กสิกร (๓๒๕)	ครู (๒๕๔)	นักเรียน (๖๔)	พระ (๓๕)	พ่อค้า (๕๓)	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (๑๔๐)	ข้าราชการ (๔)	อื่น ๆ (๔๗)	จำนวนของผู้ตอบ (๑๔๐๔)
ข่าวกีฬา	๑	๑๖	๑๗	๕	๕	๘	(๒)	๖	๖
คนตรีสากล	—	๘	๒๒	—	๒	๑	—	๖	๓
ในเมือง	(๑๕๑)	(๖๐)	(๑๐๔)	(๔๔)	(๑๕๔)	—	๔๒	(๔๓๖)	(๑๑๓๕)
หมอลำ	๔๖	๒๓	๓	๒๕	๒๓	—	๒๓	๓๓	๓๐
หมอลำเรื่อง	๔๒	๒๕	๓	๑๔	๒๔	—	๒๒	๓๓	๒๔
คนตรีไทยสากล	๒๔	๑๖	๑๑	๑๕	๕๘	—	๖	๔๖	๔๗
ข่าวท้องถิ่น	๑๗	๑๔	๕๕	๕๔	๓๔	—	๖๕	๓๔	๔๒
ข่าวในประเทศ	๒๑	๔๕	๖๐	๖๒	๔๒	—	๔๐	๓๖	๔๕
ข่าวต่างประเทศ	๑๖	๔๒	๕๔	๖๑	๓๕	—	๑๔	๓๒	๔๑
คนตรีไทยเดิม	๗	๓๐	๑๖	๑๕	๒๖	—	๒๔	๑๔	๑๔
ละครวิทยุ	๔	๓๐	๓๑	๘	๓๘	—	๓๐	๓๒	๒๔
ลิเก	๖	๔	๓	๓	๑๓	—	๗	๑๑	๔
รายการเกษตร	๔	๒๗	๖	๑๖	๑๓	—	๒๐	๑๒	๑๒
ข่าวกีฬา	๓	๒๔	๑๔	๔	๑๓	—	๑๔	๗	๑๐
คนตรีสากล	๒	๒๗	๒๒	๖	๑๒	—	๑๔	๔	๑๑

ที่มา : USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลไทยผู้เขียน)

จากสถิติของตารางที่ ๖ นี้จะเห็นได้ว่า ประชาชนที่อยู่ในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือชอบฟังรายการพื้นเมืองมากที่สุด คือรายการหมอลำ และหมอลำเรื่อง ในบรรดาบุคคลที่มีอาชีพต่าง ๆ คือ กสิกร ครู นักเรียน พระภิกษุ และพ่อค้า ปรากฏว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านชอบฟังรายการหมอลำมากกว่าบุคคลทุกประเภท คือมีถึงร้อยละ ๙๔ รองลงมาได้แก่พ่อค้าร้อยละ ๙๕ ส่วนพวกที่ชอบฟังหมอลำน้อยที่สุดได้แก่นักเรียน มีเพียงร้อยละ ๒๕ แต่พวกนี้ชอบฟังดนตรีไทยสากลมากที่สุด และมากกว่าบุคคลอาชีพอื่น ๆ กล่าวคือชอบฟังมากถึงร้อยละ ๗๓ สำหรับรายการที่ได้รับความสนใจน้อยที่สุดในชนบทได้แก่ดนตรีสากล ปรากฏว่า กสิกร พระภิกษุ และข้าราชการในชนบทไม่สนใจเลย

สำหรับในเมืองพบว่าประชาชนชอบฟังเพลงไทยสากลมากที่สุด มีจำนวนร้อยละ ๘๗ ที่ชอบ รองลงมาได้แก่ชาวในประเทศประมาณร้อยละ ๙๕ ถัดลงมาอีกได้แก่ชอบฟังข่าวในท้องถิ่นและข่าวต่างประเทศ ในบรรดาผู้มีอาชีพต่าง ๆ คือ กสิกร ครู นักเรียน พระภิกษุ พ่อค้า และข้าราชการ ปรากฏว่าครูและนักเรียนเป็นบุคคลที่ชอบฟังเพลงไทยสากลมากกว่าทุกประเภท คือมีถึงร้อยละ ๙๓ และ ๙๒ ส่วนรายการที่ประชาชนชอบน้อยกว่าทุกประเภทได้แก่การแสดงลิเก อย่างไรก็ดีจากตารางปรากฏว่า กสิกร ในชนบทและในเมืองยังคงชอบฟังหมอลำมากกว่าบุคคลอื่น ๆ การที่กสิกรชอบฟังหมอลำมากนั้น อาจเป็นเพราะบุคคลเหล่านี้มีอาชีพผูกพันอยู่กับการทำนา และการทำไร่ ซึ่งทำงานหนักกว่าบุคคลอาชีพอื่น ๆ จึงทำให้ต้องการพักผ่อนด้วยการฟังหมอลำอันเป็นรายการแสดงพื้นเมืองของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งกสิกรในชนบทถือกันว่าเป็นศิลปการแสดงที่ปฏิบัติสืบเนื่องมาแต่โบราณกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟังรายการดังกล่าวทำให้สามารถเข้าใจความหมายได้อย่างซาบซึ้ง และในขณะเดียวกันปรากฏว่านักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติทั้งในชนบทและในเมืองชอบฟังรายการหมอลำ และหมอลำเรื่องน้อยกว่าบุคคลผู้มีอาชีพอื่น ๆ การที่เยาวชนเหล่านี้เปลี่ยนความสนใจจากการฟังหมอลำมาฟังดนตรีไทยสากลนั้น อาจเป็นไปได้ที่บุคคลดังกล่าวได้รับการศึกษาดีขึ้น จึงทำให้รสนิยมแตกต่างไปจากกสิกร เป็นอันมาก เพราะกสิกรหรือชาวบ้านในชนบทที่อยู่ในจำนวนการสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่เคยเข้าโรงเรียนหรือไม่ก็สำเร็จการศึกษาไม่เกินชั้นประถมปีที่ ๔ เป็นจำนวนมาก

ความสนใจในข่าว

ทั้งในชนบทและในตัวจังหวัดชอบรับฟังข่าวกันมาก ข่าวเหล่านี้ได้แก่ข่าวในประเทศ ข่าวในท้องถิ่น และข่าวต่างประเทศ ปรากฏว่าพวกครูทั้งที่อยู่ในชนบท และในเมืองรับฟังข่าวทุกวันมากกว่าบุคคลทุกประเภท รองลงมาได้แก่ข้าราชการในตัวจังหวัด ส่วนนักเรียนและพระภิกษุก็สนใจความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับท้องถิ่นอยู่เหมือนกันรวมทั้งชอบรับฟังข่าวในประเทศอีกด้วย กล่าวโดยทั่วไปก็ดี สำหรับกสิกร ไม่ว่าจะอยู่ในชนบทหรือตัวเมืองปรากฏว่าชอบรับฟังข่าวในประเทศเป็นอันดับที่ ๑ รองจากรายการหมอลำและดนตรีไทยสากล สำหรับผู้ที่ชอบรับฟังข่าวในประเทศทั้งที่อยู่ในชนบทและในเมืองที่นับว่ามีจำนวนสูงกว่าบุคคลประเภทอื่นได้แก่พวกครู โดยแยกได้ดังนี้ ครูในชนบทชอบรับฟังมากถึงร้อยละ ๗๕ และในตัวจังหวัดมีมากถึงร้อยละ ๕๔

สำหรับกสิกรนั้น จากตารางพบว่ากสิกรในชนบทสนใจข่าวในประเทศ ข่าวท้องถิ่นและข่าวต่างประเทศน้อยกว่ากสิกรที่อยู่ในเมือง[๓๕] การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกสิกรในเมืองหรือเขตเทศบาลอยู่ใกล้ความเจริญมากกว่า และมีความรอบรู้ดีขึ้นกว่ากสิกรในชนบท

จากข้อเท็จจริงของตารางที่ ๖ นี้ ทางการโดยกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้ตระหนักในปัญหาการจัดรายการ เพื่อให้ถูกรสนิยมของประชาชนทั้งในชนบทและในเมืองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงได้จัดรายการเป็นไปตามความต้องการของประชาชน โดยจะเห็นว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานีได้จัดรายการหมอลำ และการอ่านภาษาพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าทุกรายการ เพื่อให้ประชาชนในชนบทรับฟังรายการดังกล่าว (โปรดดูตารางภาพที่ ๔ และ ๖) และขณะเดียวกันเพื่อเป็นการปฏิบัติให้ถูกต้องกับรสนิยมของประชาชนในเมืองหรือในเขตเทศบาล สถานีวิทยุกระจายเสียง ปชส.ขอนแก่น ภาคเพลินเพลงก็ได้จัดรายการ โดยใช้เพลงไทยสากลออกอากาศมากที่สุดกว่าทุกรายการ (โปรดดูตารางภาพที่ ๗) นอกจากนี้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนมีการศึกษาดีกว่าประชาชนที่อยู่ในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็ได้จัดราย

---

๓๕ Ibid., หน้า ๑๒.

การมีลักษณะคล้ายกับสถานีวิทยุกระจายเสียง ปชส.ขอนแก่นภาคเพลินเพลง (โปรดดูตารางภาพที่ ๕) เพื่ออนุโลมให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะจากการสำรวจไม่ว่าจะเป็นการสำรวจของสำนักข่าวสารอเมริกัน องค์การบริหารวิเทศกิจ และกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ได้พบข้อเท็จจริงตรงกันว่า ประชาชนในชนบทชอบรับฟังเพลงพื้นเมืองและการใช้ภาษาพื้นเมืองออกอากาศทางวิทยุมากที่สุด และในเมืองประชาชนชอบฟังเพลงไทยสากลมากที่สุด และขณะเดียวกันก็ชอบรับฟังข่าวในประเทศและข่าวต่างประเทศเป็นอันดับรองลงมา

<u>รายการเกษตร</u>

จำนวนผู้สนใจในรายการข่าวสารการเกษตรในชนบทที่นับว่ามีมากกว่าบุคคลอาชีพอื่นได้แก่ครู กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้รวมทั้งครูในตัวจังหวัดก็สนใจมากเท่า ๆ กับในชนบท การที่พวกนี้สนใจในด้านการเกษตรเพราะส่วนมากครูเหล่านี้ทำไร่ และทำสวนครัวของตนเองด้วย ส่วนพวกที่สนใจข่าวสารการเกษตรรองลงมาได้แก่พระภิกษุ ซึ่งสนใจทั้งในชนบทและในตัวจังหวัด นอกจากนั้นในชนบทนักเรียนก็ยังสนใจเป็นจำนวนสูงกว่าในเมืองอีกเป็นอันมาก แต่เป็นที่น่าประหลาดใจอยู่ประการหนึ่ง คือกสิกรในชนบทและในเมืองไม่ค่อยสนใจต่อการรับฟังรายการเกษตร ทั้งนี้จากผลการสำรวจได้พบว่ากสิกรในชนบทสนใจรับฟังเพียงร้อยละ ๓ และกสิกรในเมืองรับฟังร้อยละ ๕ เท่านั้น

<u>รายการละครวิทยุและนิทาน</u>

ปรากฏจากสถิติการสำรวจได้พบว่า ครู นักเรียน พ่อค้า กำนันผู้ใหญ่บ้าน และอื่น ๆ ในชนบทมีความสนใจต่อการแสดงละครวิทยุ และการเล่านิทานเรื่องต่าง ๆ มากกว่าบุคคลประเภทอื่น ๆ และในตัวจังหวัดบุคคลประเภทเดียวกันนี้ก็มีความสนใจในรายการดังกล่าวเป็นจำนวนไม่แตกต่างกับประชาชนที่อยู่ในชนบท

หากพิจารณาจากตารางจะพบว่า ครู นักเรียน พ่อค้า พระภิกษุ และบุคคลอื่น ๆ ทั้งในชนบทและในตัวจังหวัดมีความสนใจเกือบทุกรายการ การที่สนใจเนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีการศึกษาดีพอสมควร สามารถเข้าใจและรู้เรื่องภาษาไทยกลางได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้เปรียบกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท

<u>ภาษาที่ประชาชนชอบรับฟังทางวิทยุกระจายเสียง</u>

ในการสำรวจทางการทราบภาษาที่ประชาชนชอบฟังทางวิทยุกระจายเสียงมากที่สุด

การมีลักษณะคล้ายกับสถานีวิทยุกระจายเสียง ปชส.ขอนแก่นภาคเพลินเพลง (โปรดดูตารางภาพที่ ๕) เพื่ออนุโลมให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะจากการสำรวจไม่ว่าจะเป็นการสำรวจของสำนักข่าวสารอเมริกัน องค์การบริหารวิเทศกิจ และกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ได้พบข้อเท็จจริงตรงกันว่า ประชาชนในชนบทชอบรับฟังเพลงพื้นเมืองและการใช้ภาษาพื้นเมืองออกอากาศทางวิทยุมากที่สุด และในเมืองประชาชนชอบฟังเพลงไทยสากลมากที่สุด และขณะเดียวกันก็ชอบรับฟังข่าวในประเทศและข่าวต่างประเทศเป็นอันดับรองลงมา

<u>รายการเกษตร</u>

จำนวนผู้สนใจในรายการข่าวสารการเกษตรในชนบทที่นับว่ามีมากกว่าบุคคลอาชีพอื่นได้แก่ครู กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้รวมทั้งครูในตัวจังหวัดก็สนใจมากเท่า ๆ กับในชนบท การที่พวกนี้สนใจในด้านการเกษตรเพราะส่วนมากครูเหล่านี้ทำไร่ และทำสวนครัวของตนเองด้วย ส่วนพวกที่สนใจข่าวสารการเกษตรรองลงมาได้แก่พระภิกษุ ซึ่งสนใจทั้งในชนบทและในตัวจังหวัด นอกจากนั้นในชนบทนักเรียนก็ยังสนใจเป็นจำนวนสูงกว่าในเมืองอีกเป็นอันมาก แต่เป็นที่น่าประหลาดใจอยู่ประการหนึ่ง คือกสิกรในชนบทและในเมืองไม่ค่อยสนใจต่อการรับฟังรายการเกษตร ทั้งนี้จากผลการสำรวจได้พบว่ากสิกรในชนบทสนใจรับฟังเพียงร้อยละ ๓ และกสิกรในเมืองรับฟังร้อยละ ๕ เท่านั้น

<u>รายการละครวิทยุและนิทาน</u>

ปรากฏจากสถิติการสำรวจได้พบว่า ครู นักเรียน พ่อค้า กำนันผู้ใหญ่บ้าน และอื่น ๆ ในชนบทมีความสนใจต่อการแสดงละครวิทยุ และการเล่านิทานเรื่องต่าง ๆ มากกว่าบุคคลประเภทอื่น ๆ และในตัวจังหวัดบุคคลประเภทเดียวกันนี้ก็มีความสนใจในรายการดังกล่าวเป็นจำนวนไม่แตกต่างกับประชาชนที่อยู่ในชนบท

หากพิจารณาจากตารางจะพบว่า ครู นักเรียน พ่อค้า พระภิกษุ และบุคคลอื่น ๆ ทั้งในชนบทและในตัวจังหวัดมีความสนใจเกือบทุกรายการ การที่สนใจเนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีการศึกษาดีพอสมควร สามารถเข้าใจและรู้เรื่องภาษาไทยกลางได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้เปรียบกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท

<u>ภาษาที่ประชาชนชอบรับฟังทางวิทยุกระจายเสียง</u>

ในการสำรวจทางการทราบภาษาที่ประชาชนชอบฟังทางวิทยุกระจายเสียงมากที่สุด

ปรากฏว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๒ จังหวัด ๓๐ อำเภอ ๖๐ ตำบล และ ๑๒๕ หมู่บ้านที่อยู่ในข่ายการสำรวจด้วยวิธีการสอบถามด้วยการตั้งคำถามให้ตอบ พบว่าประชาชนในชนบทชอบรับฟังรายการที่ใช้ภาษาพื้นเมืองมากที่สุด ดังตารางผลการสำรวจต่อไปนี้

ตารางที่ ๗

ภาษาที่ประชาชนในชนบทรอบรับฟังทางวิทยุกระจายเสียง

ภาษาที่รอบรับฟัง	กสิกร (๓๒๕)	ครู (๒๔๙)	นักเรียน (๖๕)	พระ (๙๒)	พ่อค้า (๕๒)	กำนันและผู้ใหญ่บ้าน (๑๔๐)	ข้าราชการ (๔)	อื่น ๆ (๕๗)	คิดเป็นร้อยละ จำนวนรวมของผู้ตอบ (๒,๐๐๔)	ตัวอย่างทั่วไป (๘๕๕)	ตัวอย่างเสริม (๕๓)
ไทยกลาง	๒๐	๗๓	๘๘	๔๕	๔๕	๓๐	(๖)	๔๔	๓๘	๒๕	๕๔
อีสาน	๕๑	๖	๔	๒๔	๓๔	๓๘	(๑)	๒๖	๓๖	๔๘	๑๘
ไทยกลางหรืออีสาน	๑๒	๒๐	๓	๘	๑๒	๒๓	(๑)	๑๗	๑๕	๑๓	๑๗
อื่น ๆ	๑๗	๑	๕	๒๓	๔	๕	(๔)	๔	๑๒	๑๔	๖
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐

ที่มา : USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลโดยผู้เขียน)

การที่ผู้เขียนนำตัวอย่างทั่วไป (General Sample) มาประกอบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความต้องการของกสิกร หรือชาวบ้านในชนบทอย่างแท้จริง เพราะในการสำรวจมีผู้ที่อยู่ในข่ายการสัมภาษณ์รวม ๑,๔๐๔ คน แบ่งเป็นตัวอย่างทั่วไป ๔๕๕ คน ในจำนวนนี้ได้เลือกสัมภาษณ์กสิกรในหมู่บ้าน ๔๒๕ คน หรือร้อยละ ๔๕ ของตัวอย่างทั่วไป ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าบุคคลทุกประเภท ส่วนตัวอย่างเสริมมีผู้อยู่ในข่ายการสัมภาษณ์ ๕๕๓ คน ประกอบด้วย ครู นักเรียน พระภิกษุ พ่อค้า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ และบุคคลอื่น ๆ

จากตารางที่ ๗ นี้ จะเห็นได้ว่าผู้ที่รับฟังวิทยุในชนบทชอบรับฟังภาษาอิสานอันเป็นภาษาพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าทุกภาษา คือมีจำนวนถึงร้อยละ ๔๕ และปรากฏว่ากสิกรชอบฟังภาษาอิสานถึงร้อยละ ๕๑ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในชนบทของไทยมีกสิกรที่ได้รับการศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำเป็นจำนวนมาก และอาศัยอยู่ตามชนบท การที่กสิกรเหล่านี้ชอบรับฟังภาษาพื้นเมืองอิสาน เนื่องจากทำให้เข้าใจความหมายและทราบเรื่องราวได้ดีกว่าการพูดเป็นภาษาไทยกลาง รองลงมาได้แก่ พ่อค้า กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ชอบรับฟังภาษาพื้นเมืองร้อยละ ๓๙ และร้อยละ ๓๘ ตามลำดับ อันนี้เป็นการแสดงว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านก็มีความนิยมเอนเอียงชอบฟังภาษาพื้นเมืองที่ใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนมาก และขณะเดียวกันพระภิกษุยังนิยมฟังภาษาพื้นเมืองอยู่ไม่น้อยไปกว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพราะสถิติที่ชอบรับฟังมีอยู่ร้อยละ ๒๔ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีเป็นจำนวนมากในบรรดากำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ก็ชอบรับฟังรายการใช้ภาษาพูดของทั้งสองภาษาทางสถานีวิทยุกระจายเสียง[๑๖] แม้จะมีบุคคลอื่นชอบรับฟังภาษาพื้นเมือง แต่ปรากฏว่านักเรียนชอบรับฟังรายการภาษาไทยกลางมากที่สุดถึงร้อยละ ๙๘ รองลงมาได้แก่ครูประมาณร้อยละ ๙๓

สำหรับประชาชนที่อยู่ในเมืองส่วนใหญ่ชอบรับฟังรายการภาษาไทยกลางมากที่สุด กล่าวคือมีร้อยละ ๗๑ ซึ่งตรงกันข้ามกับประชาชนที่อยู่ในชนบทที่ชอบรับฟังภาษาพื้นเมือง บุคคลที่ชอบรับฟังมากที่สุดได้แก่ครู และนักเรียนมีจำนวนมากถึงร้อยละ ๙๓ และขณะเดียวกันปรากฏว่าข้าราชการก็ชอบรับฟังภาษาไทยกลางมากเป็นอันดับรองลงมาถึงร้อยละ ๙๕ พ่อค้าชอบร้อยละ ๗๓ และพระภิกษุร้อยละ ๖๙

---

[๑๖] Ibid., หน้า ๑๙.

ตามลำดับ

ตารางที่ ๘

ภาษาที่ประชาชนในเมืองชอบรับฟังทางวิทยุกระจายเสียง

คิดเป็นร้อยละ

ภาษาที่ชอบรับฟัง	ฉลิกร (๑๕๑)	ครู (๖๐)	นักเรียน (๑๐๙)	พระ (๘๔)	ชาวพ่อค้า (๑๕๘)	ข้าราชการ (๙๒)	อื่น ๆ (๔๗๖)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๔,๑๓๕)
ไทยกลาง	๔๖	๘๓	๘๓	๖๔	๗๓	๘๕	๖๘	๗๑
อิสาน	๒๘	๒	๑	๔	๕	๔	๑๓	๑๑
ไทยกลางหรืออิสาน	๑๔	๕	๓	๑๐	๗	๗	๗	๗
อื่น ๆ	๑๒	—	๓	๑๗	๑๕	๔	๑๓	๑๑
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐

ที่มา : USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลโดยผู้เขียน)

ถ้าเทียบกับนักศึกษาชอบรับฟังรายการภาษาไทยกลาง หรือภาษาพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณร้อยละ ๘๖ ซึ่งตรงกันข้ามกับนักศึกษาในชนบทชอบรับฟังแต่เฉพาะรายการที่เป็นภาษาพื้นเมืองมากกว่าภาษาไทยกลางอย่างเดียว และร้อยละ ๒๘ ชอบรับฟังรายการวิทยุที่ใช้ภาษาพื้นเมือง ส่วนร้อยละ ๑๔ชอบรับฟังทั้งภาษาไทยกลาง หรือภาษาพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ[๗๗] ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้รับฟังในชนบทจะพบว่าผู้ที่เป็นครู นักเรียน และพระภิกษุชอบรับฟังภาษาไทยกลางมีจำนวนการรับฟังไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก แต่สำหรับรายการวิทยุที่ออกอากาศเป็นภาษาพื้นเมืองปรากฏว่าประชาชนในเมืองไม่นิยมรับฟัง กลุ่มนักศึกษาสนใจรับฟังเพียงร้อยละ ๒๘ ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าครู นักเรียน

---

[๗๗] Ibid.

พระภิกษุ พ่อค้า ข้าราชการและบุคคลอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้พบว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ว่าจะเป็นผู้อยู่ในชนบทห่างจากตัวเมือง และผู้ที่อยู่ในตัวเมืองก็ตาม ส่วนใหญ่ยังนิยมพูดภาษาพื้นเมืองที่บ้านพักของตนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะภาษาพื้นเมืองเป็นภาษาถิ่นเดิมในท้องถิ่นที่ประชาชนเหล่านี้เคยชินต่อการพูดมาตั้งแต่เกิด[๓๔]

ตารางที่ ๔

ภาษาพื้นเมืองที่ประชาชนในชนบทชอบพูดที่บ้าน

คิดเป็นร้อยละ

ภาษาที่ใช้พูด	กสิกร (๓๒๕)	ครู (๒๔๙)	นักเรียน (๖๙)	พระ (๗๔)	พ่อค้า (๔๐)	กำนันผู้ใหญ่บ้าน (๘)	ข้าราชการ (๔๗)	อื่น ๆ (๔๗)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๔๐๔)
อีสาน (ภาษาพื้นเมืองอีสาน)	๘๗	๘๔	๗๑	๘๒	๘๘	๘๘	(๓)	๗๔	๘๖
ภาษาไทยกลาง	—	๔	๓	—	๑	๑	(๑)	๒	๑
ภาษาไทย	๔	๗	๘	๔	๓	๔	—	๖	๖
ภาษาเขมร	๓	๑	๑	๓	๒	๓	—	๖	๒
อื่น ๆ	๖	๔	๗	๓	๕	๓	๔	๑๐	๕

ที่มา : USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลโดยผู้เขียน)

---

๓๔ จากการสังเกตการณ์ของผู้เขียนที่ได้เคยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาแต่ พ.ศ.๒๔๗๒ จนถึงปี พ.ศ.๒๔๘๐ และจากพฤติกรรมในเรื่องนี้ยังปรากฏว่าในปัจจุบันชาวชนบทและผู้ที่อยู่ในเมืองก็ยังนิยมพูดภาษาพื้นเมืองที่บ้านพักอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง

ตารางที่ ๙

ภาษาพื้นเมืองที่ประชาชนในเมืองชอบพูดที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ

ภาษาที่ใช้พูด	กสิกร (๑๕๑)	กรู (๖๐)	นักเรียน (๑๐๔)	พระ (๘๙)	พ่อค้า (๑๕๘)	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ข้าราชการ (๙๓)	อื่น ๆ (๔๓๖)	จำนวนรวมของผู้ถูก (๑๐๓๕)
อิสาน	๘๔	๘๐	๘๕	๘๑	๕๕	—	๖๖	๗๕	๗๔
ภาษาไทยกลาง	๑	๑๕	๑๓	๒	๒๐	—	๒๔	๗	๑๐
ภาษาจีน	—	—	๑	—	๒๕	—	—	๑	๕
ภาษาเขมร	๔	—	๒	๔	๒	—	๔	๓	๔
อื่น ๆ	๓	๕	๑	๑๒	๔	—	—	๔	๗

ที่มา: USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลโดยผู้เขียน)

จากตารางที่ ๙ จะเห็นได้ว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งที่อาศัยอยู่ต่างตัวเมือง และในเมืองนิยมพูดภาษาพื้นเมืองอิสานที่บ้านพักของตนเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในชนบทปรากฏว่าร้อยละ ๘๖ ของประชาชนทั้งหมดชอบพูดภาษาอิสานที่บ้าน ส่วนในเมืองมีร้อยละ ๗๔ นอกจากนั้นยังมีประชาชนเป็นจำนวนมากที่เข้าใจภาษาไทยกลางโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในเมือง หรือในจังหวัดเป็นผู้มีการศึกษาดี หรือไม่ก็เป็นผู้มีตำแหน่งสำคัญ ยังชอบรับฟังรายการภาษาพื้นเมืองอิสานและเป็นจำนวนพอๆ กันที่ชอบรับฟังรายการภาษาไทยกลาง[๑๕] สำหรับบุคคลผู้มีอาชีพต่าง ๆ ที่ตอบในแบบสอบถามได้พบว่าพระภิกษุในชนบทร้อยละ ๙๒ ชอบพูดภาษาพื้นเมืองอิสานที่วัดมากที่สุด และชาวนาในเมืองร้อยละ ๘๕ ชอบพูดภาษาพื้นเมืองอิสานมากกว่าบุคคลประเภทอื่น แต่บุคคลที่พูดภาษาพื้นเมืองอิสานในที่พักน้อยที่สุดได้แก่พ่อค้า ปรากฏว่ามีร้อยละ ๕๕ การที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้ทำการค้าเหล่านี้ได้แก่คนจีนชอบพูดภาษาจีน และภาษาไทยกลางเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่นิยมพูดภาษาพื้นเมืองอิสานเป็นประจำ

---

[๑๕] USIS, op.cit., p.17.

เว้นแต่ในบางครั้งอาจต้องพูดภาษาถิ่นเมืองเพื่อประโยชน์ทางการค้าของตนเท่านั้น แต่ความเคยชินส่วนใหญ่แล้วบุคคลเหล่านี้นิยมพูดภาษาจีนเป็นประจำ เพราะเป็นภาษาเดิมของพ่อค้า ในการศึกษาในหัวข้อต่อไปเพื่อจะให้ทราบความสนใจการรับฟังวิทยุของประชาชนว่าชอบรับฟังหรือเปิดรับฟังเป็นประจำหรือชอบรับฟังเวลาใดในหนึ่งวัน ในรายสองวัน หรือกี่วันในหนึ่งสัปดาห์ ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงความเคยชินที่ประชาชนชอบเปิดรับฟัง

<u>วันที่ประชาชนชอบรับฟังวิทยุ</u>

ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นกสิกร ต้องใช้ชีวิตผูกพันอยู่กับการประกอบกิจการเกษตร ฉะนั้นวันทำงานจึงไม่ได้กำหนดวันหยุด และวันทำงานเป็นการแน่นอนดังเช่นข้าราชการ ในการสำรวจวิจัยเพื่อทราบว่าวันใดประชาชนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือชอบเปิดวิทยุรับฟัง ได้พบข้อเท็จจริงว่าประชาชนส่วนใหญ่นิยมรับฟังวิทยุโดยไม่ได้กำหนดเอาวันหนึ่งวันใด ไม่มีความแน่นอนในการรับฟังวิทยุในรอบหนึ่งสัปดาห์ จากการสำรวจสอบถามปรากฏว่าประชาชนที่อยู่ในชนบทร้อยละ ๖๐ ของทั้งหมด และร้อยละ ๖๒ ของพวกที่อยู่ในจังหวัดกล่าวว่า การรับฟังวิทยุของเขาเอาแน่นอนไม่ได้สุดแล้วแต่จะว่างในวันใดของสัปดาห์จึงจะมีโอกาสรับฟัง

ตารางที่ ๑๐

วันที่ประชาชนในชนบทและในเมืองชอบรับฟังวิทยุ

คิดเป็นร้อยละ

ชนบท	กสิกร (๗๒๕)	ครู (๒๔๔)	นักเรียน (๖๔)	พระ (๗๔)	พ่อค้า (๔๒)	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (๑๔๐)	ข้าราชการ (๘)	อื่น ๆ (๔๗)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๔๐๔)
<u>วันเลือก</u>									
วันจันทร์	๑	—	๓	—	๒๓	๑	(๑)	—	๑
อังคาร	๑	—	๓	—	๒	—	(๑)	—	๑
พุธ	๑	—	๑	—	—	—	(๐)	—	๑
พฤหัสบดี	๑	๒	๓	๓	๔	(๐)	(๑)	๒	๒

ตารางที่ ๑๐ (ต่อ)

คิดเป็นร้อยละ

ชนบท	กสิกร (๗๖๘)	กรู (๖๔๘)	นักเรียน (๖๙)	ทหาร (๗๘)	พ่อค้า (๙๖)	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (๑๙๐)	ข้าราชการ (๘)	อื่น ๆ (๙๗)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๙๘๘)
วันเลือก									
ศุกร์	๑	—	๑	—	๑	๑	(๐)	—	๑
เสาร์	๖	๒๐	๕๗	๖	๑๓	๑๒	(๓)	๖	๑๔
อาทิตย์	๗	๗๒	๖๔	๑๒	๑๗	๑๖	(๔)	๑๕	๒๔
วันพระ	—	๒	—	๑๕	๑	๑	—	—	๒
ไม่แน่ว่าจะเป็นวันใด	๑๔	๒๒	๒๕	๔๕	๑๓	๑๐	—	—	๖๐
อื่น ๆ รวม	๑๖	๑	๓	๒๔	๓	๖	(๑)	๔	๑๑
ในเมือง	(๑๕๑)	(๖๐)	(๑๐๔)	(๘๔)	(๑๕๘)	(—)	(๔๒)	(๔๗๖)	(๑๑๓๕)
วันเลือกฟัง									
จันทร์	—	๓	—	๓	๑	—	๑	๑	๑
อังคาร	—	๓	—	๓	๑	—	๑	๑	๑
พุธ	—	๓	—	๓	๑	—	๑	๑	๑
พฤหัสบดี	๑	๓	—	๖	๑	—	๑	๑	๑
ศุกร์	—	๓	๑	๓	๒	—	๑	๑	๑
เสาร์	๕	๕๗	๕๓	๗	๑๑	—	๓๙	๑๕	๒๐
อาทิตย์	๗	๖๕	๖๒	๑๐	๑๗	—	๔๗	๒๐	๒๕
วันพระ	๑	—	—	๑๑	๑	—	๑	—	๑
ไม่แน่ว่าจะเป็นวันใด	๓๖	๓๒	๓๔	๕๗	๓๑	—	๔๗	๓๐	๖๒
อื่น ๆ	๑๓	—	๒	๑๗	๔	—	๔	๔	๔

ที่มา : USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลโดยผู้เขียน)

จากตารางที่ ๑๐ แสดงให้เห็นว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ชอบเลือกวันรับฟังวิทยุในวันเสาร์ และวันอาทิตย์ หรือวันสุดสัปดาห์ หรือเลือกเวลาวันใดวันหนึ่งในสัปดาห์มากกว่าจะรับฟังในวันธรรมดา[๔๐] แยกได้ดังนี้ ประชาชนในชนบทประมาณร้อยละ ๖๐ และในเขตเทศบาลหรือในเมืองประมาณร้อยละ ๖๒ ชอบรับฟังวิทยุในวันที่เอาแน่นอนไม่ได้ สุดแล้วแต่จะว่างในวันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ สำหรับกสิกรที่อยู่ในชนบทและในเมืองปรากฏว่าร้อยละ ๗๔ และร้อยละ ๗๖ ตามลำดับ เป็นพวกที่ไม่ได้กำหนดวันแน่นอนในการรับฟังวิทยุเช่นกัน และเป็นจำนวนสูงที่สุดที่พวกนี้ได้ปฏิบัติเป็นการประจำ แต่จะเลือกรับฟังเฉพาะวันที่ตนว่างมากกว่าบุคคลประเภทอื่น การที่บุคคลเหล่านี้ไม่มีการกำหนดวันแน่นอนในการรับฟังวิทยุ เนื่องจากต้องประกอบภาระกิจของตนเป็นส่วนใหญ่ตลอดทั้งวัน แม้แต่วันเสาร์และวันอาทิตย์มักจะออกไปทำงานในไร่นา และป่า จึงทำให้ไม่อาจจะเลือกเอาวันใดวันหนึ่งเป็นวันรับฟังวิทยุดังเช่นบุคคลประเภทอื่น ๆ

ส่วนครูและนักเรียนทั้งในชนบทและในเมืองปรากฏว่า พวกนี้ชอบเลือกรับฟังวิทยุในวันเสาร์และวันอาทิตย์มากกว่าวันอื่นในระหว่างสัปดาห์ และชอบรับฟังในวันอาทิตย์มากกว่าวันเสาร์ สำหรับพวกข้าราชการก็เช่นเดียวกัน มักรับฟังวิทยุในวันสุดสัปดาห์ โดยเฉพาะวันอาทิตย์มากกว่าวันอื่น ๆ นอกจากนั้นพระภิกษุร้อยละ ๑๕ ที่อยู่ในชนบท และร้อยละ ๑๑ ในเขตเทศบาลหรือในเมืองชอบรับฟังวิทยุในวันพระ อันเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

---

๔๐ Ibid., p.12.

ตารางที่ ๑๑

เหตุผลที่ประชาชนในชนบทและในเมืองเลือกรับฟังวิทยุกระจายเสียง คิดเป็นร้อยละ

เหตุผลที่เลือกรับฟังวิทยุ	กสิกร (๓๒๕)	ครู (๒๔๙)	นักเรียน (๖๔)	พระ (๓๔)	พ่อค้า (๔๒)	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บาน (๑๐๔)	ข้าราชการ (๔)	อื่น ๆ (๔๗)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๔๐๔)
เวลาว่าง	๓	๖๕	๔๕	๓	๒	๔	(๑)	๒	๑๐
รายการที่ชอบมาก	๔	๑๔	๓๔	๒๖	๒๑	๑๘	(๒)	๑๓	๑๕
ไม่แน่ว่าจะเป็นวันใด	๗๕	๒๒	๒๕	๔๖	๗๓	๗๑	(๓)	๘๐	๖๑
อื่น ๆ	๑๔	๑	๓	๒๖	๔	๕	(๒)	๔	๑๐
ในเมือง									
ฐาน	(๑๕๑)	(๖๐)	(๑๐๔)	(๘๔)	(๑๕๘)	–	(๔๒)	(๔๗๖)	(๑๓๓๕)
เวลาว่าง	๑๐	๖๓	๔๘	๓	๖	–	๓๔	๔	๑๖
รายการที่ชอบมาก	๔	๔	๒๖	๒๐	๑๕	–	๑๔	๑๓	๑๕
ไม่แน่ว่าจะเป็นวันใด	๗๔	๓๒	๓๔	๕๔	๗๑	–	๔๗	๗๐	๖๓
อื่น ๆ	๑๒	–	๒	๑๔	๔	–	๔	๔	๔

ที่มา : USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลโดยผู้เขียน)

เหตุผลสำหรับการเลือกรับฟังวิทยุ

จากเหตุผลที่มีการเลือกรับฟังวิทยุตามตารางที่ ๑๑ แสดงให้เห็นว่าร้อยละ ๑๕ ของประชาชนที่อยู่ในชนบทจะฟังวิทยุต่อเมื่อตนชอบรายการของวิทยุเสียก่อน ในจำนวนบุคคลที่มีอาชีพต่าง ๆ คือ ครู นักเรียน พ่อค้า พระภิกษุ และข้าราชการ ปรากฏว่า ครู และนักเรียนจะเปิดรับฟังวิทยุต่อเมื่อมีเวลาว่าง และในอันดับรองลงมาก็ปรากฏว่าทั้งนักเรียน ครู ข้าราชการ ชาวนา และพระภิกษุ จะเปิดรับ

ฟังวิทยุก่อเมื่อคนชอบรายการและแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเสียก่อน สำหรับในตัวเมืองพบว่าร้อยละ ๑๖ ประชาชนจะเปิดรับฟังวิทยุก่อเมื่อคนมีเวลาว่างจากการงานที่ทำมาประกอบการอื่นๆ จะพบว่าครู นักเรียน พ่อค้า พระภิกษุ และข้าราชการในจังหวัดปราณว่า นักเรียน พระภิกษุ และข้าราชการ รับเปิดรับฟังวิทยุก่อเมื่อคนมีเวลาว่างเสียก่อน และชาวเกษตรกรร้อยละ ๑๕ ของประชาชนในตัวเมือง จะเปิดฟังวิทยุก่อเมื่อคนได้ทราบการประกาศล่วงหน้าของรายการเสียก่อน ทั้งนี้หมายความว่าจะรับฟังวิทยุก่อเมื่อคนชอบรายการใดรายการหนึ่งนั้นเอง จุดประสงค์ส่วนใหญ่ในการรับฟังวิทยุดังกล่าวจะพบว่า เกือบทั้งหมดของบรรดาผู้ฟังวิทยุกระจายเสียง ๓๗๔ คนจากชนบทและในตัวเมืองก็รับฟังวิทยุกระจายเสียงก่อเมื่อมีการแจ้งรายการล่วงหน้า หรือฟังเพราะมีเวลาว่างมีจำนวน ๔๐๔ คน [๔๑]

<u>ช่วงเวลาที่มีผู้รับฟังวิทยุ</u>

การรับฟังวิทยุกระจายเสียงของประชาชนเป็นจำนวนมากน้อยในเวลาใดในฤดูใดนั้น เป็นสิ่งแสดงให้ทราบถึงความเคยชิน และการมีเวลาว่างต่อการรับฟังวิทยุของประชาชน เพราะประชาชนในชนบทมีสภาพแตกต่างกับคนที่อยู่ในเมือง หรือนครหลวง ที่ว่าชาวชนบทมีชีวิตผูกพันกับไร่ นา และประกอบอาชีพไปตามฤดูกาล บุคคลแต่ละกลุ่ม แต่ละอาชีพชายในท้องถิ่นจัดว่าเป็นบุคคลมีอาชีพอิสระ ไม่ได้อยู่ใต้บังคับบัญชาใคร และการทำงานไม่ได้กำหนดแน่นอน ย่อมแล้วแต่ความพอใจ และจะทำงานเสร็จสิ้นลงเพียงใด ฉะนั้นการที่กสิกรจะรับฟังวิทยุเวลาใดย่อมขึ้นอยู่กับความพอใจของตนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ดี ในการสำรวจได้พบว่าประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น ทั้งที่อยู่ในชนบทและในเมืองส่วนใหญ่ชอบรับฟังวิทยุในฤดูร้อนมากกว่าในฤดูฝน [๔๒] การที่รับฟังวิทยุในฤดูร้อนมากกว่าฤดูฝนนั้น เนื่องจากประชาชนมีเวลาว่างในฤดูร้อนมากกว่าฤดูฝน ทั้งนี้เพราะในฤดูฝนกสิกรและกำนันผู้ใหญ่บ้านต้องประกอบกิจการด้านเกษตรกรรม อาทิการทำนาและทำสวน บุคคลเหล่านี้มักจะออกจากบ้านตั้งแต่เช้าตรู่ และกลับบ้านในตอนค่ำ จากข้อเท็จจริงที่ได้นำสถิติตัวเลขมาแสดงนี้จะเห็นว่ากสิกรในชนบทจำนวน ๗๒๕ คน ที่ถูกสัมภาษณ์ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าบุคคลทุกประเภท และ

---

๔๐ Ibid.

๔๑ Ibid.

ในเมืองมีกสิกรที่ถูกสัมภาษณ์จำนวน ๑๕๑ คน จากการสัมภาษณ์นี้ทำให้ทราบความต้องการของประชาชนในชนบทอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะบุคคลดังกล่าวประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม จำเป็นต้องออกจากบ้านไปประกอบกิจกรรมของตนตั้งแต่เช้าตรู่ ถ้าหากเป็นฤดูฝนด้วยแล้ว ยิ่งทำให้บุคคลเหล่านี้ต้องตื่นปฏิบัติงานมากกว่าฤดูอื่น ฉะนั้น ปัญหาที่จะให้ประชาชนคอยรับฟังวิทยุดังเช่นประชาชนในพระนครและธนบุรี หรือข้าราชการ ครู นักเรียน และพระภิกษุ จึงทำไม่ได้ เพราะบุคคลประเภทหลังนี้มีเวลาว่างพอจะฟังวิทยุตลอดทั้งวัน ส่วนกสิกรนั้น ถือว่าเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตเพื่อประกอบกิจกรรมทางเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นเวลาสำหรับการฟังวิทยุกระจายเสียงจึงไม่อาจกระทำได้เป็นการแน่นอนและเป็นการประจำ แต่จะเลือกฟังในเวลาใดเวลาหนึ่งดังได้กล่าวมาแล้ว ตามข้อเท็จจริงในการวิเคราะห์นี้จะเป็นความจริงที่ว่าฤดูร้อนเป็นระยะเวลาที่ประชาชนไม่ประกอบอาชีพการทำไร่และทำนามากดังเช่นในฤดูฝน เพราะฤดูร้อนดินฟ้าอากาศแห้งแล้งไม่สามารถประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมได้ จึงทำให้มีเวลารับฟังวิทยุมากกว่าฤดูฝน นอกจากนี้เหตุผลอีกประการหนึ่งการที่ประชาชนนิยม ฟังวิทยุในฤดูร้อนมากกว่าฤดูฝนเนื่องจากฤดูร้อนฝนไม่ตกและไม่มีโอกาสเกิดฟ้าผ่าทำให้การรับฟังวิทยุได้ดีและปลอดภัย ส่วนในฤดูฝนการรับฟังวิทยุเสี่ยงต่ออันตรายจากฟ้าผ่าเป็นอันมาก

ตารางที่ ๑๒

เวลาที่ประชาชนในชนบทชอบรับฟังวิทยุมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ

เวลารับฟังวิทยุ	กสิกร (๗๒๕)	ครู (๒๔๔)	นักเรียน (๖๔)	พระ (๗๔)	พ่อค้า (๔๒)	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (๑๔๐)	ข้าราชการ (๔)	อื่น ๆ (๔๗)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๔๐๔)
ฤดูฝน									
๖ ถึง ๘ น.	๑๗	๖๔	๖๔	๓๐	๔๑	๔๑	(๒)	๓๑	๓๓
๘ ถึง ๑๐ น.	๑๕	๑๒	๑๐	๒๑	๒๔	๓๐	(๑)	๑๕	๑๖
๑๑ ถึง ๑๒ น.	๑๔	๑๗	๑๒	๒๔	๒๔	๓๑	(๑)	๑๕	๑๗
๑๒ ถึง ๑๔ น.	๑๔	๑๗	๑๒	๒๔	๒๔	๓๑	(๑)	๒๖	๒๑

ตารางที่ ๑๒ (ต่อ)

เวลารับฟังวิทยุ	กสิกร (๓๒๕)	กรู (๒๔๕)	นักเรียน (๖๙)	พระ (๗๘)	พ่อค้า (๕๒)	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (๑๕๐)	ข้าราชการ (๘)	อื่น ๆ (๔๗)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๕๐๘)
									คิดเป็นร้อยละ
ฤดูร้อน									
๑๖ ถึง ๑๗ น.	๙	๒๔	๒๔	๑๔	๒๒	๑๕	—	๒๑	๑๔
๑๗ ถึง ๑๔ น.	๑๕	๔๒	๓๕	๒๑	๒๕	๓๐	(๒)	๔	๒๗
๑๔ ถึง ๒๐ น.	๒๗	๖๑	๕๑	๒๗	๓๐	๕๔	(๕)	๒๑	๓๗
๒๐ ถึง ๒๑ น.	๒๓	๕๓	๔๑	๒๔	๓๐	๔๖	(๕)	๑๗	๓๒
ภายหลัง ๒๑ น.	๖	๒๓	๑๖	๑๒	๑๑	๒๔	(๓)	๑๑	๑๒
ไม่แน่นอน	๒๔	๘	๑๐	๒๒	๒๗	๑๗	(๒)	๓๔	๑๗
อื่น ๆ	๗	๔	๑	๑๐	๑๓	๘	—	๑๑	
ฤดูฝน									
๖ ถึง ๘ น.	๗	๕๔	๕๔	๒๖	๓๖	๒๑	(๒)	๑๓	๒๓
๘ ถึง ๑๐ น.	๗	๗	๗	๑๗	๒๐	๑๔	—	๑๑	๔
๑๒ ถึง ๑๔ น.	๗	๑๑	๘	๒๒	๒๔	๑๔	(๑)	๒๓	๑๑
๑๔ ถึง ๑๖ น.	๓	๓	๓	๘	๑๓	๔	—	๑๑	๔
๑๖ ถึง ๑๗ น.	๕	๑๖	๒๓	๑๔	๒๐	๔	—	๑๑	๑๐
๑๗ ถึง ๑๔ น.	๘	๓๔	๓๓	๑๗	๑๖	๒๔	(๑)	๑๓	๑๗
๑๔ ถึง ๒๐ น.	๒๖	๖๐	๔๔	๒๔	๒๖	๔๗	(๒)	๑๓	๓๓
๒๐ ถึง ๒๑ น.	๑๔	๕๗	๓๖	๒๖	๒๗	๔๘	(๒)	๑๗	๒๔
ภายหลัง ๒๑ น.	๕	๒๐	๑๕	๑๐	๑๑	๒๓	(๑)	๔	๑๑
ไม่แน่นอน	๔๔	๑๕	๑๗	๒๖	๓๖	๒๔	(๔)	๔๓	๓๔
อื่น ๆ	๒๑	๓	๔	๓๗	๑๓	๑๔	(๑)	๑๕	๑๖

ที่มา: USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลโดยผู้เขียน)

ตารางที่ ๑๓

เวลาที่ประชาชนในเมืองชอบรับฟังวิทยุมากที่สุด

เวลารับฟังวิทยุ	กสิกร (๑๕๑)	ครู (๖๐)	นักเรียน (๑๐๔)	พระ (๘๔)	พ่อค้า (๑๕๘)	ข้าราชการ (๔๒)	อื่น ๆ (๔๗๖)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๑๓๕)
								คิดเป็นร้อยละ
ฤดูร้อน								
๖ ถึง ๘ น.	๓๑	๘๐	๖๑	๔๗	๔๐	๖๕	๑๕	๔๓
๘ ถึง ๑๐ น.	๑๓	๑๖	๑๒	๒๓	๖๐	๑๐	๑๖	๑๕
๑๑ ถึง ๑๒ น.	๑๓	๖๐	๘	๑๗	๒๔	๑๔	๑๖	๑๖
๑๒ ถึง ๑๔ น.	๑๗	๖๐	๑๑	๒๔	๒๕	๑๖	๒๑	๒๐
๑๖ ถึง ๑๖ น.	๘	๓	๙	๑๑	๘	๑	๑๐	๘
๑๖ ถึง ๑๗ น.	๑๘	๓๐	๑๗	๑๔	๒๒	๒๒	๒๐	๒๐
๑๗ ถึง ๑๙ น.	๒๑	๓๖	๓๙	๓๗	๒๕	๒๗	๒๔	๒๖
๑๙ ถึง ๒๐ น.	๒๔	๒๓	๔๖	๕๔	๓๔	๕๔	๓๔	๔๐
๒๐ ถึง ๒๑ น.	๒๐	๕๓	๒๗	๓๔	๒๒	๔๐	๒๕	๒๔
ภายหลัง ๒๑ น.	๗	๒๗	๕	๒๐	๘	๑๖	๑๒	๑๒
ไม่แน่นอน	๓๔	๗	๑๕	๔	๒๖	๑๑	๓๑	๒๕
อื่น ๆ	๑๘	๒	๗	๒๖	๑๘	๘	๑๕	๑๔
ฤดูฝน								
๖ ถึง ๘ น.	๑๕	๖๗	๔๒	๔๒	๓๐	๕๐	๒๔	๓๓
๘ ถึง ๑๐ น.	๕	๘	๘	๒๐	๑๗	๗	๑๕	๑๒
๑๑ ถึง ๑๒ น.	๔	๘	๖	๑๔	๒๐	๑๑	๑๕	๑๓
๑๒ ถึง ๑๔ น.	๗	๑๒	๑๐	๒๔	๒๔	๑๕	๒๐	๑๗
๑๔ ถึง ๑๖ น.	๓	–	๔	๑๑	๑๐	๑	๑๑	๘

ตารางที่ ๑๓ (ต่อ)

เวลารับฟังวิทยุ	กสิกร (๑๕๑)	ครู (๖๐)	นักเรียน (๑๐๕)	พระ (๘๕)	พ่อค้า (๑๕๘)	ข้าราชการ (๕๒)	อื่น ๆ (๔๓๖)	จำนวนรวมของผู้ตอบ (๑๑๓๕)
	คิดเป็นร้อยละ							
ฤดูฝน								
๑๖ ถึง ๑๗ น.	๗	๒๗	๑๕	๑๔	๑๐	๑๔	๑๗	๑๖
๑๗ ถึง ๑๙ น.	๒	๓๓	๒๗	๒๘	๒๓	๒๓	๒๑	๒๓
๑๙ ถึง ๒๐ น.	๑๙	๕๗	๔๔	๕๒	๓๒	๔๗	๓๑	๓๕
๒๐ ถึง ๒๑ น.	๑๕	๔๗	๒๔	๓๗	๒๒	๒๖	๒๔	๒๕
ภายหลัง ๒๑ น.	๓	๒๘	๒	๒๐	๑๐	๑๐	๑๒	๑๑
ไม่แน่นอน	๕๘	๒๐	๒๗	๑๖	๓๒	๒๗	๓๖	๓๔
อื่น ๆ	๗	๓	๒	๔	๗	๑	๘	๖

ที่มา : USIS, Northeast Media Survey 1964 (แปลโดยผู้เขียน)

จากตารางที่ ๑๒ แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่อยู่ในชนบทนอกตัวเมืองออกไปชอบรับฟังวิทยุมากที่สุดในตอนค่ำ ระหว่างเวลา ๑๙.๐๐ น. ถึง ๒๐.๐๐ น. รองลงมาชอบรับฟังในตอนเช้าระหว่างเวลา ๖.๐๐ น. ถึง ๘.๐๐ น. และตอนค่ำเวลา ๒๐.๐๐ น. ถึง ๒๑.๐๐ น. เป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนที่อยู่ในชนบทส่วนมากที่สุดมีเวลาว่างมากในตอนพลบค่ำ เพราะเป็นเวลาที่เสร็จจากการทำงานประจำวัน ในช่วงนี้ประชาชนในเมืองมีเวลาว่างมากที่สุด จึงมีเวลารับฟังวิทยุ ส่วนระยะเวลาตั้งแต่ ๖.๐๐ น. ถึง ๘.๐๐ น. ได้พบข้อเท็จจริงว่าครูและนักเรียนชอบรับฟังวิทยุมากกว่าบุคคลประเภทอื่น

นอกจากนั้นในช่วงเวลาตั้งแต่ ๑๗.๐๐ น. ถึง ๑๙.๐๐ น. และเวลา ๑๒.๐๐ น. ถึง ๑๔.๐๐ น. ปรากฏว่าประชาชนในชนบทนิยมรับฟังวิทยุอยู่เป็นจำนวนมากเหมือนกัน อย่างไรก็ดียังมีบุคคล ๒ ประเภทที่ชอบรับฟังวิทยุในเวลาดังกล่าวได้แก่กสิกรและกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้หมายความว่าชอบรับฟัง

วิทยุในตอนค่ำคือตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. จนถึงเวลา ๒๐.๐๐ น. และ ๒๐.๐๐ น. ถึง ๒๑.๐๐ น. มากที่สุด ฉะนั้นจึงพอสันนิษฐานได้ว่าทั้งกสิกรและกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นของชนบทอย่างแท้จริงและอีกประการหนึ่งแม้กำนันผู้ใหญ่บ้านจะได้รับตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการปกครองในส่วนภูมิภาคก็ตาม แต่บุคคลเหล่านี้มีอาชีพทำไร่ทำนาเช่นเดียวกันกับกสิกรหรือชาวบ้านทั่ว ๆ ไป

สำหรับบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่ถือว่าเป็นผู้มีการศึกษาดีกว่ากสิกรได้แก่ ครู นักเรียน พระภิกษุ และพ่อค้า ในชนบทปรากฏว่าพวกนี้ชอบรับฟังวิทยุมากที่สุดในตอนเช้า ตั้งแต่เวลา ๖.๐๐ น. ถึง ๘.๐๐ น. และเวลาที่รองลงไปที่บุคคลเหล่านี้ชอบรับฟังวิทยุเป็นการประจำได้แก่เวลาตั้งแต่ ๑๙.๐๐ น. จนถึง ๒๑.๐๐ น. อย่างไรก็ดีสำหรับการรับฟังวิทยุในเวลากลางวันตั้งแต่เวลา ๑๒.๐๐ น. ถึง ๑๔.๐๐ น. นั้น ปรากฏว่ากสิกร กำนันผู้ใหญ่บ้าน และพระภิกษุนิยมรับฟังอยู่ในอัตราเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน การที่บุคคลเหล่านี้เปิดฟังวิทยุในตอนกลางวันเป็นเพราะมีเวลาว่างในตอนกลางวันมากกว่าครู นักเรียน และข้าราชการซึ่งจะต้องไปโรงเรียนและปฏิบัติราชการในช่วงเวลาดังกล่าว

<u>ภูเขียว</u> ได้พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่อยู่ในชนบทชอบรับฟังวิทยุระหว่างเวลา ๑๙.๐๐ น.ถึง ๒๑.๐๐ น.มากที่สุด โดยเฉพาะกสิกรชอบรับฟังวิทยุในตอนค่ำระหว่างเวลา ๑๙.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๑.๐๐ น. มากกว่าเวลาอื่นและขณะเดียวกันปรากฏว่าการรับฟังวิทยุของบุคคลเหล่านี้ได้เลือกเปิดรับฟังวิทยุในเวลาใดเวลาหนึ่งโดยไม่เป็นการแน่นอนมีจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ ๔๔ ซึ่งมากกว่าบุคคลทุกประเภท สำหรับบุคคลที่มีอาชีพพิเศษที่แตกต่างไปจากกสิกร คือ ครู พ่อค้า นักเรียน กำนันผู้ใหญ่บ้านและพระภิกษุ ชอบเปิดรับฟังวิทยุตั้งแต่เวลา ๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๘.๐๐ น. การที่บุคคลเหล่านี้ชอบรับฟังวิทยุในเวลาดังกล่าวเนื่องจากมีช่วงเวลาการไปปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็นการแน่นอน โดยเฉพาะครูและนักเรียนมักจะไปโรงเรียนในเวลาประมาณ ๐๗.๐๐ น. ถึง ๐๗.๓๐ น. ส่วนกำนันผู้ใหญ่บ้านในบางครั้งอาจจะต้องรอฟังข่าวจากทางราชการก่อนที่จะประกอบอาชีพส่วนตัว สำหรับพ่อค้าและพระภิกษุเป็นบุคคลที่อยู่ประจำในเคหสถานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีเวลารับฟังข่าวหรือฟังเพลงทางสถานีวิทยุมากกว่าบุคคลทุกประเภท จากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้พิจารณา ปรากฏว่าบุคคลที่มีหน้าที่ปฏิบัติราชการหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับทางราชการและผู้ที่มีการศึกษาดีพอสมควรมักจะเปิดรับฟังวิทยุเพื่อต้องการทราบข่าวสารการเมือง ต้องการหาความรู้และความบันเทิง รวมทั้งมีความอยากรู้อยากเห็นเรื่องทั่ว ๆ ไป

และนอกจากนี้ยังปรากฏว่าพ่อค้าและพระภิกษุชอบรับฟังวิทยุในช่วงเวลา ๑๒.๐๐ น. ถึง ๑๙.๐๐ น. ในอัตราเฉลี่ยเท่า ๆ กัน การที่บุคคลเหล่านี้ชอบรับฟังวิทยุในตอนกลางวันเนื่องจากมีเวลาว่างกว่าบุคคลประเภทอื่น และมิได้ออกไปประกอบอาชีพหรือภาระกิจภายนอกเป็นการประจำดังเช่นครู นักเรียน ข้าราชการ หรือกำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงทำให้บุคคลเหล่านี้มีเวลารับฟังวิทยุเพิ่มมากขึ้น ข้อเปรียบเทียบที่เห็นได้ก็คือ ในฤดูฝนไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่อยู่ในชนบทและในตัวเมืองมีคนรับฟังวิทยุในช่วงเวลา ๑๙.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๐.๐๐ น. มากที่สุด ซึ่งแตกต่างกับประชาชนในชนบทและในเมืองที่รับฟังวิทยุในฤดูร้อนมากที่สุด แต่เป็นคนละเวลา กล่าวคือในชนบทรับฟังมากที่สุดในเวลา ๑๙.๐๐ น. ถึง ๒๐.๐๐ น. และในเมืองรับฟังมากที่สุดในเวลา ๖.๐๐ น. ถึง ๘.๐๐ น.

ในเขตตัวเมืองปรากฏว่าคนชอบรับฟังวิทยุในฤดูร้อน (โปรดพิจารณาตารางที่ ๑๓) กล่าวคือร้อยละ ๔๓ ที่ชอบรับฟังในเวลาเช้า ตั้งแต่เวลา ๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๘.๐๐ น. และรองลงมาชอบรับฟังวิทยุในระยะตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๑.๐๐ น. สำหรับชาวนานั้นชอบเปิดรับฟังวิทยุในฤดูร้อนและฤดูฝนในเวลา ๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๘.๐๐ น. และตอนค่ำตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๑.๐๐ น. นอกจากนี้ยังปรากฏว่าร้อยละ ๘๐ ของครูที่อยู่ในตัวจังหวัดและ ๒ ใน ๓ ของข้าราชการในตัวจังหวัดรับฟังวิทยุในตอนเช้าตรู่ เวลา ๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๘.๐๐ น. ในระหว่างฤดูร้อน [๔๓]

อย่างไรก็ตามในฤดูฝนจะพบว่า คนชอบรับฟังวิทยุในตอนเย็นตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๐.๐๐ น. มากกว่าในตอนเช้า ระหว่างเวลา ๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๘.๐๐ น. จากข้อเท็จจริงนี้จะพ้องกันกับการสำรวจการรับฟังวิทยุใน ๖ จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งองค์การบริหารวิเทศกิจได้รายงานว่าในฤดูฝนนั้นปรากฏว่าชาวบ้านส่วนมากเปิดวิทยุรับฟังในระยะเวลาระหว่าง ๑๘.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๒.๐๐ น. และเวลา ๑๙.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๐.๐๐ น. เป็นเวลาที่ประชาชนนิยมรับฟังวิทยุมากที่สุด [๔๔] จากข้อเท็จจริงอีกอันหนึ่งจะพบว่าครูเป็นผู้ที่นิยมรับฟังวิทยุในเวลาเช้าตรู่ระหว่างเวลา ๖.๐๐ น. ถึง ๘.๐๐ น. และตอนค่ำระหว่างเวลา ๑๗.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๐.๐๐ น. เป็นจำนวน

---

[๔๓] Ibid., p.13.

[๔๔] Robock, op.cit., p.67.

ใกล้เคียงกัน และอาจกล่าวได้ว่าทั้งครูที่อยู่ในชนบทนอกตัวเมืองและในตัวเมือง ได้พบว่าพวกนี้มีความเคยชินต่อการรับฟังวิทยุทั้งฤดูร้อนและฤดูฝนระหว่างเวลา ๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๘.๐๐ น. และตอนค่ำเวลา๑๙.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๑.๐๐ น. และมีข้อสังเกตอีกว่าชาวประภกษุและพ่อค้าชอบรับฟังวิทยุในฤดูร้อนและฤดูฝนฟังวิทยุเหมือนกันทั้งในตอนเช้าตรู่ระหว่างเวลา ๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๘.๐๐ น. ตอนกลางวันระหว่างเวลา ๑๒.๐๐ น. ถึงเวลา ๑๔.๐๐ น. และตอนค่ำระหว่างเวลา ๑๙.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๑.๐๐ น. ในฤดูร้อนและฤดูฝนไม่ว่าจะเป็นท้องที่ในชนบทและในตัวเมืองจะพบว่าช่วงที่คนรับฟังวิทยุน้อยที่สุดได้แก่ระหว่างเวลา ๑๔.๐๐ น. ถึงเวลา ๑๖.๐๐ น.[๔๕]

<u>ความสนใจของประชาชนที่มีต่อวิทยุคอมมิวนิสต์</u>

เนื่องจากสถานีวิทยุของคอมมิวนิสต์ที่ส่งกระจายเสียงมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีกำลังสูงมาก ประชาชนในภาคนั้นรู้จักสถานีดังกล่าวดี เพราะสามารถรับฟังได้ชัดเจน วิทยุเหล่านี้ได้แก่วิทยุปักกิ่ง ฮานอย วิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ในจำนวน ๓ สถานีนี้ ปรากฏว่าวิทยุปักกิ่ง มีกำลังส่งสูงมากที่สุด รายการที่ส่งออกอากาศส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองไทย เช่นโจมตีรัฐบาลไทย นายกรัฐมนตรี และบุคคลสำคัญอื่น ๆ ของไทยรวมทั้งสหรัฐอเมริกา และรัชเชีย นอกจากนี้ยังได้วิจารณ์ถึงลัทธิการเมืองของเลนิน คาร์ลมากซ์ และเมาเซตุงด้วย ลักษณะของเนื้อเรื่องที่ออกอากาศ ปรากฏว่าเป็นเรื่องเกินกว่าสมองที่ประชาชนในชนบทจะรับได้[๔๖] ทั้งนี้เพราะจากผลการสำรวจนี้ได้พบว่าความเคยชินที่ประชาชนในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือชอบฟังมากที่สุดได้แก่รายการหมอลำและบุคคลเหล่านี้ให้ความสนใจรับฟังข่าวในประเทศและต่างประเทศน้อยมาก โดยเฉพาะกสิกรซึ่งถือว่าเป็นชาวบ้านมีความสนใจรับฟังข่าวในประเทศเพียงร้อยละ ๑๑ และข่าวการเมืองต่างประเทศร้อยละ ๘ จากผลการสำรวจนี้จึงพอสันนิษฐานได้ว่าประชาชนในชนบทคงไม่นิยมรายการดังกล่าวเท่าใดนัก เพราะไม่อาจเข้าใจเกี่ยวกับความลึกซึ้งของลัทธิการเมืองของคอมมิวนิสต์ได้ แต่บุคคลที่น่าจะเป็นผู้ติดตามรายการทดลองอาจจะได้แก่ครู และนักเรียน เพราะจากผลการสำรวจ

---

๔๕ USIS, <u>op.cit.</u>, p.14.

๔๖ Robock, <u>op.cit.</u>, p.49.

ปรากฏว่าบุคคลเหล่านี้มีความสนใจในรายการทุกประเภทโดยเฉพาะข่าวการเมืองในประเทศและต่างประเทศรองรับฟังมากที่สุด ฉะนั้นหากจะเป็นไปได้บุคคลดังกล่าวอาจจะต้องการทดลองรับฟังการวิจารณ์การเมืองของวิทยุฝ่ายตรงกันข้ามก็ได้ และข้อเท็จจริงในเรื่องนี้จากการสัมภาษณ์กำนันอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด และจังหวัดอุบลราชธานี รวม ๒๐ คน ให้ความเห็นว่าการที่ประชาชนไม่รับฟังวิทยุปักกิ่ง ทั้ง ๆ ที่มีกำลังส่งสูงเป็นเพราะสถานีวิทยุนี้ชอบใช้คำหยาบคายและเคยจับข้อเท็จจริงได้ว่าเป็นการเสกสรรและสร้างเรื่องขึ้นมาโดยปราศจากมูลความจริง[๙๗]

อย่างไรก็ดี ปัญหาท่าทีของประชาชนที่มีต่อวิทยุคอมมิวนิสต์นี้เป็นการยากที่จะควบคุมมิให้ประชาชนเปิดรับฟังสถานีดังกล่าว เพราะประชาชนอาจจะตัดเปิดรับฟังในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ไม่อาจจะมีใครทราบได้ จากการไปสังเกตการณ์ในท้องที่อำเภอวารินชำราบ อำเภอม่วงสามสิบ อำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอสุวรรณภูมิ และอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด และอำเภอยางตลาด และกุฉินารายณ์ในจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งจังหวัดขอนแก่น เมื่อผู้เขียนได้สอบถามประชาชนเกี่ยวกับปัญหาการรับฟังวิทยุปักกิ่ง ปรากฏว่าการที่ไม่รับฟังวิทยุปักกิ่งนั้นเป็นเพราะประชาชนทราบดีว่าวิทยุดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นศัตรูผู้ไม่ประสงค์ดีต่อประชาชน และทางการห้าม และถ้าจะมีใครสักคนฟังวิทยุดังกล่าวจะถูกตำรวจเพ่งเล็งเป็นผู้นิยมฝักใฝ่ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ในเบื้องต้น และถ้ามีการรับฟังสถานีวิทยุของคอมมิวนิสต์เป็นการประจำแน่นอน รวมทั้งมีพฤติการณ์และหลักฐานอันแน่ชัดว่าเป็นผู้ฝักใฝ่ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์แล้วก็จะถูกจับในข้อหาเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งอันนี้สอดคล้องกับผลการสำรวจของคณะเจ้าหน้าที่องค์การบริหารวิเทศกิจที่ได้สำรวจการรับฟังวิทยุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ที่ว่า สถานีวิทยุปักกิ่งและฮานอยถึงแม้จะมีคลื่นรับฟังได้ชัดเจน แต่ดูเหมือนว่ามีผู้รับฟังชาวไทยบางคนรับฟังรายการแต่ไม่ดึงดูดความสนใจเลย และมีความจริงที่ว่าชาวไทยทั้งหลายกลัวว่าถ้าคนหนึ่งคนใดรับฟังการกระจายเสียงของสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์จะถูกหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์[๙๘] นอกจากนั้นในระหว่างที่คณะกำนันและผู้ใหญ่บ้านเข้ามารับการอบรมและรับรางวัลยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ณ จังหวัดพระนคร ผู้เขียนได้เข้าทำการสัมภาษณ์กำนันและผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่จังหวัดที่มีปัญหา

---

[๙๗] จากการไปสังเกตการณ์และสัมภาษณ์กำนันและประชาชนในท้องที่อำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๐๘ และระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๐

[๙๘] Robock, op.cit., p.8.

การก่อการร้ายและจังหวัดที่อยู่ชายแดนได้แก่จังหวัดสกลนคร หนองคาย อุดรธานี เลย ศรีสะเกษ และกำนันบางอำเภอในจังหวัดนครพนม รวมทั้งสิ้น ๓๐ คน ได้รับคำตอบเกี่ยวกับสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์ว่า สถานีวิทยุคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะสถานีวิทยุปักกิ่งคลื่นส่งแรงมากและเป็นสถานีที่ประชาชนรู้ดีสถานีหนึ่งก็จริง แต่สถานีวิทยุดังกล่าวนี้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่นิยมเปิดรับฟัง เพราะประชาชนเข้าใจดีว่าเป็นสถานีที่มุ่งจะก่อให้เกิดความปั่นป่วนและความแตกแยกในหมู่ประชาชน เพื่อหวังยึดครองภาคตะวันออกเฉียงเหนือและประเทศไทย ซึ่งในการนี้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นกำลังสำคัญในการสอดส่อง กำชับและชี้แจงแก่ลูกบ้านในปัญหาการโฆษณาชวนเชื่อและกลวิธีของสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์เป็นประจำให้ตระหนักว่าสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์นั้นมีเจตนาร้ายต่อประชาชนและประเทศไทย ในการชี้แจงนี้ทำให้ลูกบ้านเข้าใจและมีความรู้สึกว่าวิทยุของฝ่ายตรงกันข้ามเป็นศัตรูร้ายของประชาชนจึงทำให้ประชาชนไม่เปิดรับฟัง แต่ได้หันมารับฟังวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์มากขึ้น

ปัญหาการรับฟังวิทยุคอมมิวนิสต์นี้ หากพิจารณาจากผลการสำรวจของคณะเจ้าหน้าที่องค์การบริหารวิเทศกิจได้พบว่าแม้ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับทางการก็ตาม แต่ก็ได้มีประชาชนในบางท้องที่ของจังหวัดนครพนมนิยมเปิดรับฟังวิทยุคอมมิวนิสต์ ซึ่งผู้เขียนจะได้นำข้อเท็จจริงที่ได้มีการสัมภาษณ์นายอำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม ในระหว่างกลางปี พ.ศ.๒๕๐๗ ดังนี้ "...ประชาชนหลายคนในท้องที่นี้ นิยมคอมมิวนิสต์ ความชักชวนของคลื่นรับวิทยุคอมมิวนิสต์มีความสำคัญเพราะประชาชนเลือกรับฟังวิทยุที่รับได้ชัดเจนกว่าสถานีอื่น..."[๔๙] และจากข้อเท็จจริงราษฎรที่ถูกคอมมิวนิสต์หลอกลวงไปอบรมลัทธิการเมืองและวิชาทหาร ณ ฮานอย ได้ยอมรับว่าระหว่างที่เป็นผู้ก่อการร้ายในป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี พ.ศ.๒๕๑๐ ได้ถูกตัวแทนคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นหัวหน้าบังคับให้ผู้ก่อการร้ายทุกคนฟังสถานีวิทยุปักกิ่งและสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์อื่น ๆ[๕๐]

สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นนั้นกล่าวได้ว่ากำลังการส่งออกอากาศต่ำกว่าสถานีวิทยุปักกิ่งและสถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย เพราะสถานีวิทยุ

---

๔๙ Ibid.

๕๐ ศิริเกล้า, op.cit.

ที่มีอยู่ในปัจจุบันมีกำลังส่งออกอากาศในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างสูงที่สุดเพียง ๕๐ กิโลวัตต์ ทำให้การรับฟังไม่อยู่ในขอบเขตที่กว้างขวางดังเช่นสถานีวิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์ เพราะสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะสถานีวิทยุปักกิ่งคาดกันว่ามีกำลังส่งออกอากาศถึง ๑,๐๐๐ กิโลวัตต์ จึงทำให้สถานีวิทยุแห่งนี้ส่งกระจายเสียงโจมตีใส่ร้ายประเทศอื่น ๆ ในเอเชียได้อย่างกว้างขวาง ส่วนการส่งวิทยุกระจายเสียงของทางการไทยเท่าที่ดำเนินการอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสถานีวิทยุที่มีกำลังส่งออกอากาศ ๕๐ กิโลวัตต์อยู่ ๓ แห่ง คือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา และสถานีวิทยุ ๕๐๔ จังหวัดสกลนคร การส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุทั้ง ๓ แห่งนี้ถ้าหากส่งออกอากาศครบเต็มที่ ๕๐ กิโลวัตต์แล้วจะทำให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรับฟังได้ทั่วถึงกันแทบทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับการจัดรายการนั้นสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้จัดรายการอนุโลมไปตามรสนิยมของประชาชน กล่าวคือได้จัดรายการแสดงพื้นเมืองและการใช้ภาษาของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนืออ่านข่าวและสารคดีออกอากาศ รวมทั้งจัดรายการเพลงไทยสากล ข่าวภายในประเทศและข่าวท้องถิ่นสำหรับประชาชนที่อยู่ในชนบทและในเมืองรับฟัง

ในด้านการจัดรายการของสถานีวิทยุปักกิ่งและสถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทยกล่าวได้ว่าการจัดรายการส่วนใหญ่โฆษณาโจมตีหนักไปในด้านการเมืองของประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และในระยะหลัง ๆ นี้ สถานีวิทยุปักกิ่งได้ทำการโฆษณาอุดมการณ์ของเมาเซตุง และได้ยกย่องเมาเซตุงประดุจพระเจ้าของระบอบคอมมิวนิสต์จีนจนเกินความจริง เพราะจากข้อเท็จจริงปรากฏว่าสถานีวิทยุนี้ได้นำอุดมการณ์และหลักปฏิบัติของเมาเซตุงอ่านทางสถานีวิทยุให้ผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์จดจำและนำไปปฏิบัติ การปฏิบัติดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าสถานีวิทยุปักกิ่งได้เชิดชูเมาเซตุงอย่างสูงเด่นจนเกินไป ทำให้รู้สึกว่าเมาเซตุงเป็นพระเจ้าซึ่งทำให้ผู้ฟังบางคนไม่อาจเชื่อได้ว่ามนุษย์จะเก่งสามารถจนเกินกว่ามนุษย์ไปได้ สำหรับการจัดรายการนั้นสถานีวิทยุปักกิ่งและสถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย มิได้จัดรายการการแสดงพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเพลงไทยสากลเป็นประจำและมากพอที่จะให้ความบันเทิงหรือพักผ่อนแก่ประชาชนได้ดังเช่นสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นดำเนินการอยู่ จากกรณีดังกล่าวจึงสันนิษฐานได้ว่าคงจะไม่ทำให้เกิดความสนใจแก่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและไม่อาจเป็นไปได้ที่ประชาชนในภาคนี้

ซึ่งเป็นคนไทยและมีมาตุภูมิอันแน่นอนจะหันเหความพอใจที่จะฝักไฝ่ต่อสถานีวิทยุฝ่ายคอมมิวนิสต์ประดุจหนึ่งเป็นรายการวิทยุประจำชาติของตนไม่

นอกจากนั้นการจัดรายการของสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์ทั้งสองได้ใช้ข่าวที่เกิดจากเหตุการณ์หรือเหตุการณ์ในประเทศใดประเทศหนึ่งนำไปวิจารณ์ อาทิเช่นเมื่อคราวประชาธิปดีจอห์นสันเดินทางมาเยือนประเทศไทยเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๙ สถานีวิทยุคอมมิวนิสต์ได้นำไปโฆษณาโจมตีว่าจักรวรรดินิยมอเมริกาเดินทางมาวางแผนขยายการทำสงครามในเวียตนาม ซึ่งเป็นการกล่าวตรงกันข้ามกับความจริงที่ในระยะนั้นสหรัฐอเมริกาต้องการเจรจากับเวียตนามเหนือเพื่อยุติสงครามในเวียตนาม[๕๑] นอกจากนั้นแม้แต่เหตุการณ์เกี่ยวกับประเทศไทยฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้มีแผนการอันแน่วแน่ที่จะเสกสรรปั้นแต่งและบิดเบือนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนในชนบท อาทิเช่น กรณีจัดส่งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่และการสร้างถนนเพื่อทำความเจริญแก่ท้องถิ่นในชนบท สถานีวิทยุคอมมิวนิสต์ได้นำไปโฆษณาโจมตีว่ารัฐบาลส่งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่และสร้างถนนเพื่อวางแผนปลูกปั้นและปราบปรประชาชน การโฆษณาโจมตีดังกล่าว ทำให้ประชาชนจับข้อเท็จจริงจากสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์ได้ว่ามีพฤติการณ์ซ่อนที่จะยุแหย่ให้ประชาชนเข้าใจผิดต่อรัฐบาล อันนี้นับเป็นการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรู้ทันกับวิธีการโกหกหลอกลวง ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ อย่างไรก็ดี ในการจัดรายการนั้นถ้าสถานีวิทยุปักกิ่งและสถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทยจัดรายการแสดงพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นประจำและกระทำเป็นส่วนมากดังเช่นสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นดำเนินการอยู่และไม่โฆษณาโจมตีอย่างปรากฏจากเหตุผลแล้วอาจทำให้เป็นที่น่าสนใจแก่ประชาชนในภาคนั้นได้มาก และคงจะสร้างความยุ่งยากแก่เจ้าหน้าที่รัฐบาลมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็ได้

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าได้มีประชาชนชาวเวียตนามที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีและหนองคายรวมทั้งในท้องที่จังหวัดนครพนม มักจะเปิดรับฟังวิทยุฮานอยอย่างเปิดเผยเป็นประจำ[๕๒] การที่บุคคลเหล่านี้เปิดรับฟังวิทยุฮานอยนั้นเนื่องจากชาวเวียตนามผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เป็นบุคคลชั้น

---

๕๑ กรมประชาสัมพันธ์, ข่าวต่างประเทศภาคค่ำประจำวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙, แฟ้มเอกสารแผนกข่าวต่างประเทศ กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์,หน้า ๒,(เอกสารโรเนียว)

๕๒ Robock, op.cit., p.51.

หัวหน้าประมาณ ๓๐๐ คน ชักจูงชาวเวียตนามให้ฟังไปต่อระบบฮานอย และให้เสื่อมใสต่อโฮจิมินห์ ประมุขของเวียตนามเหนือในฐานะผู้นำเอกราชเวียตนามมาก่อน และโดยเฉพาะอาจเป็นไปได้ที่ลดลงการรับฟังวิทยุจากสถานีวิทยุฮานอยชัดเจน การจัดรายการมีการเสนอข่าวการรบในเวียตนามละเอียดและมากกว่าวิทยุไซ่ง่อน ในบางครั้งการเสนอข่าวได้บอกรายละเอียดด้วยว่าเครื่องบินที่ถูกยิงระเบิดไปจากสนามบินใดของประเทศไทย พร้อมกันนั้นก็เปิดเผยชื่อนักบินชาวอเมริกันด้วยว่ามาจากบ้านเลขที่เท่าใดในประเทศไทยให้ทราบ[๕๓] ฉะนั้น ปัญหาการรับฟังวิทยุของชาวเวียตนาม จึงเป็นปัญหาอันหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องไปถึงความปลอดภัยของประเทศชาติ และมีท่าทีต่อการก่อการร้ายในประเทศไทยด้วย เพราะพวกนี้อยู่ร่วมกันกับสังคมของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน[๕๔] และในการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละครั้งๆ ก็พบปัญหาการที่ชาวเวียตนามมีส่วนพัวพันกับฝ่ายคอมมิวนิสต์อยู่เสมอมา แม้ชาวเวียตนามเหล่านี้จะรอคอยการอพยพก็จริง แต่การอพยพกว่าจะกระทำได้เสร็จสิ้นก็เสียเวลานานและช่วงเวลาที่รอการอพยพของบุคคลเหล่านี้ก็มีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อสังคมของชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือในข้อที่ว่ามีพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มเฉพาะเหล่าไม่ยอมเข้าร่วมสังคมกับชีวิตของชาวบ้านโดยง่าย จึงเป็นที่น่าหวั่นวิตกไปว่าชาวเวียตนามที่มีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นผู้ก่อความยุ่งยากและสนับสนุนต่อการก่อการร้ายในภาคนั้น

<u>ประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ประชาชนให้ความสนใจต่อการฟังวิทยุของทางราชการ</u>

ประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ประชาชนให้ความสนใจต่อการฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงของทางราชการมีดังนี้

๑. การที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงมีความโน้มเอียงรับฟังสถานีวิทยุกระ

---

[๕๓] สัมภาษณ์นายเดือง ฮอง เต๋า ที่ปรึกษาเอกอัครราชทูตเวียตนามประจำประเทศไทย ณ สถานเอกอัครราชทูตเวียตนาม เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๐

[๕๔] สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. <u>จำนวนชาวญวนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.</u> แฟ้มเอกสารของกองการข่าวและการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. หน้า ๔

จายเสียงของทางราชการย่อมทำให้ประชาชนเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของรัฐบาลได้ถูกต้องตามความเป็นจริง เป็นทางหนึ่งที่ขจัดความเข้าใจผิดระหว่างฝ่ายรัฐบาลและประชาชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้าไปไม่ถึง และประชาชนเหล่านี้อ่านหนังสือไม่ออกหรือไม่มีทางทราบข่าวสารจากทางการเลย ฉะนั้น การใช้วิทยุกระจายเสียงก็จะมีความสำคัญและให้ประโยชน์ในด้านการปกครองเป็นอันมาก

๒. ปัจจุบันนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ทำการโฆษณาชวนเชื่อและยุแหย่ประชาชนมากขึ้น ฉะนั้นในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ อาจดำเนินการด้วยวิธีเดียวกันคือ การใช้วิทยุกระจายเสียงทำการโฆษณาตอบโต้และชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบพฤติการณ์และแผนการร้ายของคอมมิวนิสต์ที่มีต่อประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ด้วย การโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์นี้ ถ้าหากไม่ดำเนินการตอบโต้เสียเลย ก็จะทำให้คำยุแหย่และการเสกสรรปั้นแต่งที่ประกอบด้วยเหตุผลของฝ่ายตรงกันข้ามที่โฆษณาซ้ำ ๆ ซาก ๆ อาจทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิดและหลงเชื่อกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ ฉะนั้น การใช้วิทยุกระจายเสียงทำการโฆษณาชี้แจงเหตุผลต่าง ๆ ที่คอมมิวนิสต์นำไปกล่าวโจมตีต่อประเทศไทยและรัฐบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ให้กรมประชาสัมพันธ์และกระทรวงกลาโหมจัดทำบทความวิจารณ์การเมืองและข้อความสั้น ๆ โฆษณาชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงวิธีการและกลยุทธของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ปฏิบัติต่อประเทศไทยเพื่อเป็นการแก้คำกล่าวหาของฝ่ายคอมมิวนิสต์ให้ประชาชนได้ทราบความเป็นจริง ทั้งนี้ รวมทั้งให้ประเทศค่ายโลกเสรีได้ทราบอีกด้วย

๓. งานวิทยุกระจายเสียงเป็นบริการที่มีรายการต่าง ๆ มากมาย ซึ่งนอกจากการเผยแพร่ข่าวสารการเมืองและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบแล้ว ยังมีการบรรยายบทความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ระบอบการปกครองประชาธิปไตย ความรู้ทางเกษตรกรรม เศรษฐกิจและการค้าและอื่น ๆ ที่น่าสนใจจะเป็นทางหนึ่งที่ให้ความรู้แก่ประชาชนอันจะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งทำให้ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตยอันจะเป็นผลดีต่อการบริหารงานของรัฐบาล

บทที่ ๕
สรุปและข้อคิดเห็น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นบทศึกษาเฉพาะกรณีการปฏิบัติงานด้านวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่น การศึกษาตามแนวของวิทยานิพนธ์นี้ได้ศึกษาถึงความสำคัญใน ๒ ประการ คือ การปฏิบัติงานด้านรัฐบาลโดยเฉพาะ อันได้แก่การปฏิบัติงานในสถานีวิทยุกระจายเสียงว่า ได้ดำเนินงานต่าง ๆ เช่น การจัดรายการสอดคล้องต้องตามรสนิยมของประชาชนในภูมิภาคแถบนั้นเพียงใด และสถานีวิทยุแห่งนี้ได้ส่งเสริม หรือดำเนินการอย่างใดบ้างในอันที่จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้มีเครื่องรับเพิ่มมากขึ้นและจะเป็นผลโดยทางอ้อมที่ให้ประชาชนมีเครื่องรับให้มากที่สุด ซึ่งจะเป็นสื่อสำคัญของการติดต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชนได้เป็นอย่างดี และประการที่สอง ได้ศึกษาในแง่ของประชาชนเพื่อสำรวจว่าการรับฟังทางด้านประชาชนในชนบทและในเมืองมีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร รายการอะไรที่ชอบมากที่สุด จากการศึกษาตั้งแต่บทที่ ๑ ถึงบทที่ ๔ ปรากฏว่าหน่วยงานดังกล่าวได้ปฏิบัติงานไปใกล้เคียงกับหลักการบริหารที่ได้รับการนิยมยกย่องทั่วไปคือ POSDCORB MODEL อันเป็นการปรับหลักวิชารัฐประศาสนศาสตร์มาใช้เกือบทุกประการ กล่าวคือการบริหารได้มีการวางแผนงาน การจัดองค์การ การจัดบุคคลสำหรับการปฏิบัติงาน การสั่งงาน การร่วมมือประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์การ การรายงานให้ประชาชนทราบถึงผลการปฏิบัติงานของรัฐบาล และการจัดกำลังงบประมาณ เพื่อใช้จ่ายในการบริหารงาน ดังนั้น ตามที่ผู้เขียนตั้งสมมติฐานไว้ว่าการปฏิบัติงานวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นอยู่ในระดับน่าพอใจ เป็นเหตุให้ประชาชนสนใจรับฟังสถานีวิทยุแห่งนี้ จึงสอดคล้องต้องกันเป็นความจริง ทั้งนี้เพราะ

๑. <u>การรับฟังวิทยุ</u> ในด้านการรับฟังวิทยุของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปรากฏจากสถิติการสำรวจด้านสื่อมวลชนว่าประชาชนมีความโน้มเอียงรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นมากที่สุด กล่าวคือ รับฟังมากกว่าสถานีวิทยุของหน่วยราชการอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น สถานีวิทยุ วปถ.๑๒, วปถ.๗, วปถ.๖, วปถ.๓, ตชด. กวส. ๒๐. ๐๘. ๐๒. สวพ. และสถานีอื่น ๆ ซึ่งมีอยู่ในภาคนั้นเป็นจำนวนมาก การที่รับฟังมากนี้เนื่องจากสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นมีกำลังส่งสูง โดยเฉพาะเช่นมีสถานีที่มีกำลังส่งออกอากาศ ๕๐ กิโลวัตต์ ซึ่งถือว่าสมรรถนะสูงกว่าสถานีวิทยุที่มีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตามหลักเทคนิควิศวกรรมช่างไฟฟ้าแล้ว ได้มีการคำนวณว่าเครื่องส่งขนาด ๕๐ กิโลวัตต์ สามารถส่งกระจายเสียงในตอนกลางวันไปได้ไกลประมาณ ๒๕๔ กิโลเมตร และจากสถิติการรับฟังของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปรากฏว่า เครื่องส่งออกอากาศขนาด ๕๐ กิโลวัตต์ ที่สหรัฐให้ความร่วมมือช่วยเหลือภายใต้แผนการ สปอ. และหรือออสเตรเลียให้ความร่วมมือโดยมอบเครื่องส่งขนาด ๕๕ กิโลวัตต์ มาแทนเครื่องส่งที่สหรัฐให้ใช้ก็ดี การส่งกระจายเสียงสามารถรับฟังได้คลุมทั่ว ๑๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่นแล้ว สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีกำลังส่ง ๑๐ กิโลวัตต์ ยังสามารถแก้ปัญหาในด้านชายแดนช่วยย่อนคลายความเข้าใจผิดแก่ประชาชนได้เป็นอันมาก เพราะสถานีแห่งนี้มีผลการรับฟังได้คลุมทั่วจังหวัดชายแดนของภาคนั้น อันเป็นเขตที่มีปัญหาก่อการร้ายในขณะนี้ โดยหลักวิชาทางเทคนิคแล้ววิทยุกระจายเสียงที่มีกำลังส่ง ๑๐ กิโลวัตต์ สามารถรับฟังได้ในตอนกลางวันไกลประมาณ ๘๖ กิโลเมตร อีกสถานีหนึ่งที่นับว่าเป็นเครื่องส่งที่สำคัญคือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีกำลังส่ง ๕๕ กิโลวัตต์ มีผลการรับฟังได้คลุมทั่ว ๑๕ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และรับได้ถึงบางจังหวัดในภาคเหนือและภาคกลางรวมทั้งสิ้นประมาณ ๔๐ จังหวัด จากสถิติการรับฟังของ ๓ สถานีใหญ่แสดงให้เห็นว่าการส่งวิทยุกระจายเสียงคลุมพื้นที่ ๑๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ชัดเจนดี

แต่สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญก็คือปัญหาทางด้านประชาชนซึ่งเปรียบประดุจเป็นเครื่องรับอันเป็นกระจกเงาบานสำคัญที่จะย้อนกลับไปยังรัฐบาล เกรงว่าจะมีเครื่องรับวิทยุไม่ทั่วถึงโดยสมบูรณ์และไม่ได้สัดส่วนกับทางบริการส่งกระจายเสียงจากรัฐบาลซึ่งเปรียบได้กับเครื่องส่ง หากพิจารณาในแง่หนึ่งจะเห็นได้ว่า การที่ประชาชนในชนบทไม่มีเครื่องรับวิทยุเป็นจำนวนมากก็เป็นการดีในข้อที่ว่าเมื่อไม่มีเครื่องรับเสียเลย ทำให้ประชาชนไม่ต้องรับฟังวิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่มีกำลังส่งสูงกว่า ซึ่งอยู่ในสภาพพ้นจากการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายนั้นไป แต่อย่างไรก็ดีการมีเครื่องรับวิทยุของประชาชนในระยะยุคพัฒนา ปรากฏว่ามีเพิ่มขึ้นมากกว่าระยะสิบปีก่อนเป็นอันมาก เพราะเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์ราคาถูกเพียงเครื่องละ ๒๐๐ – ๒๕๐ บาท ซึ่งอยู่ในอัตราพอสมควรที่ชาวบ้านจะซื้อได้ จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นที่ได้ร่วมสำรวจร่วมกับเจ้าหน้าที่ของออสเตรเลียเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้พบว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเครื่องรับวิทยุเพิ่มขึ้น

ร้อยละ ๓๐ เมื่อเทียบกับระยะปี พ.ศ.๒๕๐๐ – ๒๕๐๑ นอกจากนี้แม้แต่ในการสำรวจการรับฟังวิทยุใน ๖ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือจังหวัดหนองคาย เลย สกลนคร นครพนม อุดรธานี และอุบลราชธานี ของนายเลียวนาร์ด เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๗ และการสำรวจสื่อมวลชนของสำนักงานวิจัย สำนักข่าวสารอเมริกันกรุงเทพฯ เมื่อกลางปี พ.ศ.๒๕๐๗ ได้พบข้อเท็จจริงตรงกันว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประชาชนมีเครื่องรับวิทยุเพิ่มมากขึ้นกว่าระยะก่อน ๆ ส่วนมากเป็นวิทยุทรานซิสเตอร์ที่ประกอบจากกองทัพบกไทย และที่ผลิตจากประเทศญี่ปุ่น การที่ประชาชนมีเครื่องรับวิทยุมากขึ้นกว่าแต่ก่อนนั้น อาจเป็นผลมาจากทางการได้จัดตั้งสถานีวิทยุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น ทำให้สามารถรับฟังวิทยุได้ชัดเจน และสิ่งสำคัญที่เป็นมูลเหตุจูงใจมากคือสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้จัดรายการหมอลำ และรายการพื้นเมืองอื่น ๆ รวมทั้งใช้ภาษาพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนืออ่านข่าวและสารคดีหรือบทความ ทำให้ถูกรสนิยมของประชาชนในภาคนั้นเป็นอันมาก และกาดหมายได้อย่างแน่นอนว่าประชาชนจะหันมาฟังวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมากขึ้น

๒. <u>การจัดรายการ</u> การจัดรายการออกอากาศทางสถานีวิทยุนั้นทางสถานีได้จัดรายการโดยคำนึงถึงรายการที่เหมาะสมกับท้องถิ่นมากที่สุด และพยายามจัดให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่นรายการข่าว นอกจากรายการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่แล้ว ทางสถานีได้จัดหาข่าวเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่นข่าวพัฒนาในท้องถิ่น โครงการส่งเสริมด้านการชลประทาน รายการแนะนำทางการเกษตร รายการแนะนำสุขภาพและอนามัย รายการวิทยุโรงเรียนซึ่งมีโรงเรียน ๘๓ โรงใน ๑๔ จังหวัดรับฟังรายการนี้จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น และยังมีรายการอื่น ๆ ที่น่าสนใจที่เป็นเรื่องเกิดขึ้นภายในท้องถิ่น การจัดรายการเพื่อประชาชนนี้ได้พยายามจัดสรรหาข่าว สารคดีต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวคือพยายามให้มีทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ประชาชนได้ทราบเรื่องราวทั้งที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ภายในประเทศและต่างประเทศ การปฏิบัติในเรื่องนี้สถานีได้ใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ออกกระจายเสียงโดยคัดเลือกข่าวในประเทศ ต่างประเทศ เรื่องราวเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของโลก และรายการที่พิจารณาเห็นว่าเกิดประโยชน์แก่ประชาชนเป็นสำคัญ รายการเหล่านี้ได้จัดทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย โดยจัดอ่านเป็นภาษาพื้นเมืองและใช้คำง่าย ๆ ที่ชาวบ้านสามารถเข้าใจได้ เพื่อให้ตรงกับรสนิยมและความเคยชินของประชาชนที่ได้ใช้ภาษานั้น ๆ อยู่เป็นประจำ อย่างไรก็ดีจากผลการสำรวจ

ของสำนักข่าวสารอเมริกันชี้ให้เห็นแล้วว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือชอบรับฟังสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมากที่สุด ซึ่งผลการสำรวจดังกล่าวตรงกับข้อเท็จจริงที่เจ้าหน้าที่ของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นร่วมกับนายเจมส์ เมสัน นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชาวออสเตรเลีย ได้ออกไปทำการสัมภาษณ์และจดการสอบถามของประชาชนในชนบทที่อยู่ห่างจากสถานีของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ๔๐ ไมล์ จำนวน ๒,๑๖๑ ครอบครัว ใน ๒๐ หมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๔ ปรากฏว่าประชาชนชอบฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์มากที่สุด รายการที่ประชาชนสนใจมากที่สุดได้แก่รายการหมอลำ มีผู้สนใจรับฟังร้อยละ ๘๔

ตารางที่ ๑๔

แสดงรายการที่รับฟังมากที่สุด

รายการที่รับฟังมากที่สุด	คิดเป็นร้อยละ	เวลาที่รับฟังมากที่สุด
หมอลำ	๘๔	กลางวันและตอนค่ำ
รายการท่องไปกับไมโครโฟน	๘๓	"
รายการหมู่เฮา	๘๐	"
ละครวิทยุ	๗๐	"
รายการวิทยุโรงเรียน	๗๐	"
ข่าวภาษาพื้นเมือง	๗๐	"
รายการเกษตร	๖๐	"
รายการเพื่อสุขภาพ	๕๔	"

ที่มา : กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

รายการรองลงมาที่ประชาชนสนใจรับฟังได้แก่รายการท่องไปกับไมโครโฟน ซึ่งเป็นรายการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ผนวกเข้ากับรายการและมีการบรรยายประกอบเสียงจริงในการออกอากาศ

และในตอนท้ายมีการโฆษณาชวนเชื่อ อธิบายและชี้จุดอ่อนของคอมมิวนิสต์ด้วยภาษาพื้นเมืองง่าย ๆ ให้ชาวบ้านทราบถึงวิธีการของคอมมิวนิสต์ที่ปฏิบัติต่อประเทศไทยและฝ่ายโลกเสรี ปรากฏว่าประชาชนสนใจในการรับฟังร้อยละ ๘๓ นอกจากนี้รายการหมู่เฮาอันเป็นรายการที่ใช้ภาษาพื้นเมืองซึ่งกล่าวถึงผลการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและโครงการพัฒนาที่รัฐบาลจะดำเนินการต่อไป ปรากฏว่ามีประชาชนสนใจรับฟังร้อยละ ๘๐ รายการรองลงไปได้แก่รายการวิทยุโรงเรียน ละครวิทยุและข่าวภาษาพื้นเมืองสนใจรับฟังรายการละ ร้อยละ ๗๐ นอกจากนี้รายการเกษตรมีประชาชนรับฟังร้อยละ ๖๐ และรายการเพื่อสุขภาพร้อยละ ๕๔ ตามลำดับ

จากตารางที่ ๑๔ แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสนใจรับฟังสถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมากที่สุดโดยเฉพาะสถานีวิทยุดังกล่าวปัจจุบันยังคงจัดรายการ โดยตระหนักถึงความต้องการและรสนิยมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ และอีกประการหนึ่งขณะนี้ทางการได้สั่งให้เลิกโฆษณาสินค้าทางวิทยุกระจายเสียง ปรากฏว่าสถานีวิทยุของส่วนราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานี วปถ. ที่อยู่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกแห่ง ซึ่งเคยจัดรายการที่น่าสนใจมาแต่ก่อนได้ให้ความสนใจในการจัดรายการลดน้อยลงไปกว่าระยะก่อนเป็นอันมาก[๑] ด้วยเหตุนี้จึงน่าเป็นเหตุให้ประชาชนซึ่งให้ความสนใจต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นซึ่งมากอยู่แล้วยิ่งหันความสนใจมารับฟังรายการมากขึ้น เพราะสถานียังรักษาระดับความดีเด่นของรายการให้ดียิ่งขึ้นเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตาม แม้สถานีของหน่วยราชการต่างๆ ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีกำลังส่งน้อยหรือจัดรายการไม่ดีเท่าเทียม แต่สถานีเหล่านี้นับว่ามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ โดยเป็นสื่อกลางแถลงข่าวไปสู่ประชาชนในชนบทอีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับในด้านการจัดรายการของสถานีวิทยุปักกิ่งและฮานอยนั้น จากการศึกษานี้จะพบว่าแม้จะเป็นสถานีที่มีเครื่องส่งกำลังออกอากาศสูงและรับฟังได้ชัดเจนทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ตาม แต่การจัดรายการส่วนใหญ่เป็นรายการที่เกินกว่ากำลังสมองของประชาชนในชนบทจะรับได้ กล่าวคือ

---

[๑] กิจงาม, op.cit.

ได้มีการออกอากาศเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ การวิจารณ์การเมืองระหว่างประเทศ วิจารณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์แบบเลนิน การโจมตีลัทธิการเมืองของโซเวียต การยกย่องลัทธิการเมืองของเมาเซตุง ตลอดจนการใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ เป็นเรื่องยากที่ประชาชนหรือชาวบ้านในภาคนั้นจะเข้าใจได้ เพราะผู้ที่เป็นเป้าหมายและเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อได้แก่ชาวบ้านธรรมดาที่อ่านหนังสือไม่ออกซึ่งมีประมาณร้อยละ ๔๕ ของพลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นปัญหาที่อาจถูกชักจูงได้ง่าย แม้ฝ่ายคอมมิวนิสต์จะมีรายการภาษาลาวก็ตาม แต่ปรากฏว่าภาษาที่ออกกระจายเสียงเป็นภาษาลาวชำเหนือในราชอาณาจักรลาว อันเป็นภาษาที่คล้ายกับภาษาพื้นเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่บ้าง แต่สำเนียงการพูดแตกต่างไปจากภาษาพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เข้าใจความหมายของภาษาได้ยาก นอกจากนั้นยังมีบุคคลบางประเภทที่น่าเป็นห่วงได้แก่ผู้ที่ไม่พอใจในการปกครองของรัฐบาล ผู้กระทำผิดอาญาแผ่นดิน คนยากจนและคนว่างงาน อาจจะตกเป็นเป้าหมายของการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์ได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม การรับฟังวิทยุของฝ่ายตรงกันข้ามนั้น แม้จะมีการห้ามการรับฟังอาจจะมีบุคคลบางประเภทที่กลับมีความสนใจมากขึ้นเพราะคำสั่งห้ามก็เป็นได้ แต่ถือว่าเป็นกรณีพิเศษซึ่งเป็นการยากที่ควบคุมหรือเฝ้าดูข้อเท็จจริงได้ เพราะบุคคลเหล่านี้ถ้าแสดงออกให้ปรากฏชัด ผลกรรมก็จะตามมา อย่างไรก็ดีในการศึกษานี้ได้พบว่าประชาชนมีท่าทีและความนิยมต่อการรับฟังวิทยุปักกิ่งน้อยมาก เพราะทางการได้เพ่งเล็งในเรื่องประชาชนผู้รับฟังสถานีเหล่านี้เป็นพิเศษ ถ้าหากมีใครฟังหรือสนใจในการรับฟังเป็นการประจำ จะถูกเพ่งเล็งเป็นผู้ฝักใฝ่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ เพราะในการปฏิบัติในเรื่องนี้ทางการได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ให้ความเอาใจใส่และกวดขันมากในจังหวัดชายแดนและจากการเอาใจใส่ตรวจตราหรือเข้มงวดในเรื่องการรับฟังวิทยุนี้ ปรากฏว่าได้ผลมากเพราะประชาชนไม่กล้ารับฟังวิทยุของคอมมิวนิสต์โดยทั่วไป[๒]

---

[๒] จากการที่ผู้เขียนได้ไปสังเกตพฤติการณ์การรับฟังวิทยุของประชาชนในอำเภอวารินชำราบ อำเภออำนาจเจริญ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างวันที่ ๖, ๗, ๑๐, ๑๓, ๑๖, ๑๗, ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๐ และวันที่ ๑๕ – ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๘ ในการไปสังเกตพฤติการณ์นี้ผู้เขียนได้สอบถามกำนันผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนเป็นจำนวนแห่งละ ๒๐ กว่าคนขึ้นไป จากการสอบถามได้ความว่าทางการได้ให้ความเอาใจใส่ตรวจตราผู้ที่มีความโน้มเอียงรับฟังวิทยุคอมมิวนิสต์ การเพ่งเล็งของเจ้าหน้าที่รัฐบาลนี้เป็นเหตุให้ประชาชนผู้ประกอบสัมมาอาชีพทั่วไปคอยสอดส่องและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่โดยปริยายอีกทางหนึ่ง

๓. <u>การส่งเสริมให้ประชาชนรับฟังข่าวมากขึ้น</u> ในการต่อต้านและตอบโต้การโฆษณาชวนเชื่อ (Counter-Propaganda) วิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้น นอกจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยแล้ว วิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตซึ่งมีแก่นเป็นกำลังและกองหน้าสำคัญในการตอบโต้การกล่าวร้ายป้ายสีของวิทยุคอมมิวนิสต์และรัฐบาลได้ตระหนักความจำเป็นในเรื่องนี้ จึงได้สั่งให้สถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ถ่ายทอดรายการข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้าราชการในส่วนภูมิภาคและประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกลได้รับฟังข่าวของทางราชการโดยทั่วกัน และให้กรมประชาสัมพันธ์ปรับปรุงรายการข่าวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังยิ่งขึ้น ในการปฏิบัติเรื่องนี้รัฐบาลให้กรมประชาสัมพันธ์จัดทำข้อความสั้น ๆ เป็นบทความหรือบทกลอนตอบโต้และต่อต้านคอมมิวนิสต์ใช้เวลาประมาณ ๑ นาที เป็นรายเดือน ๆ ละ ๗๐ ข้อ โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการ ปรากฏว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีรวมทั้งนำข้อความสั้น ๆ หรือบทกลอนต่อต้านคอมมิวนิสต์ออกอากาศด้วย นอกจากนี้รัฐบาลยังได้สั่งให้สถานีวิทยุต่าง ๆ เลิกทำการโฆษณาสินค้าทางวิทยุกระจายเสียง เพราะเห็นว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงบางแห่งได้ทำการกระจายเสียงรายการเพลงตามคำขอทั้งวันทั้งคืน มีการพูดออกอากาศไม่สุภาพบางสถานีกระจายเสียงออกอากาศชักแนะ ชักชวนทางสัญญาทำนองชู้สาวทำให้ขาดศีลธรรมอันดี โดยเฉพาะบางรายการก็มีเหตุอันควรว่าจะมีการส่งระหัสลับ แจ้งข่าวความเคลื่อนไหวของทางราชการทั้งที่เป็นความลับและไม่ลับไปยังประเทศที่มีนโยบายการเมืองตรงกันข้ามกับประเทศไทย อันจัดเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ จากกรณีที่รัฐบาลได้สั่งให้สถานีวิทยุกว่า ๑๐๐ แห่ง ทำการถ่ายทอดรายการข่าวจากสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ก็ดี หรือสั่งให้เลิกโฆษณาสินค้าทางวิทยุก็ดี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและข้าราชการในชนบทห่างไกลได้มีโอกาสรับฟังข่าวสารของทางราชการมากขึ้น และทั่วถึง อันจะเป็นการสร้างความเข้าใจอันถูกต้องที่มีต่อการบริหารงานของรัฐบาล และเป็นการหยุดยั้งการติดต่อที่น่าสงสัยว่าเป็นการส่งข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมืองไปยังประเทศคอมมิวนิสต์ วิธีการที่รัฐบาลดำเนินมาในสองวิธี แม้จะเป็นการบังคับให้รับฟังวิทยุของทางราชการก็ตาม แต่ก็ได้ผลในด้านการรับฟังข่าวอยู่มากโดยเฉพาะในชนบทประชาชนนิยมรับฟังวิทยุในตอนค่ำ ครู นักเรียน และข้าราชการที่อยู่ในเมืองนิยมรับฟังในตอนเช้า จึงเป็นการสนองความต้องการแก่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มาก อย่างไรก็ดีวิธีการบังคับให้ประชาชนรับฟัง

วิทยุอาจไม่เป็นไปตามหลักของระบอบประชาธิปไตยที่ว่าทุกคนย่อมมีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกปฏิบัติอะไรได้ตามความพอใจ แต่ก็คงเป็นวิธีการชั่วคราวในระยะที่มีปัญหาเกี่ยวกับการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ได้ เพราะทางการต้องการเปิดเผยให้ประชาชนได้ทราบถึงกลยุทธ การหลอกลวงและความชั่วช้าต่าง ๆ ของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่มุ่งทำลายต่อประเทศไทยและฝ่ายโลกเสรีให้มากขึ้นเพื่อจะได้มีความรอบรู้เป็นแรงต้านทานต่อการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์มั่นคงและดีขึ้น ในภาระกิจอันนี้สถานีวิทยุของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นซึ่งเปรียบประดุจอาวุธสำคัญในการตอบโต้การโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์ได้ดำเนินการไปในฐานะวิทยุในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ประชาชน และได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นเดิมพันธยู่แล้ว เมื่อได้มีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลคงจะได้รับความสนใจจากประชาชนมากขึ้น

๔. <u>ผลที่มีต่อโครงการขยายงานด้านวิทยุและโทรทัศน์</u> กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้มีโครงการขยายงานวิทยุและโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ให้ขยายงานด้านวิทยุและโทรทัศน์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ปรับปรุงและขยายงานทั้งด้านวิศวกรรมวิทยุและการจัดรายการ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับฟังข่าวสาร ความรู้และการบันเทิงได้ทั่วประเทศ และในการดำเนินงานตามแผนการนี้ กรมประชาสัมพันธ์จะได้จัดทำรายละเอียดของแผนงานและโครงการตามกำลังงบประมาณที่จะได้รับให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตลอดจนให้เป็นไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ จากแผนงานประชาสัมพันธ์แห่งชาตินี้ ในปี พ.ศ.๒๕๑๑ กองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้วางโครงการขยายและตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีโทรทัศน์ถ่ายทอดเพิ่มขึ้นดังนี้ เสนอขอจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงมีกำลังส่งออกอากาศ ๕๐ กิโลวัตต์ ที่จังหวัดสุรินทร์ และจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ถ่ายทอดเพิ่มขึ้น ๕ แห่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือจัดตั้งขึ้นที่จังหวัดอุดรธานี หนองคาย ร้อยเอ็ด อำเภอยะโสธร และจังหวัดอุบลราชธานี เหตุผลที่ขอตั้งและขยายเพื่อช่วยให้ประชาชนรับฟังวิทยุกระจายเสียงและรับโทรทัศน์ให้ชัดเจนและให้เป็นไปโดยสมบูรณ์ที่สุด โดยเฉพาะในด้านโทรทัศน์ขณะนี้ยังไม่สามารถรับได้ทั่วทุกจังหวัด ฉะนั้นถ้าหากมีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ถ่ายทอดอีก ๕ แห่ง จะทำให้การรับโทรทัศน์ได้ทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกันกับวิทยุกระจายเสียง แต่สิ่งที่จะให้ประโยชน์ในด้านการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้อย่างแน่นอนก็คือ ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

สถานีวิทยุกำลังส่ง ๑,๐๐๐ กิโลวัตต์ สามารถดำเนินการได้ก็เป็นที่คาดหมายว่า การตอบโต้ต่อการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์จะมีประสิทธิภาพสูงและคงจะสามารถช่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐได้เป็นอย่างดี เพราะในการออกอากาศนี้ประเทศไทยจะมีช่วงเวลาการออกอากาศด้วย นอกจากนี้ตามแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติยังมีการขยายและปรับปรุงงานด้านข่าวโดยกำหนดให้มีการสื่อข่าวการปฏิบัติงานของหน่วยราชการต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและข่าวที่เป็นประโยชน์ร่วมทั้งข่าวจากต่างประเทศทั่วโลก เพื่อประมวลออกเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ และอื่น ๆ ไปสู่ประชาชนทั่วประเทศอย่างถูกต้องกับข้อเท็จจริงและนโยบายของรัฐบาลโดยรวดเร็วที่สุด

ฉะนั้น โดยโครงการขยายงานวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และการปรับปรุงงานด้านข่าวให้สามารถส่งไปสู่ประชาชนในชนบทอย่างรวดเร็วดังกล่าว เป็นเครื่องพิสูจน์ยืนยันได้อย่างแน่นอนว่างานด้านวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ที่มีต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐจะทำให้ประชาชนสามารถรับฟังวิทยุและโทรทัศน์สมบูรณ์มากที่สุด ส่วนปัญหาช่องว่างอันได้แก่ความเข้าใจผิดระหว่างประชาชนกับรัฐบาลก็จะลดน้อยลง สามารถลดความหลงเชื่องมงายต่อการโฆษณาชวนเชื่อจากพวกคอมมิวนิสต์ และสิ่งสำคัญก็คือประชาชนก็จะหันมาให้ความสนับสนุนต่อรัฐบาลดีขึ้น

<u>สรุปและข้อเสนอแนะ</u>

ในการปฏิบัติงานทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของราชการหรือองค์การเอกชน ความต้องการที่จะปรับปรุงและขยายงานย่อมมีอยู่ทั่วกัน ทั้งนี้ย่อมแล้วแต่สภาพกำลังเงิน และความเหมาะสมของการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน แต่สำหรับการปฏิบัติงานของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นนั้น เท่าที่ได้ศึกษาข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาโดยตลอดเห็นว่าหน่วยงานนี้ เป็นสถาบันของรัฐบาลที่เป็นแนวหน้าของสมรภูมิแห่งสงครามอันไม่เปิดเผยที่คอมมิวนิสต์กำลังดำเนินการอยู่เรื่อย ๆ ทั้งปฏิบัติการก่อการร้ายและการโฆษณาชวนเชื่อ แต่เท่าที่รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวมาปรากฏว่ายังมีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ คือ การวางแผนการปฏิบัติงาน การจัดเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน ปัญหาการจัดงบประมาณ การฝึกอบรม และอื่น ๆ ซึ่งความจำเป็นในเรื่องนี้ทางการควรให้ความสนใจในการปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นดังนี้

๑. <u>ปัญหาการวางแผนงานและการจัดรายการ</u> การวางแผนงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการบริหารงานทุกประเภท ไม่จำกัดว่าจะเป็นเรื่องของรัฐบาล เอกชน หรือเป็นกิจการของฝ่ายทหารหรือของฝ่ายพลเรือน ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารราชการที่ดีนั้น จะขาดการวางแผนมิได้ เพราะการวางแผนเป็นรากฐานในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการทำงาน สำหรับการวางแผนของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นได้มีแผนการปฏิบัติงานกล่าวคือ มีแผนการพัฒนางานประชาสัมพันธ์แห่งชาติซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๐๙ ตามแผนงานนี้ ถ้าหากปฏิบัติครบถ้วนตามแผนงานแล้ว งานขยายวิทยุและโทรทัศน์ก็จะสามารถจัดตั้งอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศได้ครบโดยสมบูรณ์ จะช่วยให้ประชาชนรับฟังวิทยุกระจายเสียงได้ชัดเจน และดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นอันมาก

อย่างไรก็ดี สำหรับปัญหาการวางแผนการขยายงานวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลที่แล้วมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งเป็นปีที่วิทยุคอมมิวนิสต์ได้เริ่มทำการโฆษณาชวนเชื่อต่อประเทศไทย และจากการโฆษณาชวนเชื่อนี้ รัฐบาลมิได้กำหนดแผนการที่จะจัดตั้งสถานีวิทยุที่มีกำลังส่งออกอากาศขนาด ๑,๐๐๐ กิโลวัตต์ อันเป็นกำลังส่งที่สถานีวิทยุปักกิ่งใช้ส่งออกอากาศอยู่ในปัจจุบัน การที่รัฐบาลชุดก่อนไม่กำหนดแผนงานขยายวิทยุกระจายเสียงด้วยกำลังส่งสูงไว้ เพราะการจัดตั้งวิทยุกระจายเสียงที่มีกำลังส่ง ๑,๐๐๐ กิโลวัตต์ ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากเกินกว่ากำลังงบประมาณที่รัฐบาลจะดำเนินการได้ เว้นแต่จะได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากมิตรประเทศเท่านั้น ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงไม่ได้วางแผนในเรื่องนี้ไว้ คงวางแผนการขยายงานวิทยุกระจายเสียงที่มีกำลังส่งสูงพอสมควร เพิ่มขึ้นเช่นจัดตั้งสถานีวิทยุขนาด ๕๐ กิโลวัตต์ และ ๑๐๐ กิโลวัตต์ ดังที่ได้จัดตั้งขึ้นในขณะนี้ ในการจัดวางแผนงานประชาสัมพันธ์แห่งชาติที่รัฐบาลได้อนุมัติให้ดำเนินการนั้น เป็นแผนการระยะยาวที่มุ่งส่งเสริมงานวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ทั่วประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นการเหมาะสม แต่สิ่งที่ควรจะได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติมอีกผู้เขียนเห็นว่าเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการระยะยาวและให้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ควรจะมีการจัดวางแผนการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ควบคู่ไปด้วย เพราะการพัฒนาเฉพาะด้านเครื่องส่งอย่างเดียว จะไม่เกิดประโยชน์อะไรมากนัก ถ้าการจัดรายการไม่ได้รับการพัฒนาให้ดีตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะการจัดรายการเป็นหัวใจสำคัญของสถานีวิทยุกระจายเสียง หากการจัดรายการไม่ถูกกับรสนิยมของประชาชนเลยแล้ว ความสนใจที่ประชาชนจะรับฟังย่อมจะลดน้อยลงหรือไม่สนใจรับฟังเลย ก็ไม่ผิดอะไรกับการใช้เครื่องส่งที่มีกำลังสูงออกอากาศที่ไร้สาระและคอยรบกวนโสตประสาทของประชาชนผู้ฟังเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ การจัดรายการจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นอย่างมาก ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อเป็นการยกระดับการจัดรายการทางสถานีวิทยุให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนผู้ฟัง จึงควรมีการฝึกอบรมผู้จัดรายการโดยให้นักบริหารในสถานีวิทยุ ผู้สื่อข่าว นักจัดรายการและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในสถานีวิทยุกระจายเสียงเข้ารับการอบรมปีละไม่ต่ำกว่า ๒ รุ่น และการอบรมควรกระทำให้ได้ผลอย่างแท้จริง

๒. <u>ปัญหาการจัดเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน</u> การจัดเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นปัญหาสำคัญต่อการบริหารงานอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานหรือองค์การใดก็ตาม ถ้าขาดเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ดีและมีความสามารถแล้ว แม้จะมีระเบียบการบริหารหรือกำลังงบประมาณมีมากมายเพียงใด การปฏิบัติงานย่อมสำเร็จไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากการศึกษาได้พบว่าการปฏิบัติงานของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น ยังมีความต้องการในเรื่องคน (Men) ปฏิบัติงานเพิ่มเติมอีก เพราะเท่าที่การบริหารงานของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ยังขาดบุคคลผู้มีความรู้ในการจัดรายการ และรายงานข่าวสำหรับสถานีวิทยุโดยเฉพาะ ฉะนั้น จึงควรมีการบรรจุผู้ปฏิบัติงานด้านจัดรายการและผู้สื่อข่าวให้เพิ่มขึ้นตามความจำเป็นของงาน ทั้งนี้เนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวมีความจำเป็นแก่การปฏิบัติงานของวิทยุและโทรทัศน์มาก เพราะเป็นผู้ต้องปฏิบัติงานให้แก่สถานีโดยแท้จริง จากข้อเท็จจริงที่ได้ศึกษามา ปรากฏว่าการใช้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ในด้านการจัดทำข่าวได้ใช้บุคคลคนเดียวในหลายหน้าที่ พูดโดยเนื้อหาที่เป็นจริงแล้ว ตำแหน่งผู้จัดรายการและผู้สื่อข่าว ถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่จะเป็นผู้วางแผนนำสิ่งที่น่าสนใจ และผลิตรายการที่ถูกกับรสนิยมของประชาชนได้ อย่างไรก็ตามการที่ตำแหน่งทั้งสองจะปฏิบัติงานได้ดีนั้น ขึ้นอยู่กับการฝึกอบรม และความชำนาญที่เคยปฏิบัติงานมาก่อน ผู้เขียนมีความเห็นว่าตำแหน่งดังกล่าวควรกำหนดให้บุคคลคนเดียวทำหน้าที่เดียวหรือทำงานเฉพาะหน้าที่ โดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบอันแน่นอนลงไป ไม่ควรให้ก้าวก่ายกัน หากดำเนินตามหลักการนี้แล้วจะทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความชำนาญงานและเข้าใจงานที่ตนปฏิบัติได้อย่างดีต่อไป จะทำให้บุคคลเหล่านี้เกิดความคิดริเริ่ม (Initiative) ในการทำงาน เมื่อเกิดความริเริ่มแล้วความคิดปรับปรุงงานก็จะเกิดขึ้นในลำดับต่อมาอย่างไม่มีปัญหา

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านสื่อมวลชนนั้น ไม่ว่าวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ควรมีการปฏิบัติงานให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับวิธีการหาข่าวหนังสือพิมพ์ มีการคิดแสวงหาข่าวที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์มาป้อนสถานีอยู่เรื่อย ๆ ฉะนั้นการจัดดำเนินการควรจะดำเนินดังนี้ คือแม้ปัจจุบันอาจจะปฏิบัติไม่ได้ ต่อไปหากเห็นว่าอยู่ในสภาพที่พอจะปฏิบัติหรือปรับปรุงงานได้ ควรจัดตั้งแผนการปฏิบัติงานดังนี้คือจัดแบ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นแผนกส่งกระจายเสียง โดยประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ต่างๆ คือผู้สื่อข่าว ให้มีหน้าที่จัดทำข่าว จัดสรรหาข่าวและวิจารณ์ข่าว เพื่อนำมาออกอากาศโดยเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคลไป และขณะเดียวกัน

ฝ่ายการกระจายเสียงให้เป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ (Interview) บุคคลที่เห็นว่าจะให้เรื่องราว ข้อเท็จจริง ข่าวสารให้ประโยชน์และความรู้แก่ประชาชนได้ ตลอดจนให้เป็นผู้รวบรวมบทความอันเป็นสาระประโยชน์ที่มีการพูดหรือสนทนากันทางวิทยุกระจายเสียง (Talk) มาออกรายการ กับมีหน้าที่จัดรายการบันเทิงที่เป็นเรื่องราว บทละคร ดนตรีและอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ เสนอแก่ประชาชน

๓. ปัญหาด้านงบประมาณ งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารงานขององค์การไปสู่ผลสำเร็จได้ ถ้าหากองค์การใดขาดงบประมาณสำหรับใช้จ่ายตามแผนงานต่าง ๆ แล้ว การดำเนินงานย่อมประสบอุปสรรคหรือไม่อาจบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ สำหรับการปฏิบัติงานของกองประชาสัมพันธ์เขตชอนแก่นนั้น เท่าที่ได้ปฏิบัติงานมาจนถึงปัจจุบันได้อาศัยงบประมาณจากรัฐบาลดำเนินการตามแผนงานตลอดมา จึงไม่มีปัญหายุ่งยากเท่าใดนัก แต่ที่มีปัญหาอยู่ก็คือ งบประมาณพิเศษเสริมสร้างในการต่อต้านต่อการแทรกซึมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ เพราะฝ่ายนั้นได้ใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงโฆษณาโจมตีรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลควรจะจัดสรรงบประมาณเป็นกรณีพิเศษและทวีการตอบโต้การโฆษณาชวนเชื่อให้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือควรจะจัดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพหรือวัสดุ (Material) ที่ดีกว่าในขณะนี้ใช้ทำการตอบโต้การโฆษณาชวนเชื่อต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ แต่อย่างไรก็ดีในการจะจัดหาวัสดุที่มีประสิทธิภาพหรือกำลังส่งสูงเท่าวิทยุคอมมิวนิสต์ซึ่งคาดกันว่ามีกำลังส่ง ๑,๐๐๐ กิโลวัตต์ ประเทศไทยไม่อาจทำการผลิตหรือซื้อได้เอง เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเล็ก และกำลังพัฒนาตัวเอง ประกอบทั้งงานผลิตอุตสาหกรรมเหล็กกล้าอันจะเป็นส่วนประกอบการทำเครื่องส่งวิทยุกำลังส่ง ๑,๐๐๐ กิโลวัตต์ ไม่มีภายในประเทศ จึงเป็นอุปสรรคต่อปัญหานี้ ยิ่งกว่านั้นการดำเนินงานติดตั้งเครื่องส่ง ๑,๐๐๐ กิโลวัตต์ อย่างต่ำที่สุดจะต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ ๒๘๐ ล้านบาท[๓] ถ้าหากจะทุ่มเทงบประมาณด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะแล้ว อาจกระทบกระเทือนต่อฐานะการเงินของประเทศอย่างไม่มีปัญหา เพราะการผลิตหรือจัดดำเนินงานในเรื่องนี้จำเป็นต้องส่งคนไปศึกษาและฝึกอบรมในด้านวิศวกรรมไฟฟ้าในต่างประเทศอีกด้วย มิฉะนั้นก็ไม่อาจปฏิบัติงานได้โดยสมบูรณ์ ฉะนั้น ปัญหาการมีงบประมาณไม่เพียงพอหรือมีงบประมาณน้อย หรือการเสียค่าใช้จ่ายเกินกว่ากำลังที่ประเทศเล็ก ๆ จะทำได้ จึงมีผลสะท้อนและกระทบกระเทือนไปถึงการจัดรายการที่ว่าจะสามารถจัดทำได้ดีเท่าที่ควรเพียงใดหรือไม่ รวมทั้งค่าใช้จ่าย ค่ากระแสไฟฟ้าที่ออกอากาศซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนค่อนข้างสูง และปัญหาการจัดกำลังคนปฏิบัติงานให้เพียงพอว่าจะดำเนินการได้สมบูรณ์หรือไม่

---

[๓]สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ เอี่ยมโอฬาร, กรรมการบริหารโครงการก่อสร้างฝ่ายไทย สถานีวิทยุ วี.โอ.เอ. ณ สำนักข่าวสารอเมริกัน ถนนสาธร เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๐.

สำหรับปัญหาการจัดตั้งสถานีวิทยุกำลังส่งสูงนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถ้าหากไม่สามารถลงทุนจำนวนมากได้โดยสมบูรณ์แล้ว รัฐบาลควรจะพยายามจัดตั้งสถานีวิทยุกำลังส่งขนาด ๕๐ กิโลวัตต์ หรือ ๑๐๐ กิโลวัตต์ ไปติดตั้งในจังหวัดนครพนม และจังหวัดเลยเพิ่มเติมจากที่มีอยู่ เพื่อจะใช้สถานีวิทยุดังกล่าวในการตอบโต้การโฆษณาชวนเชื่อต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์และรายงานความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบทันท่วงที การที่ผู้เขียนเสนอให้จัดตั้งเพิ่มขึ้นนี้ ก็เพราะเห็นว่าหากมีการจัดตั้งสถานีวิทยุกำลังส่งสูงเพิ่มขึ้นอีก จะทำให้ประชาชนในภาคนั้นรับฟังวิทยุได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และอยู่ในขอบเขตกว้างขวาง และข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่ง หมดรัฐบาลดำเนินการได้แล้ว ควรจะใช้สถานีวิทยุแรงสูงทำการแทรกคลื่นวิทยุคอมมิวนิสต์เพื่อสกัดกั้นคลื่นรับฟังให้ลดน้อยลง ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังไม่เกิดความสนใจสถานีวิทยุคอมมิวนิสต์ได้

๔. <u>การฝึกอบรม</u> การฝึกอบรมแก่ผู้จัดรายการ ผู้สื่อข่าวและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ เป็นปัญหาหนึ่งที่ควรได้มีการหยิบยกขึ้นพิจารณา เพราะปัจจุบันนี้คอมมิวนิสต์ได้ใช้สถานีวิทยุปักกิ่ง ฮานอย และวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่ในจีนคอมมิวนิสต์ดำเนินการโฆษณาชวนเชื่อต่อประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้น การที่ต้องอบรมนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านี้รับทราบแนวปฏิบัติทางด้านสงครามจิตวิทยา เรียนรู้วิธีการหลอกลวง การจูงใจและการบิดเบือนข้อเท็จจริงของคอมมิวนิสต์ที่กำลังใช้ปฏิบัติต่อประเทศไทยและฝ่ายโลกเสรี เท่าที่ทราบฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้มีการศึกษาและปฏิบัติงานในด้านการโฆษณาชวนเชื่อโจมตีประเทศต่าง ๆ มากมาย ดังจะเห็นได้จากจีนคอมมิวนิสต์จัดรายการวิทยุมีทุกภาษา เช่นภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ลาติน อเมริกา อินโดนีเซีย ลังกา ลาว เขมร และเวียดนามเป็นต้น โดยมีการกระจายเสียงนับตั้งแต่เวลา ๖.๐๐ น. ถึง ๒๔.๐๐ น. ทุกวัน ในด้านการจัดระบบการกระจายเสียงของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ดำเนินงานโดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมของพรรคคอมมิวนิสต์โดยตรงเด็ดขาด แม้แต่ของโซเวียตก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน มีการจัดรายการขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางผ่านการบริหารงานของพรรคคอมมิวนิสต์ เพราะฉะนั้นการกระจายเสียงจึงเป็นไปในรูปที่โฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ทั้งหมด นอกจากนั้นในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดรายการฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้มอบงานให้คณะกรรมการฝ่ายบรรณาธิการ (Editorial Board) จัดทำบทไว้ใช้ในการกระจายเสียง เตรียมโครงการทางการเมืองตามแนวทางของลัทธิคอมมิวนิสต์ ในทางปฏิบัติคณะกรรมการบรรณาธิการติดต่อประสานงานใกล้ชิดกับสถานทูต

คอมมิวนิสต์ในต่างประเทศ และรับเอาข้าราชการจากกระทรวงการต่างประเทศร่วมทำงานด้วย จึงเรียกได้ว่าคอมมิวนิสต์มีการทำงานในระดับกระทรวงการต่างประเทศเลยทีเดียว สำหรับในด้านภาษาของผู้ประกาศนั้นคอมมิวนิสต์มีการปฏิบัติงานระดับกรม ทำหน้าที่นี้เป็นการเฉพาะ

โดยที่คอมมิวนิสต์มีแนวปฏิบัติในการโฆษณาชวนเชื่ออย่างเป็นลำเป็นสัน ถ้าหากเราไม่พิจารณาหาช่องทางปรับปรุงงานต่อต้านและตอบโต้คอมมิวนิสต์ให้ทัดเทียมด้วยวิธีการหนามยอกเอาหนามบ่งเลยแล้ว ก็จะทำให้เราเป็นฝ่ายเสียเปรียบตลอดไปก็ได้ เพราะการที่คอมมิวนิสต์โจมตีและด่าซ้ำ ๆ ซาก ๆ ถอร์ปด้วยเหตุผลหว่านล้อมที่ชวนเชื่อ โดยฝ่ายเราไม่มีการแก้ไขความเข้าใจผิดเลย อาจทำให้ประชาชนผู้ฟังโดยเฉพาะผู้ที่ด้อยทางการศึกษา ผู้ไม่พอใจต่อการบริหารงานของรัฐบาล นักโทษกระทำความผิดอาญาที่หลบลี้หนีภัยการเมืองและผู้ว่างงานอื่น ๆ ฟัง อาจเกิดความรู้สึกคล้อยตามได้ง่าย ซึ่งจะทำให้การโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายนั้นได้ผล ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการจัดตั้งแผนกหรือหลักสูตรพิเศษรับผู้จัดรายการผู้สื่อข่าวและผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับวงการวิทยุและโทรทัศน์เข้ารับการอบรมในด้านสงครามจิตวิทยาเพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถจัดทำรายการบางอย่างที่เห็นว่าอยู่ในขอบเขตพอจะทำได้ เช่นอย่างกรณีคอมมิวนิสต์ปฏิเสธว่าไม่ได้จัดตั้งโรงเรียนอบรมวิชาการเมืองและการทหารขึ้นที่ฮานอยเลย และไม่ได้หลอกลวงเอาคนไทยไปรับการอบรม วิธีแก้ไขในเรื่องนี้ผู้สื่อข่าวอาจไปสัมภาษณ์ราษฎรที่ถูกคอมมิวนิสต์หลอกลวง หรือชาวญวนที่เข้ามาก่อการร้ายถูกเจ้าหน้าที่จับได้โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงนำออกอากาศเพื่อเป็นการแก้ความโกหกให้ประชาชนและชาวโลกได้ทราบ เชื่อว่าวิธีนี้จะเป็นการทำลายความศรัทธาที่มีต่อคอมมิวนิสต์อย่างได้ผลที่สุด

๕. <u>ภาษาเวียตนาม</u> ปัจจุบันนี้ปัญหาชนหมู่น้อย (Minority) ที่มีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือชาวเวียตนามจำนวนประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน มีอิทธิพลและมีส่วนสำคัญต่อความปลอดภัยของประเทศและประชาชนในภาคนั้น เพราะชาวเวียตนามเหล่านี้ชอบฟังวิทยุฮานอยเป็นประจำและเปิดเผย การที่พวกนี้ฟังวิทยุฝ่ายตรงกันข้ามย่อมเป็นการแสดงลักษณะความแตกแยกในสังคมที่ชาวเวียตนามอาศัยอยู่ อาจทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองได้ เพราะจากการขับกุมของตำรวจได้พบว่าชาวเวียตนามมีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนในการก่อการร้ายด้วยทุกครั้ง เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้ควรที่จะมีการจัดตั้งแผนกภาษาเวียตนาม หรือจัดตั้งรายการภาษาเวียตนามส่วนหนึ่งโดยเฉพาะก็จะ

ช่วยแก้ปัญหาหนักให้เป็นเบาได้ เช่นเวลานี้ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น มีรายการภาษาเวียดนามออกอากาศเพียงวันละ ๑๕ นาที ควรขยายเวลาเป็น ๓๐ นาที เป็นอย่างน้อย หรือจัดตั้งแผนกที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ขึ้นโดยเฉพาะก็จะเป็นการเหมาะสม การที่ควรปรับปรุงรายการดังกล่าวให้ดีขึ้นเนื่องจากวิทยุฮานอยมุ่งโจมตีกล่าวร้ายป้ายสีประเทศ ไทย อันมีลักษณะไปในทางยุแหย่ให้ชาวเวียดนามเห็นด้วยกับรัฐบาลฮานอยมากขึ้น แม้แต่การจัดรายการมีการใช้เพลงเวียดนามปลุกใจอยู่ตลอดเวลา และจากรายการดังกล่าวทำให้ชาวเวียดนามสนใจเป็นอันมาก เพราะมีการเสนอข่าวการรบในเวียดนามละเอียด มีการระบุชื่อทหารอเมริกันที่ไปจากประเทศไทย ไปโจมตีทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือ ประกอบการเสนอข่าวด้วย ฉะนั้นในการปรับปรุงนี้ควรจัดทำเพลงเวียดนามออกกากาศโดยเฉพาะ มีการเสนอบทความการเมืองเกี่ยวกับเวียดนามและข่าวการรบในเวียดนามโดยละเอียด และเวลาที่เหมาะสมที่สุดได้แก่ระหว่างเวลา ๑๘.๓๐ น. ถึง ๒๐.๐๐ น. เพราะช่วงเวลานี้ชาวเวียดนามเสร็จจากภาระกิจประจำวัน ได้เข้าอยู่ในบ้านซึ่งจะทำให้มีโอกาสรับฟังวิทยุมากขึ้นและทั่วถึง การที่มีภาษาเวียดนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะ อาจเป็นแรงสำคัญในการหันเหความสนใจของชาวเวียดนามซึ่งเป็นปัญหาชนหมู่น้อยได้รับฟังวิทยุมากขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ความเข้าใจผิดที่มีต่อรัฐบาลไทยและฝ่ายโลกเสรีด้วย

๖. <u>ปัญหาการโฆษณาสินค้า</u> ปัญหาการโฆษณาสินค้าทางวิทยุกระจายเสียงเป็นสิ่งจำเป็นต้องมีเพราะการโฆษณาสินค้าทางสถาบันสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน เพราะสถาบันเหล่านี้ต้องอาศัยรายได้มาเลี้ยงสำนักงานและสถานี และจากการปฏิบัติในคราวที่แล้วได้พบว่า การโฆษณาสินค้ามีส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดชั้นของรายการให้ดีขึ้น เพราะผู้จัดรายการปฏิบัติไปตามเงินที่ได้รับจากบริษัทผู้อุปถัมภ์ และมีบางสถานีเช่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี ปรากฏว่าประชาชนผู้ฟังชอบบางรายการของสถานี ได้เขียนจดหมายติดต่อและแสดงความเห็นไปยังสถานีอย่างน้อยวันละ ๖ – ๗ รายเป็นประจำ การที่เขียนจดหมายไปนั้นประชาชนได้มีส่วน (participate) ที่จะได้รับสิ่งของตอบแทนเล็ก ๆ น้อย ๆ จากสถานี วิธีนี้ช่วยให้ผู้ฟังสนใจต่อการรับฟังวิทยุได้ทางหนึ่ง และยิ่งกว่านั้นการที่ประชาชนนิยมชมชอบในรายการใด ก็ย่อมต้องการติดตามรายการนั้นต่อไป อาจเป็นทางหนึ่งที่ผลักดันให้ประชาชนต้องการซื้อเครื่องรับวิทยุเพื่อฟังรายการที่ตนชอบมากขึ้น เพราะฉะนั้นการโฆษณาสินค้า

ทางวิทยุกระจายเสียงควรมี แต่ปัญหาควรกระทำได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใดนั้นควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ และระเบียบปฏิบัติให้แน่นอนเพื่อให้สามารถควบคุมการบริหารงานให้รัดกุมและได้ผล และปัจจุบัน รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาในเรื่องนี้โดยเฉพาะแล้ว

ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ถ้าหากได้มีการปรับปรุงการบริหารและดำเนินไปตามเป้าหมายของแผนงานแล้ว เป็นที่เชื่อแน่ได้ว่า งานวิทยุกระจายเสียงจะมีประโยชน์ต่องานประชาสัมพันธ์ของรัฐในข้อที่ว่า จะสามารถช่วยประชาชนให้สามารถทราบข่าวสารการเมืองและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เฉพาะปัจจุบันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เกิดสถานการณ์จากพวกก่อการร้าย ประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทมักไม่ทราบข่าวทั่วไปที่ถูกต้อง ประกอบกับได้รับการยุยงจากพวกก่อการร้าย ซึ่งจะทำให้เข้าใจผิดในรัฐบาลได้ง่าย ฉะนั้นเมื่อมีบริการประชาสัมพันธ์โดยการใช้วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ที่มีประสิทธิภาพสูงก็จะสามารถช่วยให้ประชาชนได้รับความรู้และทราบสิ่งที่ถูกต้องจากรัฐบาล ไม่หลงเชื่องมงายจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ นอกจากงานด้านวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์แล้วบริการที่เป็นหน่วยงานสมทบและเป็นพลังสำคัญในการเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริงคือ การดำเนินงานของหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่คอยชี้แจงตะแคงหูฟังจากประชาชนในอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านอันถือได้ว่าเป็นวิธีการดำเนินด้วยระบบหลายช่อง (Multi - Channel) คือพร้อมกันหลายช่องทางในการปฏิบัติงาน แต่วิธีการประเภทหลังนี้มิได้ปฏิบัติอยู่เป็นประจำช้ำชากดังเช่นการปฏิบัติงานของวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ เพราะวิทยุและโทรทัศน์เป็นผู้ทำหน้าที่รายงานข่าว ข้อเท็จจริง ให้ทัศนะ และการบันเทิงแก่ประชาชนอยู่เป็นประจำทุกเวลาในรอบหนึ่งวัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นสถาบันที่จำเป็นและสำคัญต่อรัฐบาลที่จะป้อนอาหารสมองแก่ประชาชนและการเปิดเผยพฤติกรรมของคอมมิวนิสต์ที่มีแผนการร้ายต่อประเทศไทยและประเทศฝ่ายโลกเสรีอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและทราบสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวให้ฉลาดทันกับเหตุการณ์ ซึ่งจะสามารถทำลายอิทธิพลของการโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ลงได้ และโดยนัยนี้เป็นที่เชื่อแน่ว่าวิธีการประชาสัมพันธ์ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งฝ่ายรัฐบาลในฐานะผู้บอกเล่าและฝ่ายประชาชนในฐานะผู้รับการบอกเล่าได้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของกันและกันไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดกันขึ้นได้ ก็จะเป็นการเสริมสร้างและก้าวไปสู่วิธีการของสื่อมวลชนของสังคมสมัยใหม่ (Modern Society) อันหมายถึงการสื่อสารทางการเมือง จะเป็นไปในลักษณะทางเดินสวน

กัน หรือทางไป – ทางมา คือข่าวสารและความคิดเห็นได้ถ่ายทอดจากผู้คุมอำนาจการเมืองไปสู่มวลชน และจากมวลชนย้อนกลับไปยังฝ่ายบริหารอีกครั้งหนึ่ง อันถือได้ว่าการสื่อสารมวลชนได้เป็นผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อสำคัญทางการเมืองมากขึ้น ประโยชน์ที่ตามมาก็คือรัฐบาลและประชาชนจะมีการปฏิบัติต่อกันอยู่บนรากฐานแห่งความเข้าใจต่อกันเป็นที่ตั้ง ความร่วมมือและความสามัคคีในสังคมชาวบ้าน แม้จะเป็นคนละกลุ่มอาชีพก็จะสามารถรวมกลุ่มผนึกกำลังในการเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าในสังคมหมู่บ้านได้อย่างง่ายดาย และโดยนัยเดียวกันนี้ การโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็จะได้รับผลลดน้อยลง และสิ่งสำคัญก็คืองานวิทยุกระจายเสียง ซึ่งจากการศึกษานี้ได้พบว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ให้ความนิยมสนใจต่อการรับฟังจากสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่นมากกว่าสถานีวิทยุอื่นใดที่มีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็จะส่งเสริมและมีความสำคัญต่อนโยบายการบริหารและการเมืองของรัฐได้เป็นอย่างดี.

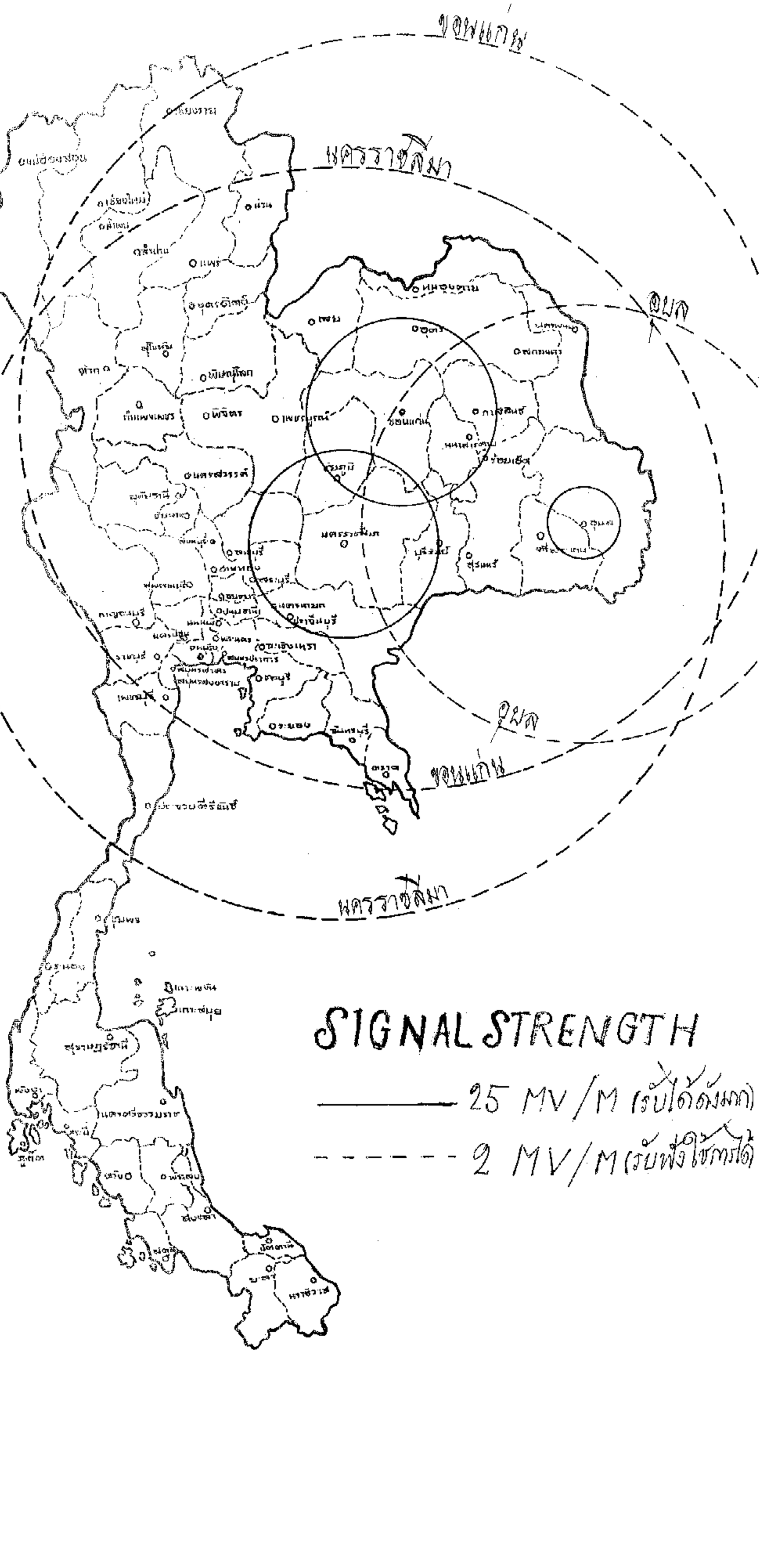

SIGNAL STRENGTH

——— 25 MV/M เรียได้ดังมาก

- - - - - 2 MV/M เรียฟังได้ชัดเจน

Abstract

Government Public Realtions: A Case Study Of The Broadcasting Activities Of Konkaen Public Relations Division

---

Generally known that mass media institution, in particular, radio broadcasting, is the big source of information and entertainment for the mass of all classes. This is true for the lay masses and persons, who control a country. It might be said that mass media are indispensable in a society. Even in case of the service is carried out by a single person the service of mass communication has been meant for all classes of people of the community and majority of the people which we can count with hundreds of thousands and millions. These people need information. For a society of our time particularly even in the official circle, it is necessary that this type of service should conducted in the manner for mass audience. It should give information and development, achievements and plans of the future. We can not expect alone officials of departments fully kept the people informed. This has been inadequate in term of immediate relations. It necessitates the service of broadcasting because it can disseminate news to greater audience especially in the north eastern part of the country where people are facing the danger of undisclosed agression or in other words agression by invisible enemy from the communists who have used broadcasting radio Peking Radio Hanoi and voice of the Thai people as a medium of propaganda to Thailand every day. For these reasons, this writer think it would be of benefitial to

study the case.

The purpose of this study is to learn two things. It will study the operation of broadcasting service by Konkaen Public Relations Division. It will concentrate on programming and collection of past and current methods of accelerating ownership of radio sets. Secondly, it will study the differences of listening behavior between rural and city inhabitants; most preferred programmes; most preferred stations; most listening times; and most preferred languages. For the last topic, it was found that people in the north eastern part of the country like to listen the broadcasting services of Konkaen's station. People in the rural area like Mohlam programmes most. People in the cities like to tune to the modern songs programmes. In the meantime, both rural and cities people like programe in local dialects more than other languages.

From this popular preference of government services, it is equivalent to holding strong on a critical area. Although the communist radio intensified its propaganda broadcast, it would hardly achieve its goals as people are not interested in listening to its services. In this book, the writer attempted to make suggestions on an improvement for more efficient development including methods of disseminating development success by means of broadcasting medium such as Konkaen station that it should taylored its materials to meet the tastes and needs of the people in the people in the north east. Because only this methods could establish trus understanding between people and the government.

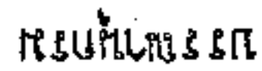

ภาษาไทย

เอกสารทางวิชาการและวารสาร

กิตติขจร, ณถม, จอมพล. (นายกรัฐมนตรี) คำกล่าวปราศรัยและให้โอวาทในพิธีมอบประกาศนียบัตรและเข็มวิทยะฐานะ. นักประชาสัมพันธ์. พระนคร: โรงพิมพ์กรมการทหารสื่อสาร, ๒๕๐๗

กรุงเทพฯ, ธนาคาร. วิทยุและโทรทัศน์. รายงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม มกราคม – มีนาคม ๒๕๑๐. พระนคร: โรงพิมพ์ธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด, ๒๕๑๐

จารุเศรนี, สุรจิตร, พลเอก. (อดีตอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์), "ภาระกิจกรมประชาสัมพันธ์", ที่ระลึกในการเปิดอาคารใหม่ของกรมประชาสัมพันธ์. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๖

ชีวะปรีชา, เกรียงไกร. วิศวกรรมโทรทัศน์และอิเลคโทรนิคาลทฤษฎี ÷ ปฏิบัติ เล่ม ๕. พระนคร: มงคลการพิมพ์, ๒๕๐๙

ตัณฑุลผล, สุชาติ. การประชาสัมพันธ์. พระนคร: มงคลการพิมพ์, ๒๕๐๓

ทหารสื่อสาร, กรม. การผลิตเครื่องรับวิทยุทรานซิสเตอร์และเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ของสำนักงานอุตสาหกรรมอิเลคโทรนิกไทย ทหารสื่อสารฉบับพิเศษเนื่องในวันทหารสื่อสาร. พระนคร: โรงพิมพ์กรมทหารสื่อสาร, ๒๕๐๗

ธนะรัชต์, สฤษดิ์, จอมพล. (อดีตนายกรัฐมนตรี) คำกล่าวตอบในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารกรมประชาสัมพันธ์, ที่ระลึกในการเปิดอาคารใหม่. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๖

ประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, กอง. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ๕๕ กิโลวัตต์ ขอนแก่น. ที่ระลึกในพิธีเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์, ๒๕๐๙

ประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น, กอง. **Technical Data** สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา, ที่ระลึกในพิธีเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์, ๒๕๐๙

รัฐประศาสนศาสตร์, คณะ. เอกสารทางวิชาการการสัมมนาพัฒนานักบริหารรุ่นที่ ๑๒ วันที่ ๑๔ – ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๘. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๘

วัฒนพานิช, รักศักดิ์. การจัดรายการสำหรับส่วนภูมิภาค. ที่ระลึกในพิธีเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๙. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์, ๒๕๐๙

ศิวะศริยานนท์, วิทย์, ดร. "การประชาสัมพันธ์", เอกสารวิชาการประกอบการศึกษา, โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี. พระนคร: โรงเรียนการประชาสัมพันธ์จัดพิมพ์, (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

เศรษฐกิจการเกษตร, กอง. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตร. สถิติการเกษตรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๔

_____. สถิติการเกษตรของประเทศไทย พ.ศ.๒๕๐๗. พระนครฯ โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๐๙

ศิริสัมพันธ์, เกษม, ดร. ประชาสัมพันธ์กับหนังสือพิมพ์. พระนคร: มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๑๐

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. สถิติสำคัญของประเทศไทย. จัดพิมพ์เพื่อมอบแก่นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๐๗, (ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์), ๒๕๐๗

อ้นกง, สงวน. สิ่งแรกในเมืองไทย. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๒

เอกสารที่เรียงพิมพ์

ครุธมงคล, ยุบล. วิทยุกระจายเสียง. คำสอนโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๙, (พิมพ์โรเนียว)

จันทรวิทุร, นิคม. หลักและวิธีการประสานงาน. พัฒนาท้องถิ่น, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓, (พิมพ์โรเนียว)

จุลละพราหมณ์, สุรพล, พล.ต.ต. การกระจายเสียงจากนอกประเทศ สู่ประเทศไทย. คำสอนโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (พิมพ์โรเนียว)

ทัณฑุกผล, สอาด. การประชาสัมพันธ์ของนักบริหาร. เอกสารทางวิชาการ การสัมมนาพัฒนานักบริหารในระดับผู้ว่าราชการจังหวัดรุ่นที่ ๒ พ.ศ.๒๕๐๕ สำนักงานสารพัฒนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (พิมพ์โรเนียว)

ปุณณกันต์, กฤช, พลโท. (ปัจจุบันเป็นพลเอก อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์). การปกิบัติงานของรัฐบาล. คำบรรยายเรื่องการปฏิบัติทางสงครามจิตวิทยาและโครงการแถลงข่าว ณ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๐๔. (พิมพ์โรเนียว)

ประชาสัมพันธ์, กรม. แผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ. แฟ้มเอกสารแผนกสารบรรณ สำนักงานเลขานุการกรมประชาสัมพันธ์. (พิมพ์โรเนียว)

มหาดไทย, กระทรวง. การมอบอำนาจหน้าที่. การสัมมนานักบริหารในระดับผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วราชอาณาจักรรุ่นที่ ๒ พ.ศ.๒๕๐๕ ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน – ๑ ธันวาคม ๒๕๐๕. (พิมพ์โรเนียว)

เมฆสวรรค์, อาษา, ดร. ความสำคัญของแผนในการบริหารราชการ. คำบรรยายในคณะรัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์โรเนียว)

วรินทรเวช, มานิตย์. ประชามติคืออะไร. คำสอนโรงเรียนการประชาสัมพันธ์, กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๐๖. (พิมพ์โรเนียว)

สิริสัมพันธ์, เกษม, ดร. การพัฒนาทางการเมือง ๓๓: สื่อมวลชนกับการพัฒนาการเมือง. เอกสารประกอบการสัมมนาด้านทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ, ๒๕๐๗. (พิมพ์โรเนียว)

ศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม, องค์การ. การประชุมว่าด้วยวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและพัฒนาในเอเชีย ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ถึง ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๐๔ ตามโครงการพัฒนาของสหประชาชาติฝ่ายให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ. ๒๕๐๔. (พิมพ์โรเนียว)

อุทธยานิน, เกษม. และ สุวรรณกุล, เกษม. การประสานงาน. เอกสารประกอบความรู้การสัมมนาพัฒนานักบริหารระดับผู้ว่าราชการจังหวัด วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๕. (พิมพ์โรเนียว)

<u>เอกสารที่มิได้เรียงพิมพ์</u>

ช่างและทะเบียนวิทยุ, กอง. กรมประชาสัมพันธ์. <u>สถิติจำนวนวิทยุสาธารณะ</u>. แฟ้มเอกสารกองช่างและทะเบียนวิทยุ กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๐๓. (พิมพ์โรเนียว)

ประชาสัมพันธ์, กรม. <u>ข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๐๔</u>. แฟ้มการประชุมคณะรัฐมนตรี กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์, (พิมพ์โรเนียว)

<u>หนังสือที่มิได้เรียงพิมพ์</u>

ประชาสัมพันธ์, กรม. <u>หน้าที่ทั่วไปของผู้จัดรายการ</u>. แฟ้มเอกสารกองวิทยุกระจายเสียงในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๐๔, (พิมพ์โรเนียว)

_____. <u>ข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๐๓</u>. แฟ้มการประชุมคณะรัฐมนตรี, กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์, (พิมพ์โรเนียว)

_____. <u>ข่าวต่างประเทศภาคค่ำวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๔</u>. แฟ้มเอกสารแผนกข่าวต่างประเทศ กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๐๔, (เอกสารโรเนียว)

วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี, สถานี. <u>สถิติผลการรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี</u>, แฟ้มเอกสารสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี, ๒๕๐๔. (พิมพ์โรเนียว)

สถิติทะเบียนวิทยุ, แผนก. กองช่างและทะเบียนวิทยุ. <u>จำนวนเครื่องรับวิทยุที่จดทะเบียนทั่วประเทศ พ.ศ.๒๕๐๑</u>. แฟ้มเอกสารแผนกสถิติทะเบียนวิทยุ, กองช่างและทะเบียนวิทยุ กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๐๑. (พิมพ์โรเนียว)

<u>หนังสือราชการ</u>

กลาโหม, กระทรวง. หนังสือที่ ๒๒๗/๒๕๐๔ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๐๔ เรื่องให้กวดขันการจัดรายการออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง

ทหารสูงสุด, กองบัญชาการ. ที่ กห/๐๓๐๗/๑๓๗๔๕ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๐๔, เรื่องการประชุมคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

<u>หนังสือพิมพ์</u>

ข่าวพาณิชย์ฉบับพิเศษ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๐

ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๐๘

สยามรัฐ ฉบับวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๐๙

<u>สัมภาษณ์</u>

นางจิตตี รังควร ผู้ช่วยแผนกวิทยุและโทรทัศน์ สำนักข่าวสารอเมริกัน พระนคร

นายชัน ขันมาศ ประจำแผนกข่าวหนังสือพิมพ์ กองการข่าว กรมประชาสัมพันธ์

นายชัน พูลสมบัติ ผู้จัดรายการโทกองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น

นายเดือง ฮอง เต๋า ที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเวียตนาม

นายบุญกว้าง วาทะโยธา ผู้จัดรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น

นายไพฑูรย์ เอี่ยมโอฬาร กรรมการบริหารโครงการก่อสร้างฝ่ายไทย สถานีวิทยุ วี.โอ.เอ.

นายยง อิงคเวทย์ ศึกษานิเทศก์เอก กองเผยแพร่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

นายรักศักดิ์ วัฒนพานิช หัวหน้ากองประชาสัมพันธ์เขตขอนแก่น กรมประชาสัมพันธ์

นายสวง รัชฎาปกรณ์ หัวหน้าแผนกกองสำรวจประชามติ กรมประชาสัมพันธ์

นายสะอาด กิจงาม หัวหน้าผู้จัดรายการวิทยุประจำท้องถิ่น (วปถ.) บางขื่อ พระนคร

<u>วิทยานิพนธ์</u>

สังขวิจิตร, มานะ. นาวาอากาศเอกพิเศษ. บทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดในการป้องกันและปราบปรามการรุกรานโดยไม่เปิดเผย. <u>วิทยานิพนธ์</u> เสนอต่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อเป็นส่วนประกอบการศึกษาสำหรับปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. พระนคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์จัดพิมพ์, ๒๕๐๙

สุกุมลนันทน, ชวาลา. ปัจจัยที่ ๙ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ. <u>วิทยานิพนธ์</u> เสนอต่อคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเพื่อประกอบการพิจารณาในการบรรจุข้าราชการพลเรือนจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ดำรงตำแหน่งใด ๆ เป็นพิเศษตามมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๗

เอกสารอื่น ๆ

วิทยุสารประจำวัน, ของกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี
ฉบับประจำวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๐๙
" ๑๔ มีนาคม ๒๕๑๐
" ๑๐ มีนาคม ๒๕๑๐
" ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๐

ภาษาอังกฤษ

Black, Sam. Practical Public Relations. London: Sir Isaag Pitman and Son Ltd., 19.

Millet, John D. Management in the Public Service. New York: McGraw-Hill Book Co., Inc., 1954.

Robock, Leonard I, Radio Reception and Listening Habits in six Provinces of Northeast Thailand. Bangkok: Thai - American Audiovisual Service, 1964.

The Research office, United States Information Service. Northeast Media Survey 1964. Editorial Revision December 1965.

Sapir, Iward. Communication in Encyclopedia of the Social Science. vol 3.4 pp.78, 1959.

ประวัติผู้เขียน

นายถาวัย์ ถิตคีรีสุวรรณ เกิดที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เข้าเรียนชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในอำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย และอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สำเร็จการศึกษาชั้นประโยคมัธยม เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๘ ต่อมา พ.ศ.๒๔๘๙ ได้เรียนต่อในชั้นเตรียมอุดมศึกษา แผนกอักษรศาสตร์ปีที่ ๑ ที่โรงเรียนเรืองวิทยา จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้เรียนต่อแผนกอักษรศาสตร์ที่โรงเรียนศิริศาสตร์ ขอยทรัพย์ ได้เข้ารับราชการครั้งแรกที่กรมไปรษณีย์โทรเลขเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๑ พ.ศ.๒๔๙๒ – ๒๔๙๓ เป็นครูโรงเรียนการวิทยาลัย พ.ศ.๒๔๙๔ ได้เข้ารับราชการที่กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๙๔ – ๒๔๙๕ เข้าศึกษาวิชาการหนังสือพิมพ์ภาคค่ำ ณ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้โอนบารับราชการที่กรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๘ เข้าศึกษาในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำเร็จการศึกษาเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๑ และเข้าฝึกวิชาทหาร ณ กรมการรักษาดินแดน ได้รับยศว่าที่ร้อยตรี เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๒ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้เข้าศึกษาต่อชั้นปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์

ปัจจุบันรับราชการเป็นผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี.